

פרשת וירא

א) רבי חייא פתח. * הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע, וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים נראו בארץ, כד ברא קב"ה עלמא, ייב בארעא כל חילא דאתחזי לה. וכלא הוה בארעא, ולא אפיקת איבין בעלמא, עד ד דאתברי אדם, כיון ד דאתברי אדם, כלא ד אתחזי בעלמא, ווארעא ד גליאת פ איבהא, וחילהא פ דאתפקדו בה.

ב) כגוונא דא, שמים לא יהבו חילין לארעא, עד דאתא אדם. הה"ד, ד וכל שיח השדה, טרם יהיה, י בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ד ואדם אין לעבוד את האדמה. אטמרו כל יי אינון תולדין ולא יי אתגלון, ושמיא אתעכבו, דלא י אמטירו על ארעא, בגין דאדם אין, יי דלא אשתכח, ולא אתברי, וכלא אתעכב בגיניה, כיון דאתחזי אדם, מיד הנצנים נראו בארץ, וכלי חילין דאתטמרו, יי אתגליאו י ואתיהיבו יי בה.

ג) עת הזמיר הגיע, דאתתקן תקונא דתושבחן לזמרא יי קמי קב"ה, מה דלא י אשתכח עד לא אתברי אדם. וקול התור נשמע בארצנו. כה דא מלה דקב"ה, יי דלא *) אשתכח בעלמא, עד דאתברי אדם, כיון דאשתכח אדם כלא אשתכח.

מסורת הותר

א) הנצנים נראו: (שה"ש ב') ח"א א. לט: רטו: ח"ג ד: ת"ז תק' לא עה: חק' ו' בהשמטות קמד. ב) וכל שיח השדה: (בראשית ב') ח"א לד: ח"ג מח: ת"ז תק' נ"א טו: ז"ח בראשית י"ג טד שלר. ג) ואדם אין: ח"א רגב: ח"ג מח. ת"ז תק' נ"א פו. תק' ט"ז צח. תק"ח ט"ז טד שמב. קט"ו טא שד.

חלופי גרסאות א גי'א מחיל וירא אליו ה' באלוני ממרא וגו' רבי, ב גי'א דאחי, ג גי'א דאחי. ד גי'א איתחזי, וגי'א מוסיף אתחזי למיסק, ט גי'א בעלמא, ו גי'א ארעא, ז גי'א גליית, ח גי'א אבהא. ט גי'א דאתפקדו, י גי'א בארץ וגו' וליג מן וכל עד ואדם, יא גי'א ליג אינון, יב גי'א אתגלי, יג גי'א אתגליין, יד גי'א אמטרו, יו גי'א לא, טו גי'א חילין, טז גי'א ליג אתגליאו, יז גי'א ואתיהיבו, יח גי'א ליג בה, יט גי'א קמיה, כ גי'א מוסיף אשתכח בעלמא, כא גי'א דתא, ובגי'א מוסיף דתא כל, כב גי'א לא, ובגי'א מוסיף דעבר לא.

וירא אליו ה'

הכולם

מאמר

כי לא המטיר וגו', נסתרו בה כל אלו התולדות ולא נגלו, והשמים נעצרו ולא המטירו על הארץ, משום שאדם אין וגו', שלא נמצא ועוד לא נכרא, והכל נעכב מלהגלות בסבתו, כיון דאתחזי וכו': כיון שנראה אדם מיד הנצנים נראו בארץ, וכל הכחות שנסתרו נתגלו וניתנו בה.

ג) עת הזמיר הגיע, וכו': פירושו, שנתתקן תקון של שירות ותשבחות, לזמר לפני הקב"ה, מה שלא היה מטרם שנברא האדם. וקול התור נשמע בארצנו, זהו הדיבור של

הקב"ה

א) רבי חייא פתח הנצנים וגו': ר"ח פתח כתוב הנצנים נראו בארץ עת הזמיר וגו', הנצנים נראו בארץ, פירושו, כאשר ברא הקב"ה את העולם נתן בהארץ כל הכח הראוי לה, והכל היה בהארץ. אבל לא הוציאה שירות בעולם עד שנברא האדם, כיון שנכרא האדם, הכל נראה בעולם שהארץ גילתה שירות וכו' וכו' שנתקדו בה. ואז נאמר הנצנים נראו בארץ.

ב) כגוונא דא, וכו': כעין זה לא נתנו השמים כחות להארץ, עד שבא אדם.

ו"ש וכל שיח השדה טרם היה בארץ וגו',

(דמו"י דף צ"ז ע"א * דף צ"ז ע"ב)

(ד) בתר דחטא, כלא אסתלק מעלמא, ^ב ואתלטיא ארעא. הה"ד * ארורה, האדמה בעבורך וגו'. וכתוב ^ב כי תעבוד את האדמה, לא תוסף תת כחה לך וגו'. וכתוב ^ב וקוץ ודרדר תצמיח לך.

(ה) ^י אתא נח ותקן קרדומין ^ב ופצירי בעלמא. ^ג ולבתר ^ה וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אתו בני עלמא וחבו ^ד קמיה ^ו דקביה. ואסתלקו חילין ^ו דארעא כמלקדמין, והוו קיימי עד דאתא אברהם.

(ו) כיון דאתא ^ז אברהם, מיד הנצנים נראו בארץ. ^ח אתתקנו ואתגלו כל חילין בארעא. עת הזמיר הגיע, כשעתא דאמר ליה קביה דיתגור, כיון דמטא ההוא זמנא, דברית, אשתכח ביה באברהם, ואתגור. כדן אתקיים ^ט ביה, כל האי קרא, ואתקיים עלמא, ומלה דקב"ה הוה באתגליא ביה, הה"ד ^י וירא אליו ה'.

(ז) רבי אלעזר פתח האי קרא, ^י בחד דאתגור אברהם, דעד לא אתגור לא הוה ^{יב} מליד עמיה, אלא מגו דרגא תתאה, ודרגין עלאין לא הוו קיימי, על ^{יג} יי ההיא דרגא. כיון דאתגור, מיד הנצנים נראו בארץ, ^{יד} אלן דרגין תתאין דאפיקת ואתקינת האי דרגא תתאה.

מסורת הזהר

(א) ארורה האדמה: (בראשית ג') ח"א נח. קמנ: ת"ז בהקדמה יא. תקי ליה עו: תק' ס"ט קיא: ז"ח נח כ"ב טב שגא. (ב) כי תעבוד את האדמה: בראשית ד'. ג) וקוץ ודרדר תצמיח: בראשית ג'. ד) אתא נח ותקין: ח"א לה. ה) וישת מן היין וישכר: (בראשית ט') ח"א טג: עג. פג. קי: קכב: קמ: קמו: קצב. רנח. ח"ב רמה. רסו: ו) וירא אליו ה': (בראשית י"ח) ח"א צג: ח"ג קמו: ז"ח שה"ש ע"ב טר שיב. תק"ח קכ"א טכ שטו.

חלופי גרסאות א נ"א ואתלטיא. ב נ"א ליג ופצירי. ונ"א ופצירין (אה"ל). ונ"א ובצירין. ג נ"א ובתר. ד נ"א קמי. ט נ"א ל"ג דקביה. ונ"א קביה. ז נ"א דעלמא. ח נ"א מוסיף אברהם לעלמא. ט נ"א אתקנו. ט נ"א ל"ג ביה. י נ"א בשעתא. יא נ"א מלה. יב נ"א הוא. יג נ"א אילין.

מאמר

הסולם

וירא אליו ה'

הקב"ה, שלא היה נמצא בעולם מטרם שנברא האדם. כיון שנמצא האדם נמצא הכל. (ד) בתר דחטא וכו' אחר שחטא, נסתלק הכל מהעולם ונתקללה הארץ. וז"ש ארורה האדמה בעבורך וגו'. וכתוב, וקוץ ודרדר תצמיח לך. (ה) אתא נח וכו': בא נח להעולם, ותקן קרדומות ופצירות בהעולם, כלומר שחקן כלים לעבודת האדמה, וע"כ כתוב עליו זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ירינו וגו'. כי יתן לנו כלים, ונסטור מעצבון ירינו, שהיה לנו עד עתה. ואח"כ וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. ואח"כ כאו בני העולם וחטאו לפני הקב"ה. ונסתלקו כחות הארץ כבתחילה. כלומר שכל התקונים של נח נתבטלו, והיה כן עד שבא אברהם.

(ז) רבי אלעזר פתח וכו': ר"א פתח את הביאור של כל כתוב הזה. לאחר שנמול אברהם, כי מטרם שנמול, לא היה הקב"ה מדבר עמו, אלא מתוך מדרגה תחתונה. הנקראת מחנה, דהיינו הנוקבא, בהיותה עוד בהארץ השמאל. כמ"ש אחר הדברים וגו' דבר ה' אל אברם במחזה וגו'. ומדרגות העליונות לא היו מתחברות במדרגה הזאת. דהיינו המדרגות של ז"א לא נתחברו בהנוקבא. כיון שנמול, מיד הנצנים נראו בארץ, אלו הן מדרגות

התחתונות

(ו) כיון דאתא אברהם וכו': כיון שבא אברהם מיד הנצנים נראו בארץ, שפירושו, נתתקנו

(דמו"י דף צ"ז ע"ב)

(ח) עת (ה) הזמיר הגיע ^ה אליו ענפוי דערלה. וקול התור נשמע בארצנו. דא * קול דנפיק מגו * (הוא פנימאה דכלא, ג) * והוא קול נשמע, ודא קול : דגזר מלה ^ד למללא ^ה ועביד לה שלימו.

(ט) ת"ח. דעד לא אתגור אברהם, לא הוה ^י עליה. אלא האי דרגא ' כדאמרן, ^ה כיון דאתגור, מה ^ס כתיב, וירא אליו ה'. למאן. דהא לא כתיב, וירא ה' אל ^י אברם. דאי ^י לאברם, מאי שבחא הכא יתיר, ^י מבקדמיתא עד לא אתגור, דכתיב וירא ה' אל אברם.

מסורת הזהר

(א) קול-ודבור: לעיל בראשית ב' דף קס"ז ציון א' וש"ג.

דרך אמת

(א) פ"י לפון לא תזמור עת כה להכניס הקליפה חלונית מן העולם המזככים לכל רוב טובה בעולם, (ג) דף כ' ע"ג.

חלוסי גרסאות א גיא ליג אליו. ג גיא ודא. ג גיא רגור. ו גיא דאתגור. ד גיא לאתמלא. ס גיא ועבר ו גיא עמיה. ז גיא כדקאמרן. ח גיא לבחר מה כתיב ולגי דאתגור. ו גיא מה כתיב לבחר. ק גיא כתיבה (ר"א) ו גיא מוסיף כתיב לבחר. י גיא אברהם יל גיא לאברהם. יכ גיא מקדמיתא.

וירא אליו ה'

הכולם

מאמר

נעשה זווג דהכאה. המוציא קומת החסדים בכחינת קו אמצעי. המכריע ומיחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה. ובחינות המסך הללו מכונות הנצנים שהם נראו בארץ שהיא הנוקבא. בכח המ"ן מצות המילה. וזהו שמפרש אליו דרנ"ן תחא"ן. דהיינו כחות המסך. דאפיקת ואתקינת האי דרגא תתאה. שכחות הללו יצאו ונגלו בהנוקבא. והיא תיקנה את עצמה על ידיהם. בסוד מסך מתוקן לזווג. להוציא קומת החסדים המזווג אותה עם הזו"ן. (ועי' לעיל פ' לך דף צ"ד אות רע"ג).

התחתונות שהמדרגה התחתונה הנקראת מחזה הוציאה ותקנה אותן. כדי שיתחברו בה המדרגות העליונות כולן.

ביאור הרברים, כמו ב' הקוין ימין ושמאל שבישורת, אינם מזדווגים ונכללים זה בזה, אלא ע"י קומת החסדים היוצאת על מ"ן דו"א. המכריע ביניהם וכוללם זה בזה. כן זו"ן. לאחר שעלו לישורת לקבל מהם מוחין. נעשה שם ז"א לבחינת קו ימין. והנוקבא לבחינת קו שמאל. והם נפרדים זה מזה, כדרך ב' הקוין ימין ושמאל. עד שעולה אליהם מ"ן ע"י נשמות הצדיקים. ויוצאת קומת חסדים על מ"ן הללו דצדיקים. ומזווג את ז"א ונוקבא. כמו שהארכנו בזה לעיל (בראשית א' דף קנ"ב ד"ה ביאור עש"ה) ובעת שזו"ן נפרדים זה מזה. נקראת הנוקבא בשם מחזה. כי תרגומו של ראייה הוא מחזה, ומלה של תרגום המובא במקרא, רומז על מוחין דאחורים, כנודע. ואלו המוחין דקו שמאל שבחנוקבא. מטרם הזווג עם ז"א, הם מוחין דאחורים.

(ח) עת הזמיר הגיע וכו': היינו עת כריחת ענפים הרעים הגיע, שהם אלו הענפים של ערלה כי קליפה זו שלטה מטרם שנמול. והיתה כס"ה ונרגן מפריד אלוף. וקול התור נשמע בארצנו, זהו קול. היוצא מתוך אותה הפנימית שבכולם קול פירושו ז"א. הפנימית שבכולם היינו אמא, שז"א נאצל ויוצא הימנה. ואותו הקול ז"א נשמע בארצנו. שהיא הנוקבא. כלומר שז"א נזדווג עם הנוקבא. על ידי המ"ן ממצות המילה כנ"ל בסמוך. וזהו קול החוץ המלה לדיבור, כלומר שיש בו חיתוך הדיבור. ועושה לה את השלימות. פירושו, ז"א נקרא קול. והנוקבא נקראת דיבור, ואומר, שז"א מתקן את הנוקבא ועושה אותה בכל השלימות. (ט) ת"ח דעד לא וכו': בוא וראה, כל עוד שלא נמול אברהם, לא היה עליו אלא אותה מדרגה כמו שאמרנו, דהיינו מדרגת הנוקבא בעת שנקראת מחזה. מכיון שנמול מה כתוב, וירא אליו ה', ולא אמד למי, כי לא כתוב, וירא ה' אל אברם. ומשיב, אם היה כתוב לאברם

וזה אמרו. דעד לא אתגור, דהיינו טרם שאברהם העלה מ"ן לזו"ן בפצות המילה, לא הוה מכיל עמיה אלא מגו דרגא תתאה דהיינו הנוקבא, ודרגין עלאין שהם מדרגות ז"א. לא הוו קיימי על ההיא דרגא, כלומר שז"א לא היה בזווג עם הנוקבא. אלא שהיו נפרדים זה מזה. להיות ז"א בבחינת קו ימין, והנוקבא בקו שמאל. כנ"ל. וקוי ימין ושמאל הם במחלוקת זה עם זה. כיון דאתגור דהיינו שהעלה מ"ן ע"י מצות מילה, מיד הנצנים נראו בארץ, דהיינו בחינות המסך שעליהם (רפויי דף צ"ז ע"ב *) דף צ"ח ע"א)

(י) אלא, רזא סתימא איתו, וירא אליו ח'. להווא דרגא דמליל עמיה, מה דלא הוה מקדמת דנא, עד דלא א' אתגזר. י' דהשתא, אתגלי קול, ואתחבר בדבור, י' כד מליל עמיה.

(יא) * והוא יושב פתח האהל. והוא. ולא גלי מאן. אלא, הכא גלי חכמתא, דכלהו דרגין י' שרו, על האי דרגא תתאה, בתר דאתגזר אברהם. ת"ח. וירא אליו ח'. דא הוא רזא דקול דאשתמע, ה' דאתחבר ו' בדבור, ואתגלי ביה.

(יב) והוא יושב פתח האהל. דא עלמא עלאה, דקאים לאנהרא עליה. י' כחום היום. דהא אתנהיר ימינא, ז' דרגא דאברהם אתדבק ה' ביה. ד"א כחום היום. בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא, בתיאובתא דדא ה' לקבל דא.

(יג) * וירא אליו. אמר רבי אבא. עד לא אתגזר אברהם, הוה אטיס. כיון דאתגזר, אתגלי כלא, ושרא עליה שכינתא, בשלימו כדקא יאות. תא חזי. והוא יושב פתח האהל. והוא: י' דא עלמא עלאה, דשרי על האי י' עלמא תתאה אימתי. כחום היום. בזמנא דתיאובתא דחד צדיק י' למישרי ביה.

מסורת הוהר

(א) והוא יושב פתח האהל: (בראשית י"ח) ח"א כא. ח"ב לו. ח"ג יד. עא. ב) כחום היום ח"א כא. ח"ב לו.

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף אתגזר, דכתיב וירא ח' אל אברם (הרמ"ק). ז נ"א והשתא. נ נ"א מוסיף ולבחר כד. (אה"ל). ד נ"א דשרו ה נ"א ואתחבר. ז נ"א בדבורא. ז נ"א דדרגא. ח נ"א בה. ונ"א ביה. ט נ"א לקביל. י נ"א מוסיף דא תוא. יא נ"א ליג עלמא. יב נ"א למשרי. ונ"א דשרי. ונ"א מוסיף דשרי ביה עימיה.

וירא אליו ה'

הסולם

מאמר

(יב) והוא יושב פתח האהל וכו': והוא. זה עולם העליון. דהיינו אמא, העומד להאיר עליו, היינו על הנוקבא, הנקראת פתח האהל שנעשית פתח להאודות. כחום היום, היינו שהאיר הימין. שהוא חסד, מדרגה שאברהם נתחבר בה פירוש אחר. כחום היום. היינו בשעה שנתקרבה מדרגה למדרגה בתשוקה מזו אל זו. דהיינו מז"א אל הנוקבא, אז נאמר עליהם כחום היום.

(יג) וירא אליו וכו': אמר ר' אבא. עד שלא נמול אברהם, היה סתום כלומר, שלא היה יכול לקבל אורות העליונים. כיון שנמול נגלה הכל כלומר, שכל האורות נגלו אליו. כי נפתח מסתומיו, והשכינה שרחה עליו בשלימות כראוי. בוא וראה, כתוב, והוא יושב פתח האהל. והוא, זהו עולם העליון בינה. השורה על עולם התחתון שהיא הנוקבא. ושאל אימתי שורה הבינה על הנוקבא. ומשיב, שזהו שמסיים, כחום היום, בשעה שתשוקתו של צדיק אחד, שהוא יסוד דז"א, הוא לשרות בו. בעולם התחתון, שהוא הנוקבא. כלומר, בשעה שיש זוג ז' וז'ן, אז המוחין של הבינה שורים בהנוקבא.

מיד

לאברם, איזה שבח יש כאן יותר מבתחילה. מטרם שנמול, שגם אז כתוב. וירא ח' אל אברם (בראשית י"ב).

(י) אלא רזא וכו': אלא סוד סתום הוא. וירא אליו ח' פירושו, שנראה לאותה המדרגה שדברה עמו. כלומר, ז"א שהוא הוי"ה, נראה אליו, היינו להנוקבא. מה שלא היה מקודם לכן מטרם שנמול, שאז היתה נסדרת מו"א. ועתה נגלה הקול הוא ז"א, ונתחבר בדבור היא הנוקבא, בעת שדבר עם אברהם. דהיינו שאברהם היה מקבל עתה מזווג ז' וז'ן והיה מרכבה לשניהם. דע"כ כתוב כאן וירא אליו הוי"ה הרומז על זוג ז' וז'ן יחד.

(יא) והוא יושב פתח האהל וכו' אומר והוא, ואינו מגלה מי הוא היושב. ומשיב אלא הכתוב מגלה כאן חכמה, לרמוז שכל המדרגות שרו על אותה מדרגה התחתונה אחר שנמול אברהם. ושיעור הכתוב, והוא, דהיינו הנוקבא, יושב פתח האהל, נעשית לפתח לכל המדרגות. האהל, הוא מלשון בהלו גרו (איוב כ"ט) בוא וראה, וירא אליו ח', זה הוא סוד, שהקול היינו ז"א, נשמע ונתחבר בדבור, היינו מלכות, ונגלה בו.

(דפו"י דף צ"ח ע"א *) דף צ"ח ע"ב

יד) מיד, * וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. מאן אינון שלשה אנשים. אלין אברהם יצחק ויעקב, דקיימי עליה דהאי דרגא, ומנייהו ב) * יניק ואתון.

טו) כדין ב וירא וירץ לקראתם. דתיאובתא דהאי דרגא תתאה, לאתחברא בהו, וחדוותא ב דילה, לאתמשכא אכתרייהו, וישתחו ארצה. ג) לאתתקנא ד כרסייא ס לגבייהו.

טז) ת"ת. עבד קב"ה לדוד מלכא, ה) ב חד סמכא י מכרסייא עלאה, ז כאבהן. ואע"ג דאיהו ח כרסייא לגבייהו, אבל, בזמנא דאתחבר בהו, איהו חד סמכא, לאתתקנא ס בכרסייא עלאה. ובגין כך, י נטל מלכותא בחברון, דוד מלכא, שבע י שנין, לאתחברא בהו. והא אתמר.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) וישא עיניו וירא: (בראשית י"ח). ח"א קא: כסא. ב) וירא וירץ לקראתם: (בראשית י"ח). ח"א עט: קו: ג) חד סמכא—כאבהן (רגלא רביעאה דכרסייא): ח"א ה: כ. טט: קצו: רמח: רנט. ח"ג קפב. רסב: ז"ח יתרו ל"ו טג שמג. ד) נטל מלכותא בחברון—לאתחברא בהו: ח"א עט: ח"ב לא.

חלופי גרסאות א) גיא מסיף יניק יסודא דעלמא. ב) גיא דילה. ג) גיא לאתקנא. ד) גיא כרסייא. ס) גיא לגבייהו. ז) גיא מכרסייא. ז) גיא באבהן, וניא באבה. (דיו). ח) גיא כרסייא, וניא כרסיא. ט) גיא בכורסייא, וניא בכרסיא, י) גיא שנים.

וירא אליו ה'

הסולם

מאמר

יד) מיד וישא עיניו וגו': מיד, אחר שנעשה זיווג זו"ן, נאמר, וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. ושואל מי הם שלשה אנשים האלו. ואומר, שהם אברהם יצחק ויעקב, דהיינו חסר גבורה תפארת דו"א, הנקראים אברהם יצחק ויעקב. שראה אותם עומדים עליה, על אותה המדרגה, שהיא הנוקבא, שמהם היא יונקת וניזונת.

טו) כדין וירא וכו': אז וירא וירץ לקראתם, כי תשוקתה של מדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא, הוא להתחבר בהם, בחג"ת, וחדוה שלה היא להמשך אחריהם. ולפי"ז קאי וירא וירץ, על הנוקבא, שרצתה להתחבר בהם. וישתחו ארצה, כדי להעשות ולהתקן לכסא בערם. כלומר שהנוקבא נעשית לכסא אל החג"ת האלו דו"א, שישדו עליה, כמו אדם היושב על כסא.

טז) תיח עבד קב"ה וכו'. בוא וראה, עשה הקב"ה את דוד המלך, שה"ס הנוקבא, לרגל אחד מכסא העליון, כמו האבות. פירוש. כסא העליון ה"ס בינה. האבות, ה"ס חג"ת שהם ג' רגלי הכסא הזה, והז"א תקן את הנוקבא, הנקראת דוד המלך, שתהיה לרגל רביעי לכסא הזה. ונמצאת הנוקבא במדרגה

אחת עם האבות שהם חג"ת, כי נתקנה לרגל הכסא כמוהם. (ועי' לעיל בראשית א' דף ק"י ד"ה ואלו).

ואע"ג דאיהו כורסיא וכו': שואל ואע"פ שהיא כסא אל האבות כנ"ל. ואיך נאמר שנתקנה במדרגה אחת עם האבות להשלים ד' רגלי הכסא. ומשיב אבל הוא דק בזמן, שהיא נתחברה עמהם, להיות רגל אחד להתתקן בכסא העליון, ומשום זה קבל דוד המלך מלכות על ישראל בחברון שבע שנים כדי להתחבר בהם, כחג"ת. והוא נתבאר. (בפרשת לך לך דפו"י ע"ט) שאומר שם, דוד לית ליה לקבל מלכותא אלא ער דיתחבר באבהן, דאינון בחברון. פירוש, כי מתחילה נבנית הנוקבא בסוד ב' מאורות הגדולים, דהיינו בקומה שוה עם ז"א מאחוריו, ואז שניהם משמשים בכתר אחר שהוא בינה. שז"א מקבל צד ימין שלה והנוקבא צד שמאל שלה. ואז נחשבים זו"ן לד' רגלין שלה, והיא נקראת כסא העליון. חג"ת דו"א הם ג' רגלי הכסא. והנוקבא היא רגל רביעי. באופן ששניהם שוים זה לזה. אמנם אלו המוחין נחשבים להנוקבא רק למוחין דאחוריים, ובכדי להבנות במוחין דפנים, היא מתמעטת בסוד המאור הקטן, ואז יכולה לקבל מ"א מוחין דפנים. ופבחינה זו היא יעשית

תוספתא

(ז) וירא אליו ה' באלוני ממרא. אמאי באלוני ממרא, ולא באתר אחרא. אלא, בגין דיהיב ליה עיטא, על גזירו דקיימא דיליה. בשעתא דאמר קביה לאברהם למגזר, אזל אברהם ל' לימלך עם חברוי, אמר ליה ענר, אנת בן תשעין שנין ואת מעיק גרמך.

(ח) א"ל ממרא, י דכרת יומא, דרמו לך כשדאי באתון דגורא. וההוא כפנא, דעבר על עלמא, דכתיב " ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה. ואינון מלכין, י דרדפו בתריהון, דומחית יתהון, וקב"ה י שזבינך מכלא, ולא יכיל בר גש למעבד לך ביש. קום עביד פקודא דמרך. א"ל קביה: ממרא. אנת יהבת ליה עיטא למגזר, חיך, לית אנא מתגלי עליה, אלא בפלטרין דילך. ההי'ד באלוני ממרא. (ע"כ).

מסורת תוהר

(א) ויהי רעב בארץ: (בראשית י"ב) ח"א פ. טא: פ. טז: טה. קיה. קמ: קמו: ז"ח אחרי מ"ו סב שו. שה"ש ס"ב טד שלה. תק"ח ק"ח טא שכה. טד שיו. חלוסי גרסאות ה' גיא אמלך. וניא לאמלך. ז גיא דכרתי. ג גיא דרופת. ד גיא ומחיתנן. ט גיא שזבינא.

מאמר	הסולם	וירא אליו ה'
כסא אל ז"א מתחתיו. וכבר נתבאר כל זה באורך (לעיל בראשית א' דף ק"ד מאות קי"א עד אות קי"ח) ואין להכפיל דברים. באופן שיש ב' זמנים להנוקבא. פתחילה בקומה שוה לז"א, ואח"כ מתפעטת ונעשית קטנה ממנו.	דפו"י דף ע"ט ע"ב) דרוד לית ליה לקבל מלכותא, אלא עד דירחבר באבהו, שהם חגי"ה, דאינון כחברון. דהיינו שצריכה להתחבר מקודם בקומה שוה עם החג"ת מאחוריים. ולולא זה לא היה יכול לקבל המלכות השלמה שהיא מוחין דפנים.	

תוספתא

(ז) וירא אליו ה' באלוני ממרא וכו': שואל, למה באלוני ממרא ולא במקום אחר. ומשיב, אלא משום שממרא נתן לו עצה על ברית מילה שלו, כי בשעה שאמר הקב"ה לאברהם שימול את עצמו, הלך אברהם להועץ עם חבריו, אמר לו ענר, אתה כבר יותר מתשעים שנה, ואתה תצער את עצמך.

(ח) א"ל ממרא דכרת וכו': אמר לו ממרא, זכור את היום שהשליכו הכשדים אותך בכבשן האש, ואותו הרעב שעבר על העולם, שכתוב, ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה. ואת אלו המלכים שרדפו אנשך אחריהם והכית אותם, והקב"ה הצילך מכולם ואיש לא יכול לעשות לך רעה. קום עשה מצות רבונך, אמר לו הקב"ה לממרא, ממרא, אתה נחת לו עצה על המילה, חיך, איני מתגלה עליו אלא בהיכל שלך, וזהו שכתוב באלוני ממרא, ע"כ תוספתא

ווי"ש ואע"ג דאיהו כרסיא לנכיהו, דהיינו בזמן של מוחין דפנים, היא קטנה ממנו ונבחתת לכסא אל החג"ת דז"א. אבל בזמנא דאתחבר בהו, איהו חר סמכא לאתחנא בכרסיא עלאה. דהיינו בזמן של מוחין דאחוריים שנתחברה עם חג"ת דז"א בקומה שוה, הרי היא אז רגל אחת להתתקן בכסא העליון בשוה עם חג"ת דז"א. כי שניהם משמשים אז בשוה בכסא העליון שהוא בינה. גם נתבאר שם שלולא קבלה הנוקבא מקודם את המוחין דאחוריים בסוד ב' המאורות הגדולים לא היתה יכולה לקבל אח"כ מוחין דפנים. ע"ש. ווי"ש ובנין כך נטל מלכותא בחברין דוד מלכא שבע שנין לאתחברא בהו. כי מלכותא דחברון ה"ס המוחין דאחוריים ומלכותא דכל ישראל היא מוחין דפנים. ואם לא קבל דוד המלך את מלכותא דחברון מקודם, שהם המוחין דאחוריים, לא היה ראוי לקבל כלל את מלכות כל ישראל, שהם תמוה ן דפנים. וז"ש לעיל (בפרשת לך לך דפו"י דף צ"ח ע"ב)

מדרש הנעלם

(ט) רבנן פתחי בהאי קרא, " לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו'. ת"ר. ה' האי נשמתא דבר אינש, בשעתא ד' דסלקא מארעא ד' לרקיעא, וקיימא בההוא זיהרא עלאה דאמרן, קב"ה מבקר י' לה.

(כ) ת"ש. א"ר שמעון בן יוחאי, כל נשמתא ד' דצדיקייא, כיון דקיימא באתר שכינתא יקרא, דחזיא למיתב, קב"ה קרי לאבתא, ואמר לון, זילו ובקרו לפלניא צדיקא דאתא, ואקדימו ליה שלמא, מן ו' שמי. ואינון אמרין, מארי עלמא, לא אתחזי, לאבא למיזל י' למיחמי לברא. ברא אתחזי, ה' למיחמי ולמתבע לאבוי.

(כא) והוא קרי ליעקב, ואמר ליה, אנת דהוה לך צערא דבנין, זיל וקביל פני דפלניא צדיקא דאתא הכא, ואנא איזיל עמך. הה"ד ד' מבקשי פניך יעקב סלה. מבקש לא נאמר, אלא מבקשי. א"ר חייא, מרישיה דקרא משמע דכתיב י' זה דור דורשיו וגו'.

מסורת הזהר

(א) לריח שמניך טובים: (שה"ש א') ח"א צח. רנז: ח"ב קמד: ח"ג לד. לה. נח: נט. עא: ז"ח חוקה נא טג שלה. שמא. טר שטו. שה"ש ס"ד טא שנ. טג של. ס"ה טא שכ. תק"ח קיו טר שכו. ב) מבקשי פניך: תהלים כ"ד. חלוסי גרסאות א' נ"א הא ב' נ"א דסליקה. ג' נ"א ליג דרקיעא. ד' נ"א לית. ה' נ"א ליג דצדיקייא. ו' נ"א שפוי. ז' נ"א למחמי. ח' נ"א למחמי. ט' נ"א אולפניה. י' נ"א ליג זח.

<p>מאמר</p> <p>(ט) רבנן פתחי וכו': רבנן פתחו בביאור הסדרה, עם הכתוב הזה, לריח שמניך טובים, שמן תורק וגו', תנו רבנן. נשמה הזו של האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע, רהיינו בשעה שהאדם יושן לילה, והנשמה עומדת באותה זיהרא עלאה שאמרנו (בראשית ב' אות רפ"ט). הקב"ה מבקר אותה.</p> <p>(כ) תא שמע ארשב"י וכו': כוא ושמע אמר ר"ש בן יוחאי, כל נשמה של צדיק, כיון שעומדת במקום שכינת כבודו ית', רהיינו שראויה לקבל הארת חכמה, שה"ס עמידה, וראויה לישב אצלה, היינו לקבל את לבוש החסדים, שה"ס ישיבה. הקב"ה, הוא ז"א, קירא אל האבות, הם חנית, ג' קוין שלה, ואמר להם, לכו ובקרו את פלוני הצדיק שבא, והקדימו אותו שלום משמי, כלומר שג' הקוין יספיע לה הארת הווג הנק' שלום משמי. היא הנוקבא, והם אומרים, רבון העולם, אינו ראוי לאב ללכת לראות את בנו, הבן צריך לראות ולחזות ולדרוש לאביו.</p> <p>פירוש מתחילה האיר ז"א להנשמה את הארת קו ימין הנקרא אברהם. וה"ס הארת החולם. ואח"כ האיר לה הארת קו שמאל, הנקרא יצחק, וה"ס הארת השורק. ונעשה מחלוקת בין ב' הקוין (כנ"ל, כראשית א' דף ג"ז ד"ה והנה אחר ע"ש) ואז נסתמה הנשמה.</p> <p>(דפו"י דף צ"ו ע"א)</p>	<p>מאמר</p> <p>נשמתא—דסלקא מארעא לרקיעא</p> <p>ונסחלקו הארת ב' הקוין מהנשמה, וחזרו אל ז"א, ואמרו לו מארי ערמא לא אתחזי לאבא. למיזל למחמי לברא, כי נסתמה ואינה יכולה לקבל ממנו. אלא ברא אתחזי למחמי ולמחזוי ולמתבע לאבוי, כלומר, שאמרו שהנשמה צריכה להעלות מ"ן מסוד מסך דחירק, ואז יתעורר קו אמצעי שה"ס יעקב, ואז תוכל הנשמה לקבל הארתו. למחמי ה"ס ג"ר דחכמה, למחזוי ה"ס ו"ק דחכמה. למתבע ה"ס לבוש החסדים. שאינה נמשכת אלא בסוד דרישה ותביעה, דהיינו העלאת מ"ן.</p> <p>(כא) והוא קרי ליעקב וכו': והקב"ה קורא את יעקב, ואומר לו: אתה שהיה לך צער גדול בניס, לך וקבל פניו של פלוני הצדיק שבא כאן, ואני אלך עמך וזהו שכתוב, מבקשי פניך יעקב סלה. מבקש לא נאמר. אלא מבקשי: כי קאי על נשמות הצדיקים, שיעקב אבינו מקבל פניהם והם מבקשי פניו. אמר רבי חייא מתחילת הכתוב משמע זה שכתוב, זה דור דורשיו וגו'. שמשמע, שכונת הכתוב הוא על נשמות הצדיקים, שהם הדורשים של הדור.</p> <p>פירוש. יעקב ה"ס קו אמצעי כנים ה"ס לידת</p>
--	--

כב) א"ר ב יעקב ג א"ר ד חייא, יעקב אבינו ס הוא כסא הכבוד. וכן תאנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, דכתיב, * וזכרתי את בריתי יעקוב, ברית כרת קב"ה, ליעקב ו לבדו, יותר מכל אבותיו, * דעביד ליה כסא הכבוד בר מן קדמאה.

כג) רבי ט אליעזר הוה יתיב, והוה לעי באורייתא. אתא לגביה, ר' עקיבא, אמר ליה, במאי קא עסיק מר. א"ל בהאי קרא דכתיב ב וכסא כבוד ינחילם. מהו ס כסא כבוד ינחילם. זה יעקב אבינו, דעביד ליה כרסי יקר בלחודו, לקבלא אולפן נשמתא דצדיקא.

כד) וקב"ה אזיל עמיה, בכל ריש ירחא וירחא. וכד חמי נשמתא, יקר י אספקלריאה שכינתא יא דמאריה, מברכת וסגדת יב קמי יב קב"ה, הה"ד ב ברכי יד נפשי וגו'.

כה) טו א"ר סו עקיבא, י קב"ה קאים יח עלוהי, ונשמתא יט פתח ואמר, ה'י

מסורת הזהר

א) וזכרתי את בריתי יעקב: (ויקרא כ"ז) ח"א קיז: קיט. קסח. ריד: ח"ב ט: נג. ח"ג טו. ת"ז תק' כ"א סא. כ) כסא כבוד ינחילם: (שמואל א' כ') ח"ג יט: ג) ברכי נפשי (תהלים ק"ד) ח"ב לט: סא. צח. קצט: ח"ג קמ: ת"ז תק' י"ב כח.

חלופי גרסאות א גיא דבי עקיבה יעקב אבינו (ד"א). ב גיא עקיבא. ג ג"א ל"ג א"ר חייא. ד גיא עקיבא. ה גיא הוא הוא הכסא וכן תאנא (אה"ל). ו ג"א ל"ג לבדו, ז ג"א לון. ח ג"א אלעזר. ט גיא וכסא: י גיא אספקלריא. יא גיא דמריה. יב ג"א קמיה. יג ג"א ל"ג קב"ה. יד ג"א מוסיף נפשי את ה' וגו' וג"א נפשי וגו'. כל פרשה דחושבחהא דא נשמתא אמרה לח קמי קב"ה דאמר ר' עקיבא (אה"ל). יז ג"א נפשי וגו' איר עקיבא כל פרשתא דחושבחהא דא נשמתא א"ל קמיה דקב"ה. טו ג"א דאיר. טז ג"א עקיבה. יז ג"א ל"ג קב"ה. יח גיא עלוהי. יט ג"א פתחה.

מאמר

הסולם

גשמה — דסלקא מארעא לרקיעא

עם כל אבותיו. שעשה אותו כסא הכבוד להשראתו ית' לבד מהראשונים. והוא מטעם שהראשונים שהם אברהם ויצחק אינם יכולים להאיר זולתו כנ"ל. לכן כולל בעצמו גם הארתם, ונעשה כסא בפני עצמו.

כג) רבי אליעזר הוה יתיב וכו': ר"א היה יושב והיה לומד תורה. בא אצלו רבי עקיבא, אמר לו כמה עוסק מר. אמר לו במקרא הנה, שכתוב, וכסא כבוד ינחילם. מהו כסא כבוד ינחילם. זה הוא יעקב אבינו שעשה אותו כסא הכבוד בפני עצמו לקבל תורה בעד נשמות הצדיקים. ושיעור חתוב הוא, וכסא כבוד, דהיינו תורתו של יעקב, שנעשה לכסא הכבוד, ינחילם לנשמות הצדיקים.

כד) וקב"ה אזיל עמיה וכו': והקב"ה הולך עם יעקב, בכל ראש חדש וראש חודש, (כנ"ל באות כ"א) וכאשר הנשמה רואה את כבוד האספקלריא, היא השכינה של רבונה, הנשמה מברכת ומשתחוית לפני הקב"ה, זהו שכתוב ברכי נפשי וגו'.

כה) א"ר עקיבא וכו': אר"ע, הקב"ה עומד עליה, על הנשמה, והנשמה פותחת ואומרת

לידת מוחין, צערא דבנין, ה"ס המסך דחירק המקטין הקומה מג"ד לויק, (כנ"ל לך לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וגורם כזה צער, אבל אי אפשר להוליד בנים שהם מוחין, זולת המסך הזה, כמ"ש שם.

וז"ש והוא קרי ליעקב, דהיינו אחר שהנשמה העלתה מ"ן כנ"ל בסמוך. קרי ליעקב היינו שהזמין המסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי שה"ס יעקב, ואמר לו אנת דהוה לך צערא דבנין, כלומר שדרכך להמשיך מוחין על מסך הזה דחירק, תעשה גם עתה זווג הזה לצורך הנשמה. פנים ח"ס חכמה, קבלת פנים ה"ס חתלבשות חכמה בחסדים, וז"ש, זיל וקבל פני דפלניא צדיקא, היינו, שיוציא קומת חסדים וילביש החכמה בחסדים שז"ס קבלת פנים. ואנא איזיל עמך, היינו כללות ז"א.

כז) א"ר יעקב וכו': אר"י אר"ה, יעקב אבינו הוא כסא הכבוד, וכן תאנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקב, ברית כרת הקב"ה עם יעקב לבדו, יותר מהכריתת ברית (דמו"י דף צ"ז ע"א * דף צ"ז ע"ב)

אלקי גדלת מאד וגו', כל הפרשה עד סיומא, דקאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד א"ר עקיבא, ולא דא בלחודוי, אלא, משבחת ליה, על גופא דאשתאר בעלמא דין, ואמר " ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'.

כו) וקב"ה אזיל. א מנא לן האי. מהאי קרא דכתיב, וירא אליו ה' באלוני ממרא, י זה יעקב. מהו ממרא. משום דאחסין מאתן עלמין מעדן, והוא כסא א"ר יצחק, ממרא י בגימטריא מאתן ותמנין וחד, י הוה מאתן י דעדן, דכתיב י ומאתים לנוטרים את פריו, ותמנין וחד, דהוא כסא. ובג"כ אתקרי וירא אליו ה' באלוני ממרא. ועל י שום י דא, י נקרא ממרא.

כז) א"ר יהודה מהו באלוני. ר"ל י תוקפוי, הה"ד י אביר יעקב. והוא יושב פתח האהל. הה"ד, י ה' מי יגור באהלך וגו'. * כחום היום. דכתיב, " וזרחה לכם יראי שמי שמש י צדקה ומרפא בכנפיה.

מסורת הזהר

א) ברכי נפשי—וכל קרבי: (תהלים ק"ג) ח"א סו. ח"ג קכו. קכו. ב) ומאתים לנוטרים את פריו: (שה"ש ח) ח"א קכד: ז"ח נח טא שכה. ג) אביר יעקב: (בראשית מ"ט) ח"א רמו. ח"ג סו: ד) ה' מי יגור: (תהלים ט"ו) ח"א קסא. ח"ב יג: ח"ג צח: ז"ח ויצא כז טב שמ. ה) וזרחה לכם יראי שמי: (מלאכי ב') ח"א קלא. רג: ח"ב נט. ריא: ח"ג פה. קלב: רמח: ת"ז חק' מ' פא. תק' ה' בהשטמות קמב. חלופי גרסאות א ניא מנכן. ב ניא זהו. ג ניא בגימרי (ר"מ). ד ניא ל"ג הות. ס ניא ל"ג רעון. ז ניא סם. ז נ א כך. ח ניא נקראת. ט ניא תוקפי. י ניא צדקה וגו'.

הסולם

מאמר

נשמה—דסלקא מארעא לרקיעא

ה' באלוני ממרא, כי משום זה נקרא יעקב ממרא. כלומר משום שכולל בחי' עדן ובחי' כסא, שהם סוד השם ממרא, ע"כ וירא אליו ה'.

כז) אמר ר' יהודה וכו': אר"י מהו באלוני, אם ממרא זה יעקב למה נאמר באלוני ממרא, ואומר, באלוני, רצונו לומר, תקפו, והוא כמו שכתוב, אביר יעקב. כלומר באלוני ממרא הוא כמו שהיה כתוב כאן, אביר יעקב. כי אלוני פירושו אביר ותוקף, וממרא זה יעקב.

ודוא יושב פתח האהל וכו': זהו שכתוב ה' מי יגור באהלך וגו'. כלומר פתח האהל ה"ס הארת קו הימין, שה"ס חסדים מכוסים, וה"ס הארת נקודת החולם שנקרא מ"י דאלקים, (כג"ל בראשית א' דף ס"ז ד"ה וחדש) המרומן כסו"ה מי יגור באהלך וגו'. דהיינו בחמלה מ"י.

כחום/היום וכו': שכתוב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. דהיינו הארת קו השמאל, שה"ס הארת נקדת השורק שנקראת אל"ה דאלקים. שה"ס הארת חכמה בלי חסדים, המכונה יציאת השמש מנרתיקה, כי אין אור החכמה מאירה אלא בנרתיק מחסדים, וכשמאירה בלי חסדים היא שורפת, בסו"ה כחום היום, ואז הדשעים

ואמרת, ה' אלקי גדלת מאד וגו' כל הפרשה עד הסיום, שנאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד אמר ר"ע, ולא זה כלבד, אלא שמשבח להקב"ה גם על הגוף שנשאר בעולם הזה, ואמרת, ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'. וכל קרבי יורה על הגוף, כלומר שתחילה משבחת הנשמה להקב"ה על השגתה עצמה ואז אומרת ברכי נפשי את ה' ה' אלקי גדלת מאד. (תהלים ק"ד) ואח"כ משבחת לו גם על הגוף, כלומר, שזיו הנשמה נמשך למטה ומאיר אל הגוף, ואז אומרת ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו' (תהלים ק"ג) שתשבחות האלו הם על אור הגוף.

כו) וקב"ה אזיל וכו': והקב"ה הולך עם יעקב, מנין לנו זה. ממקרא הזה, שכתוב וירא אליו ה' באלוני ממרא. זהו יעקב, שנקרא ממרא. הרי שהקב"ה הולך עם יעקב, ושואל מהו השם ממרא, ואמר משום שיעקב ירש מאתים עולמות מעדן, והוא כסא, כג"ל שנעשה לכסא הכבוד בס"ע. ומפרש רבי יצחק, ממרא הוא בגימטריא רפ"א, הנה מאתים של עדן, שזכה בהם יעקב שכתוב, ומאתים לנוטרים את פריו, ושמונים ואחד שהוא בגימטריא כסא. הרי מאתים ושמונים ואחד שבגימטריא ממרא מאתים עולמות מעדן ה"ס החכמה הנק' עדן, וכסא ה"ס החסדים המלבישים את החכמה. וע"כ נאמר וירא אליו

(דטריי דף צ"ז ע"ב *) דף צ"ח ע"א

כח) אמר רבן יוחנן בן זכאי, בההיא שעתא אזיל קב"ה, ובגין דשמעין אבהתא אברהם ויצחק, דקב"ה א זיל נ לגביה, תבעין מן יעקב למיזל עמהון, ולאקדמא ליה שלם.

כט) ואינון קיימין ג עלוהי. ד ממאי. ה דכתיב, * וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. שלשה י אנשים: אלן אבהתא, אברהם יצחק ויעקב, דקיימין עלוהי, וחמו עובדין טבין י דעבדין. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה. משום דחמי שכינת יקרא עמהון. הה"ד, י על כן עלמות ה אהבוך.

מסורת הנהר

א) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים: (בראשית י"ח) ח"א קב. ב) על כן עלמות אהבוך: לעיל דף ז' ע"ן א' וט"ב.

חלופי גרסאות א) נ"א אזיל. ב) נ"א נביה. ג) נ"א עלויה. ד) נ"א מאי. ה) נ"א ליג דכתיב. ו) נ"א מוסיף אנשים דקיימין. ז) נ"א דעבדי. ח) מוסיף אהבוך. א"ו הן האבות.

מאמר הסולם גשמה—רסלקא מארעא לרקינא

דף נ"ז ד"ה והנה אחר) אלא ע"י קומת החסדים, שה"ס קו האמצעי, נעשה שלום ביניהם.

כט) ואינון קיימין עלוהי וכו': והם, אברהם ויצחק עומדים על הנשמה, כלומר, אחר שיעקב השפיע החסדים בסוד קדימת השלום, מאירים אליה גם ב' הקוין שהם אברהם ויצחק, שכתוב וישא עיניו וירא היינו הנשמה והנה שלשת אנשים נצבים עליו, שלשת אנשים, הם האבות, אברהם יצחק ויעקב, הנצבים עליו, ורואים מעשים הטובים שעשתה הנשמה, כלומר, שרואים המ"ן של הנשמה, ומשפיעים לה מין דוכרין.

וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה וכו': משום שראתה שכינת כבודו ית' עמהם, וזהו שכתוב, על כן עלמות אהבוך.

פירוש. כי רומז על הכתוב שפתח בו בתחילת המאמר, לריח שמניך טובים כשמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך. שהוא מתבאר עם כל המבואר עד כאן, לריח, ה"ס המ"ן שהנשמה מעלה, להמשיך הארת השלום של יעקב רהיינו קומת החסדים כנ"ל, ואז מתלבשת החכמה בחסדים, וע"כ, שמניך טובים שהמוחין מקובלים בסוד שמן הטוב. שמן תורק היינו כחום היום, שאז מסתלקים ב' הקוין מהנשמה ואינם יכולים להאיר כנ"ל, ונבחן אז שהשמן, שה"ס המוחין, מורק מהנשמה, שה"ס הארת נקודת השורק כנ"ל, אמנם אח"כ בביאת החסדים מיעקב, מושגת הארת החכמה מסוד נקודת השורק הזאת, כנ"ל, הרי, אשר, כשמן תורק, שבשעת הארת נקודת השורק, מושג שמך

מאמר הסולם

נרונים בה. אבל הצדיקים מתרפאים בה. כי מגלים מ"ן וממשיכים חסדים להלביש החכמה, וזהו שמרמזו הנהר את פירושו של כחום היום, בהכתוב וזרחת לך ידאי שפי שמש צדקה ומרפא ככנסיה, ללמדנו, שאין אור השמש הזה מרפא אלא בכנסיה, רהיינו בלבוש החסדים המכסים על תוקפה של השמש כמו כנפים, ומטרים ביאת הכנפים מקו האמצעי ה"ס כדום היום, ששודפת אז.

כח) אמר רבן יוחנן בן זכאי וכו': אריב"ו, כאותה שעה, היינו בעת שהנשמה היא כבח' כחום היום, הולך הקב"ה, שהוא ז"א, כדי להשפיע להנשמה, כלומר, שהולך ממקום למקום בסוד תלת דוכתי, (כנ"ל בראשית א' דף כ' אות י"ב ע"ש) שאומר שמא דא כרילא בתלת דוכתי, וכן הולך מפתח האהל, שה"ס מקום החסדים הנעלמים בסוד מ"י וקו ימין, אל המקום שה"ס כחום היום, שה"ס אל"ה וקו שמאל, ואח"כ אל מקום בחינת יעקב שה"ס קו אמצעי, כמ"ש לפנינו.

ובגין דשמעין אבהתא וכו': ומשום שהאבות אברהם ויצחק שמעו שהקב"ה היינו כללות ז"א, תולך אל הנשמה, כלומר שהאבות הרגישו שהנשמה היא במצב כחום היום, וצדריכה למקום הלבשת החסדים, הם מבקשים מן יעקב שילך עמהם ולהקדים לה להנשמה שלום, כלומר שימשיך על מסך דחירק שלו קומת החסדים, המכרעת בין אברהם ויצחק, ואז מתלבשת החכמה בחסדים, שה"ס שלום, והטעם שנקראת שלום, הוא, כי מטרים הכרעת, קומת החסדים, ב' הקוין נמצאים במחלוקת (כנ"ל בראשית א' (דפו"י דף צ"ח)

(ד) דבר אחר. וירא אליו ה' באלוני ממרא. רבנן פתחי בהאי קרא, בשעת פטירתו של אדם. דתניא, אמר רבי יהודה, בשעת פטירתו של אדם, הוא יום הדין הגדול, שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם, עד שרואה את השכינה. הה"ד, "כי לא יראני האדם וחי. ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת, לקבל נשמתו של צדיק. הה"ד וירא אליו ה' וגו'. כחום היום. זה יום הדין הבורע כתנור, להפריד הנשמה מן הגוף.

(לא) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים. המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון, שהנשמה רואה כך, יוצאת מן הגוף, עד פתח בית ה' הבליעה, ועומדת שם, עד שמתודה, כל מה שעשה הגוף עמה, בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק, היא שמחה במעשיה, ושמחה על י' פקדונה. דתאנא, א"ר יצחק, נשמתו של צדיק מתאוה, אימתי תצא מן העולם י' הזה, שהוא הכל, כדי להתענג בעולם הבא.

(לב) ת"ר. כשחלה רבי אליעזר הגדול, ההוא יומא ע"ש הוה, י' ואותיב לימיניה ס' הורקנוס בריה, והוה מגלי ליה, עמיקתא י' ומסרתתא, והוא לא הוה מקבל בדעתיה י' מלייא, דחשיב כמטורף בדעתיה הוה. כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי, קביל מניה, מאה ותמנין ותשעה, רזין עלאין. (לג) כד מטא ג' לאבני שיש, דמתערבי במיא עלאה, בכה רבי אליעזר. ופסק למימר, אמר, קום התם ברי. ס' א"ל אבא למה. אמר ס' ליה, חזינא,

מסורת הוהר

(א) כי לא יראני האדם וחי : (שמות לג) ח"א ז. ריא : ריח : רכו. ח"ב טו : ח"ג קמו. ת"ז תק' ס"ט קשו. : תק' ע' קלג : ז"ח אחרי מתי. (ב) אבני שיש ח"א כול. ח"ג רמו : רנה. ת"ז תק' ה' כ. תק' מ' ט :

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף הבליעה, הה"ד והוא יושב פתח האהל (אה"ל). ב' נ"א פקדונה (אה"ל). ג' נ"א ליג זהו ד' נ"א ואנתתיה. ס' נ"א מהורקנוס. ו' נ"א ומסרתתא. ז' נ"א מליא. ח' נ"א מוסיף א"ל ר', ט' נ"א ליג לית.

הנשמה — בשעת הפטירה

הכולם

מאמר

(א) וישא עיניו וירא וכו' : (אין צריך פירוש).

מאמר כשחלה רבי אליעזר

(ב) תנו רבנן כשחלה וכו' : כשחלה רבי אליעזר הגדול ונטה למות, אותו היום היה ערב שבת וחשיב לימינו את הורקנוס בנו. והיה מגלה אליו עמוקות ונסתרות, והורקנוס לא היה מקבל ממנו בתחילה בדעה מלאה, כי חשב שדעתו אינה מיושבת עליו. לאחר שראה שדעתו של אביו מיושבת עליו, קבל ממנו מאה ושמונים ותשעים סודות עליונים.

(ג) כד מטי לאבני שיש טהור וכו' : כשהגיע להסוד של אבני שיש המתערבים במים עליונים בכה רבי אליעזר והפסיק מלדבר. אמר קום ולך שמה בני. אמר לו למה. אמר לו אני רואה שאמהר לעבור מהעולם, אמר לו לך

ואמור

שמך, שה"ס גילוי השכינה, שהיא שמו של הקב"ה. ועכו"ז כל חשקה של הנשמה היא להמשיך החסדים דקו ימין. שה"ס מ"י, וזה שמסיים הכתוב על כן עלמות אהבוך, היינו החסדים הנעלמים מסוד מ"י, שהם ג"ר דבינה, משם דוקא אוהבות הנשמות להמשיך. וזהו שמבואר בהכ"ו וירא, היינו גילוי שכינה, ע"י הארת השורק אחר שמתלבשת בחסדים ואז וירקן לקראתם. לקבל בעיקר, מפתח האהל שה"ס מ"י וזהו שכתוב ער כן עלמות אהבוך. דהיינו החסדים המכוסים מחכמה הנקראים עלמות, שהנשמות אוהבים אותם ביותר כנ"ל.

(ד) דבר אחר, וירא אליו ה' באלוני ממרא וכו' : רבנן פתחו בכתוב הזה, שמדבר בשעת פטירתו של אדם וכו' (אין צריך פירוש).

(ופי' דף צ"ח ע"א)

(ב) ה דאוחית חלף מן עלמא. א"ל, זיל ואימא לאמך, דתסתלק י תפלאי, באתר י עלאה, ובתר דאסתלק מן עלמא, ד ואיתי הכא למחמי להון, לא תבכי. דאינון קריבין עלאין, ולא תתאין. ודעתא דבר נש, לא ידע * בהו.

(ד) עד דהוו יתבי, עאלו חכימי דרא, למבקר ליה, אוליט להו. ה על דלא אתו לשמשא ליה. דתנינן, גדולה שמושה יותר מלימודה. עד דאתא רבי עקיבא, א"ל, עקיבא עקיבא, למה לא י אתית לשמשא י לי. ה א"ל רבי לא הוה לי פנאי. ארתח, אמר, אתמהה עלך, אי תמות מיתת עצמך. לטייה, ה דיהא קשה מכלהון מיתתיה.

(ה) י בכי רבי עקיבא, יא ואמר ליה, רבי, אוליף לי אורייתא. אפתח פומיה רבי אליעזר, במעשה מרכבה. אתא אשא, ואסחר לתרויהון. אמרן חכימיא ש"מ, דלית אנן חזיין וכדאין לכך, נפקו לפתחא דברא, ויתיבו תמן הוה מה דהוה, ואזל אשא.

(ו) ואוליף * בבהרת עזה, תלת מאה הלכות פסוקות. י ואוליף ליה י רי"ו טעמים, דפסוקי דשיר השירים. והוו עינוי דר' עקיבא, נחתין מיא. ואתחזר אשא כקדמיתא. כד מטא להאי פסוקא י סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני. לא יכיל למסבל רבי עקיבא, וארים קליה בכייתא וגעי, ולא הוה ממלל מדחילו דשכינתא, דהות תמן.

דרך אמר

(א) שמהכר לפסוק עכר וחלף מן העולם ופעלה נעוה"כ (א) בבהרת עזה שי הלכות: ח"ג נ: למרנה העליונה.

(ב) סמכוני באשישות (שה"ש ב') ח"ג מ' ריש.

ת"ז תק' י"ט לט: תק' ס"ד צה. תק' ס"ט קו.

חלופי גרסאות ה גיא דאוחיה. וניא דאור יתחלף מן עלמא ואימא לאמך דתסתלק חסלי באתר עלאי (אחיל) ז גיא תפלגו. וניא חסלי. וניא חסילין, וניא חסילאי דילי. ג גיא עליא וניא עלאי. ד גיא ואחי. ה גיא ליג על. ו גיא אחיה. ז גיא מוסיף לי דהא אתא עתא לאצטרפא. ה גיא מוסיף א"ל רבי עקיבא. ט גיא דהא. י גיא אבכי. וניא בכה ר' עקיבא (ר"א) יא גיא אמר. יב גיא אוליף. יג גיא ליג רי"ו.

מסורת הזהר

הסולם

מאמר

לה) בכי ר' עקיבא וכו': בכה ר"ע ואמר לו. רבי, למדני תורה. פתח פיהו רבי אליעזר במעשה מרכבה. בא אש וסבבה את שניהם. אמרו החכמים, משמע מזה, שאין אנו ראויים וכדאים לזה, והיינו לשמוע עתה דברי תורתה. יצאו להסתח שבתוך וישבו שם, היה מה שהיה והלך האש.

(ז) ואוליף בבהרת עזה וכו': ולימד, בסוד, בהרת עזה כשלג, שלש מאה הלכות פסוקות, ולימדו רי"ו טעמים שבהפסוקים שבשיר השירים. ועינוי של ר' עקיבא היו מורידות מים. וחזר האש והקיסם כבתחילה. כשהגיע להפסוק סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני, לא היה יכול עוד ר' עקיבא לסבול, ונשא טולו בכי וגעה כמו שור, ולא היה יכול לדבר מפחד השכינה שהיתה שם.

ואמור לאמך, שיסתלקו התפילין שלי למקום עליון. כלומר, שרמו לה על הסתלקותי, ואחר שאסתלק מהעולם ואבא כאן לראות אותם היינו לבני המשפחה לא יבכו, כי הם עמי קרובים עליונים ולא תחתונים. ודעת אגוש לא משיג בזה.

(ד) עד דהוו יתבי וכו': עוד שהם יושבים, נכנסו חכמי הדור לבקרו וקלל אותם על שלא באו אליו לשמשו, דתנן, גדולה שמושה יותר מלמודה. בינתים בא רבי עקיבא, אמר לו עקיבא עקיבא, למה לא באת לשמשיני, א"ל, רבי, לא היה לי זמן פנוי. כעס ואמר, תמה אני עליך אם תמות מיתת עצמך. וקללו שמיתתו יהיה קשה מכולם. כלומר, שקלל גם את שאר חכמים שלא באו לשמשו, שלא ימותו מיתת עצמם, ואמר, שמיתת ר"ע תהיה קשה מכולם.

לז) אורי ליה כל עמיקתא, ורזין עלאין, דהוה ביה בשיר השירים. ואומי ליה אומאה, דלא לישתמש בשום חד פסוק מניה. כי היכי דלא ל' דיחריב עלמא קב"ה בגיניה. ולא בעי קמיה דישתמשון ביה * בברייתא, מסגיאות קדושחא דאית ביה. לבתר ג נפיק ר"ע, וגעי, ונבעין עינוי מא, והוה אמר ווי ד רבי, ווי רבי, ד דאשתאר עלמא, ו יתום ' מנך. עאלו כל שאר חכימיא גביה, ושאלו ליה, ואתיב להון.

דח) הוה דחיק ליה פ דר"א, אפיק תרי דרועוי, ושוינון על לביה. פתח ואמר, אי עלמא, י עלמא עלאה חזרת י לאעלא, ולאגנזא מן תתאה, כל נהירו י ובוצינא. ווי לכון י תרי דרעי, ווי לכון תרי תורות, דישתכחון יומא דין מן עלמא. דא"ר יצחק, כל יומי דר' אליעזר, הוה נהירא י שמעתא מפומיה כיומא י דאתיהיבת בטורא דסיני.

ט) אמר י אורייתא גמריית, וחכמתא סברית, ושמושא עבדית. דאלו יהון כל בני י אינשא דעלמא סופרים, לא יכלין למכתב, ולא י חסרי תלמידי מחכמתי, אלא ככוחלא בעינא. ואנא מרבתי, אלא כמאן דשתי בימא. ולא הוה אלא למיתן טיבותא לרבוהי יתיר מניה.

מ) והוה שאלין מניה, בהווא סנדלא דיבום, עד דנפק נשמתיה, ואמר טהור. ולא הוה תמן ר"ע. כד נפק שבתא, אשכחיה ר' עקיבא דמית, בזע

חלופי גרסאות א גיא ליחריב. כ גיא ברייתא. ג גיא נפק. ד גיא ליג רבי ווי רבי. ס גיא דישתאר. ז גיא יתיס. ז גיא מינך. ת גיא הוה. ט גיא מוסיף לית שעתא, י גיא דרועוי. יא גיא ליג עלמא, יב גיא לאעלאה: יג גיא ובוצינא. יד גיא תרין דרועוי. טו גיא שמעתא. טז גיא דאתיהיבת. יז גיא מוסיף אורייתא סברית גמרא גמריית וניא אורייתא וחכמתא סברית וניא אורייתא סברית וחכמתא. יח גיא נשא. יט גיא חסרו.

כשחלה רבי אליעזר

הסולם

נאמר

לט) אמר אורייתא גמריית וכו': אמר רבי אליעזר, תורה למדתי וחכמה הבנתי ושימוש תלמידי חכמים. עשיתי, שאפילו כל בני העולם יהיו סופרים, לא יספיקו לכתבם. ולא חסרו תלמידי מחכמתי אלא כמכחול בעין. כשיעור הטפה שהעין מוציאה כנגד טפת המכחול שנכנסה בה, ואני לא חסרתי מחכמת רבותי אלא כשיעור מי ששותה בים. ומסיים ע"ז הזהר, ולא אמר זה, אלא כדי לחזיק טובה לרבתי יותר מעצמו. כלומר, מה שאמר שהוא החסיד. מרבתי כשותה בים, שהיא שיעור גדול ממכחול בשטיפרת, שאמר על תלמידיו. היינו כדי לחזיק טובה לרבתי יותר מעצמו.

מ) והוה שאלין מניה בהווא סנדלא דיבום: וחיו שואלים ממנו דינו של סנדל דיבום אם מקבל טומאה עד שיצאה נשמתו ואמר טהור.

ו) ולא הוה תמן ר"ע וכו': ולא היה שם רבי עקיבא, בשעת פטירתו. במוצאי שבת

לז) אורי ליה וכו': ולימד אותו כל עמוק, וסודות עליונים, שיש בשיר השירים והשביע אותו שבועה, שלא ישתמש בשום פסוק שבו, בשביל שלא יחריב הקב"ה את העולם בסבתו, כי אין רצון לפניו, שישתמשו בו הבדיות, מרוב קדושה שיש בו. אחר כך, יצא ר' עקיבא, וגעה, ועינוי נובעות מים. ואמר, ווי רבי ווי רבי, שהעולם ישאר יתום ממך. נכנסו אצלו כל שאר החכמים, ושאלו אותו והשיב להם בדברי תורה.

לח) הוה דחיק ליה וכו': נעשה צר לו לרבי אליעזר. הרים שתי זרועותיו ושם אוהן על לבו, פתח ואמר, ווי עולם, עולם מעליון חזר לסלק ולגנוז, כל אור וכל הארה מן עולם התחתון, כמו שהיה משרם ביאחו להעולם. ווי לכם שתי זרועות, ווי לכם שתי תורות, שתהיו נשכחים ביום הזה מן העולם. והוהר אסיים על זה, ואמר שאמר רבי יצחק, כל ימי של רבי אליעזר, היתה ההלכה מאירה מפיו כיום שניתנה על הר סיני.

(דפריי דף צ"ח ע"ב *) דף צ"ט ע"א

מאניה, וגריר כל בשריה, ודמא נחית ונגיד על ה דיוקניה. הוה צוח ובכי נפק לברא ואמר שמיא שמיא, אמרו לשמשא ולסיהרא, דנהירותא דהות נהיר יתיר מנהון, הא אתחשך.

(מא *) אמר ר' יהודה, בשעה שנשמת הצדיק, רוצה לצאת שמחה, והצדיק בטוח במיתתו, כדי לקבל שכרו, ההי'ד וירא וירץ לקראתם, בשמחה, לקבל פניהם. מאי זה מקום, מפתח האהל, י כדקא אמרן. וישתחו ארצה י לגבי שכינה.

(מב) ר' יוחנן פתח ז ואמר, * עד שיפוח היום ונסו הצללים טוב י דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים. עד שיפוח היום וגו', זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה, שהוא כהרף עין. ת"ח מה כתיב י ואלו חיה אלף שנים פעמים וגו'. ביום המיתה, כל מה שהיה, נחשב כיום אחד אצלו.

(מג) אמר רבי ו שמעון, נשמתו של אדם, מתרה בו, ואומרת, עד שיפוח היום. וידמה בעיניך, כהרף עין, בעודך בעולם הזה. ונסו הצללים: ההי'ד י כי צל ימינו עלי ארץ. בבקשה ממך, טוב דמה לך דודי לצבי וגו'.

(מד) ד"א. עד שיפוח היום וגו'. אר"ש בן פזי, זו אזהרה לאדם, בעודו בעולם הזה, שהוא כהרף עין. מה הצבי קל ברגליו, אף אתה היה קל כצבי או כעפר האילים, לעשות רצון בוראך, כדי שתנחל העולם הבא, שהוא הרי בשמים, הנקרא הר ה', הר התענוג, ההר הטוב. (ע"כ מדרש הנעלם).

סתרי תורה

(מה) (** ה) ה הורמנותא דמלכא, אתחזי בתלת י גוונין, גוון חד, ה חזיו

מסורת הזהר דרך אמת

(א) עד שיפוח היום: (שה"ש ב') ח"א קנח. רכי ח"ב יד. ח"ג יג. מג. ב) ואלו חיה אלף שנים (קהלת ו'). ג) כי צל ימינו: (איוב ח') ח"א ריו: ח"ג מג. רע. ת"ז תק' סט קיט. ד) גוונין—דעינא: ח"א רכו. ח"ב כג: ת"ז תק' ו' כב: תק' ל"ו עח. תק' ג"ו צ: תק' ג"ח צב. תק' ע' קכו: קכו. חלוסי גרסאות ה גיא דיקניה. ג גיא כדקאמרן. ג גיא ליג ליג שכינה. ד גיא ליג ואמר. ס גיא דמה וגו. וליג עד זר. ו גיא מוסיף שמעון בן פזי. ז גיא מוסיף היום ונסו הצללים. ח ברפזי כתב חסר. וביא מתחיל וירא אליו ה' באלוני וגו'. ט גיא ליג חזיו.

מאמר הכולם כשחלה רבי אליעזר

מצאו ר' עקיבא שמת. קרע את מלבושיו. וגרד את בשרו, ודם היה יורד ונמשך על זקנו, והיה צועק וביכה יצא לחוץ ואמר: שמים שמים. אמרו אל השמש והלבנה, אשר האור שהיה מאיר יותר מהם, הנה נחשך.

(מא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת מהניף, היא שמחה מפני שהצדיק בטוח עם מיתתו, כי יקבל את שכרו.

זהו שכתוב וירא וירץ לקראתם, היינו כנגד ב' המלאכים שבאו עם השכינה לקבל נשמתו (כנ"ל אות ל') בשמחה לקבל פניהם של המלאכים. מאי זה מקום מכלל פניהם, מפתח האהל כמו שאמרנו (רפזי דף צ"ט ע"א *) צ"ט ע"ב (** דף צ"ז ע"א)

סתרי תורה

מאמר והנה שלשה אנשים

(מה) הורמנותא דמלכא אתחזי וכו': הרשות ורצון של המלך, דהיינו השכינה, נראה בשלשה גוונין. שהם לבן אדום ירוק, והם

דאתחזי לעינא מרחיק, ועינא א לא יכיל לקיימא בברירו דחזי, בגין דאיהו מרחוק, עד דנטיל עינא, חזיו זעיר, (א) בקמיטו דיליה. וע"ד כתיב " מרחוק ה' נראה לי.

(מו) גוון תניין: חזיו נ דהאי עינא, ג בסתימו דיליה, דהאי ג גוון לא אתחזי ס לעינא, בר בסתימו ו זעיר, דנקיט ולא קיימא בברירו, סתים עינא, ופתח זעיר, ו נקיט ה ההוא חזיו, ס וגוון דא אצטריך לפתרונא, לקיימא על מה י דנקיט עינא, ועל דא כתיב יא מה אתה רואה.

(מז) גוון י תליתאה: הוא זהר אספקריאה, דלא אתחזי י ביה כלל, י בר ג סו בגלגולא דעינא, כד איהו סתים בסתימו, ומגלגלין ליה בגלגולא, ס ואתחזאי י בהאי גלגולא, אספקריאה * י דנהרא. ולא יכיל לקיימא בההוא גוון, בר י דחזי זוהר מנהרא ג בסתימו דעינא.

(מח) ועל דא כתיב י היתה עלי יד ה', י ויד ה' עלי חזקה. וכלהו

דרך אמר

מסורת הוזהר

(א) כסקומן עיניו כי מי שרופה לראות דבר מרחוק קומן עיניו מעט כענין שכתב בעל העקידה כספוק הנה עין ה' אל יראו, (ב) כמחשבה שמעורר נאדם כסותם עיניו ואז פועל כח השלילי יומר מבעת שעניו פתוחות שמכנבל אורע לראות הנשמיי, ע"ס הסוד שלו הוא מכוול כמקוים נכמה מקומות עמן סתימו דעינין וסתימו דעינין.

חלופי ברסאות א ג"א ליג לא. ג ג"א דחד. ונ"א דחזוי (אה"ל). ג ג"א בסתימא. ד ג"א דלא. וליג גוון ס ג"א לעילא. ו ג"א דנקיש זעיר. ונ"א דנקט. ונ"א מוסיף זעיר. בר בסתימו דנקיש זעיר זעיר (אה"ל). ו ג"א דנקט. ח ג"א מוסיף ההוא זעיר (אה"ל). ט ג"א גוון. ורא. י ג"א דנקט. יא ג"א יארר וראיתי (אה"ל). יג ג"א תליתאי. יד ג"א ליג ביה. יז ג"א ליג בר. קו ג"א הגלגולא (ד"א). ונ"א כגלגולא דעינא דאיהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגלגולא ע"כ ואתחזאי בהאי גלגולא אספקריאה דנהרא. (ר"ט) ובר"א כתב (מן מיותר עד אספקריא) מצויין. קו ג"א ואתחזי. יא ג"א בההוא. יב ג"א מוסיף דנהרא ורא תפארת (אה"ל). יט ג"א חזי (אה"ל). ונ"א דחזוי וליג בר. כ ג"א ויד ה' היתה אלי ונ"א ויד ה' היתה עלי חזקה.

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים

ג' גוונין שבעין. גוון אחד, הוא מראה הנראה לעין מרחוק. והעין אינה יכולה לעמוד בבידוד במה שרואה, משום שהוא מרחוק. עד שהעין מקבל ראייה מועטת על ידי קמיצה שלה. כמ"ש להלן. וע"כ כתוב, מרחוק ה' נראה לי. וה"ס הארת קו תאמצעי ע"י מסך דחירק. שאין פתיחה להאורות זולתו (כנ"ל ב"א דף ט"ז ד"ה וזה).

(מו) גוון תניין וכו': גוון השני, הוא, ראיית העין בהסתימה שלה. כי גוון זה אינו נראה לעין זולת ע"י מעט סתימה שמקבלת, ואינה ראייה ברורה. כי דרך ראייתו הוא, שסותם העין, ואח"כ פותחה מעט, ואז מקבלת מראה הזאת. ומראה זו צריכה סתרון. כדי לעמוד על מה שקבלה העין, כי הוא אינה ברורה כנ"ל. וע"כ

(דמויי דף צ"ו ע"א * צ"ו ע"ב) ועל דא כתיב וכו': ועל כן כתוב, היתה על יד ה'. ויד ה' עלי חזקה. רהיינו משום שהראיה ו. ג בסתימת העין, שהוא ביריה וחוקף. וכולם

ב מתפרשן י מנביאי קשוט. בר י משה, מהימנא עלאה, דזכה י לאסתכלא לעילא, במה דלא אתחזי כלא. עליה כתיב, * לא כן עבדי משה וגו'.

מסורת הזהר

(א) לא כן עבדי משה: (כמדבר יב) ח"א עו. ריה: ח"ב ה. כא: פט: קטו. קעת. ח"ג ג' מח ת"ז תק' ייה. ז ח בראשית ט' טר שמט. תרומה מ"ב טכ שכ. רות ע"ז טא שלג.

חלוסי גרסאות א ב"א מחסרשין. ונ"א מתפרשי. ג נ"א לנביאי. ג נ"א ליג משה. ד נ"א לאסתלקא (אח"ל).

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים

בלי חכמה, (כנ"ל בראשית א' דף פ"ח ד"ה ונמשכה) וראיה פירושה חכמה. וז"ש ועינא לא יכיל לקיימא בכרירו דחזי שאינה יכולה לראות בכירור, בנין דאיזו מרחוק, משום שגוון זה רחוק מחכמה. והחכמה ה"ס תראיה כנ"ל וז"ש עד דנטייר עינא חזיו זעיר בקמימו דיריה כלומר, עד שגוון זה של העין, נכלל בקו השמאל, שה"ס הארת נקודת השורק, ושם מקבלת חזין ראייה מועטת, בכח הקמיצה שלה כלומר משום שקו השמאל מקומץ מחסדים ואינו יכול להאיר החכמה שלו בלי חסדים לפיכך בכח החסדים שהסתימה דקו שמאל מקבלת מקו אמצעי, כדי להפתח מסתימתו. בשיעור הזה הוא מאיר החכמה שלו אל קו האמצעי, ונכנס בו החכמה אע"פ שתכונתו הוא בחינת ו"ק ורחוק מחכמה. ונמצא שגוון זה דקו אמצעי נטיל חזיו זעיר בקמימו דיריה שנוטל ראייה מועטת בהקמיצה וסתימה שלו, ומה שאומר ראייה מועטת. לחורות שהג"ר דחכמה אינם מאירים בה, אלא רק ו"ק דחכמה (כנ"ל ב"א דף רס"ג ד"ה לבתר ע"ש). והו"ק כלפי הג"ר נכחן כראיה מועטת, וז"ש מרחוק ה' נראה לי. שהכתוב הזה קאי על קו האמצעי שמבחינת עצמו הוא רחוק מחכמה. להיותו בחינת ו"ק, אבל מבחינת התכללותו בקו השמאל מקבל חזיו זעיר, ואז נאמר מרחוק ה' נראה לי כי הראיה מקובלת דוקא בקו האמצעי שהוא רחוק ולולא קו האמצעי לא היה נגלה הראיה כלל. (כנ"ל ב"א דף רס"ד ד"ה באצבען ע"ש).

וזה אמרו. גוון הננין. חזיו דהאי עינא בסתימו דיריה, גיון ב', הראיה דהיינו אור החכמה, שבגוון זה, הוא בסתימה שלו, כי הוא קו השמאל והארת השורק, שמבחינת עצמו הוא סתום ואינו מאיר, מפאת חוסר חסדים, וע"כ גוון החכמה שבו הוא סתום. דהאי גוון לא אחזיו לעינא, בר בסתימו זעיר דנקיט ורא קיימא בכרירו וגוון זה, דהיינו החכמה אינה נראית בהעין, זולת במעט הסתימה שמקבל מגוון הא', שהוא קו אמצעי, ואינו מאיר ברור. כלומר, כיון שמחוסר חסדים הוא, ואינו יכיל

וכולם מושגים לנביאי האמת, דהיינו ב' גוונים הראשונים. מלבד משה, נאמן העליון, שזכה להסתכל למעלה, במה שלא נראה הזהר בו כלל. דהיינו בגוון הג', שהוא אספקלריאה המאירה, כמבואר.

ביאור הדברים. כי חוקשה לו לתסתרי תורה, שכתוב בפרשת ורא. ורא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם. והרי כאן נאמר באברהם, וירא אליו הוי"ה. הרי שנגלה בשם הוי"ה גם לאבות. וכדי לישב את זה, האריך לבאר היטב התפרש בין מראה הנבואה של האבות, ובין מראה הנבואה של משה. ומוכיח, שאע"פ שכתוב כאן וירא אליו הוי"ה. עכ"ז ה"ס השכינה, הנקראת אספקלריאה שאינה מאירה. כמו שמסיים באות מ"ט.

וכבר ידעת שאין המוחין נמשכים זולת בסוד ג' קוין הנמשכים מג' נקודות, חולם שורק חירק. שנקודת החולם ה"ס חסדים מכוסים וה"ס מ"י דאלקים, ונקודת השורק, ה"ס אתוון אלה דאלהים, והוא אור סתום, להיותו אור חכמה בחסרון חסדים, שאין אור החכמה מאירה בלי חסדים, וע"כ הוא סתום. עד שכא נקודת החירק שה"ס קומת ו"ק, ומכריע ביניהם שכתו בכללים כ' הקוין זה בזה. כנ"ל (דף י' ד"ה ובגין) גם ת"ס או"א וישטרית וז"א. שהולם ה"ס או"א. ושורק ה"ס ישטרית, וחירק ה"ס ז"א (כנ"ל ב"א דף רצ"ג ד"ה ר' אבא). וזה אמרו הורמנותא דמלכא דהיינו השכינה שה"ס רצון המלך, אחזיו בחלת גוונים, היא מתגלית להנביאים בג' גוונים. שהם מכונים ג' גווני עינא. והוא מתהיל מתתא לעילא. דהיינו מקו אמצעי, שה"ס נקודת חירק ואמר גוון חד. היוו דאתחזי לעינא מרחיק. שפירושו, ועינא לא יכיל לקיימא בכרירן דחזיו בנין דאיזו מרחוק, גוון אחד. תוא מראה הנראה לחזין מרחוק. שפירושו, שהעין אינה יכולה לעמוד בכירור במה שרואה משום שהיא מרחוק. פירושו, כי גוון זה דקו האמצעי ה"ס קומת החסדים היוצאת על המסך דו"א שה"ס בחי"א, שקומה זו ה"ס קומת ו"ק דהיינו חסדים (דמויי דף ציון נ"ב)

(מט) וירא אליו. (ב) אתחזי ואתגלי ליה שכינתא, גו אינון דרגין ב דאתחברו

דרך אמת
(ב) מקוים כ"ח.

זולמי גרסאות א ניא דמתחברו.

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים

גלגולא דעינא, דהיינו כד איהו סתים
בסתימו, בעת שהעין סתים ואינו מאיר דהיינו
בשעה שרק יהארת השרק. מאיר בה בלבדו,
שאו ומגלגלין ליה כנרגולא. על תלת נקודין
חולם שורק חירק, ואתחזאי כהאי גלגולא
ונדאה כגלגול הזה גם הארת החולם, שהיא
בחינת האור של אספקלריאה דנהרא, דהיינו
חסדים מכוסים מחכמה. אבל, ורא יכיל
רקיימא בההוא גוון, אבל העין, אינה יכולה
להשאר באותו הגוון של נקידת החולם, כי
לחסדים מגולים בחכמה היא צריכה,
בר, דחזי וזר מנהרא בסתימו דעינא אלא,
שהעין דואה הזור הפאיר בתוך הסתימה של
העין, דהיינו דק שמלבישה את הארת החכמה,
אשר בגוון הב', שהוא הארת נקודת השורק,
בתוך החסדים שהשיגה. ואז מאיר בה בעיקר
אור החכמה, ולפיכך, היא נבחנת לאספקלריאה
שאינה מאירה, כי הארת נקודת החולם אינה
נשארת בה. ועל דא כתיב היתה עלי יד ה' ונו'
כי מתוך שמקבלת בעיקר מב' גוונים הראשונים
שהם הארת חירק ושורק, שהם מצומצמים כנ"ל,
ע"כ נקראת הנוקבא יד ה'. שהוא מלשון כח
וגבורת. וכן ויד ה' עלי חזקה. וזהו שמסיים
וכלהו מתפרשן מנביאי קשומ. שב' גוונים.
הראשונים מאירים בעיקר במדאה אל נביאי
האמת. דהיינו רק בחינת אספקלריאה שאינה
מאירה. כר משה מהימנא עלאה דזכה
לאסתכלא לעילא כמה דלא אתחזי כלל. חוץ
ממשה נאמן העליון שהוא זכה להסתכל למעלה
בבחינת הארת החולם, כמה שאינה נראית כלל.
דהיינו בחינת אספקלריאה המאירה כנ"ל.

יכול להאיר זולת בהתכללות קו האמצעי, שהוא
בחינת ו"ק כנ"ל כדי לקבל ממנו חסדים,
נמצא בהכרח, שאינו יכול להאיר זולת
בסתימי ועיר דנקיט מגוון הא', ומשום זה
ולא קיימא בכרירו, שאינו מאיר ברור, דהיינו
כג"ר דחכמה, אלא בו"ק דחכמה, שאינה
ברורה כל כך כמו הג"ר דחכמה. ודרך הארתו
של גוון זה שהוא הארת השורק וקו שמאל,
הוא סתים ענא, תחילה ממשיכין בה הארת
החכמה, בלי חסדים, שהעין נסתם ממנה ואינה
מאירה כלום. (כנ"ל דף ט"ז ד"ה וכבר מ"ש)
ואחר כך, ופתח ועיר, דהיינו שעל ידי
התכללות בגוון הא', הוא פותח אותה להאיר
מעט. כלומר להאיר בו"ק דחכמה ולא בג"ר.
כנ"ל. ואז, ונקיט ההוא חזו, ומקבלת שיעור
הראיה חזו, דהיינו ו"ק דחכמה.

ו"ש ונון דא אצטריך לפתרונא, וגוון
ב' הזה הוא בחינת חולם, ונצרך לפתרון.
כלומר, גוון זה הוא סתום מבחינת עצמו מסאת
חסרון חסדים כנ"ל. וע"כ נקרא הארתו אור
אחורים, שה"ס הארת החלומות הכתובים
במקרא, והסוד הוא, שהוא מחכה על פתרון,
שפירושו, להארת אור החסדים, שאז ע"י
התלבשות בחסדים נמשך אור החולם לחתקים
בהקיץ. ו"ש ונון דא אצטריך לפתרונא,
לקיימא על מה דנקיט עינא, שעי' הסתרון,
שפירושו התלבשות באור החסדים מגוון הא',
נמצא מתקיים הארת החכמה שקכל העין בסוד
הארת השורק וקו שמאל. ואם אינו משיג אור
החסדים מגוון הא', אין אור החולם הזה
מתקיים כלל, ואינו נודע, ודומה כמו שלא
היה כלל. ומטעם הזה מכונה הארת הגוון הב'
רזה בשם חולם. להיותו בלתי מתקיים כלל
בלי פתרון. ועל דא כתיב מה אתה רואה
שהוא מטעם היותו בלתי מושג מטרם חפתרון,
כמבואר.

וזה אמרו. גוון תליתאה, דא זרר
אספקלריא, דלא אתחזי ביה כלל, בר כגלגולא
דעינא. גוון הג' שה"ס הארת נקודת החולם,
שהוא חסדים מכוסים, דהיינו בחינת האור של
הג"ת דו"א, הנקרא אספקלריאה המאירה, הרי
אור זה אינו נמצא כלל בהעין זולת בשעת
(דפו"י דף צ"ו ע"ב)

(מט) וירא אליו וכי': וירא אליו פירושו,
שהשכינה נראית ונגלית אליו, תוך
אלו המדרגות המתחברות בבחינותיה, דהיינו
מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל רפאל
לצד הפנים, איריאל לאחור.
ביאור הדבדים, כי ואחר שביאר לנו,
הפרש מנבואת משה לנבואת האבות, הוא
מוכיח אשר הכתוב וירא אליו הו"ה, פירושו
גילוי השכינה בסוד ג' הגוונים דגלגולא דעינא.
ומה שכתוב כאן השם הו"ה, היורה על
אספקלריאה המאירה, היינו רק בדרך השעשע
אל

בסטרוי, מיכאל לסטר ימינא, גבריאל לסטר שמאלא, רפאל לקמא, יאוריאל לאחורא, ועל דא, אתגליא עליה שכינתא, בהני אלוני צולמין

מסורת הזהר

א) מיכאל: ח"א מ: מא: ט: סא: קכה: קמט: ריג: רלה: ח"ב מב: קיר: קלט: רט: רמו: רנד: ח"ג בי: ל: לב: קכא: קמה: קנד: רער: ת"ז תק' כ"א סב: תק' קכו: קלב: ז"ח ב: י"ג טא שג: טב שא: כ"ב טד שכא: לך: כ"ד טב שלה: כ"ה טא שכה: שג שמב: טד שי: תק"ח צ"ה טג שג: ב) גבריאל: ח"א צג: צט: קכח: קמט: קפג: קצו: רלה: ח"ב יא: יט: רי: רנד: רעא: ח"ג עה: עה: רנא: ת"ז תק' ג"ה פז: פט: תק' ס"ט קט: תק' ע' קל: ז"ח יחרו ל"ו טכ שלא: תשא מ"ה טב ששו: בלק ג"ה טב שלבי: רוח ס"ז טד שג: תק"ח צה טג שה: ג) רפאל: ח"א קמט: מ: נה: קב: ח"ב מא: צח: קמו: רט: ח"ג כד: רלד: ת"ז תק' ג"ה פח: תק' נו צא: ע' קל: ז"ח יחרו ל"א טג שכא אחרי פ"ח טג שלו: תק' צ"ט טג שפ: (רפאל-גוון ירוק) ח"א צח: (רפאל כמורה ובמערב) ח"ב רנד: ז"ח י"ג טב (רפאל-סני אדם) ח"ג קנה: תק' ע' ככו: ד) אוריאל: ח"א ו: קא: ח"ב עה: קמו: ח"ג לב: ריא: (אוריאל-לררופ) ח"ג קנד: ז"ח י"ג שכט (אוריאל-עמודא דאמצעיתא, נשר) ת"ז תט' ג"ה פט: תק"ח צ"ה טג שו: ז"ח יחרו לא טג שה: (אוריאל-במערב) ח"א מ: ח"ב רנד: (רפאל בפנים אוריאל באחור) ח"א צו: (אוריאל בפנים רפאל באחור) ח"ג קיח: (אוריאל גוון ירוק) תק' ע' קכו: (גוריאל איהו אוריאל) ח"א כג: רנב: ח"ב רנד: תק"ח קט"ו טב שיו: גוריאל ח"א קמט: ח"ב מא: קמו: רי: ח"ג רכט: (גוריאל עמודא דאמצעיתא-רוחא-נשר) ת"ז תק' ס"ט קה: תק' ע' קכו: (רצוא גוריאל, ושוב מטטרון) ת"ז תק' ע' קי"ט: ת"ח קט"ו טב שמא: (ארגמן, ר"ת אוריאל רפאל גבריאל מיכאל גוריאל) ת"ז תק' ע' קכו: תק' ו' בהשטות קמד: תק"ח קיא טג שג: (אגמ"ר) ח"ג קנד: (מגנ"ר) תק' ע' קכו: (מגנ"ר) ח"א מו: ח"ג קיח: רכה: רכו: תק' ג"ה פח: תק' ע' קכו: קיב: מגנ"ר) ח"א כו: ח"ב מא: ח"ג רכו: תק' ס"ט קה: קה: (מגנ"ר) ח"א מ: ז"ח א: ס"ד טא שמ"ד: (מגנ"ר) ח"א קה: ח"ב מב: ת"ז יג: ז"ח טח טג שכו: (מגנ"ר) ח"א רנב: תק"ח קטו שטו: (מגנ"ר) ח"א כג: ח"ב קמו: ח"ג קעד: ריה: רעב: (מגנ"ר) ח"ב צח: ח"ג שז: (מגנ"ר) ח"א יח: (מגנ"ר) תק"ח טג שג: (מיכאל גבריאל) ח"א רטג: ח"ב רלא רלט: ח"ג יב: כו: קא: קנב: רנב: ז"ח כ"ה טא שכב: ל"ב טב שנא מ"ח ט"ג שמד (טעמים על צירופי שמות המלאכים) ח"ב מב: תק' ג"ו צא:

חלוסי גרסאות א' נ"א כהני, ב נ"א בוסמין, ג נ"א צולמא.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

ז"א (כמ"ש שם) נמצאים הד' רגלין שלה, בסוד ד' המלאכים מיכאל גבריאל רפאל אוריאל, אשר מיכאל גבריאל רפאל נמשכים מג' הקוין חג"ת, שהם ג' רגלי הכסא העליון, וע"כ הם כאן בפנים, כמו החג"ת העומדים שם בפנים, ואוריאל נמשך מרגל הד' של כסא העליון, שה"ס הנוקבא העומדת שם באחורי חג"ת כנ"ל, וע"כ גם המלאך אוריאל נמצא כאן באחורי הנוקבא, וז"ש ג' איטן דרנין דאחחברו כסטרוי, דהיינו תוך ד' המדרגות שנתחברו להיות ד' רגלין בכסא העליון, שהם כאן בהנוקבא, ד' מלאכים, מיכאל וכו', אוריאל לאחורא, להיותו בחינת רגל הד' כמו רגל הד' של כסא העליון הנמצא גם שם באחורים, כמבואר, אמנם זה אמור בסוד שד' המלאכים נושאים את הכסא להזוג, דהיינו בעת הגלגולא דעינא, כנ"ל בדיבור הסמוך, אבל אח"כ נשאר הנוקבא בסדר אחר, אשר אוריאל בא בפנים ורפאל באחור, אשר מבחינה זו נקראת הנוקבא אספקלריאה שאינה מאירה, כנ"ל בדיבור הסמוך, (ועי' ח"ג קיח:)

אל השכינה בעת הגלגול, כי אז מתראה אספקלריאה המאירה, שה"ס חויה, בעת המשכת קו ימין, שה"ס הארת החולם, (כנ"ל בדיבור הסמוך) אמנם אחר הגלגול, היא נשארת בעיקר בסוד ב' הקוין שמאל ואמצע, כנ"ל, כי ע"כ היא נקראת אספקלריאה שאינה מאירה, וז"ש וירא אליו, אתחזי ואתגלי ליה שכינתא, דהיינו הנוקבא, ומ"ש הו"יה, הוא בבחינת השפעה להנוקבא בעת הגלגול, כמבואר, וכבר ידעת, שבי' כסאות הם באצילות, כסא העליון ה"ס בינה, שנעשית כסא לחכמה, שפירושה, שאין החכמה מגולית אלא על ידיה, כסא התחתון ה"ס הנוקבא, שפירושו, שאין המוחין דז"א מתגלים אלא על ידי הנוקבא, כנ"ל בדיבור הסמוך, כי ע"כ היא נקרא עינא, ע"ש וארבעה הרגלין שכסא העליון עומד עליהם, הם חג"ת דז"א, והנוקבא, אשר חג"ת דז"א ה"ס ג' הקוין, הנמשכים בסוד ג' הנקודות חולם שורק חירק המאירים בהבינה, והנוקבא ה"ס רגל רביעי המקבלת מהם, והיא עומדת אז מאחורי חג"ת דז"א, (כנ"ל דף ה' ד"ה ואע ג ע"ש) ואח"כ כשהנוקבא חוזרת לבחינת תמוחין דמכ"ס, ונעשית כסא בפני עצמה אל (דטו"דף צו ע"ב)

ועל דא אתגליא וכו': ומשום זה נתגלה עליו השכינה

דעלמא. בגין ^ב לאחזאה ^ג קמייהו ברית ^י קדמאה רשימו קדישא, דהוה בכל עלמא, ברזא דמהימנותא.

(ג) והוא יושב פתח האהל. מאן פתח האהל. דא אתר דאקרי ברית, רזא דמהימנותא. כחום היום. דא רזא דאתדבק ביה אברהם, תוקפא דסטרא ^ד דימינא, ^ה דרגא דיליה.

(גא) פתח * האהל. רזא ^ו דתרעא דצדק, פתחא דמהימנותא, דכדין עאל ביה אברהם, בההוא רשימא קדישא. כחום היום. דא צדיק, דרגא דחבורא חדא, דעאל ביה מאן דאתגור, ואתרשים ביה, רשימא קדישא, דהא אתעבר, מערלה, ועאל בקיומא דתרין דרגין אלין, דאינון רזא דמהימנותא.

חלופי גרסאות ^א לא לאחזאה. ^ב נ"א ל"ג קמייהו. ^ג נ"א ל"ג קדמאה רשימו ונ"א מוסיף קדמאה רשימו קדישא ברזא דמהימנותא ול"ג דהוה בכל עלמא. ונ"א קדמאה רשימו דהוה בכל עלמא פתח האהל פתח משכנא עלמא [דאיתו בריין דעאל אברהם] [נ"א דהא כדין עאל אברהם] כההוא רשימו קדישא ברזא דמהימנותא דחות בכל עלמא (אה"ל). ^ד נ"א ימינא. ^ה נ"א רזא. ^ו נ"א תרעא. ^ז כדסיק כחב ע"כ.

והנה שלשה אנשיש

הסולם

מאמר

ברית, היא סוד האמונה. דהיינו הנוקבא. כחום היום, בזה הסוד נתדבק בו אברהם, שהוא תוקפו של צד הימין, המדרגה שלו. פירוש, כי יש ב' מיני דינין, דינין דנוקבא, הנמשכים מכח הצמצום שבה וה"ס פתח האהל. ודינין דדכר, שהם נמשכים מכח הארת נקודת השורק. וה"ס כחום היום. דהיינו בזמן שהשמש, שה"ס אור החכמה, מאיר בלי נרתק החסדים, שאז מושפע ממנו חום גדול. שהסו"ה, אל תראוני שאני שחרתורת ששזסתני השמש. וז"ש שהוא תוקפא דסטרא דימינא. דהיינו גבורות הזכר, הנבחן לימין. ואלו ב' מיני דינים, ה"ס צדיק וצדק, כמו שמבאר לפנינו.

(גא) פתח האהל וכו': פתח האהל, ה"ס שער הצדק, הפתח של האמונה, שהיא הנוקבא. שה"ס הדינין דנוקבא כנ"ל. ונקראת פתח כי אז נכנס אברהם באותו הרשימה הקדושה של ברית מילה. ולולא זה לא היה נכנס בברית מילה, משום זה נקרא פתח.

כחום היום, דא צדיק וכו': כחום היום, הוא בחינת צדיק. מדרגת חיבור האחד, שנכנס בו מי שנמול ונרשם בו הרשימה הקדושה, כי הוסר מטנו הערלה. ונכנס בהארת ב' מדרגות הללו, צדיק וצדק, שהם סוד האמונה.

פירוש. צדיק וצדק, הם יסוד ומלכות, אבל ב' שמות הללו יורו על זווג הגדול של זו"ן לגלות המוחין דחיה. וכל זמן שיש אחיזה כל שהיא לקליפות ודינין, אין הזווג הזה יכול להתגלות, ולפי"ז לא היה אפשר לגילוי המוחין הללו. כטרם גמר התקון, והעצה לזה ה"ס ברית מילה. והוא, כי נתבאר, שכללות הדינין

השכינה באלונים האלו, צללי העולם, כדי להראות לפניהם ברית הראשון. הרשימה הקדושה שהיה בכל העולם בסוד האמונה. פירוש, כי יש ב' נקודות בהמלכות, (כנ"ל בהקדמת הזר, דף מ"ד ד"ה גליפי) האחת היא נקודה האמצעית שבכל העולם, הן ממקומות הישוב וכן ממקומות המדבר. וה"ס הנקודה דצמצום א'. נקודה ב' ה"ס נקודה אמצעית של מקומות הישוב בלבד, ולא מכל העולם. וה"ס הנקודה דצמצום ב'. וכנגדם יש שני בריתות כנגד חיתוך ופריעה, ברית הא' הוא כנגד נקודה האמצעית מכל העולם, והוא סוד החיתוך של הערלה, וברית הב' הוא כנגד נקודת הישוב, והוא סוד הפריעה. וסוד אלוני ממרא, ה"ס דינין קשים הנמשכים מנקודה האמצעית שבכל העולם. וזה אמרו ועל דא אתגליא עליה שכינתא בהני אלוני, צולטין דעלמא, וע"כ נגלה עליו השכינה באלוני ממרא, שהם צללים של כל העולם, כלומר שהם נגד נקודה האמצעית של כל העולם, בגין לאחזאה קמייהו ברית קדמאה כדי להראות לפניהם ברית הראשון. דהיינו סוד חיתוך הערלה, שה"ס רשימו קדישא דהוה בכל עלמא ברזא דמהימנותא, שהוא כנגד רשימה הקדושה שהיה בכל העולם בסוד הנוקבא, הנקראת אמונה. דהיינו כנגד הנקודה הא', שהיתה בצמצום א'. האמצעית מכל העולם, שממנה נמשך ברית הראשון שהוא סוד החיתוך של הערלה. כמו שיתבאר ענין זה להלן בדף כ' ד"ה וזה ע"ש.

(ג) והוא יושב פתח האהל וכו': שואל, מאן פתח האהל. ואומר, זהו המקום שנקרא

(דמו"י דף צ"ו ע"ב * דף צ"ח ע"א)

(גב) ה והנה שלשה אנשים וגו'. י אלין תלת י מלאכין שליחן, דמתלבשן באוירא, ונחתי להאי עלמא, י בחיזו דבר נש. ותלת הוו, כגוונא דלעילא, בגין דקשת לא אתחזי, אלא כגוונין תלתא: חוור, וסומק, וירוק. והכי הוא ודאי-נג) ואלין אינון שלשה אנשים, תלתא גוונין, גוון חוור, גוון סומק, גוון ירוק. גוון חוור: דא מיכאל, בגין, דאיהו ס סטרא דימינא. גוון סומק: דא גבריאל, סטרא דשמאלא, גוון ירוק: דא (* רפאל. והני אינון תלת גוונין י א דקשת, ב) ס דקשת לא פ אתחזי אלא עמהון, ובג"כ, וירא אלין, גלוי שכינה, בתלת גוונין אלין.

מסורת זוהר

דרך אמת

(א) קשת: לעיל בהקדמת זוהר דף ו' ציון א' וש"נ. (ב) ייש סנחם דף רס"ו ולעיל נח דף ע"א ע"ב.

חלופי גרסאות א נ"א מחיל וישא עיניו וירא והנה. ב נ"א ליג אלין. ג נ"א מלאכי. ד נ"א מוסיח ואתחזק בחיור. ה נ"א ממנא. ו נ"א והכי. ז נ"א דקשי. ח נ"א דקשי. ט נ"א אתחזיק ונ"א אתחזי.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

מכטלים ומעבירים את הערלה, שה"ס הדינין דדכר. נמצא שנעשו שער לשלמות המלכות בסוד השם צדק. ונבחנת לשער דכדין עאר ביה אברהם בההוא רשימא קדישא. כי על ידי שהדינין דנוקבא העבירו את קליפת הערלה. נכנס אברהם לקבל אלו המוחין הקדושים המתגלים בזווג צדיק וצדק, ע"כ נבחנים לשער-כחום היום. דא צדיק, כלומר, אחר שהדינין דנוקבא העבירו את הערלה שהיתה דבוקה בהיסוד. בסוד כחום היום כנ"ל. נגלה בו השם צדיק, בסוד הפריעה, שהוא נוטריקון פרע י"ה, דרנא דחבורא חדא, היא המדרגה של חבור האחד, דהיינו של החיבור הגדול. דצדיק וצדק המגלה המוחין הגדולים, דעאל ביה מאן דאתגור וכו' דהיינו אחר שנעברו כל הדינים והקליפות בסוד החיתוך, מתגלים המוחין ד"ה בסוד הפריעה. ועאל כקיומא דתריין דרנין אלין, שהם צדיק וצדק כמבואר. (גב) והנה שלשה אנשים וכו': אלו הם ג' מלאכים, שליחים, שהם מתלבשים באויר, ויורדים לעולם הזה בצורה של אדם. והיו ג' כעין למעלה, דהיינו חג"ת דז"א, משום שהקשת, דהיינו הנוקבא, אינה נראית אלא בג' גוונים: לבן אדום וירוק, וכן הוא ודאי. דהיינו כמו הגוונים של חג"ת דז"א.

הם ב' בחינות, מבחינת הנוקבא ומבחינת הדכר. (כנ"ל בדבור הסמוך). והם הפכים זה לזה, ואי אפשר ששניהם ישמשו במקום אחד, כי אין ב' הפכים באים במקום אחד. לכן באתערותא דלתתא. על ידי מצות המילה מביאים ב' מיני הדינים במקום אחד בסוד היסוד העליון, ואז פכחשים זה את זה כטבע הפכים, ומתבטלים שניהם. וכיון שנתבטלו, תכף מתגלה הזווג דצדיק וצדק, והמוחין הגדולים מתגלים. וז"ס מעשה המילה, כי האיזמל החותך, היא נמשך מדינין דנוקבא. והערלה היא דינין דדכר, ונמצא האיזמל מעביר את הערלה, שהדינין דנוקבא מבטלים את הדינין דדכר. ולפעמים הצורך הוא להיפך, שהדינין דדכר יבטלו את הדינין דנוקבא. ע"ד שאמרו ז"ל על הפסוק ואת וחב בסופה. (ברכות נ"ד) ומובא ברש"י על הפסוק ואשד הנחלים במדבר כ"א. שהיו שם ב' הרים, באחד היו נקעים, שה"ס דינין דנוקבא, ובהשני היו שדים בולטות כנגד הנקעים, שה"ס דינין דדכר. והאמוריים נתחבאו בנקעים, להמסיר משם חצים על ישראל בעת שילכו בין ההרים. ועשה הקב"ה נס, שנתקרבו ב' ההרים ונעשו אחד, ונכנסו הבלוטות של זה דהיינו הדינין דדכורא, בהנקעים של זה, שהם הדינין דנוקבא. והאמוריים נמחצו ביניהם. תרי שעל ידי ביאת ב' הפכים במקום אחד נתבטלו הדינין דנוקבא, כי האמוריים שבתוך הנקעים נהרגו. אבל כאן במילה עיקר הצורך הוא לבטל דינין דדכר. שה"ס הערלה. אמנם באמת שניהם מתבטלים. כנ"ל ואין לתאריך.

(גג) ואלין אינון וכו': ואלו ג' אנשים הם ג' גוונים. גוון לבן, גוון אדום, גוון ירוק. גוון לבן, הוא מיכאל, משום שהוא צד ימין, שהוא נמשך מחסד דז"א, הנבחן ללבן. גוון אדום זה גבריאל, שהוא צד שמאל, הנמשך מגבורה

וזו אמרו, פתח האהל רוא דתרעא דצדק, כי הדינין דנוקבא שנקראת אהל הם (דפו"י דף צ"ח ע"ב *) דף צ"ט ע"א

נד) וכלהו אצטריכו: ב חד, י לאסיא מן המילה, ודא רפאל, י מארי דאסוון. וחד לבשרא לשרה, על ברא, ודא איהו מיכאל. בגין, דאיהו ד אתמנא דימינא, יוכל טבין ו וברכאן ז בידיה אתמסרן, מסטרא דימינא.

נה) וחד להפכא לסדום, ודא איהו גבריאל, דאיהו לשמאלא. ואיהו ממנא על כל דינין דעלמא, מסטרא ח דשמאלא, למידן ולמעבד ס על ידא דמלאך המות, דאיהו י מארי דקטולא דבי מלכא.

נו) וכלהו עבדו י שליחתהון, וכל חד וחד כדקא חזי ליה. י מלאך גבריאל, י בשליחותא לנשמתא קדישא, ומלאך המות בשליחותיה, לנפשא דיצר י הרע. ועכ"ד נשמתא קדישא לא נפיק, עד דחזי שכינתא.

נז) סו כד חמא טו לון מתחברן כחדא, כדין חמא שכינתא *) בגוונהא, זסגיד. דכתיב * וישתחו ארצה. י כגוונא דיעקב, י שנאמר ב וישתחו ישראל על ראש המטה לשכינה.

נח) ולגבי שכינתא ב אמר, בשמא כז אדני, ולגבי צדיק אדון. דהא כדין

מסורת הזהר

א) וישתחו ארצה (בראשית לג). ב) וישתחו ישראל: (בראשית מז) ח"א קמט: קצא: ריג. רכה: רכו. ח"ב נד: תק"ה ק"ה טג של.

חלופי גרסאות א ג"א ליג חר. ב ג"א מוסיף לאסיא ליה (אה"ל). ג ג"א ליג מארי דאסוון. ונ"א מאריה. ונ"א מוסיף ראיהו מארי דאסוון. ד ג"א אתמנא (אה"ל). ה ג"א ליג וכל טבין. ו ג"א וברכן. ז ג"א מיניה (אה"ל). ח ג"א דרינא. ט ג"א ליג על. י ג"א מאריה. יא ג"א שליחותהון. יב ג"א ליג מן מלאך עד כד חמא (אה"ל). יג ג"א כשליחותיה. יד ג"א רע. טו ג"א וכד (אה"ל). טז ג"א לה. יז ג"א כגוונא. ונ"א כגוונהא. זכ"א כגוונא דא. זכ"א כגוונהא דא. יח ג"א ליג כגוונא דיעקב. יט ג"א ליג מן שנאמר עד ולגבי (אה"ל). כ ג"א אמר ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך. ולגבי מן בשמא עד דהא. כל ג"א אדני.

מאמר הסולם והנה שלשה אנשים

מגבורה דז"א, הנבחן לאדום. גוון ירוק זה רפאל. הנמשך מת"ת דדא שהוא ירוק, ואלו הם ג' גוונים של הקשת, אשר תקשת, שהיא חנוקכא, אינה נראית זולתם. (כנ"ל בראשית א' דף ע"ה אות ע') ומשום זה, וירא אליו, כי גילוי השכינה הוא בג' גוונים הללו, כלומר, שהכתוב זהנה שלשה אנשים וגו', הוא ביאור על הכתוב וירא אליו ה', אשר וירא אליו סירושה, שנתגלה לו השכינה, והגילוי היה ע"י גילוי ג' גוונים, שעליהם מסיים הכתוב וזנה שלשה אנשים נצבים עליו, דהיינו מיכאל גבריאל רפאל, וכבר נתבאר ענין זה, שהם נמשכים מג' הקינן דז"א, הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק דבינה, כנ"ל (דף י"ח ד"ה וכבר ע"ש). ואין להכפיל דברים.

צד) וכלהו אצטריכו וכז: וצריכים לכל ג' המלאכים. כי אחד היה לרפאחו מן המילה. וזהו רפאל, שהוא בעל הרפואות. ואחד היה לבשר לשרה שתלד בן, וזהו מיכאל, משום שהוא הממונה על צד הימין, וכל טוב והברכות שפצד ימין נמסרו בידיו.

נה) וחד להפכא וכז: ואחד היה להפך את (רש"י דף צ"ט ע"א *) דף צ"ט ע"ב)

אקרי אדון כל הארץ, א כד אתנהרא מצדיק, ואתנהרא בגוונהא, דהא י בגין דא, אשתלים לעילא.

נט) מהכא, דחיוז דלתתא, משיך משיכו מלעילא, דהא גוונין י אלין משכין י משיכא מלעילא, מאינון מקורין עלאין. י אדני משכא מלעילא-באלין תלת גוונין דאתלבש בהו, ובהו נטלא כל מה ו דנטלי מלעילא. ס) ובגין דאינון י חבורא י דילה, וסמכין דילה, בכלא י אתמר י שמא אדני. דהא שמא דא אחגלי ליה, כליל ברזין עלאין, יא אתגלי ליה י באתגליא מה דלא י הוות מקדמת דנא, דלא הוה גזיר. ועד דאתגזר לא בעא קב"ה לאפקא מניה זרעא קדישא, כיון דאתגזר, מיד נפק מניה זרעא קדישא. סא) ובגין כך, אתגלי עליה שכינתא, באינון דרגין * קדישין. * והמשכילים יזהירו י כוזה הרקיע. יו זהר: זהרא דוהרין יו בדליקו זהרא. י זהר: יו דאנהיר יו דאדליק, ונציץ לכמה סטרין.

מסורת הזהר

א) והמשכילים יזהירו: לעיל ב"א ז' ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"א כד איהו כגוונא דא [דהא] כדן דא אשתלים. ול"ג מן כד ער דא. ונ"א כד איהו כגוונא דהוא בגין דא (הרמ"ק). ז ג"א בגין דא איהו כגוונא דא כדן דא. ג ג"א חילין ונ"א אלין ד ג"א משיכו. ס ג"א מוסיף ודא שמא אדני. ו ג"א דנטלא. ו ג"א חבורין. ח ג"א דילה (אה"ל). ט ג"א אתי (אה"ל). י ג"א מוסיף שמא דא. יא ג"א ואתגלי (אה"ל). יב ג"א באתגליא. יג ג"א הות. ונ"א הוה. יד ג"א מוסיף והמשכילים כריא (משלי ט"ז) משכיל על דבר ימצא טוב היינו יזהירו כוזה הרקיע (תק"ח). טו ג"א מוסיף כוזה וזהר זהרא דוהרין (תק"ח). טז ג"א בסליקו זהרא וזהר ונ"א בסליקו וזהר וזהרין (תק"ח). יז ג"א וזהר. יח ג"א דאנהיר. ונ"א דוהיר אנהיר וארליק ונציץ (אה"ל) ונ"א דא נהר. ונ"א דוהיר ונציץ. יט ג"א ארליק.

הנהגה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

אדון כל הארץ, מאחר שהיא מאירח מהצדיק, הנקרא אדון, ומאירח בגוונים שלה, הנמשכים מג' קוין דו"א כנ"ל, כי עצמה היא נשלמת למעלה. גט) מהכא דחיוז וכו': מכאן נשמע, שהמראה של מטה, דהיינו השכינה, משיכת משיכה מלמעלה, מהבינה, כי גוונין הללו, שה"ס ג' המלאכים הנ"ל, מושכים משיכת האורות מלמעלה, מאלו מקורים העליונים, שהם ג' הקוין שבבינה עצמה. ס) ובגין דאינון וכו': ומשום שהם מתחברים עמה, וסומכים אותה בכל, נאמר בה השם אדני, כי שם הזה נתגלה לאברחם לגמרי בסוד העליונים, באורות הבינה. ונתגלה לו בגלוי, מה שלא היה כן מסרם שנמול. ומקודם שנמול לא רצה הקב"ה להוציא ממנו זרע קדוש, כיון שנמול, מיד יצא ממנו זרע קדוש, דהיינו יצחק. סא) ובגין כך אתגלי וכו': ומשום זה שנמול, נתגלה עליו השכינה באלו מדרגות הקדושים שכסוד הכתוב והמשכילים יזהירו כוזה הרקיע. שעם תקון הרקיע, שה"ס הפרסא, נבקעו ונתחלקו כח"ב תו"מ דאצילות ונעשו מהם י"ב פרצופין: הכתר, לד' פרצופין הנקראים, עתיק

(יטו"ז דף צ"ט ע"ב * ק' ע"א)

(סד) ה זהר: זוהיר ואנהיר לכלא, כללא דאורייתא, ודא איתו דאתחזי, וכל גוונין סתימין ביה, ואתקרי בשמא י דאדני. תלת גוונין י אתחזי לתתא, ס מהאי, י תלת גוונין לעילא, מאלין עלאין אתמשך י כלא ה דלא אתחזי. פ ונציץ בתריסר נציצין וזהירין דנציצין מניה. תליסר אינון, ברזא דשמא * קדישא, י וגו רזא דאין סוף, הוי"ה אקרי.

(סה) כד אתחבר זהר תתאה אדני, בזהר עלאה הוי"ה, אתעביד שמא יא סתימ, י דביה ידעי נביאי קשוט, י ומסתכלאן לגו זהרא עלאה, ודא יאקדונקי. י חיוו טו טמירין, (ב) דכתיב * כעין החשמל מתוך האש.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) סקוטס סקין י דף כ"א סוף ע"ב וענחם ככ"ח (א) כעין החשמל: (יהזקאל א') ח"ב פא: פב. ע"א ברע"מ.

חלוסי גרסאות א ג"א זוהר (תק"ח). ב ג"א ודא איתו זוהר הרקיע. הרקיע דביה תליין שמשא וסיהרא כולביא ומולי דא איקרי זהרא דאספקלריא דנהרא דלא זכה ביה ב"ג בר רעיא פהימנע דכל ביתא דלא אנהיר סיהרא אספקלריא דלא נהרא בר מניה דוכה באספקלריא דנהרא זוהר הרקיע סתימ עלאה דנהיר ולא ידוע ארליק ולא אתחזי ומאן דנטייל לא ידע ומאן נטייל סתימו דיליה סתימ (ג"א טמיר) וגניו שבטא דיוסף צדיקא סתימ בארבע גוונין, ול"ג מן דאתחזי עד ונציץ (תק"ח). ג ג"א אדני. ד ג"א אתחזין. ו ג"א אתחזין (אה"ל). ה ג"א מהני (אה"ל). ו ג"א ותלת (אה"ל). ז ג"א מוסיף כלל לגבי זהר. ו ג"א כלל אינון עלאין. ח ג"א מוסיף זהר דלא. ט ג"א מוסיף ונהיר ונציץ (אה"ל). י ג"א זהר דנציץ בתריסר חיון חיון חיון ונהירין נציצין מניה תליסר אינון ברזא דשמא קדישא וגו' רזא דאין סוף אין סוף דלית שיעורא. וליג מן הוי"ה עד חשע נקודין (תק"ח). י ג"א וגו'. יא ג"א ליג סתימ יאה"ל ו ג"א סתימ. יב ג"א דכי. יג ג"א ומסתכלין. יד ג"א חיון. יו ג"א חיון. טו ג"א טמירין.

הכולם

מאמר

והנה שלשה אנשים

תלת גוונין לעילא. ג' גוונים, שהם נה"י נראים למטה ממנה. וג' גוונים הם למעלה, שהם חג"ת. פ"י כשהיא עולה למעלה מחזה לזווג עם ז"א נעשית אז בסוד רביעי לאבות, ונכחן שחג"ת דז"א הם למעלה ונה"י דז"א הם למטה ממנה, ואומר שרק ג' שלמטה ממנה, נגלים ונראים בהארת חכמה ולא החג"ת שלמעלה ממנה, מאלין עלאין אתמשך כלל, דלא אתחזי. מאלו ג' העליונים שהם חג"ת נמשך הכל כי אפילו הארת החכמה שבג' תתאין נה"י נמשכת מחג"ת. עם כל זה אינם נראים, כי לעצמם אינם מקבלים חכמה ונציץ בתריסר נציצין וזהירין דנציצין מניה, והוא פתנוצץ ב"ב התנוצציות ואורות שנוצצים ממנו. דהיינו שמקבלת מז"א כל מדרגות י"ב הפרצופין שז"א כולל אותם כנ"ל. תליסר אינון ברזא דשמא קדישא וגו' רזא דאין סוף, והם י"ג בסוד האחד הכולל אותם בסוד שם הקדוש הויה, ותוך סוד א"ס. כלומר שהם י"ב מדרגות באצילות ועם הכולל אותם שה"ס א"ס הם י"ג. כן ב"ב מדרגות שבנוקבא. הם י"ג עם שמא קדישא דז"א הכולל אותם, בסוד א"ס המלוכש בו. הויה אקרי. הכולל אותם נקרא בשם הויה, וי"ב המדרגות שבנוקבא. נקרא בשם אדני כנ"ל.

(סו) כד אתחבר וכו': כאשר נתחבר זהר התחתון. דהיינו זהר הי"ב, הנקרא אדני' בזהר

א' דף פ"ה ד"ה ביאור). ומחזה ולמעלה דוון' נקרא זוון' הגדולים וכן ז"א בלבד. דחיינו הפרצוף שלפנינו. ומחזה ולמטה דוון' נקראים זוין' הקטנים וכן פרצוף נוקבא לבד. וז"ש ספרא דא, המסך שבפרצוף זה. שה"ס פני אדם, הוא מכוּעא דכירא. הוא המקור אל הבור, דהיינו של הנוקבא, כי היא מקבלת רק מהארת הווג שבמסך הזה. נפיק ביממא טמיר כליליא אשתעשע בפלגות לידיא בתורדין דאפיך. יוצא לחאיר רק ביום, כי ז"א מאיר ביום. ונעלם בלילה, שאינו מאיר אז. ומשתעשע בחצות לילה עם נשמות הצדיקים כגן עדן, שהם תולדותיו שהוציא. כמ"ש לעיל דף ז' ד"ה פירוש.

(סד) זהר, זוהיר ואנהיר ככלא כללא דאורייתא. זהר הפנהיר ומאיר לכל את כלל כל התורה. שה"ש חכמה, ודא איהו דאתחזי וכל גוונין סתימין ביה, וזה הוא שנראה, דהיינו שמקבל חכמה, וכל הגוונים חו"ב חו"מ נסתמים בו. כי הוא פרצוף נוקבא, הכוללת ב' פרצופין שמחזה ולמטה הנקראים זוון' הקטנים. ונודע שאין החכמה מקובלת באצילות אלא בהנוקבא, (כנ"ל בראשית ב' דף ט"ז ד"ה אמר) על כן אומר בה וזה הוא שנראה וכו'. ואתקרי בשמא דאדני', והיא נקראת בשם אדני'. תלת גוונין אתחזי לתתא מהאי (דפויי דף ק' ע"א ס) דף ק' ע"ב)

טו) מתניתין. עלאין א רמאין י טבין דימינא. תשע א) נקודין ג דאורייתא, נפקין י ומתפלגין באתון. י ואתון בהו י נטלין י מטלניו דיקיין ב ברזי. י פלטיין, אלין תשע, שליטין י אינון אתון אתון, יא מנייהו אתפשטו, אשתארו נקודין י לאענאה לון. לא י נטלין, בר כד אינון י נפקין. טז) טו אלין י אינון ברזא דאין סוף, י כלהו אתון י מטלדן י ברזא

דרך אמת

א) לעיל ס"ו ע"ב. ב) ס"י אע"ג דנ"ד י מחכמא מ"ז שרמס נאין סוף לסיוח להס קיום עיין בהל"ע רפ"ט א'.

הלוסי גרסאות א נ"א ליג רמאין. ב נ"א טשין (אה"ל). ג נ"א באורייתא (תק"ח). ד נ"א מתלגין. ונ"א מתלגין (תק"ח). ז נ"א אתון (תק"ח) ונ"א ובאתון. ו נ"א נטלין. ז נ"א נטל. ח נ"א מטלטיין. ונ"א מטלנין (תק"ח) ונ"א מטלנין (אה"ל) ח נ"א ברזין. ט נ"א פליגין ונ"א פליגין (תק"ח) ונ"א פלגון (אה"ל). י נ"א על אתון. יא נ"א מנחון (תק"ח). יב נ"א לאעלאה. יג נ"א נטלין ונ"א נטל. יד נ"א נטלין. טו נ"א אלא (אה"ל). טז נ"א איקרא אים (תק"ח) וליג ברזא. יז נ"א מטלנין. ונ"א מטלנין. ונ"א מטלנין (אה"ל). יח נ"א ליג ברזא (תק"ח).

וחנה שלשה אנשים

הטולם

אמר

דהיינו להשפיע בהם מוחין הנותנים תנועה וחיות באותיות, שהם זרין, כנ"ל. פירוש. מתחילה נתחלקו ט' הנקודות, שהם בינה לב' הצאים אשר חצים התחתון, שהם בינה ותו"מ, ירדה ונתלבשה באותיות, שהם זרין. ואז השפיעו הנקודות אל האותיות מסעות קטנות. שמירושם מוחין דקטנות. ואח"כ לעת גדלות, מחציתם התחתון דנקודות פלטה את האותיות, ותאותיות נתפשטו מהם, כי הבינה חזרה לעצמה מחציתה ומחצית התחתון חזרה ונתחברה עם מחציתה העליון, ונשלמה שוב בע"ס בכלים ואורות, ואז יכלו הנקודות להשפיע מוחין דגדלות לאותיות שהם זרין. (כנ"ל ב"א דף י"ד ד"הויש ע"ש).

בזהר העליון שהוא ז"א הנקרא הוי"ה, נעשה משניהם שם אחר, שבו משיגים נביאי האמת זמסתכלים לתוך זהר העליון, וזהו השם יאהרונה"י. דהיינו הויה ארני בשילוב. ומשיגים בו, חיוו טמירין שבשם הזה מושג הראיה של הנסתרות, בס"ד שכתוב, כעין החשמל מתוך האש.

טו) מתניתין. עלאין רמאין וכו': משנה. אליכם העליונים הרמים והטובים שמצד ימין נאמר סוד הזה, תשע נקודות שבתורה, היינו הבינה שה"ס ג' נקודות חלם שורק חירק, (כנ"ל דף כ' ד"ה ואלין) שכל אחת כלולה משלשתם, והן ט' נקודות. נפקין ומתפלגין באתון, הן יוצאות, מחוץ לראש דא"א. היינו על ידי עליית המלכות לבינה וכנ"ל לך דף ז' ד"ה פירוש) ומתחלקים, לכוח ובינה ותו"מ, ובינה ותו"מ מתלבשים באותיות, שהם זרין, ואתון בהו נטלין מטלנין דיקיין ברזי, והאותיות נוסעות, על ידי בינה ותו"מ דבינה המיובשת בהם, פסעות קטנות בסוד, כלומר, שהאותיות מקבלות מהם, בחי' מוחין דקטנות, דהיינו ו"ק בלי ראש. (כנ"ל ב"א דף י"ד ד"הויש ע"ש) ולעת גדלות פלטיין אלין תשע שליטין אינון אתון, הבינה ותו"מ דבינה הכוללת תשע הנקודות כנ"ל פולטת ממנה אלו האותיות שנתלבשה בה, אתון מנייהו אתפשטו, והאותיות נתפשטו מבינה ותו"מ דבינה המכונים ט' שליטים, אשתארו נקודין לאענאה לון, נצארו ט' נקודות בשלמותם, להניע האותיות. (רש"י דף ק' ע"ב)

לא נטלין, בר כד אינון נפקין. לא יסעו, דק כאשר אלו יוצאות, לבד מראש דא"א. פירוש, כי לכאורה קשה, למה לו לבינה לצאת מתראש ולהתמעט לו"ק, ואח"כ לחזור לראש, כדי להשפיע מוחין דגדלות לאותיות, למה אינה משפעת להם מוחין דגדלות מטרם שיצאה מראש א"א, לזה אומר, לא נטלין בר כד אינון נפקין, האותיות לא יוכלו לנסוע, דהיינו לקבל מוחין לתנועה. רק כאשר אלו הנקודות יוצאות מראש א"א, שאז יורדת מחצית התחתון ומתלבשת באותיות כנ"ל.

טז) אלין אינון ברזא דאין סוף אלו האותיות הן בסוד אין סוף כלומר שהן בחינת המלכות דמדת הדין, שעליה היה צמצום א' שלא תקבל לתוכה שום אור ישר. כללו אתון מטללי ברזא דאין סוף, כל האותיות

ה' דאין סוף. כמה דאינון נ' נטלין נ' לון, הכי ד נמי ה' נטלי אלין י סתימין אתוון, גליין ולא גליין, הני טמירין, על מה דשריין ב' אתוון.
 (סח) תשע י שמהן, גליפן בעשר, ואינון: קדמאה א' מה אהיה. ס יר"ד היא. אהיה * אשר אהיה. י' הויה. י' אל. אלקים. הוי"ה. צבאות. י' אדון. י' שדי.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה' סקויס הקון כ"ד ומקון ע' דף כ"ח וכהקדמא סקויס דף ה' כמקון י"ט ולקמן ס' וילא ק"ט א'.
 (ב) [בח"ג] ריש ס' שלח לך.

חלופי גרסאות א' גיא בא"ס (תק"ח). ב' גיא נטלי נ' גיא ליג לין. ד' גיא ליג נמי. ס' גיא נטלין. ו' גיא סתימן. ו' גיא אתוון סתימין. ז' גיא אתוון. ח' גיא ליג אהיה. ו' גיא אהיה אשר אהיה. ט' גיא יר"ד היא וא"ו היא. י' גיא יר"ד היא וא"ו היא. י"א גיא האל. י"ב גיא אדני. י"ג גיא מוסיף שדי ומן דא שמא יר"ד היא וא"ו היא מתפשט [גיא מתפשטן] כ"ב אותיות ורוא דשמא מנצפ"ך (ב) הרי כ"ו אותיות ורוא הוא רוא ה' אלקינו ה' אחד [גיא א'] ה' אלקינו ה' הרי יר"ד אותיות [גיא אהוון] אחד רוא י"ג אתוון ומנהון יתפשטו [גיא אתפשטון] רמ"ח אברים (במררש רות איתא י"ב אתוון דיתורא שג"ע ובשכמל"ו הרמ"ק) שם בן מ"ב ושם בן ע"ב מנצפ"ך חמשה גבורות ומניה יתפשט [גיא אתפשט] רוא רחמשין שערי בינה ומנהון [גיא ומיניה] יתפשטון ע"ב הרי רמ"ח אברים עם א' אלקים אמת.

והנה שלשה אנשים

הסולם

מאמר

(בראשית א' דף ז' ד"ה כבר עש"ה) גליין ולא גליין הני טמירין על מה דשריין אתוון. נגלות ואינון נגלות אלו הצפונות. שעליהן שורות האותיות. דהיינו מלכות המצומצמת. פירוש. אלו הכחות דמדת הדין ממלכות המצומצמת הם צפונות ונסתרות באותיות. ודק בחינת מלכות המפותקת בבינה נגלות בהן מתוך ירידת מחצית הבינה בתוכם כנ"ל. ואל תחשוב שכחות מלכות המצומצמת גנוזים וצפונים, באופן שאינם מתגלים בהן לעולם. לזה אומר, גליין ולא גליין הני טמירין וכו' כי בשעה שצריכים לקבל מוחין הן גנוזות וצפונות, אבל לפעמים הן מתגלות. והיינו בעת שצריכים להוציא את קו האמצעי. כנ"ל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש.

הן בצל סוד אין סוף. נשמר בזה שלא תאמר. הרי האיתיות הן ז"א ונוקביה, והנוקבא שהיא פלכות, תוכל לומר שצמצום א' דאין סוף רובץ עליה. אבל ז"א שעליו לא היה צמצום א', איכ אינו בצל אין סוף. לזה אומר כלדו אתוון וכו' דהיינו אפילו ז"א הוא בצל א"ס. והטעם הוא כי שורש ז"א הוא מטבוד ולמטה דא"ק ששם. בחינת מלכות דצמצום א'. ולפי זה אין האותיות דאיות לקבל לתוכן שום מוחין. אלא. כמה דאינון נטלין לון, כמו שהנקודות נוסעות, הכי נמי נטלי ארין סתימין אתוון, כן נוסעות גם אלו האותיות הסתומות. פירוש פאחד שמסבת יציאת בינה מראש א"א נפלו בינה ותו"מ שלה ונתלבשו באותיות כנ"ל. ע"כ נעשו האותיות כמו גוף אחד עם בינה ותו"מ הללו שבתוכם. ולעת גדלות, כמו שבינה ותו"מ הללו חוזרות ועולות ונוסעות אל הבינה, והבינה חזרה לראש א"א. כן נוסעות עמהן גם האותיות המלבישות עליהן, ועולות גם כן ומתחדות אל הבינה ומקבלות אודותיה, כמו הבינה ותו"מ שלה. באופן, שמצד עצמם אין האותיות ראויים לנסיעה, דהיינו למוחין, אלא מתוך שמחצית כלים דבינה נפלו ונתלבשו בהן, נעשו עמהן גוף אחד ומקבלים מוחין על ידי נסיעתם של הכלים דבינה. וז"ש כמה דאינון נטלין לון, הכי נמי נטלי ארין סתימין אתוון, ואע"פ שמצד עצמם אינון ראויים לנסיעה, להיותם בסוד מלכות המצומצמת. וכבר נתבאר זה לעיל

(סח) תשע שמהן גליפן בעשר: תשעה שמות נחקקות בעשרה. פירוש. כי מתוך שמלכות המצומצמת נגזזה הרי אין בהם רק תשע ספירות שה"ש תשע שמות, כי העשירית שהיא מלכות חסדה, אמנם אומר, שתשעה השמות נחקקו ונעשו מהם עשרה, והוא כי היסוד נחלק לב' ספירות וב' שמות. שהם אדון שדי, כמו שמבאר לפנינו. ואנון ואלו הם. קדמאה. הראשון הוא אהיה, דהיינו כתר. ה' יוד הא, הוא חכמה. אהיה אשר אהיה, הוא בינה. הוי"ה בניקוד אלקים, הוא ישו"ת. אל הוא חסד. אלקים הוא גבורה. הוי"ה. הוא ת"ת. צבאות הוא נצח והוד. אדוני שדי

(דפויו דף ק' ע"ב *) דף ק"א ע"א

ט) אֵלֶיךָ אֵינוֹן עֶשֶׂר שָׁמַיִן גְּלִיפִין בַּסְּטֵרִיהוֹן. וְכֹל הַנִּי שְׁמַהן, כִּי אֲתַגְלִיפוּ, י וְעֵלְיִן בְּחַד אַרְוֹן הַבְּרִית, וּמֵאֵן י אִיהוּ, שְׁמַא דַּאֲתַקְרִי אַדְנִי. י וְדַא אֲתַגְלִי הַשְּׁתֵּא י לְאַבְרָהָם.

ז) מִיכָאֵל שְׁמַא דִּימִינָא, דְּקָא אַחִיד וּמִשְׁמַשָּׂא לְשְׁמַא דַּא, יִתִּיר מֵאֵינוֹן י אַחֲרֵינִין. בְּכֹל אַתְרַ דְּרוּזָ דְּהֵאִי שְׁמַא תְּמוֹן, מִיכָאֵל תְּמוֹן, *) אֲסַתְלִיק הֵאִי, מִיכָאֵל י אֲסַתְלִיק, י אֲלֵקִים יֵא בְּהַדֵּי שְׂדֵי.

ע) בְּקַדְמִיתָא שְׁלֶשָׁה אַנְשִׁים, וְאֲגְלִימוּ בְּצִיּוּרָא דְּאוּרָא, וְהוּוּ אַכְלֵי, אַכְלֵי וְדֵאִי, דֵּאֲשָׁא יֵא דְלֵהוּ אַכְלֵ וְשְׂצִי כְּלָא, וְאֲעֵבִיד נַחַת רוּחַ לְאַבְרָהָם. אֵינוֹן אֲשָׁא וְדֵאִי, וְהֵוּוּ אֲשָׁא אֲתַכְסִי בְּצִיּוּרָא דְּאוּרָא, וְלֵא אַתְחִזִי, וְהֵוּוּ יֵא מִיכָלָא אֲשָׁא מְלֵהֲטָא, יֵא וְאֲכָלָא לֵיהּ, וְאַבְרָהָם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ מֵהֵאִי.

עב) כִּיּוֹן יֵא דַּאֲסַתְלֵק שְׁכִינְתָא, מֵהַ כְּתִיב, וַיַּעַל אֲלֵקִים מֵעַל אַבְרָהָם, מִיד מִסְתַּלֵּק בְּהַדֵּי מִיכָאֵל, דְּכְתִיב * וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוּמָה וְגוֹי. שְׁלֶשָׁה כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְּׁתֵּא תְרִין, אֲלֵא מִיכָאֵל דֵּאִיהוּ יֵמִינָא, יֵא אֲסַתְלִיק בְּהַדֵּי שְׁכִינְתָא.

עג) מֵלֵאךְ דַּאֲתַחֲזִי לְמִנּוּחַ נַחַת יֵא וְאִיגְלִים בְּאוּרָא. וְאַתְחִזִי לֵיהּ, וְדַא אִיהוּ אֲוּרִיָּאל. מֵהַ דְּלֵא נַחַת בְּאֵלִין דְּאַבְרָהָם, נַחַת הַכָּא בְּלַחֲדוּדֵי, לְבִשְׂרָא לְמִנּוּחַ, דַּאֲתִי מְדָן.

מסורת הזהר

א) וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים: (בִּ-אֲשֵׁית יֵא) ח"א קה. קה: רנה.

חֲלוּפֵי גְרַסָּאוֹת אֵל גִּיָּא לִיג אֵלִין. כִּי גִיָּא מוּסִיף אֲתַגְלִיפוּ רַמִּיחַ אַבְרָם [אַבְרָם אֲהֵל]. כִּי גִיָּא וְעֵלְיִן. דִּי גִיָּא מוּסִיף אִיהוּ אַרְוֹן. סִי גִיָּא מוּסִיף וְדַא דְּרוּז. וִי גִיָּא מוּסִיף לְאַבְרָהָם הוּוּיָה צְכָאֲתָא. וְגִיָּא אֵל אֲוִנִי. זִי גִיָּא מוּסִיף אַחֲרֵינִין אֵל אֲוִנִי. חִי גִיָּא אֲסַתְלִי (רִיזו). טִי גִיָּא מוּסִיף אֲסַתְלִיק בְּהַדֵּי, וְגִיָּא אֲסַתְלִיקוּ בְּהַדֵּי. יֵא גִיָּא לִיג אֲלֵקִים בְּהַדֵּי שְׂדֵי. יֵא גִיָּא לִיג בְּהַדֵּי. וְגִיָּא בְּהַדֵּי שְׂדֵי (רִיז) וְגִיָּא שְׂדֵי בְּהַדֵּי (אֲהֵל) יֵא גִיָּא דְלֵהוֹן. יֵא גִיָּא לִיג מִיכָלָא. יֵא גִיָּא אַבְלָה (אֲהֵל). טוֹ גִיָּא דַּאֲסַתְלֵקָא. טז גִיָּא אֲסַתְלֵק. יז גִיָּא וְאֲגְלִים. יח גִיָּא מוּסִיף וְאִיגְלִים לֵיהּ.

מאמר הסולם והנה שלשה אנשים

שְׁנֵיהֶם בִּיסוּר. אַרְוֹן, הוּא עֶטְרַת יִסוּר. וְשְׂדֵי הוּא יִסוּר עֲצֻמוֹ.

ט) אֵלִין אֵינוֹן וְכוּ': אֵלוֹ הֵם עֶשְׂרֵה שְׁמוֹת חֲקִיקוֹת לְפִי בְּחִינְתָם. וְכֹל אֵלוֹ הַשְּׁמוֹת נַחֲקִיקוּ וּבָאוּ בְּאַרְוֹן הַבְּרִית אַחַד, וְמִי הוּא. הוּא הַשֵּׁם שְׁנִקְרָא אַדְנִי. וְזֶה הוּא שְׁנַגְלָה עֵתָה, לְאַחַר הַמִּילָה. אֵל אַבְרָהָם. דְּהֵינּוּ הַשֵּׁם אַדְנִי שְׁהִיֵּס הַנוֹקְבָא אַחַר שְׁקִבְלָה לְתוֹכָהּ כֹּל עֶשְׂרֵה הַשְּׁמוֹת הַנִּיָּל שְׁהֵם כֹּל הַמְדַרְגּוֹת שְׁבִאֲצִילוֹת. אֲבָל מְקוּדָם שְׁנַמּוּל, לֹא הִשִּׁיג סוּר הַדֵּאִיהּ. רַק מִן הַנוֹקְבָא לְבַדָּה בְּלִי חִיבּוּרָה עִם הַמְדַרְגּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת.

ז) מִיכָאֵל שְׁמַא דִּימִינָא וְכוּ': מִיכָאֵל הוּא שֵׁם תִּימִין. דְּהֵינּוּ חֶסֶד, שְׁהוּא נֶאֱחָז וּמִשְׁמַשׁ לְשֵׁם הַזֶּה אַדְנִי, יוֹתֵר מִמַּלְאָכִים אַחֲרָיִם. בְּכֹל מְקוֹם שְׁסוּר שֵׁם הַזֶּה אַדְנִי נִמְצָא גַם מִיכָאֵל שְׁמֵהּ. נִסְתַּלֵּק מִיכָאֵל, נִסְתַּלֵּק אֲלֵקִים. שְׁהִיא הַנוֹקְבָא, עִם שְׂדֵי, שְׁהוּא יִסוּר.

ע) בְּקַדְמִיתָא שְׁלֶשָׁה אַנְשִׁים וְכוּ': בְּתַחֲלִילָה (רִיטוּי דִּף קִיָּא ע"א) י ק א ע"ב

עג) מֵלֵאךְ דַּאֲתַחֲזִי וְכוּ': הַמֵּלֵאךְ שְׁנַרְאָה לְמִנּוּחַ, יִרַד וְנִתְלַבֵּשׁ בְּאוּרִי וְנַרְאָה אֵלָיו וְזֶה הוּא הַמֵּלֵאךְ אֲוּרִיָּאל, מִי שְׁלֹא יִרַד בְּאֵלוֹ הַמַּלְאָכִים שְׁבִאֲבְרָהָם, יִרַד כַּאֲן לְבַדּוֹ, לְבִשְׂרָא לְמִנּוּחַ הַבָּא מְדָן, שִׁיְהִי לוֹ בֵּן. וּבְגִין

עד) וּבִגִּין דְּלֹא חָשִׁיב כְּאַבְרָהָם, ^ב לֹא כְּתִיב דְּאַכְלָה, דְּחָא כְּתִיב * אִם תַּעֲצֹרְנִי לֹא אוֹכַל בְּלַחֲמִךָ. וְכְתִיב וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֶּהֶב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעַל ^ב מִלֶּאֶךְ הַ' בְּלֶהֶב הַמִּזְבֵּחַ וַגּוֹי. וְהִכָּא וַיַּעַל ^ב אֱלֻקִּים מֵעַל אַבְרָהָם. בִּגִּין דְּכִיָּה ^ב אִסְתְּלִיק מִיכָאֵל, וְאַשְׁתָּארוּ רַפָּאֵל וּגְבַרִיאֵל.

עה) וְעַלֵּיהּוּ כְּתִיב, ^ד שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדוּמָה. בַּעֲרַב בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא תְּלִיא עַל עֲלְמָא. לְבַתֵּר אִסְתְּלִיק חַד, וְאַשְׁתַּכַּח גְּבַרִיאֵל בְּלַחֲוֹדִיָּה. בּוֹכּוֹתִיהָ דְּאַבְרָהָם אִשְׁתּוּיב לוֹט. וְאִיהּ אוּף הִכִּי זְכִי בְּהוּ, וְעִיד אַתּוּ לְגַבִּיָּה. (ע"כ ס"ת) עו) * ר' אבא פתח ואמר, "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו. ת"ח, כל בני עלמא לא ^ב חמאן ^ב עַל מַה קִּימִי ^ב בַּעֲלְמָא, וַיּוֹמִין אֲזִלִּין וְסִלְקִין, וְקִימִי קָמִי קַב"ה, כִּלְ אֵינוֹן יוֹמִין, דְּבִנֵּי נִשְׂא קִימִי ^ב בְּהוּ בְּהַאי עֲלְמָא, דְּהָא כִּלְהוּ אַתְּבַרִיאוּ ^ב וְכִלְהוּ קִימִי לְעֵילָא, וּמַנְלָן דְּאַתְּבַרִיאוּ, דְּכְתִיב ה' יָמִים יוֹצְרוּ.

עז) וְכַד ^ב מִטְּאֵן יוֹמִין לְאַסְתְּלִיקָא מְהַאי עֲלְמָא, כִּלְהוּ קַרִּיבִין קָמִי מִלְּכָא עֲלָא, הַה"ד י' וַיִּקְרְבוּ יָמֵי דוֹד לְמוֹת. ^א וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. עח) ^ב בִּגִּין דְּכַד ב"נ אִיהוּ בְּהַאי עֲלְמָא, לֹא אִשְׁגַּח וְלֹא אִסְתַּכַּל, עַל מַה קָאִים, אֲלֵא כִּלְ יוֹמָא וַיּוֹמָא חָשִׁיב כְּאֵילּוּ הוּא אֲזִיל' בְּרַקְנִיָּא, דְּהָא כַד נִשְׁמַתָּא

מסורת הזוהר

דרך אמת

א) אִם תַּעֲצֹרְנִי: שׁוֹפְטִים י"ג. ב) וַיַּעַל—כִּלְהוּב הַמִּזְבֵּחַ: (שׁוֹפְטִים יג) ח"ב צד. ג) וַיַּעַל אֱלֻקִּים מֵעַל אַבְרָהָם: (בְּרֵאשִׁית י"ז) ח"א ריג. ד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה': (תְּהִלִּים כ"ד) ח"א ק: קכג. רא. רסו. ח"ב קכ: קצה: ח"ג מב: מה: סח: תק"ח ק"ח טג שכו. קי"ז טכ שלא. ה) יָמִים יוֹצְרוּ: (תְּהִלִּים קל"ט) ח"א קכא: רכז. רלג: ח"ב רעה: ז"ח יתרו ל"ז טכ שמא. ו) וַיִּקְרְבוּ יָמֵי דוֹד: מַלְכִים א' ב'. ז) וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל: (בְּרֵאשִׁית מ"ז) ח"א ריב: ריו: רכא: רכב.

חלוּפֵי גֵרְסָאוֹת ח"ג נ"א בִּגִּין. כ נ"א לֹא אִכְל (אח"כ). ג נ"א אִסְתְּלִיק. ד נ"א מוֹסִיף וַיְבִיאֻן שְׁנֵי (אח"כ). ס נ"א אֲלְמָא. ו נ"א עֲלְמָא. ז נ"א לֵיג בְּהוּ. ח נ"א מִטְּאֵן. ט נ"א בִּגִּין דַּא בַּר גַּשְׁ כַּד אִיחֻוּ. י נ"א בְּרִיקְנִיָּא.

מי יעלה בהר ה'

הסולם

מאמר

עו) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר, מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו בוא וראה כל בני העולם אינם רואים על מה הם נמצאים בעולם. כלומר, שאינם מסתכלים לדעת, לאיזה מטרה הם חיים בעולם. והימים הולכים מכלי לשוב. וכל אלו הימים, שבני אדם חיים בהם בעולם הזה, עולים ועומדים לפני הקב"ה, כי כולם נבראו, ויש להם מציאות ממשית. ומאין לנו שנבראו, כי כתוב ימים יוצרו.

עז) וכד מטאן יומין וכו': וכשמגיעים הימים להסתלק מעולם הזה, כולם קרבים לפני מלך העליון. וזהו שכתוב, ויקרבו ימי דוד למוות. ויקרבו ימי ישראל למוות.

עח) בגין דכד וכו': כשהאדם הוא בעולם הזה,

אינו

עו) ובגין דלא חשיב וכו': ומשום שמנוח אינו חשוב כמו אברהם, לא כתוב שאכל, כי כתוב, אם תעצרני לא אוכל בלחמך. וכתוב ויהי בעלות הלהב וגוי ויעל מלאך ה' וגוי. וכאן כתוב ויעל אלקים מעל אברהם אכל כמלאכים לא כתוב שנסתלקו מעל אברהם. והוא משום שעם אלקים נסתלק גם מיכאל כנ"ל, ונשאר רפאל וגבריאל, ועליהם כתוב שני המלאכים סדומה, בערב, כשעה שהדין תלוי על העולם, ולאחר כך, נסתלק אחד, ונשאר להפיכת סדום רק גבריאל לבדו. בזכותו של אברהם ניצל לוט וע"כ גם הוא זכה בהם, בשני המלאכים, וע"כ באו אצלו. (ע"כ סתרי תורה).

(דמו"י דף קיב ע"א * דף צ"ט ע"א)

נפקת מהאי עלמא, לא ידעת לאן ה אורחא סלקין לה, דהא אורחא לסלקא לעילא לאתר דנהירו דנשמתין עלאין נהרין, לא *) אתיהיב ג לכלהון נשמתין, דהא ד כגוונא דאיהו ה אמשיך עליה בהאי עלמא, ו הכי אתמשכת לבתר דנסיק ז מניה.

עט) ת"ח, אי ב"נ ה אתמשיך בתר קב"ה ותיאובתא דיליה אכתריה בהאי עלמא, לבתר כד נסיק ה מניה, איהו אתמשיך י אכתריה, ויהבין ליה יא אורח לאסתלקא לעילא, בתר ההוא משיכו דאתמשיך ברעותא, כל יומא בהאי עלמא. פ) א"ר אבא, יומא חד אערענא בחד מתא, מאינן דהוו י מן י בני קדם, ואמרו לי י מההיא ה חכמתא דהוו ידעין מיומי קדמאי, והוו אשכחן ספרין דחכמתא ה דלהון, וקריבו לי חד ספרא.

פא) והוה כתיב ביה, דהא ה כגוונא י דרעותא דב"נ י איכוון י ביה בהאי עלמא, הכי אמשיך עליה כה רוח מלעילא, כגוונא דההוא רעותא דאתדבק ביה, אי רעותיה איכוין במלה עלאה יי קדישא, איהו אמשיך יי עליה יי ליההיא מלה, מלעילא, לתתא יי לגביה.

פב) ואי רעותיה, לאתדבקא בסטרא אחרא, ה ואיכוין י ביה, איהו אמשיך יי ליההיא יי מלה מלעילא לתתא לגביה. והוו ל אמרי דעקרא דמלתא תלייא לל במלין, ובעובדא, וברעותא לאתדבקא, ובדא אתמשך יי מלעילא לתתא ההוא סטרא דאתדבק יי בה.

חלופי גרסאות ה ג"א אורח. ונ"א אתר. ז ג"א אתיהיב. ג ג"א לכלהו. ד ג"א כגוונא. ה ג"א משיך. ו ג"א לבתר דנסיק מיניה מאי הוא. ז ג"א הכי אתמשכת. ז ג"א מיניה. ח ג"א אתמשך. ט ג"א מיניה. י ג"א מוסיף אכתריה דקב"ה. יא ג"א אורחא (אה"ל). יב ג"א ל"ג מן. יג ג"א מכני. יד ג"א מההוא. טו ג"א חכמה. ונ"א חכמא. טז ג"א להו. יז ג"א כד רעותא. ונ"א ל"ג כגוונא. יח ג"א רעותא. יט ג"א אינון. כ ג"א איכוין כ ג"א ליה. כ"א ג"א ביה (אה"ל). כ"ב ג"א רוחה. כ"ג ג"א ל"ג קדישא. כ"ד ג"א ל"ג עליה. כ"ה ג"א ליההוא. כ"ו ג"א מוסיף לגביה ברעותיה. כ"ז ג"א ואיכוין. ונ"א ואיכוון (אה"ל). כ"ח ג"א ביה. (אה"ל). כ"ט ג"א ל"ג מלה. ל ג"א אמר. לא ג"א במלין. לב ג"א לעילא ותתא. לג ג"א בית.

<p>מאמר</p> <p>אינו משגיח ואינו מסתכל למד הוא חי, אלא כל יום ויום חשוב אצלו כאילו הוא הולך בריקנות, והנה כאשר הנשמה יוצאת מעולם הזה אינה יודעת לאיזה דרך מעלים אותה. כי הדרך לעלות למעלה, למקום שהארות נשמות העליונות מאירות, שהוא הג"ע, לא ניתן לכל הנשמות. כי כמו שהוא ממשך על עצמו בעולם הזה, כן נמשכת הנשמה ללכת לאחור שיצאה הימנו.</p>	<p>הסולם</p> <p>פ) א"ר אבא, יומא וכו': אר"א יום אחד פגשתי עיר אחת, מאתן שהיו מבני קדם. ואמרו לי מאותה חכמה שהיו יודעים מימי קדם. ומצאו ספרי החכמה שלהם והגישו לי ספר אחד.</p> <p>פא) וזוהו כתיב וכו': והיה כתוב בו, כי כעין מה שהרצון של אדם מכוון בו בעולם הזה, כן ממשך עליו רוח מלמעלה, כעין אותו הרצון שנתדבק בו. אם רצינו כוון בדבר עליון קרוש, הוא ממשך עליו אותו הדבר מלמעלה למטה אליו.</p> <p>פב) ונ"י רש"י וכו': ואם רצונו הוא להתדבק בסטרא אחרא, וכוון בו, הוא ממשך אותו הדבר מלמעלה למטה אליו. והיו אומרים שכי להמשיך דבר מלמעלה, עיקר הדבר תלוי: בדבור, ובמעשה, וברצון להתדבק, ובזה נמשך ממעלה למטה אותו הצד שנתדבק בו.</p>
---	--

(ג) וַאֲשַׁכְחָנָא בֵּיהּ, כִּל אֵינֹן עֹבְדִין וּפּוֹלְחָנִין י דַּכְּכִיָּא וּמְזִלִּי, וּמְלִין דַּאֲצֵטְרִיכוּ לֹן, וְהַאֲיךְ רַעוּתָא י לַאֲתַכוּנָא בְּהוּ, בְּגִין * לַאֲמַשְׁכָּא לֹן י לַגְּבִייהוּ.

(ד) כַּגְּוֹנָא דָא, מֵאן דְּבַעֵי לַאֲתַדְבַּקָא י לַעֲיֵלָא, בְּרוּחַ י קוּדְשָׁא, דְּהָא בְּעוּבְדָא י וּבְמִלִּין, וּבְרַעוּתָא י דְּלִבָּא י לַכוּנָא י בַּהֲהִיא מְלָה, תְּלִיָּא מְלַתָּא לַאֲמַשְׁכָּא לִיהַ לַגְּבִיָּה, מַעֲיֵלָא לַתַּתָּא, וְלַאֲתַדְבַּקָא י בַּהֲהִיא מְלָה.

(ה) וְהוּוּ אַמְרִי, כַּמָּה דְּבַר נֶשׂ אַתְּמַשְׁךְ י בַּהֲאֵי עַלְמָא, הֲכִי י נְמִי מַשְׁכִּין לִיהַ, כַּד נְפִיק מֵהַאֵי עַלְמָא. וּבַמָּה דַּאֲתַדְבַּק בַּהֲאֵי עַלְמָא, וְאַתְּמַשְׁךְ אַבְתַּרְיָהּ, הֲכִי אַתְּדַבַּק בַּהֲהוּוּ עַלְמָא, אֵי בַּקּוּדְשָׁא בַּקּוּדְשָׁא, וְאֵי בַּמַּסְאֲבָא בַּמַּסְאֲבָא.

(ו) אֵי בַּקּוּדְשָׁא, מַשְׁכִּין י לִיהַ י לַגְּבִי הוּוּ סְטֵר, וְאַתְּדַבַּק י בֵּיהַ לַעֲיֵלָא, וְאַתְּעֵכִיד מִמְנָא שְׁמַשָּׁא, לְשִׁמְשָׁא קְמִי קְבִיָּה, בִּין אֵינֹן שָׂאֵר מְלֵאכִין. כַּמָּה דְּהֲכִי אַתְּדַבַּק לַעֲיֵלָא, וְקָאִים בִּין אֵינֹן קְדִישִׁין דַּכְּתִיב * וְנָתַתִּי לָךְ מֵהַלְכִים בִּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

(ז) הֲכִי נְמִי כַּגְּוֹנָא דָא, אֵי בַּמַּסְאֲבָא, מַשְׁכִּין י לִיהַ י לַגְּבִי הוּוּ סְטֵר, וְאַתְּעֵבִיד כַּחַד כַּ מְנִיִּיהוּ, לַאֲתַדְבַּקָא בְּהוּ, וְאֵינֹן אַקְרוּן נֹזְקִי בְּנֵי נְשָׂא. וּבַהֲהִיא שַׁעְתָּא י דְּנַפִּיק מֵהַאֵי עַלְמָא, נְטַלִּין לִיהַ וְשָׂאֲבִין לִיהַ בְּגִיָּהֲנָם, בַּהֲהוּוּ אַתְּרַ דְּדִינֵי לֹן לְבַנֵּי מַסְאֲבָא, כִּי דְּסָאִיבוּ גְרַמִּיִּיהוּ וּרְוַחִיִּיהוּ, וְלַבְּתַר אַתְּדַבַּק בְּהוּ. כִּי וְאִיהוּ נֹזְקָא, כִּי כַּחַד מֵאֵינֹן נֹזְקִי דַּעַלְמָא.

מסורת הזוהר

(א) וְנָתַתִּי לָךְ מֵהַלְכִים: (זכריה ג') ח"א קטס; ח"ב קע. רפא: ח"ג רס.

חֲלוּפֵי גְרַסָּאוֹת אֵל גִּיָּא וְאֲשַׁכְחָנָא. כִּי גִיָּא בַּהּ (אֲהִ"ל). גִּיָּא דַּכְּכִיָּיָא. דִּי גִיָּא לַאֲתַדְבַּקָא. וְגִיָּא מוּסִיף לַאֲתַכוּנָא לַאֲתַדְבַּקָא (אֲהִ"ל). סִי גִיָּא מוּסִיף לַגְּבִיִּיהוּ. כַּגְּוֹנָא דָא כִּל אֵינֹן רוּחִין וְשִׁדִּין וְסֵטְרָא דַּמַּסְאֲבָא כִּל אֵינֹן דְּבַעֲזָן לַאֲתַדְבַּק כַּסְטְרָא מַסְאֲבָא [דַּמַּסְאֲבָא] (רַמְבַּ"ם וְאֲהִ"ל). וְגִיָּא בַּעֲיֵלָא. י גִיָּא קוּדְשָׁא. ח גִיָּא וּבְמִלִּין. ס גִיָּא דְּלִיבָא. י גִיָּא לַאֲתַכוּנָא. וְגִיָּא מוּסִיף לַאֲתַדְבַּקָא וּלְכוּנָא. יֵל גִיָּא בַּחֲוָא. יֵל גִיָּא בַּחֲוָא. יֵל גִיָּא מֵהַאֵי. יֵל גִיָּא לְגַבִּי נְפִיק. כִּי גִיָּא בְּגוּוִיָּה. ח גִיָּא בַּהּ. יֵל גִיָּא אַתְּרֵי כַּחַד מְנִיִּיהוּ לַאֲתַדְבַּקָא בְּהוּ וְאֵינֹן אַקְרוּן שְׁמִשִּׁין לְשִׁמְשָׁא קְמִי קְבִיָּה. יֵל גִיָּא לַהּ. כִּי גִיָּא לַחֲוָא וְלִ"ג לַגְּבִי. כִּל גִיָּא מִינִיִּיהוּ. כִּי גִיָּא דְּנַפְקִי. וְגִיָּא דְּנַפְקִי. כִּי גִיָּא וְסָאִיבוּ. כִּי גִיָּא אִיהוּ (אֲהִ"ל). כִּי גִיָּא חַד.

מאמר

הסולם

מי יעלה כהר ה'

(ג) וַאֲשַׁכְחָנָא בֵּיהּ וְכוּ': וּמַצָּאתִי בּוּ בַּסֵּפֶר. כִּל אֵלוּ הַמַּעֲשִׂים וְהַעֲבוּדוֹת שֶׁל כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וְהַדְּבָרִים שְׁצִרִיכִים לַעֲבוֹדָתָם, וְאֵיךְ צִרִיךְ הַרְצוֹן לְכוּן בָּהֶם, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אוֹתָם אֶצְלָם.

(ד) כַּגְּוֹנָא דָא וְכוּ': כַּעֲיֵן זֶה מִי שְׂרוּצָה לְהַתְּדַבֵּק לַמַּעֲלָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, הֵנָּה בַּמַּעֲשֵׂה וּבְדַבּוּר וּלְכוּן בְּאוֹתוֹ הַדְּבַר כַּכוּוֹנַת הַלֵּב, תְּלוּי הַדְּבַר, שִׂיּוּכֵל לְהַמְשִׁיךְ אֵלָיו מִלְּמַעְלָה לַמַּטָּה וְלְהַתְּדַבֵּק בַּהַדְּבַר.

(ה) וְהוּוּ אַמְרִי וְכוּ': וְהָיוּ אוֹמְרִים כַּמָּה שְׂאֵדָם נִמְשָׁךְ בַּעוֹלָם הַזֶּה, כִּן מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ כְּשִׂיּוּצָא מִן עוֹלָם הַזֶּה, וּבַמָּה שְׁנַתְּדַבַּק וְנִמְשָׁךְ אַהֲרִיו בַּעוֹלָם הַזֶּה, כִּן הוּוּ מַתְּדַבֵּק בּוּ בַּעוֹלָם הָאֵמֶת, אִם בַּקֶּדֶשׁ בַּקֶּדֶשׁ, אִם בַּטּוֹמָא בַּטּוֹמָא.

(דמו"י דף צ"ט ע"ב י) דף ק"י ע"א

(ז) הֲכִי נְמִי כַּגְּוֹנָא וְכוּ': כִּן כַּעֲיֵן זֶה, אִם בַּטּוֹמָא, נַתְּדַבַּק כַּעוֹלָם הַזֶּה, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ, אִל צַד הַטּוֹמָאָה, וְנַעֲשֵׂה כַּאֲחַד מֵהֶם לְהַתְּדַבֵּק בָּהֶם, וְהֵם נִקְרָאִים מוֹזִיקֵי בְּנֵי אָדָם, וּבַשַּׁעָה שְׁנַפְטֵר מַעוֹלָם הַזֶּה לְקַחֲחִים אוֹתוֹ וּשְׂוֹקְעִים אוֹתוֹ בְּגִיָּהֲנָם, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂדֵנִים לְבַנֵּי הַטּוֹמָאָה שְׂטֵמָאוּ עֲצָמָם וְרוּחָם וְאֲחִיכֵי נַתְּדַבְּקוּ בָּהֶם, וְהוּוּ נַעֲשֵׂה מוֹזִיק, כַּאֲחַד מֵאֵלוּ מוֹזִיקֵי הָעוֹלָם.

אמינא

פח) אמינא לון, בני, ה קריבא דא למלין דאורייתא, אבל אית לכו לאתרחקא י מאינון י ספרין, בגין דלא * יסטי לבייכו לאלין פולחנין, ולכל אינון סטרין דקאמר תכא, דילמא ח"ו ד תסטון י מבתר פולחנא דקב"ה. פט) דהא כל י ספרים אלין, י אטעיין לון לבני נשא, בגין י לבני קדם חכימין הוו, וירותא דחכמתא י דא, ירתו מאברהם, דיהב לבני פלגשים דכתיב * ולבני הפלגשים אשר לאברהם י נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם. ולכתר אתמשכו בההיא חכמה לכמה סטרין.

צ) אבל זרעא דיצחק חולקא דיעקב, לאו הכי, דכתיב י ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. דא חולקא קדישא דמהימנותא, דאתדבק ביה אברהם, ונפק מההוא עדבא, ומההוא סטרא יעקב. מה כתיב י ביה י והנה ה' נצב עליו. וכתיב י ואתה יעקב עבדי וגו'. בגיני כך בעי ליה לב"נ, לאחמשכא בתר קב"ה, ולאחמקא ביה י תדיר, דכתיב י ובו תדבק. צא) ת"ח י מי יעלה בהר ה' וגו'. ולכתר אהדר ופירש. נקי י כפים. דלא עביד בידוי י טופסא, ולא יו אתתקף בהו י במה דלא אצטריך. ותו, דלא אסתאב בהו, ולא סאיב בהו לגופא, כאינון דמסאבין גרמיהו בידין לאסתאבא, ודא הוא נקי כפים. ובר לבב, כגוונא דא דלא י אמשיך רעותיה ולביה, יסטרא אחרא, אלא לאתמשכא בתר פולחנא דקב"ה.

מסורת הזהר

א) ולבני הפלגשים: (בראשית כ"ה) ח"א קלג: רכג. ב) ויתן אברהם את כל אשר לו: (בראשית כ"ה) ח"א קלג: רכג. ז"ח שה"ש ס"ו טד שי. ג) והנה ה' נצב עליו: (בראשית כ"ה) קג. קעג: רנג. ז"ח יוצא כ"ח טג שב טד טד תק"ח ק"ח טד שטט. ד) ועתה - יעקב עבדי: ישעיה מ"ד. ה) ובו תדבק: (דברים יוד) ח"א קיב. רד: ו) מי יעלה: לעיל דף כ"ח ציון ד' חלושי גרסאות א) נ"א קריב. ב) נ"א מנן. ג) נ"א מוסיף ספרין אלין. ד) נ"א מוסיף לא תסטון. ס) נ"א כתר. ז) נ"א ספרין. ז) נ"א טעיין. ח) נ"א דכל בני. ט) נ"א למג דא. י) נ"א ליג מן נתן עד ולכתר. יא) נ"א ליג בית. יב) נ"א ליג פן תדיר עד ת"ח. יג) נ"א כפים וגו'. יד) נ"א סססא. טו) נ"א אתקיף ונ"א אתחקיף. טז) נ"א עמה. ונ"א עם מה. יז) נ"א אצטריך.

<p>מאמר</p> <p>פח) אמינא לון בני וכו': אמרתי להם: בני, הדברים שבספר קרובים לדבדי תורה. אבל יש לכם להתרחק מספרים אלו, כדי שלא יטו לבכם לאלו העבודות ולכל אלו הצדדים שאמר כאן. אולי ח"ו תסורו מאחר עבודת הקב"ה.</p> <p>פט) דהא כל וכו': כי כל ספרים האלו מתעים בני אדם. משום שבני קדם חכמים היו וירושת החכמה הזו ירשו מאביהם שנתן לבני הפלגשים. שכתוב ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וגו'. ולאחר כך נמשכו בחכמה זו לכמה צדדים.</p> <p>צ) אבל זרעא וכו': אבל זרע יצחק חלקו של יעקב אינו כן. שכתוב, ויתן</p>	<p>הסולם</p> <p>אברהם את כל אשר לו ליצחק. זהו חלק הקדוש של האמונה, שנתדבק בו אברהם, ומגודל הזה ומצד הזה יצא יעקב. מה כתוב בו. והנה ה' נצב עליו. וכתוב ואתה יעקב עבדי וגו'. משום זה צדיך האדם להמשך אחר הכפ"ה. ולהתדבק בו תמיד. שכתוב, ובו תדבק.</p> <p>צא) ת"ח מי וכו': בוא וראה כתוב, מי יעלה בהר ה' וגו' ואחר כך חוזר ומפרש נקי כפים. היינו שלא עשה בידיו פסל, וידיו לא התקשו במה שאינו צריך. ועוד, יש לפרש הכתוב נקי כפים שלא נטמאו ידיו, ולא טמא עמהם את הגוף. כאותם המטמאים את עצמם בידיהם לתסמא. וזה הוא נקי כפים. ובר לבב</p>
--	--

(דפוסי דף ק' ע"א *) דף ק' ע"ב

צב) אשר לא נשא לשוא נפשו. ה נפשו כתיב, י נפשי קרי, והא אוקמה * נפשי דא נפש דוד, סטרא י דמהימנותא. נפשו י דא נפש דבר נש ממש. בגין דכד יפוק מהאי עלמא, י ונפשיה יסתלק בעובדין דכשרין. על מה דיתקיים בהו, למיהך בין י כל אינון י קדישין, כד"א * אתהלך לפני ה' בארצות החיים. ובגין דלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

צג) ת"ח, י בתר דאתגזר אברהם, הוה יתיב וכאיב, וקב"ה שדר לגביה תלת מלאכין י באתגליא, לאקדמא ליה שלם. ואי תימא, דהא י באתגליא, וכי מאן יכיל י למחמי מלאכין, והא כתיב י עושה מלאכיו רוחות וגו'.

צד) אלא ודאי חמא לון, י דנחתי י לארעא, כגוונא דבני נשא. ה) ולא יקשה לך י האי, דהא י ודאי אינון רוחין י קדישין, ובשעתא דנחתי לעלמא, מתלבשין י באוירי וביסודי דגולמין, י ואתחזו לבני נשא ממש, כחזו דיוקנא דלהון.

צה) ות"ח אברהם חמא לון, כחזו בני נשא, ואע"ג דהוה כאיב ממילה, נפק י ורהט אבתרייהו, בגין דלא למגרע י מה דהוה עביד מקדמת דנא.

מסורת תוהר

דרך אמר

א) אתהלך לפני ה': תהלים קט"ו. ב) עושה מלאכיו רוחות: לעיל בראשית כ' דף כ"ז ציון ג'

ה) לעיל כ"ח ע"א.

חל פי גרסאות ה) נ"א נפשי כתיב ול"ג נפשי קרי ונ"א נפשי כתיב נמשו קרי (אה"ל) ז נ"א ליג נפשי קרי. ג נ"א דמהימנו. ד נ"א דא נפשי דכד יפוק להאי עלמא דנפשי יסתלק דעובדין דכשרין על מה [עלמא] דיתקיים בהו למיהך ביה כד"א ס נ"א דנפשיה (אה"ל). ז נ"א ליג כל אינון קדישין. ז נ"א ליג קדישין. ונ"א קדישין (אה"ל) ח נ"א בשעתא (אה"ל). ט נ"א באתגלייא. י נ"א באתגלייא. יא נ"א למיחמי. יב נ"א ונחתי. יג נ"א לעלמא (אה"ל) יד נ"א ליג האי. טו נ"א אינון ודאי. טז נ"א מוסיף קדישין כדאינון לעילא ואה"ל). יז נ"א באוירין. יח נ"א מוסיף באוירין דעלמא. יט נ"א באוירי עלמא (אה"ל). יא נ"א ואתחזו ממש כחזו בני נשא. ול"ג לבני נשא. ול"ג מן דיוקנא ער בני נשא. יט נ"א ורהיט. כ נ"א ממה. (אה"ל).

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

הסולם

מאמר

וכואב, והקב"ה שלח אליו ג' מלאכים בגלוי להקדים לו שלום. ואם תאמר, איך היו בגלוי, וכי מי יכול לראות מלאכים, כי כתוב, עושה מלאכיו רוחות.

לכב. היינו, כמו זה. שלא המשין רצונו ולבו לסטרא אחרא, אלא להמשך אחר עבודת הקב"ה.

צד) אלא ודאי חמא וכו': ומשיב, אלא ודאי שראה אותם, כי ירדו לארץ כצורת אנשים, ולא יקשה לך זה. כי ודאי הם רוחות קדושים, ובשעה שירודים לעולם, הם מתלבשים באויר וביסודות של כסוי ועטיפה, ונראים לבני אדם כעין צורתם ממש.

צב) אשר לא נשא לשוא נפשו נפשו כתוב, נפשי קרי, ובארוה זה נפש דוד צד האמונה, שהיא הנוקבא דו"א (נפשו), זה נפש בן אדם ממש. וזה הוא הפרש בין הכתיב לבין הקרי, שהרי כשאדם נפטר מעולם הזה, ונפשו תסתלק במעשים כשרים, על מה שתזכה על ידיהם ללכת בינ"ם כל אלו הקדושים, כמו שאתה אומר אתהלך לפני ה' בארצות החיים, לפיכך אומר ומסוס שלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

צה) ות"ח אברהם וכו': ובוא וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על פי שהיה כואב מן המילה, יצא ורץ לקראתם, כדי שלא לגרוע ממנהגו. שהיה עושה מקודם לכן, שהיה דרכו לקבל אורחים.

מאמר והנה שלשה אנשים—ויאכלו

צג) ת"ח בתר דאתגזר וכו': בוא וראה אחר שאברהם נמול, היה יושב

(דמו"י דף ק' ע"ב י) דף ק"א ע"א)

צו) אר"ש ודאי כחזו י דמלאכין חמא לון, ממה דכתיב, ויאמר אדני ז בארץ דלית, שכינתא הוה אתיא. ואלין הוו סמיכין דילה, ווכרסייא לגבה, בגין דאינון י גוונים תלת י דתזותא.

צו) וחמא השתא בגין דאתגזר, מה דלא הוה חמי מקדמת דנא, עד לא * אתגזר, בקדמיתא לא הוה ידע, אלא דאינון בני נשא, ולכתר ידע דאינון מלאכין קדישין, ואתו בשליחותא לגביה. בשעתא דאמרו ליה אי"ה שרה אשתך, ובשרו ליה בשורת יצחק.

צח) אליו: ה אתוון ה נקודות אי"ו, וסימן אי"ו רמו למה דלעילא, רמו לקביה. ויאמר הנה באהל, כתיב הכא הנה באהל, וכתיב התם * אהל בל יצען וגו'. ת"ח, י כיון יל דנקוד אי"ו, אמאי כתיב לכתר איה. אלא, בגין י דחבורא י דדכר ונוקבא כחדא, רזא דמהימנותא. כדן אמר, ויאמר הנה באהל, תמן הוא קשורא י דכלא ותמן אשתכח ה.

צט) ה איה י וגו'. י וכי לא הוה ידעי י מלאכי עלאי, דשרה כ הנה באהל, אמאי כתיב איה. כל אלא לא ידעי בהאי עלמא, אלא מה דאתמסר להו למנדע. כ ת"ח, י ועברתי בארץ מצרים אני ה'. וכי כמה שליחין ומלאכין כ אית ליה

מסורת הזוהר

א) אהל כל יצען: (ישעיה ל"ג) ח"א נב: רלט. ח"ב סה: קצד. ח"ג קלו. ש. ב) ועברתי בארץ מצרים אני ה': (שמות י"ב) ח"א קיו. ח"ב ז. ח"ג רנא.

חלוסי גרסאות א גיא בודאי, ז גיא דמלאכים, ג גיא למג ויאמר. ד גיא באר. וניא בארץ דלית גוין יוד. ס גיא וכורסייא. ו גיא ל"ג גוונים (אח"ל). ז גיא דתחוחת. ה גיא נקוד על אי. ט גיא מוסיף נקודות על (אח"ל). י גיא למג כיון. יל גיא נקוד. יג גיא חבור וניא חבורא. יד גיא דכר. יז גיא למג מן רכ"א ער איה. טו גיא מוסיף ויאמר הנה באהל. טז גיא למג איה וגו'. וניא מוסיף איה שרה. וניא איה שרה אשתך. ח גיא למג וגו'. יח גיא אבל. יט גיא ל"ג מן מלאכי עד אלא מה. כ גיא תות (אח"ל). כל גיא אבל. כג גיא מוסיף ת"ח כתיב. כג גיא למג איה.

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

הטולם

מאמר

צו) אמר ר"ש ודאי וכו': אר"ש, ודאי, כמראה מלאכים ראה אותם. כמו שנשמע ממה שכתוב, ויאמר אר"ש שהוא השם אלף רלת של השכינה. א' ר"י ה"ס ראשי תיבות של השם אר"ש כי השכינה חיתה באהל, ואלו המלאכים היו סמוכות שלה, וכסא אליה. משום שהם ג' גוונים: לבן, אדום, ירוק, שמתחת השכינה, (כנ"ל דף י"ד ר"ה הורמנחא) כלומר פחזה ולמטה שלה, הנבחן בכל מדרגה לבחינת מתחת המדרגה. כי המלאכים הללו הם בחינת חיצוניות, שמחזה ולמטה של השכינה.

צו) וחמא השתא וכו': וראה עתה שהם מלאכים, משום שנמול, מה שלא ראה מקודם לכן מטרם שנמול. כי בתחילה לא היה יורע אלא שהם בני אדם, ואח"כ ידע שהם מלאכים, וכאו אליו בשליחות מהקביה, דהיינו בשעה שאמרו אליו, איה שרה אשתך, ובשרו לו בשורת יצחק.

צח) אליו, אתוון נקודות אי"ו וכו': אותיות המנוקדות שבמלה אליו, שבהכתוב (דמויי דף ק"א ע"א " דף ק"א ע"ב)

צט) איה וגו', וכי לא דוו ידעי וכו': ושואל, וכי לא ידעו מלאכים העליונים, ששרה היא באהל. למה כתוב ששאלו עליה איה, ומשיב, אלא המלאכים אינם יודעים בעולם הזה דק מה שנמסר להם לדעת. בוא וראה. יזכרתי באון

ל' ב'ה, אלא בגין דאינון לא ה' ידעי בין טפה דבוכרא, לההוא דלא בוכרא בר קב"ה בלחודוי.

ק) כגוונא דא, * והתוית תו על מצחות האנשים. ואמאי צריכין. אלא, בגין דאינון לא ב' ידעי, י אלא מה דאתמסר לון ד למנדע. כגון כל ה' אינון ו מלין דזמין קב"ה ז לאייתאה על עלמא. ה ומ"ט, בגין דקב"ה אעבר ב' ס' כרוזא בכלהו רקיעין, י בההיא מלה דזמין י' לאיתאה על י' עלמא.

קא) ב) כגוונא דא, בשעתא דמחבלא אשתכח * בעלמא, בעי בר נש י' לאתכסיא בביתיה, ולא יתחוי בשוקא. בגין דלא יתחב"ה, כד"א י' ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. י' מנייהו ס' דיכיל' מ' לאסתתרא, אין, אבל מקמי קב"ה לא, י' בעי י' לאסתתרא, מה כתיב י' אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'.

קב) איה שרה אשתך. דלא בעו לומר י' קמה, כיון דאמר הנה באהל, מיד י' ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו'. ת"ח אורח ארעא, כל דעד כ' לא כ' אומין כ' אברהם קמיהו למיכל, לא אמרו ליה כ' מדי, בגין דלא יתחוי דבגין כ' ההיא בשורה, קא אומין כ' להו למיכל, בתר דכתיב ויאכלו, כדין אמרו ליה כ' ההיא בשורה.

דרך אמת

ה) נח ס"ג ע"ב.

מסורת הזהר

ה) והתוית תו על מצחות: (יחזקאל ס') ז"ח רות פ"ה טב שכב. ב) כרוזא: ח"א מד. ג) ואתם לא הצאו: (שמות י"ב) ח"א סג. קו: ח"ב לו. ד) אם יסתר איש כמכתרים: לעיל ס' נח דף ס"ט ציון ג'.

חלוסי גרסאות ה' ג"א ידעין. כ' ג"א ידעין. ג' ג"א אבל. ד' ג"א מוסיף למנדע ידעי. ס' ג"א ל"ג אינון. ונ"א אילין. ו' ג"א מילין. ז' ג"א לאיתאה. ח' ג"א מ"ט ונ"א מוסיף מיט ידעי. ט' ג"א כרוזא (ד"ז). י' ג"א בההוא. י"א ג"א לאיתאה. ונ"א לאיתאה. י"ב ג"א מוסיף עלמא. וגינון שמעי מלה וידעי (הרמיק ואח"ל). י"ג ג"א לאתכסיא. י"ד ג"א מינייהו. ונ"א מוסיף מנייהו אין. טו' ג"א ל"ג דיכיל' לאסתתרא. טז' ג"א לאסתתרא (ד"א). י"ז ג"א יכיל. י"ח ג"א לאסתתרא. י"ט ג"א מקמה. כ' ג"א ל"ג ויאמר. כל ג"א עדי. כ"ג ג"א דלא. כ"ד ג"א זמין. כ"ה ג"א ל"ג אברהם. ונ"א קב"ה כ"ס ג"א מיד. כ"ו ג"א ההוא. כ"ז ג"א לון. כ"ח ג"א ההוא.

מאמר

הטולם

הנהגה שלשה אנשים-ויאכלו

קא) כגוונא דא בשעתא וכו': כעין זה בשעה שמחבל נמצא בעולם, צריך בן אדם להסתיר עצמו בביתו ולא יתראה בשוק, כדי שלא יחבל. כמו שאתה אומר, ואתם לא הצאר איש מפתח ביתו עד בקר. כי מן המלאכים שאפשר להסתר מהם, צריכים להסתר, אבל מלפני הקב"ה, אינו צריך להסתר, מה כתוב, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'.

בארץ מצרים אני ה' ושואל, הלא כמה שליחים ומלאכים יש לו להקב"ה, ולמה עבר בארץ מצרים בעצמו, ומשיב אלא משום שהמלאכים אינם יודעים בין טפה של בכור לאותה שאינה בכור, רק הקב"ה לבדו יודע זה.

ק) כגוונא דא וכו': כעין זה, והתוית תו על מצחות האנשים, ולמה צריכים המלאכים לסימן זה, אלא משום שהמלאכים אינם יודעים רק מה שנמסר להם לדעת. דהיינו כל אלו הדברים שעתיד הקב"ה להביא בעולם, ומהו תועם שיוודעים זה, הוא משום שהקב"ה מעביר כרוזים בכל הרקיעים, ומודיע אותו הדבר שעתיד להביא בעולם, והמלאכים שומעים הכרוזים ויודעים.

(דטו"י דף ק"א ע"ב *) דף ק"ב ע"א

קב) איה שרה אשתך וכו': חוקשה לו למה שאלו עליה, כיון שגם אחר ששמעו שהיא באהל, לא נכנסו שמה לבשר לה, אלא שבשרו לאברהם בהיותם בחוץ, ומשיב ע"ז- דלא בעו לומר קמה וכו' שלא רצו לומר הצשורה

קג) ויאכלו, ה סלקא דעתך, וכי מלאכי עלאי ב אכלי, אלא, בגין יקרא דאברהם, אחזוי הכי. אמר ר' אלעזר ויאכלו ג ודאי, בגין דאינון * אשא ד אכיל אשא, ולא אתחזי, וכל כ מה ודיהב לון אברהם ז אכלי, ס בגין דמסטרא דאברהם ט אכלי לעילא.

קד) תיח, כל מה י דאכיל אברהם, בטהרה איהו יא קא אכיל, ובג"כ אקריב קמיהו, ואכלי. יב ונטיר אברהם בביתיה יז דכיא ומסאבותא, דאפילו בר נש דאיהו מסאב, יד לא הוה משמש בביתיה, עד דעביד ליה טבילה, או עביד ליה טו לנטרא שבעה יומין, כדקא חזי ליה, בביתיה, סו והכי הוא ודאי.

קה) תיח כתיב ב איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מאי תקנתיה, ז והיה לפנות ערב ירחץ במים. יח אערע ביה טומאה *) אחרא, כגון יט זיבה, או כ סגירת נדה, דהווי תרי מסאבו, לא כא סגיא ככ ליה ככ בההיא טבילה, ד בין כה דאערע ביה קרי, קודם כו דקביל טומאה אחרא, כז בין כח דאערע ביה לבתר.

מסורת הזהר

א) אשא דאכיל אשא : ח"א יח : לג. נ. כט. ח"ב רכו : ח"ג כח : לד. קנד. רפ : ב) איש אשר לא יהיה טהור (דברים כ"ג) ח"א קב. ח"ב קצה. ח"ג עו.

חלוסי גרסאות ה גיא ליג : מן סלקא עד אלא. וניא סיד כי מלאכין עלאין אכלי. (ויא) וניא סיד דמלאכין קרישין אכלין (אה"ל). ז גיא אכלין. ג גיא ממש. ד גיא ואשא אכלה (אה"ל). ה גיא ליג מת. ו גיא ויהיב. ז גיא ואכלי (אה"ל). ח גיא בגין דאכלי מהתוא סטרא רלעילא. ט גיא אכלין (אה"ל). י גיא דחוח אכיל (אה"ל). יא גיא ליג קא אכלי. יב גיא דנטיר וניא מוסיף בגין דנטיר. וניא בגין דנטיר הווי יג גיא דכיא. יד גיא לא יביל לקרבא לביתיה [כביתיה] כדן ידע אברהם רחא מסאב איהו ועביד ליה. טו גיא לנטרא יומי מסאבו (אה"ל). טז גיא חכי. יז גיא מוסיף כתיב והיה. יח גיא איערע. יט גיא זיבא. כ גיא סגירו. וז א סגירו או נדה. כא גיא שגי. כב גיא ליג ליה. כג גיא בהווא. כד גיא ליג בין וניא בגין. כה גיא דאיערע. כו גיא דאקביל. כז גיא ליג בין וניא בגין. כח גיא דאיערע.

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

הסולם

מאמר

קד) תיח' כל מה דאכיל וכו' : בוא וראה, כל מה שאכל אברהם היה אוכל בטהרה, ומשום זה, הקריב לפני המלאכים ואכלו, ושמר אברהם בביתו טהרה וטומאה, ואדם טמא לא היה אסילו משמש בביתו עד שעשה לו טבילה, אם היה בטומאה קלה או עשה לו שישמור שבעה ימים בביתו כראוי, אם היה בטומאה חמורה, ואח"כ עשה לו טבילה.

הבשורה בפניה, ולפיכך, כיון שאמר הנה באהל מיד ויאמר שוב אשוב וכו' כי נתכוונו ששרה לא תשמע, בוא וראה, דרך ארץ הוא, שמטרים שתזמינם אברהם לאכול לא אמרו לו כלום, שלא יתראה, שמשום הבשורה שבשרו לו, הזמינם לאכול, ועל כן, אחר שכתוב ויאכלו, אז אמרו לו הבשורה.

קה) תיח כתיב וכו' : בוא וראה, כתוב, איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. מה תיקונו, והיה לפנות ערב ירחץ במים. אם קרה לו טומאה אחרת חמורה, דהיינו זיבה או צרעה, או נדה, שיש לו ב' טומאות, אינו מספיק לו אותו טבילה שטבל לקרי. באותו יום לפנות ערב, אלא שצריך לשמור שבעה ימים ואח"כ יטבל שנית, ואין הפרש בזה, בין שקרה לו הקרי טרם שקבל טומאה האחרת, ובין שקרה לו לאחר כך.

קג) ויאכלו, סלקא דעתך וכו' : שואל. כתוב, ויאכלו, וכי"ע עלה זה, על הדעת, וכי מלאכים עליונים אוכלים, ומשיב, אלא משום כבודו של אברהם, נראה כך, שאכלו, כלומר שעז את עצמם כאלו אכלו. ר' אלעזר אמר שאכלו ממש. משום שהם אש"א ואלה"אש, ולא שהיה נראה כאוכלים, וכל מה שנתן להם אברהם אכלו, משום שמצד אברהם אכלו לפעלה. כלומר המשכת החסדים ה"ס אכילה עלמעל : ואברהם ה"ס דחסד, על כן כל מה שנתן להם ממדתו מרת חסד אכלו, כי כן דרך אכילתם למעלה בשמים. (דטו"י דף ק"ב ע"א) (דף ק"ב ע"ב)

ואברהם

קו) ואברהם ושרה הוּוּ ^ה מתקני טבילה לכלהו, איהו לגברי ואיהי לנשי.
 מ"ט אעסק אברהם לדכאה לבני נשא, בגין דאיהו טהור, ^י ואקרי טהור,
 דכתיב * מי יתן טהור מטמא לא אחד. ^ה טהור דא אברהם ^י דנפק מתרח.
 קז) רבי שמעון ^ז אמר, בגין לתקנא ההוא דרגא דאברהם, ומאן איהו
 מים. בגיכ, אתקין לדכאה ^ס בני עלמא במיא. ובשעתא דאומין למלאכין,
 שירותא דמלוי, ^י מה ^ז כתיב, יוקח נא מעט מים. בגין ^ח לאתקפא ^ט בההוא
 דרגא דמיין שראן ^י בה.

קח) ובגיני כך, הוה מדכי לכל בני נשא ^{יב} מכלא, מדכי לון מסטרא דע"ז,
 ינומדכי לון, מסטרא דמסאבא, ^{יג} וכמה דאיהו מדכי לגוברין, ה"נ שרה ^{יד} מדכאת
 לנשין, ואשתכחו כלהו דאתיין לגבייהו דכיין מכלא.
 קט) ת"ח, אילנא נטע אברהם, בכל אתר דדיריה תמן, ולא הוה סליק
 בכל אתר כדקא יאות, בר בשעתא דדיריה בארעא דכנען. ובההוא אילנא
 הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקב"ה, ^{טו} ומאן דאתאחיד ^{טז} בע"ז.
 קי) מאן דאתאחיד ^{יז} בקב"ה, אילנא ^{יח} הוה פריש ענפוי ^{יט} וחפי על רישיה,
 ועביד עליה, ^כ צלא כל יאה, ומאן דאתאחיד בסטרא דע"ז, ההוא אילנא הוה
 אסתלק, וענפוי ^{כא} הוּוּ ^{כב} סליקין לעילא. כדין הוה ידע אברהם, ואזהיר ^{כג} כי ליה
 ולא אעדי מחמו, עד דאתאחיד במהימנותא ^{כד} דקב"ה.

מסורת הזחר

דרך אמת

א) מי יתן טהור מטמא: (איוב י"ד) ח"ב ט"ז;
 רלז. ח"ב מח

ב) קח קע"ז כ"י.

חלופי גרסאות ה' נ"א מתקני. ז' נ"א ואיקרי. ג' נ"א ליג דנפק מתרח. ד' נ"א אומר. ס' נ"א ליג בני.
 ו' נ"א הוה יוקח. ז' נ"א ליג כתיב ונ"א הוה כתיב. ח' נ"א לאתקפא. ט' נ"א הוה. י' נ"א
 ביה. יא' נ"א ליג מכלא. יב' נ"א ואדכי. יג' נ"א כמה. יד' נ"א מדכית. טו' נ"א ליג מן ומזן עד אילנא. טז' נ"א
 מוסיף ביה בע"ז. יז' נ"א בה בע"ז (אה"ל). יח' נ"א מוסיף ביה בקב"ה. יט' נ"א ליג הוה. יק' נ"א וחפה. ייא' נ"א
 וחפה. כ' נ"א צלאה. כא' נ"א ליג יאה. כב' נ"א נאה. כג' נ"א ליג הוה. כד' נ"א סליקין. כה' נ"א מוסיף ליה
 להוהו בר נש. כז' נ"א ליג דקב"ה.

והנה שלשה אנשים—ריאכלו

הכולם

מאמר

קו) ובגיני כך וכו': וכשום זה, היה מטהר כל
 בני האדם מכל, שטיהר אותם מצד
 עבודה זרה, וטיהר אותם מצד הטומאה, וכמו
 שהוא היה מטהר את האנשים כן היא היתה
 מטהרת את הנשים, ונמצאו כל אלו שבאו
 אליו, שהם טהורים מכל. הן מע"ז והן מטומאה.
 קט) ת"ח אילנא וכו': בוא וראה, בכל מקום
 שאברהם גר, נטע שם אילן, ולא
 היה עולה בכל מקום כראוי, רק בשעה שגר
 בארץ כנען, ובאילן ההוא היה יורע, מי
 שנתאחד בו בהקב"ה, ומי שנתאחד בעבודה
 זרה.
 קי) מאן דאתאחיד וכו': מי שנתאחד בהקב"ה
 האילן היה פורש ענפיו וחפה על
 ראשו, ועושה עליו צל נאה, ומי שנתאחד
 בעבודה זרה, האילן היה מתעלה ממנו, וענפיו

קו) ואברהם ושרה וכו': ואברהם ושרה היו
 מתקנים טבילה לכל אדם, הוא
 לאנשים והיא לשימ, מהו הטעם, שאברהם
 / סק ל:הר בני אדם, ואומר משום שהוא טהור
 ונקרא טהור, שכהוב מי יתן טהור מטמא לא
 אחד. שטהור זה אברהם, שיצא מתרח שהוא
 טמא.

קז) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, על בן עסק
 אברהם בטבילה, כדי לתקן את המדרגה של
 אברהם, ומי היא מדרגתו, ואומר, שהוא מים,
 דהיינו חסדים, הנקראים מים, ומשום זה
 דתקין לטהר בני העולם במים, וכן בשעה
 שה מין המלאכים, תחילת דבריה, מה כתוב,
 יוקח נא מעט מים, והיינו כדי להתחזק
 במדרגה ההיא שמים שורים בה, דהיינו מדרגת
 החסד.

(דט"י דף קיב ע"ב)

קיא) ה והכי מאן דאיהו י דכיא, י מקבל ליה אילנא. מאן דאיהו מסאב
 לא ד מקבל ליה. כדין ידע ה אברהם ומדכי לון י במיא.
 קיב) ו מעיינא ה דמייא הוה תחות ההוא אילנא, ה ומאן דצריך טבילה,
 מיד י מיין סלקין לגביה, ואילנא ה אסתלקין י ענפוי. כדין ידע אברהם דאיהו
 מסאבא, ובעי טבילה מיד, ואם לאו, מיא נגיבן, כדין ידע דבעי לאסתאבא
 י ולאסתמרא שבעה י יומין.

חלופי גרסאות א ג"א ל"ג והכי. ב ג"א דכיא. ג ג"א מקביל. ו ג"א מוסיף הכי מקבל. ו ג"א מוסיף הוה
 הכי מקביל. ד ג"א מקביל. ה ג"א מוסיף אברהם דאיהו מסאבא ובעיא טבילה (הרמ"ק) ו ג"א
 דאיהו מסאב ובעי טבילה (אח"ל). ו ג"א במיאי. ז ג"א ועיינא. ח ג"א ועינא. ט ג"א דמיא. י ג"א מאן. יי ג"א מיא.
 יג ג"א אסתלק. יד ג"א אסתלקו (ד"א). יו ג"א וענפוי. יא ג"א ל"ג ולאסתמרא. יב ג"א ל"ג יומין.

מאמר	הסולם	והנה שלשה אנשים—ויאכלו
<p>היו עולים למעלה, או ידע אברהם שהוא עובד ע"ה, והזהיר אותו, ולא הרפה ממנו עד שנתאחד כאמנות הקב"ה.</p>		<p>(באות ס"ה) מאי תקנתיה, והיה לפנות ערב ירהץ במים. כי הוא צריך לחזור ולהמשיך קו שמאל ולהמשיך את הכרעת קו האמצעי על ידי ביאה במים, שה"ס קומת החסדים. היוצאת על מסך דחירק, שמתחת האילן. ובסוד לפנות ערב, חוזר וממשיך הארת השמאל. כי אין הארת השמאל לאור היום, (כנ"ל בפרשת לך דף י"ג ד"ה ורוא) ובסוד ירחץ במים חוזר וממשיך קומת חסדים שבסוד קו אמצעי המכריע את הארת השמאל וכולל אותו בימין, כנ"ל.</p>
<p>קיא) והכי מאן וכו': וכן, מי שהוא טהור, מקבל אותו האילן, ומי שהוא טמא, האילן אינו מקבלו, ואז ידע אברהם שהוא טמא, ומטהרו במים,</p>		
<p>קיב) ומעיינא דמיא וכו': ומעיין של מים היה תחת האילן, ומי שצריך טבילה, מיד היו המים עולים כנגדו וענפוי של האילן מתעלים, אז ידע אברהם שהוא טמא, וצריך טבילה מיד, כלומר שהוא טמא רק טומאה קלה שאינו צריך לחכות ז' ימים. ואם אינו צריך טבילה מיד, היו המים מתיבשים, אז ידע אברהם שהוא צריך עוד להיות טמא ולחכות ז' ימים.</p>		<p>ונודע שיש ב' נקידות בהנוקבא, אחת ממותקת בכינה, הנקראת כפתחא, ואחת דמדת הדין מצמצום א' שהיא בלתי ממותקת בכינה, הנקראת מנעולא. אשר הוזכה ודבק בקו אמצעי, נגזות בשבילו הנקודה דמדת הדין, ונקודה דמדת הרחמים גלויה בהנתנה העליונה בעדו. בסוד זכי הא טב, ואם אינו זוכה, אלא שמתדבק בשליטת השמאל, אז מתגלה הנקודה דמדת הדין בהנוקבא, שה"ס צמצום הא' שהיה על המלכות שאינה ראויה לקבל אור ישר, ואז כל האורות פורחים ממנה. (כנ"ל בהקדמת חזהר דף צ"ט ד"ה ב' ע"ש). בסוד לא זכי הא רע.</p>
<p>פנימיות הדברים. האילן ה"ס עץ החיים שהוא ז"א, דהיינו קו אמצעי, ותמעין שמתחתיו ה"ס המסך דחירק, הנעשה כמעין נובע, שמוציא קומת החסדים. שעל ירו הכריע את קו השמאל ונכלל בימין. כנ"ל (דף י"ד ד"ה חורמנותא) וכל האיסורים והס"א כגון עבודה זרה וטומאה וכו' באים מקו שמאל, כלומר מתוך שרוצים להשליט השמאל על הימין, ולהמשיך שפע השמאל ממעלה למטה. שהוא המקור לכל האיסורים שבעולם, כנודע. ונמצא הטמא, שנאחו בשמאל, שנוהג בו אותו התקון, כמו שהיה בעת יציאת קו השמאל, שהיה כמחלוקת ובסתירת האורות עד שנמשך קומת החסדים על המסך דחירק שבקו אמצעי, שאז התגברו החסדים על קו השמאל, ונכנע ונכלל בקו הימין. (כנ"ל דף ט"ז ד"ה וכבר) כן ממש, בהנכשל על ירי הס"א, ונתדבק בקו שמאל להמשיך מאנו מעלה למטה, שאין לו חק: אלא לקבל את קומת החסדים מקו אמצעי, ואז הוא נכלל בימין וטהר. וז"ש (דטו"י דף ק"ב ע"ב)</p>		<p>ולפיכך יש י מיני טומאות. אחת טומאה קלה כגון בעל קרי, שפירושו, שנאחו בקו שמאל, אבל לא כל כך עד שתגלה הנקודה דמנעולא בסוד לא זכי הא רע. ולפיכך אינו חסר רק הכרעת קו האמצעי ע"י קומת החסדים. ובא במים וטהר. והשניה הוא טומאה חמורה, שפירושו, שעל ידי התדבקותו בשמאל כבר נתגלה הנקודה דמנעולא, המסלקת כל האורות מהנוקבא, כנ"ל בסוד לא זכי הא רע. ואז צריך תחילה להמתיק המלכות בכינה ב'י הכחינית, בקטנות ובגדלות, שה"ס ספירת שבעה ימים.</p>

קיג) ת"ח, דאפילו בשעתא דאזמין לון ב למלאכין, אמר לון, " והשענו תחת העץ. בגין י למחמי ולמבדק בהו, ובהווא אילנא הוה בדיק לכל בני עלמא, י ורזא ז בגין קב"ה קא ב אמר דאיהו אילנא דחיי לכלא, ובג"כ, והשענו תחת העץ, ולא תחת י ע"ז.

קיד) ות"ח כד חב אדם, בעץ הדעת טוב ורע חב, דכתיב ז ומעץ ה הדעת וגו'. ואיהו ביה חב, וגרם ב מותא לעלמא, י מה כתיב, ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים יא וגו'. י וכד אתא אברהם, באילנא אחרא אתקין ב) עלמא, י דהוא אילנא דחיי, ואודע מהימנותא לכל בני עלמא.

מדרש הנעלם

קטו) * א"ר חייא אמר רב, אי הוינא מסתכלין בפרשתא דא, נסתכל

מסורת זוהר

דרך אסת

א) פי' המתנלל ב"י (נראה שר"ל אלה"ר המתנלל בלברכה) ועיין בקרח קס"ח א' בגליון. הדעת: לעיל ב"א ציון ג' וש"ב.

חלוסי גרסאות ה ג"א למלאכים. כ ג"א למיחמי. נ ג"א מוסיף ורזא דא (אה"ל). ז ג"א לקבל. ו ג"א לקביל ב ג"א עבר. ו ג"א קאמר. ו ג"א עץ (אה"ל). ז ג"א ל"ג מן דכתיב ער וגרם. ח ג"א הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. ט ג"א מוסיף מותא לכל בני עלמא. ו ג"א לעל עלמא. י ג"א ל"ג מן מה ער וכד. יא ג"א ואכל וחי לעולם ול"ג ונר'. יב ג"א כד. יג ג"א דאיהו.

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

הסולם

מאמר

אמצעי שבבינה, אין המסך מחויב להתמתק במפתחא, אלא הזווג לקומת חסדים יוצא על בחינת מנעולא, והטעם הוא, מפני שמסך דמנעולא אינו פועל כלום לפגום למעלה ממקור הויתו, דחיינו למעלה מזו"ן. כי צמצום הא' לא היה רק על המלכות לבריה, וכן על ז"א המשמש עמה. אבל לא כלום בביתה.

ולמיכך בטומאה קלה, אומר, ומאן דצריך טבילה מיד, מיין סלקין לנכיה ואילנא אסתרקין ענפוי, כי להיותו עוד רבוק בקו שמאל, שהיא טומאתו, לכן מעלה האילן את ענפיו, דהיינו שאינו עושה צל עליו, כי קו אמצעי בעת שמכליל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, הוא עושה צל, דחיינו שמכסה על הג"ר דג"ר. (כנ"ל בפרשת לך דף ט"ז ד"ה עוד) ולמיכך כשדבק בקו שמאל, אין לו צל כלל, וז"ס שהאילן מסלק ענפיו ממנו. אבל מיין סלקין לנכיה, שתמעין שמתחת האילן שה"ס קו אמצעי מעלה אליו קומת חסדים הנמשך עליו, כדי שיבא מיר בהמים, ויכללו הקוין זה בזה וטהר, מה שאין כן בטומאה חמורה שנגלא עליו המנעולא, שאז המים שבמעין מתיבשים, כלומר שאין זווג על המסך שבקו אמצעי להוציא קומת חסדים, כי מטעם גילוי המנעולא נסס הזווג, כי כל עוד שהמנעולא גלויה בזו"ן אינם ראויים לקבל אור העליון, כנ"ל. וע"כ נתיבש המעין, עד שסופר שבעת ימים, דהיינו שחוזר וממתיק המלכות בביתה, כסוד שלישי ושביעי לקטנות ולגדלות, ואז חוזר הזווג על המסך שבקו האמצעי והמעין חוזר לאיתנו, ואז ובא במים וטהר, כי אינו חסר עוד אלא לקבל הכרעת קו האמצעי הבאה עם הטבילה. כנ"ל. אכן זה אמור רק במסך דחירק שבקו אמצעי דזו"ן, אבל במסך דחירק דקו

קיג) ת"ח דאפילו וכו': בוא וראה, כי אמילו בשעה שהזמין המלאכים, אמר להם. והשענו תחת העץ. והוא כדי לראות ולבדוק אותם. כנ"ל. ובאילן התוא היה בודק לכל בני העולם. וחסוד הוא, שבשביל הקב"ה אמר זה, שה"ס עץ החיים לכל, ומשום זה אמר להם והשענו תחת העץ, שהוא הקב"ה, ולא תחת עבודה זרה.

קיד) ות"ח כד חב וכו': ובוא וראה, כשחטא אדם תראשון, חטא בעץ הדעת טוב ורע. שכתוב, ומעץ הדעת וגו', והוא חטא בו וגרם מות לכל העולם, מה כתוב, ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם. וכשבא אברהם, תקן את העולם בעץ האחר, שהוא עץ החיים, והודיע האמונה לכל בני העולם.

מדרש הנעלם

קטו) א"ר חייא אמר רב וכו': א"ר אמר רב, אם אנו מסתכלים בפרשה,

צריכים

(דפו"י דף ק"ב ע"ב *) דף צ"ט ע"ב)

בַּחֲמַתָּא, אִי עֲנִינָא דְנִשְׁמַתָּא הִיא. לָאוּ רִישָׁא סוּפָא, וְלָאוּ סוּפָא רִישָׁא. * וְאִי עֲנִינָא לְפִטְרִית אִינִישׁ מַעֲלָמָא הִיא, נִסְתוּר כֹּל פִּרְשָׁתָא, * אוּ נּוֹקִים פִּרְשָׁתָא בְּהָאִי אוּ בְּהָאִי. מְהוּ * יוֹקַח נָא מַעֲט מִים וּרְחִצּוּ רִגְלֵיכֶם וּגְוִי. * וְאַקְחָה פֶת לַחֵם וּגְוִי. וְיִמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהֱלָה אֶל שְׂרָה וּגְוִי. * וְאֵל הַבָּקָר רִץ אַבְרָהָם וּגְוִי. וַיִּקַּח חֲמָאָה וַחֲלָב וּגְוִי.

קטז) כד אתא רב דימי, אמר, לא מצאה הנשמה תועלת לגוף, אלמלא מה שרמזו בכאן, רמז הקרבנות. בטלו הקרבנות, לא בטלה התורה, האי כ דלא אעסק בקרבנות, ליעסק בתורה, י ויתהני ליה יתיר.

קיז) דאמר ר' יוחנן, כשפירש הקב"ה הקרבנות, אמר משה, רבש"ע, תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו, אמר לו, משה, יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה, יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר י זאת התורה לעולה למנחה וגו'. כלומר זאת התורה, בשביל עולה, בשביל מנחה, בשביל חטאת, בשביל אשם.

קיח) א"ר כרוספדאי, האי מאן דמדכר בפומיה, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, עניינא י דקרבניא ותקרובתא, * ויכוון בהו, ברית כרותה הוא, דאינון מלאכיא דמדכרין י חוביה, לאבאשא י ליה, דלא יכלין למעבד ליה, אלמלא טיבו.

קיט) ומאן * יוכת, האי פרשתא יוכת, דכיון דאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מהו עליו, לעיין בדיניה, כיון ** דחמא נשמתא * דצדיקיא כך,

מסורת הזהר

א) יוקח נא מעט מים: לעיל דף ל"ח ציון א'. ב) ואקחה פת לחם: (בראשית י"ח) ח"א קז. ג) ואל הבקר רץ אברהם: (שם) ח"א קכו. ד) זאת התורה לעולה: (ויקרא ז') ח"א רסו. ח"ג ט: קכא:

חלופי גרסאות א נ"א אי. ב נ"א לא. ג נ"א ויהחנה. ד נ"א דקרבניא. ה נ"א ויכוין. ו נ"א חוביחו. ז נ"א מוסיף חוביחו דבני נשא. ז נ"א לין. ח נ"א מוכת. ט נ"א דצדיקא (ר"א).

פאמר	הסולם	והנה שלשה אנשים—ויאכלו
<p>צריכים להסתכל בחכמה, אם הפרשה בעניני נשמה, כמו שהתחיל לבאר (לעיל באות י"ט) אין התחילה כהסוף, ואין הסוף כמו התחילה, כלומר כי קשה לבאר גם סוף הפרשה בעניני נשמה, דהיינו אה הפסוקים יוקח נא מעט מים וגו'. ונמצא אף סופה כתחילתה, ואין תחילתה כסופה. ואם הפרשה בענין פטירת האדם מן העולם (כנ"ל באות ל') נמשך בכל הפרשה בדרך הזה. ובין שנעמיד הפרשה בפירוש זה או בזה, צריכים להמשיך מהו הפירוש של יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו'. מהו ואקחה פת לחם וגו'. מהו וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו'. מהו ואל הבקר רץ אברהם וגו'. מהו ויקח חמאה וחלב וגו'.</p>	<p>לגוף, אלמלא מה שרמזו בכאן רמז הקרבנות. בפסוקים הנ"ל יוקח נא מעט מים וגו', והנני שבטלו הקרבנות, כי הבהמ"ק נחרב, לא בטלה התורה, ויוכל לעסוק בתורה, ויועיל לו עוד יותר מקרבנות.</p> <p>קיז) דאמר ר' יוחנן וכו': (אין צריך פירוש קיח) א"ר כרוספדאי וכו': אר"כ, כל מי שמזכיר בפיו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ענין קרבנות והקרבה, ומכוון בהם, ברית כרותה הוא, שאלו המלאכים המזכירים עונותיו להדע לו, אינם יכולים לעשות לו דק טוב.</p>	<p>קיט) ומאן יוכת וכו': ומי מוכיח זה, פרשה זו מוכיחה לנו זה, כי כיון שאמר, והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מהו עליו, היינו</p>

(דמו"י דף צ"ט ע"ב י) דף קי ע"א ** קי ע"ב)

מה כתיב, "וימהר אברהם האהלה וגו'. מהו האהלה. בית המדרש. ומהו אומר מהרי שלש סאים, ענין הקרבנות, ונשמתא מתכוונת בהו, הה"ד ואל הבקר רץ אברהם. וכדין נייחא להו, ולא יכלין לאבאשא א ליה.

(קכ) ר' פנחס פתח קרא, דכתיב ב' והנה החל הנגף בעם, וכתיב ג' ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו'. וכתיב ד' ותעצר המגפה. כתיב הכא מהר וכתיב התם מהרי שלש סאים. מה להלן קרבן לאשתובא אף כאן קרבן לאשתובא.

(קכא) א"ר פנחס, זמנא חדא הוינא אזלי בארחא, וערעית ביה באליהו, אמינא ליה, לימא לי מר, מלה ב' דמעלי דברייתא, א"ל, קייב גזר קב"ה, ועאלו קמיה כל ארין ג' מלאכיא, דממנן לאדכרא חוכי דב"נ, די בעדנא, דיזכרון בני ד' אנשא קרבניא דמני משה, ה' ושוי לביה ו' ורעותיה בהו, דכלהו ו' יזכרון ה' ליה ט' לטב.

(קכב) ועוד י' בעדנא י"א דיערע מותנא בבני י"ב אנשא, קיימא י"ג. אתגזר, וכרוזא אעבר, על כל חילא דשמיא, דאי ייעלון י"ד בנוהי בארעא, בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ויימרון ברעות נפשא ולבא, עניינא ט"ו דקטורת בוסמין, דהוו ליהו ל' ישראל, דיתבטל מותנא מנייהו.

(קכג) א"ר יצחק בוא וראה, מה כתיב, ויאמר משה אל אהרן קח את

מסורת הזהר

(א) וימהר אברהם האהלה: (בראשית י"ח) ח"א קב: (ב) והנה החל הנגף: (במדבר י"ז) ח"ג קעו: (ג) ויאמר—קח את המחתה: (במדבר י"ז) ח"א רל. ח"ב ריח: ח"ג לג: קעו. ז"ח שה"ש ס"ז טד: שכת. רות ס"ה טג שיו. (ד) ותעצר המגפה: (שם) ח"ב ריט. ח"ג קעו: ז"ח שה"ש ס"ח טא שלג. רות ס"ה טג שיט.

חלוסי גרסאות א' נ"א דהו. ב' נ"א דמעלא. ג' נ"א מלאכיא. ד' נ"א אינשא. ה' נ"א ל"ג מן ושוי עד אתגזר. ו' נ"א ורעותיה. ז' נ"א יזכרון. ח' נ"א לון (אה"ל). ט' נ"א לטיבו (אה"ל). י' נ"א דבעירגא (אה"ל). י"א נ"א דארעא (אה"ל). י"ב נ"א נשא (אה"ל). י"ג נ"א נחגזר. י"ד נ"א בניו. טו נ"א דקטרת.

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

הכולם

מאמר

לו, יאמר אדוני לי דבר המועיל לבריות. אמר לי ברית כרת הקב"ה, כשנכנסים לפניו כל אלו המלאכים הממונים להזכיר עונותיו של אדם, בעת שיזכירו בני אדם את הקרבנות שצוה משה. ומשימים לבם ורצונם בהם, שכולם שכל המלאכים, יזכירו אותו לטוב.

(קכב) ועוד, בעדנא וכו': ועוד אמר לי אליהו, בשעה שיקרה מגפה בבני אדם, ברית נכרת, וכרוז מעביר על כל צבאות השמים, שאם בניו יכנסו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שבארץ, ויאמרו ברצון הלב ונפש, את הענין של קטירת הסמים, שהיו להם לישראל, יתבטל המגפה מהם.

(קכג) א"ר יצחק בוא וכו': אר"י, בוא וראה מה כתוב, ויאמר משה אל אהרן

היינו לעיין בדינו, כיון שנשמת הצדיק ראתה זה, מה כתוב, וימהר אברהם האהלה, מהו האהלה. הוא בית המדרש. ומהו אומר, מהרי שלש סאים, שהוא ענין הקרבנות, והנשמה מכוונת בהם. וז"ש ואל הבקר רץ אברהם. ואז יש להם, נחת ואינם יכולים להרע לו.

(קכ) ר' פנחס פתח וכו': ר"פ פתח המקרא, שכתוב והנה החל הנגף בעם. וכתוב, ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה, וגו', וכתיב ותעצר המגפה. וילפינן גזירה שוה, כתוב כאן מהר, שכתוב והולך מהרה אל העדה, כתוב שם מהרי שלש סאים, מה שם הוא קרבן להנצל. אף כאן הוא קרבן להנצל. וזהו דאיה לפירושו של ר' כרוספואי.

(קכא) א"ר פנחס וכו': פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ופגשתי את אליהו אמרתי

(דפו"י דף ק' ע"ב)

קח

המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת. א"ל אהרן למה. אמר כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'. מה כתיב * וירץ אל * תוך הקהל והנה החל הנגף בעם. וכתיב ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. ולא יכיל מלאכא דמחבלא, לשלטה ד ונתבטלא מותנא.

קכד) ר' אחא אזל לכפר ט טרשא, אתא לגבי אושפיזיה, ולחישו ז עליהו כל בני מתא, אמרו גברא רבא אתא הכא, נזיל ט לגביה, אתו לגביה, אמרו ט ליה י לא חס על ט אובדנא, אמר להו מהו. אמרו ליה, דאית שבעה יומין, דשארי מותנא במאתא, וכל יומא אתתקף ולא אתבטל.

קכה) אמר להו, נזיל לבי יא כנישתא, ונתבע רחמי מן י קדם קב"ה. עד דהוו אזלי, אתו ואמרו, פלוני ופלוני מיתו, ופלוני ופלוני נטו למות. אמר להו רבי אחא, לית עתא לקיימא הכי, דשעתא דחיקא.

קכו) אבל אפרישו מנכון ארבעין בני נשא, מאינן דזכאין יתיר, עשרה עשרה לארבעה חולקין, ואנא עמכון, עשרה לזווייתא י דמאתא, ועשרה לזווייתא י דמאתא, וכן לארבע טו זווייתא טו דמאתא, ואמרו ט ברעות י נפשכון ענינא דקטרת י בוסמין, י דקב"ה יהב למשה, וענינא דקרבנא עמיה.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) אורות האניכס והמגפה שביניהם כדס מה (עשור) וירץ אל—והנה החל הנגף: לעיל דף כ"ב כמבואר בסעיף. ב) ככוונה גדולה ורזון לככס

חלופי גרסאות א נ"א אש וגו'. ב נ"א החיים וגו'. ג נ"א דחבלה. ד נ"א ונתבטלה. ה נ"א טרשע. ו נ"א לחישו. ז נ"א עליה. ח נ"א גביה. ט נ"א בלביה. ונ"א מוסיף ליה ניהוש [ליחוש אה"ל] מר בלביה. ז"ל לא חס. י נ"א ל"ג לא חס. יא נ"א כנשתא. יב נ"א ל"ג קדם. יג נ"א דמתא. יד נ"א דאתא (ר"ק). טו נ"א זוויין. טז נ"א דמתא. יז נ"א נפשייכו. יח נ"א מיני. יט נ"א דיהב קביה.

מאמר

הסולם

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

קח את המחתה וגו' אמר לו אהרן למה זה. אמר משה כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'. מה כתיב וירץ אל תוך הקהל וגו' ותעצר המגפה, ומלאך המיכל לא יכול לשלוט ונתבטל המגפה, הרי מפורש שהקטורת מבטל את המגפה.

קכד) ר' אחא אזל וכו': ר' אחא הלך לכפר טרשא, ובא שם למלון, התלחשו עליו כל בני העיר, אמרו, אדם גדול בא לכאן נלך אליו. באו אליו, אמרו לו, וכי אינו חס יצל המגפה. אמר להם מהו. אמרו לו, שכבר ש שבעה ימים שמגפה שורה בעיר, וכל יום היא מתחזקת ואינה מתבטלה.

קכה) אמר להו וכו': אמר להם נלך לבית הכנסת ונבקש רחמים מהקב"ה. עוד שהיו הולכים, באו אנשים ואמרו להם פלוני ופלוני מתו. פלוני ופלוני נוטים למות. אמר להם ר' אחא, אין עתה העת לעמוד כך כי השעה דוחקת.

קכו) אבל אפרישו וכו': אלא הפרישו מכם ארבעים אנשים, מאלו הכשרים

(דטו"י דף ק' ע"ב * דף ק"א ע"א)

צ"י יכ"מ

קכו) עבדו כן תלת זמנין, ואעברו בכל ה מאתא, לארבע זוייתא, והו אמרין כן, לבתר אמר להו, ניזיל ג לאינון דאושטו ג למימת, ד אפרישו ס מנייכו ו לבתיהון, ואמרו כדין, וכד תסיימו ג אמרון אלין ה פסוקייא * ויאמר משה אל אהרן קח את ס המחתה ותן עליה אש וגו' * ויקח אהרן וגו'. ויעמוד בין המתים וגו'. וכן עבדו ואתבטל י מנייהו.

קכח) שמעו ההוא קלא דאמר, סתרא ה) סתרא קמייתא, אוחילו יא לעילא, דהא דינא דשמיא לא אשרי הכא, דהא ידעי לבטלא ליה, חלש לביה דרבי

דרך אמר

מסורת הזהר

ה) חולק חולה ראשונה המהיט למעלה ולא חרדו למטה בין בני העיר שהרי הדין מלמעלה חיו שורה כלן מחזר כהם יודעים לבטל חולי הדבר בר מינן. ומלת סתרא הוא מלשון מסהריחא כפרק אלו סתרא ספי חולס.

חלופי גרסאות ה גימא מחא. ג גימא אינון. ג גימא לפיחה. ד גימא אחמרשו. ס גימא מכוון (אח"ל). ו גימא לבחיכון (אח"ל). ז גימא אמרו. ח גימא פסוקיא. וגימא מוסיף פסוקיא בקל תקיף גי זמנין (אח"ל). פ גימא המחתה וגו'. י גימא מוסיף מנייהו מוחנא. יא גימא לעיל.

מאמר

הסוכים

והנה שלשה אנשים—ויאכלו

ואמרו כן. לאחר כך אמר להם נלך לאלו שהגיעו למות, והפרישו מכם אנשים שיבואו לבתיהם, ויאמרו כזה שאמרנו, וכאשר תשלימו תאמרו אלו הפסוקים: ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו', ויקח אהרן וגו', ויעמוד בין המתים וגו'. וכן עשו. ונתבטלה הסגפה מהם.

צריכים כאן תפלה, שענינה הוא להמתיק את הנוקבא במדת הרחמים שהוא בינה, כי אדרבא, הדינים, הללו ממדת הרחמים באים, שה"ס בינה, ששם מקום מציאת ג' הקוין הללו. אלא שצריכים להעלות מ"ן בסוד מסך דחירק, ולהמשיך קו אמצעי ולכלול הקיים ימין ושמאל זה בזה בבניה גופה, ומשם אל ז"ן. וזהו נעשה בסוד הקרבת הקטרת, או על ידי אמירתה בכונה.

קכח) שמעו ההוא קלא וכו': שמעו קול שאמר הסתרה הסתרה הראשונה המתקין למעלה, שהרי דין השמים אינו שורה כאן, כי הם יודעים לבטל אתו.

ו"ש, אמר להו ניזיל לבי כנישתא, כי תחילה חשב ר' אחא שיש דבר בעיר, וא"כ צריכים תפלה להחזיר הנוקבא למדת הרחמים, וע"כ אמר להם ניזיל רבי כנישתא להתפלל, אבל כשמע שיש מיתה בהמון, שאמרו לו פלוני ופלוני מיתו פלוני ופלוני נטו למות, אז ראה שהוא מגפה, לכן, אמר להו ר' אחא לית עתא לקיימא הכי וכו', כי למגפה אין תפלה מועלת כי אינה חסרה אז ממיתוק במדת הרחמים, אלא שצריכים קטורת דוקא, לגלות בה קו אמצעי ולכלול הקוין זה בזה. שכל זה נעשה על ידי קטרת, או על ידי אמירה בכונה את פרשת הקטרת, וסוד ד' פעמים עשרה אנשים שלקח עמו וסידרם לומר פרשת הקטרת, לד' זויות העיר, שעשו כן ג' פעמים, הוא להמשיך י"ג מדות הקדושות מדיקנא דאריך אנפין, וע"כ סיבב העיר ג"פ, כי ג"פ ד' שבמ' האנשים הוא י"ב, וע"כ אמר ואנא עמכוך, שהוא היה כנגד האחד הכולל את הי"ב, והיו יחד י"ג.

פירוש. כי ב' דברים היו צריכים לתקן על ידי אמירת הקטרת, א) להעלות מ"ן לסוד מסך דחירק, שעליו יוצא קומת החסדים שהוא קו האמצעי. ב) להמשיך הזווג על המסך דחירק ולכלול הקוין ימין ושמאל זה בזה ולהמשיך הג"ר, אמנם בסבת חטאים של אנשי המקום, לא הספיקו רק להעלות את המסך דחירק, שהוא מחליש את תוקפו של קו השמאל, (כנ"ל פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש) ונתבטלו על ידו הדינים דדכורא שהוא המגפה, אבל בשביל זה באו בהסתרה שניה, שנפל לבחינת ו"ק בלי ראש (כמ"ש שם ד"ה ונתבאר) כי עוד לא הספיקו לגלות הזווג על המסך ולהמשיך הג"ר, וזהו שעורר אותם אותו הקול שאמר, סתרא סתרא קמייתא אוחילו לעילא, רק הסתרה הראשונה, שה"ס המגפה המתקין למעלה, דהא דינא דשמיא, דהיינו דינים דדכורא הנקרא שמים, לא אשרי הכא, אינם שורים יותר כאן, דהא ידעי לבטלא ליה, כי על ידי הקטרת העלו את

קכו) עבדו כן וכו': עשו כן שלשה פעמים, ועברו בכל העיר אל ארבע זויות,

(רפ"י דף ק"א ע"א * דף ק"א ע"ב)

אחא, אדמוך, שמע דאמרי ליה, כד עבדת דא, עביד דא, זיל ואימא לון
 א דיחזרון בתשובה, דחייבין אינון קמאי. קם י ואחזר להו י בתשובה שלימתא,
 וקבילו עלייהו, דלא יתבטלון מאורייתא לעלם, י ואחליפו שמא דקרתא,
 י וקארון י לה י מאתא מחסיא.

קכט) א"ר יהודה, לא די להם לצדיקים, שמבטלין את הגזרה, אלא
 לאחר ה כן, שמברכין להם, תדע לך שכן הוא, דכיון שהנשמה אומרת לגוף,
 * מהרי שלש סאים וגו'. וכל אותו הענין, ומבטל את הדין, מה כתיב י ויאמר
 שוב אשוב אליך כעת חיה. הרי ברכה.

קד) כיון שרואים ס אותה המלאכים, שזה לקח עצה לנפשו, מה עושים,
 הולכים אצל הרשעים, לעיין בדינם, ולעשות בהם משפט. הה"ד י ויקומו משם
 האנשים וישקיפו על פני סדום למקום הרשעים, לעשות בהם משפט.

קלא) י דאמר רבי יהודה כך דרכו של צדיק, כיון שרואה שמעינין
 בדינו, אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב יא חלבו ודמו, לפני צורו, י עד
 שמסתלקין בעלי הדין ממנו.

קלב) דכיון שאמר י וישא עיניו * וירא והנה שלשה אנשים נצנים
 עליו, מה כתיב בנשמה, ה וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזון ובמהירות,

מסורת הוהר

א) מהרי שלש סאים: לעיל דף מ' ציון א. ב) ויאמר שוב אשוב: (כראשית י"ח) ח"א קכ:
 קכ: קטו. ח"ב מד: ג) ויקומו משם האנשים: (סס) ח"א קד. ד) וישא עיניו וירא: לעיל
 דף ה' ציון א. ה) וימהר אברהם: לעיל דף מ' ציון א.

חלופי גרסאות א) ג"א דיהדרון כתיובתא. ב) ג"א ואהדר. ג) ג"א כתיובתא. ד) ג"א ואחלפו. ס) ג"א וקרון.
 ו) ג"א ליה. ז) ג"א מתא. ח) ג"א כך. ט) ג"א אותם. י) ג"א מושיף כאן ה"ה. יא) ג"א מוסיף
 על חלבו. יב) ג"א ועד.

<p>מאמר</p> <p>המסך דחירק המבטל את הדינים הללו דדכורא. אמנם בשביל זה, באו להסתרה השניה שהוא ויק בלי ראש. וזהו שעורר אותם הקול חלש לבו של ר' אחא, נחנמנם, שמע שאמרו לו כאשר עשית זאת עשה זאת. לך ואמור להם שיחזרו בתשובה, כי חוטאים המה לפני. קם והחזיר אותם בתשובה שלמה, וקבלו על עצמם שלא יתבטלו מתורה לעולם, והחליפו שם העיר, וקראו אותה מאתא מחסיא. על שם שהקב"ה חס עליהם.</p> <p>פירושו. אחר שר' אחא שמע הקול, חלש לבו ונחנמנם, שירדה, שהרגיש גם הוא הסתלקות המוחין, והודיעו לו בזה, שמוטל עליו להחזיר אותם בתשובה שלימה. דהיינו שימשיכו הג"ר ע"י המשכת הזווג על המסך והתכללות הקוין זה בזה, שאז נמשך זווג סב"ס אל זו"ן. שזה נקרא תשובה. כמו שביארו. תשוב ה' לגבי ו', וז"ש כד עברת דא, עביד דא, כיון שהכאת אותם לבחינת</p>	<p>הסולם</p> <p>ו"ק, בלי ראש, הרי עליך להורותם שימשיכו גם הג"ר. וז"ש וקבילו עלייהו דלא יתבטלון מאורייתא לעלם, דהיינו שיתדבקו לעולם בסו אמצעי הנקרא אורייתא, וז"ש ואחליפו שמא דקרתא, וקארון לה מאתא מחסיא. כי מקודם לכן היתה נקראת כפר טרשא, שהוא מלשון שדה טרשין, שפירושו שדה מלאה אבנים ואינה ראויה לזריעה, והוא משום שיושביה היו נמשכים אחר קו שמאל. אבל עתה אחר שנאחזו בקו האמצעי והמשיכו ג"ר, נחלף המקום ונעשה למאתא מחסיא. דהיינו למקום שהקב"ה חס עליו ומשפיע להם כל טוב.</p> <p>קכט) א"ר יהודה לא דילרם וכו': (א"צ ביאור) קל) כיון שרואים אותה וכו': (א"צ ביאור) קלא) דאמר ר' יהודה כך וכו': (א"צ ביאור) קלב) דכיון שאמר וישא וכו': (א"צ ביאור)</p>
--	--

ר' (דפוי דף ק"א ע"ב * דף ק"ב ע"א)

בלא שום העכבה, מיד ממהרת הנשמה אצל הגוף, להחזירו למוטב, ולבקש במה שיתכפר לו, עד שמסתלקין ממנו בעלי הדין.

קלג) ר' אליעזר אומר, מ"ד * ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח כנשים. אלא, כיון שהנשמה עומדת במעלתה, והגוף נשאר בארץ מכמה שנים, באים בימים. שנים וימים הרבה, וחדל לצאת ולכא ולעבור ארח כשאר כל אדם, אתבשר להחיות הגוף.

קלד) מהו אומר, ^ב אחרי בלותי היתה לי עדנה, ^ה אחרי בלותי בעפר מהיום כמה שנים, היתה לי עדנה וחדוש, ואדוני זקן, שהיום כמה שנים, שיצאת ממני, ולא הפקידני.

קלה) וקב"ה אמר, ^ז היפלא מהי דבר למועד. מהו למועד. אותו הידוע אצלי להחיות המתים. ולשרה בן. ^ח מלמד שיתחדש כבן שלש שנים.

קלו) אמר רבי יהודה ברבי סימון, כיון שהנשמה ניזונת מזיוה של מעלה, קב"ה אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה, לך ובשר לגוף פלוני, שאני עתיד להחיותו, למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב, אחרי בלותי היתה לי עדנה. אחרי בלותי בעפר, ושכנתי באדמה, ואכל בשרי רמה, וגוש עפר, תהיה לי חדוש.

קלז) קב"ה אומר לנשמה, הה"ד ויאמר ה' אל אברהם וגו'. היפלא מהי דבר למועד הידוע אצלי, להחיות את ^י המתים, אשוב אליך אותו הגוף שהוציאתי * קדוש, מחודש כבראשונה, להיותכם מלאכים קדושים. ואותו היום עתיד לפני לשמוח בהם, הה"ד י' יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. (ע"כ מדה"נ).

קלח) ויאמר שוב אשוב לך אליך כעת חיה. א"ר יצחק, ^כ שוב אשוב שוב ישוב מבעי ליה, דהא מפתחא דא ^י למפקד ^ז עקרות, בידא דקב"ה איהו, ^ס ולא בידא דשליחא אחרא.

קלט) כמה דתנינן, ^י תלת ^ס מפתחות אינון, דלא ^י אתמסרו בידא דשליחא,

מסורת הזוהר

א) ואברהם ושרה זקנים: (שם י"ח) ח"א קג. ב) אחרי בלותי היתה לי עדנה (שם) ח"א קסו. ח"ג קע: ג) היפלא מהי דבר: (שם) ח"א קטו: קסז. ד) יהי כבוד ה' לעולם: (תהלים ק"ד) ח"א קיר. קסו. קסז. קיט. קלה. קפב. ח"ב נז: דנט. ח"ג סז. ז"ח בראשית ט"ז סד שכד. ה) ויאמר שוב אשוב: לעיל דף מ"ג ציון ב. ו) תלת מפתחות: ח"א קסו:

חלופי גרסאות ה' נ"א ל"ג מן אחרי עד וחדוש. זכ נ"א מוסיף א"ר יהודה מלמד. ג נ"א הצדיקים. ד נ"א אליך וגו'. ס נ"א ל"ג שוב אשוב. ז נ"א למפתח. ז נ"א עקירין. ח נ"א ולא. ט נ"א מפתח. י נ"א אתמסרון.

מאמר	הסולם	ויאמר שוב אשוב.
קלג) ר' אליעזר אומר מ"ד וכו': (א"צ ביאור)	קלח) ויאמר שוב אשוב אליך וכו': א"ר	
קלד) מהו אומר אחרי וכו': (א"צ ביאור)	יצחק שוב אשוב. שוב ישוב היה	
קלה) וקב"ה אמר היפלא וכו': (א"צ ביאור)	צריך לומר, שהרי מפתח הזה לסקוד עקרות	
קלו) אמר ר' יהודה בר סימון וכו': (א"צ ביאור)	הוא בידי הקב"ה ולא בידי שליח אחר.	
קלז) קב"ה אומר לנשמה וכו': (א"צ ביאור)	קלט) כמה דתנינן וכו': כמו שלמדנו, גי	
ע"כ מדרש הנעלים.	מפתחות הם שלא נמסרו בידי שליח, של	
(דס"י דף ק"ב ע"א * דף ק"ב ע"ב)	חיה	

דחיה, ותחיית המתים, וגשמים. והואיל דלא אתמסרו בידא דשליחא אמאי כתיב שוב א' אשוב. ב' אלא ודאי קב"ה ג' דהוה קאים עליהו, אמר ד מלה. בג"כ י כתיב ויאמר שוב אשוב אליך.

קמ) ו"ח, י בכל אחר דכתיב * ויאמר סתם, או ויקרא סתם, ז הוא מלאכא דברית, ולא אחרא. ויאמר: דכתיב ב' ויאמר אם שמוע תשמע וגו'. ויאמר, ולא ט קאמר מאן הוא. ויקרא: דכתיב ג' ויקרא אל משה. ולא י קאמר מאן י הוה. יב אמר: דכתיב ד' ואל משה אמר וגו'. ולא אמר מאן הוה. יג) אלא בכל הני מלאכא דברית הוה. וכלא ד בקב"ה אתמר. טו ובג"כ, טז כתיב ויאמר י' שוב אשוב אליך יח וגו'. יט והנה בן וגו'.

קמא) כ' והנה בן לשרה אשתך. מט, לא כתיב והנה בן לך, אלא בגין דלא כל יחשוב דהא מן הגר איהו כ' כדבדמיתא. רבי שמעון פתח ואמר, ה' בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד אב, דא יצחק לאברהם. קמב) אימתי כ' כביד ליה, בשעתא דעקד ליה על גבי מדבחא, ובעא

מסורת הזוהר

דרך אמת

א) ויאמר סתם: ח"א קטו. קלה. קמב: קענ: ח"ב א' סנחס כ"כ ידף קטו. ב) [כ"ג] קטו א'. ס: קכה: קלה. קנו. ח"ג רכב. ג) ויאמר אם שמוע תשמע: שמות ט"ו ח"א קמר: ח"ב ס: סא. קעח: ח"ג רכב. ג) ויקרא אל משה (ויקרא א') ח"א קענ: קצד: רלד: רלט. ח"ב קלה. ח"ג כ. ג' ד: גג: נו. ה: רסד: ש. ד) ואל משה אמר: (שמות כד) ח"ב ס: סכה: קלה. קנו. ח"ג נו. ה) ב יכבד אב: (מלאכי א') ח"א קמו: ח"ג פא: פב: קטו: רפה:

חלופי גרסאות א' נ"א אשיב (אה"ל). ב' נ"א מוסיף אי תימא דקב"ה קאמר הכא [נ"א הא אח"ל] כתיב ויאמרו אליו איה שרה אשתך אלא. ג' נ"א דהית. ד' נ"א מוסיף אמר ליה. ה' נ"א ליג כתיב. ו' נ"א בכלהו. ז' נ"א מוסיף או אמר סתם. ח' נ"א ליג ויאמר. ט' נ"א אמר. י' נ"א אמר. יא' נ"א הוא. יב' נ"א ליג מן אמר עד אלא. יג' נ"א מוסיף אוף הכא דכתיב ויאמר שוב אשוב. יד' ויאמר סתם ולא קאמר מאן הוה. ונ"א אוף הכא מלאכא דברית וכלא בקב"ה וליג אלא בכל הני (הרמ"ק). יו' נ"א קב"ה (אה"ל). יז' נ"א ובגין כתיב. טז' נ"א ליג כתיב. יח' נ"א ליג מן שוב עד אלא (אה"ל). יט' נ"א כעת חיה וגו' ונ"א ליג וגו'. יט' נ"א ליג והנה בן וגו'. כ' נ"א ליג והנה בן לשרה אשתך. כל נ"א יחשיב. כג' נ"א כבדמיתא. ונ"א בקדמיתא. ונ"א מוסיף דאוליד בר מינה דאיתו ישמעאל (הרמ"ק) ונ"א דאוליד מינה לישמעאל (אה"ל). כג' נ"א כבד.

ויאמר שוב אשוב

הכולם

מאמר

מלאך הברית, דהיינו השכינה, והכל בהקב"ה באמר, כי השכינה היא הקב"ה, ומשום זה כתוב ויאמר שוב אשוב אליך וגו', והנה בן וגו'. כי הקב"ה, שמפתח של עקרות בידו הוא, יתכן שיאמר שוב אשוב וגו'.

חיה ושל תחיית המתים ושל גשמים. וכיון שלא נמסרו בירי שליח, למה כתוב שוב אשוב, שמשמע שהמלאך ישוב לעת חיה ויפקוד אותה. ומשיב, אלא ודאי הקב"ה שהיה עומד עליהם אמר הדבר, ומשום זה כתוב, ויאמר שוב אשוב אליך.

מאמר והנה בן לשרה.

קמ) ות"ח בכל וכו': ובוא וראה, בכל מקום שכתוב ויאמר סתם או ויקרא סתם, ולא כחוב מי האומר, ומי הקורא, הוא מלאך הברית דהיינו השכינה, ולא אחר. ויאמר, שכתוב, ויאמר אם שמוע תשמע וגו', ויאמר, ואינו אומר מי הוא. ויקרא, שכתוב, ויקרא אל משה, ואינו אומר מי היה. אמר, שכתוב, ואל משה אמר וגו', ואינו אומר מי היה. אלא בכל אלו הוא (רס"ו דף ק"ב ע"ב *) דף ק"ג ע"א)

קמא) והנה בן לשרה אשתך: ושואל, מה הטעם שלא כתוב והנה בן לך. ומשיב, אלא כדי שלא יחשוב, שמן הגד יהיה, ככתחילה, רבי שמעון פתח ואמר בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד אב זה יצחק לאברהם. קמב) אימתי כביד וכו': מתי כבד אותו. היינו בשעה שעקד אותו על המזבח. ורצה להקריבו

למקרב ליה קרבנא ויצחק בר חלתיך ושבע שנין חות, ואברהם הוה ה סבא-
 האילו תוה בעיט ברגלא חד, לא יכיל למיקם י קמיה, ואיתו אוקיר ליה
 לאבוי, ועקד ליה כחד אימרא, בגין למעבד רעותיה דאבוי.

קמג) ועבד אדוניו: דא אליעזר י לאברהם. כד שדר ליה ה לחרן, ועבד
 כל רעותיה דאברהם, ואוקיר ליה, כמה דכתיב * ו וה' ברך את אדוני וגו'.
 וכחיב י ויאמר עבד אברהם אנכי, בגין לאוקיר ליה לאברהם.

קמד) דהא בר נש דתוה מייתי ז כסף וזהב, ואבני יקר ה וגמלין, ואיהו
 כדקא יאות, שפיר בחיזו, לא אמר דאיהו רחימא דאברהם, או ט קריבא דיליה.
 אלא אמר, עבד אברהם אנכי, בגין י לסלקא בשבתא יב דאברהם, ולאוקיר
 ליה בעיניחו.

קמה) וע"ד בן יכבד אב ועבד אדוניו. ואתון ישראל י בני, קלנא
 : בעיניכו לומר, דאנא אבוכון, או דאתון עבדין לי. ואם אב אני איה כבודי
 וגו'. בגיכ והנה בן: דא י הוא בן ודאי, ולא ישמעאל. דא הוא בן דאוקיר
 לאבוי כדקא חזי.

קמו) ו והנה בן לשרה אשתך. בן לשרה, דבגיניה מיחת, טו דבגיניה
 י כאיבת נפשה, עד יי דנפקת מינה. והנה בן לשרה. לאסתלקא בגיניה, בשעתא

מסורת חזרה

א) וה' ברך את אדוני: כראשית כ"ד. ב) ויאמר, עבד אברהם אנכי (ש"כ) ח"א קנח.

חלומי גרסאות ה גי'א מוסיף סבא בר קל"ו שנין. ז ג"א בעט. וגי'א מוסיף בעיט ביה. ג גי'א מוסיף קמיה
 כ"ש למיעקד ליה (אח"ל). ד גי'א עבד אברהם. וגי'א מוסיף עבד אברהם לאברהם. ט גי'א
 מוסיף לחרן ונסל עימיה כמה כסף וזהב וכמה אבנין יקירין ואזיל לחרן (הרמ"ק) וגי'א כמה אבני יקר וזיל
 'חרן (אח"ל). ו גי'א וה' ברך את אברהם בכל. ז גי'א מוסיף וכמה כסף. ח גי'א מוסיף וגמלין ושליט בכלא
 (אח"ל). ט גי'א קריבו. י גי'א מוסיף לסלקא ליה (אח"ל). יא גי'א לאברהם (אח"ל). יב גי'א בנין. וגי'א בגין.
 וגי'א ואתון ישראל לא אחוינא בעיניכו בגין קלנא הוא בעיניכו לומר (אח"ל). יג גי'א מוסיף הא לא אחוינא
 בעיניכו (הרמ"ק). יד גי'א הו (ד"ק). טו גי'א והנה בן. וגי'א והיה בן. טז גי'א דבגיניה. יז גי'א כאיבת
 גרמה ונסשה (אח"ל). יח גי'א דנפק (אח"ל).

והנה בן לשרה

הסולם

מאמר

אלא אמר עבד אברהם אנכי, כדי להעלות
 שבתו של אברהם, ולכבד אותו בעיניהם.

קמה) ועל דא בן וכו': ועל כן אוה"כ, בן
 יכבד אב ועבד אדוניו, ואתם ישראל,
 בני, חרפה הוא בעיניכם, לומר שאני אביכם,
 או שאתם עבדי. ואם אב אני איה כבודי וגו',
 משום זה אוה"כ, והנה בן זה הוא בן וראי,
 ולא ישמעאל. זה הוא בן המכבד לאביו
 כראוי.

קמו) והנה בן לשרה אשתך. בן לשרה: כי
 בשבילו מתה, מסכה ששמעה על
 עקדתו, ובשבילו היחה נפשה כואבת עד
 שהולידה אותו. והנה בן לשרה וכו':
 והנה בן לשרה, היינו להתעלות בשבילו
 בעת שהקב"ה יושב בדין על העולם

להקריבו לקרבן, ויצחק היה אז בן ל"ז שנים,
 ואברהם היה זקן, שאלו היה בועט בו ברגל
 אחד לא היה יכול לעמוד מסניו. והוא כבד
 את אביו, ואביו עקר אותו כמו כבשה אחת,
 ולא עמר כנגדו כדי לעשות רצון אביו.

קמג) ועבד אדוניו וכו': ועבד אדוניו, זהו
 אליעזר לאברהם, כאשר שלח את
 אליעזר לחרן, ועשה שם כל רצונו של אברהם,
 ויבד אותו כמו שכתוב, וה' ברך את אדוני
 וגו', וכתוב ויאמר עבד אברהם אנכי, כדי
 לכבד את אברהם.

קמד) דהא בר נש וכו': שהרי בן אדם,
 המביא כסף וזהב ואבנים יקרות,
 וגמלים, ובעצמו הוא כראוי, ויפה מראה, לא
 אמר שהא' אוהבו של אברהם או קרוב שלו,

(דמוי'אלף קיג ע"א)

דקביה יתיב בדינא על עלמא. ה דכדין * וה' פקד את שרה וגו'. י דהא
ימדכרי לשרה בגיניה דיצחק. ועיד י איתו בן י לשרה. והנה בן לשרה. י דהא
נוקבא י נטלא י לכרא מן דכורא.

קמז) ב ושרה שומעת פתח י האהל וְהוא אחריו. מאי והוא אחריו, והיא
אחריו מבעי ליה. אלא רזא איהו, ושרה שומעת, מה דהוה אמר י פתח
האהל, דא דרגא תתאה י פתחא דמהימנותא. והוא אחריו. י דאודי ליה,
דרגא עלאה. י מן יומא דהות שרה בעלמא, לא שמעת מלה דקביה, בר
י ההיא שעתא.

קמח) טו ד"א, ט דהות י יתבא שרה פתח האהל, כגין למשמע מלין, והיא
שמעת האי מלה דאתבשר בה אברהם. י והוא אחריו. אברהם, דהוה יתיב
אחורוי דשכינתא.

קמט) י ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מאי באים בימים. י שיעורין
י דיומין דאתחזי כדין להו, חד מאה, וחד תשעים, עאלו ביומין, כל שעורא
דיומין, כדקא יאות. באים בימים. כד"א כי בא היום, דאערב יומא למיעל.
קנ) חדל להיות לשרה ארח כנשים. והיא שעתא יי חמאת גרמה

מסורת הזהר

א' וה' פקד את שרה: לעיל ב"א דף ש"מ ציון ג. ב) ושרה שומעת: לעיל דף מ"ג ציון ב
ג) ואברהם ושרה זקנים: לעיל דף מ"ד ציון א.

חלושי גרסאות א' נ"א כרין. ב' נ"א הא. ונ"א ליג מן דהא עד ועיד. ג' נ"א מדכרין. ד' נ"א איהו מלאכי
אמרי ונ"א אנהו [איכהו] מלאכי אמרי. וליג איהו בן לשרה. ט' נ"א מוסף לשרה אשחק.
ו' נ"א דין. ז' נ"א מוסף נטלא ליה. ח' נ"א לבר. ט' נ"א האהל וגו'. י' נ"א פתח האהל והוא אחריו דא קביה.
פתח האהל [דא] דרגא תתאה והוא אחריו דא דרגא עלאה מן. ונ"א מוסף פתח האהל דא קביה והוא אחריו מאן
דהוה אמר פתח האהל. י"א נ"א ליג פתחא דמהימנותא. י"ב נ"א דא דרגא וליג דאודי ליה. ונ"א דא אודי. י"ג נ"א
מן [והיל]. י"ד נ"א ליג התיא. טו נ"א ליג דא. ונ"א שעתא דא. טז נ"א ליג דהות. יז נ"א דיתבא וליג ד"א
דהות. יח נ"א מוסף ד"א ותוא. יט נ"א שיעורין. ונ"א מוסף שיעורין דאינון. ונ"א שעורא דיומין [אהיל]. כ' נ"א
יומין. כל נ"א שיעורא. כל נ"א חמת.

והנה בן לשרה

הסולם

פאמר

היתה יושבת פתח האהל כדי לשמוע מה
שמדברים. והיא שמעה דבר בשורה זו
שנתבשר בה אברהם. וע"כ אמר ושרה שומעת
פתח האהל, והוא אחריו. היינו שאברהם היה
יושב מאחוריה של השכינה.

כי אז, וה' פקד את שרה וגו', כי בראש
השנה נולד יצחק הרי שזכר את שרה בשביל
יצחק, ועל כן הוא בן לשרה. פירוש אחר
והנה בן לשרה כי הנקבה לוקחת הבן מן
הזכר. ונמצא הבן אצל הנקבה, וע"כ אומר
והנה בן לשרה.

קמט) ואברהם ושרה זקנים באים בימים:
ושאל מהו באים בימים.
ואומר שפירושו שבאו בשיעור הימים, שהיו
ראוים להם אז. לאחד מאה שנים ולאחד תשעים
שה. ובאו בימים, בשיעור ימים כראוי להיות.
באים בימים הוא כמו שאתה אומר, כי בא
היום, שפירושו שהעריב היום לבא, כי נשלם.
אף כאן באים בימים היינו שנשלמו ימיהם.

קמז) ושרה שומעת וכו': ושואל מהו והוא
אחריו, היה צריך לומר, והיא
אחריו, דהיינו שהיתה מאחורי המלאך המכשר, ומשיב
אלא סוד הוא. ושרה שומעת היינו מה שאמר
פתח האהל, שזה הוא מדרגה תחתונה. פתח
האמונה, דהיינו השכינה, והוא אחריו, היינו
שמדרגה העליונה, שהוא הקב"ה, הודה לו
מיום ששרה היתה בעולם, לא שמעה דבר
מהקב"ה, זולת בשעה ההיא.

קנ) חדל להיות לשרה ארח כנשים: ובאוחה
שעה ראתה את עצמה, בעדנ:
אחרת

קמח) ד"א דהות וכו': פירוש אחר. ששרה
(דמויי דף קיג ע"א)

ח בעדונא אחרא. ובג"כ אמרה ואדוני זקן. דהא איהו לא כדאי לאולדא, י בגין דאיהו סבא.

קנא ר' יהודה פתח, * נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. ת"ח קב"ה י אסתלק ביקריה, דאיהו גניז וסתים, בעלויא סגיא. ז לאו י איתי בעלמא, ולא הוה מן יומא דאתברי עלמא. דיכיל לקיימא י על חכמתא דיליה, ולא י יכיל לקיימא ביה.

קנב) ח בגין דאיהו גניז וסתים, י ואסתלק לעילא לעילא, וכלהו עלאי ותתאי לא יכלין לאתדבקא, עד דכלהו י אמרין י ברוך כבוד ה' ממקומו. תתאי אמרי דאיהו לעילא, דכתיב י על השמים יל כבודו. עלאי אמרי דאיהו לתתא, דכתיב י על כל הארץ כבודך. עד דכלהו עלאי ותתאי, אמרי ברוך כבוד ה' ממקומו. בגין דלא אתיידע, ולא הוה מאן י דיכיל לקיימא ביה, ואת אמרת נודע בשערים בעלה.

קנג) * י אלא ודאי, נודע בשערים בעלה. דא קב"ה. דאיהו י אתידע ואתדבק, לפום מה דמשער יו בלביה, כל חד, י כמה י דיכיל י לאדבקא י ברוחא י דחכמתא. ולפום מה דמשער בלביה, הכי יל אתידע בלביה. ובגיני כך, נודע בשערים, באינון שערים. כן אבל דאתידע כדקא יאות, לא הוה י מאן דיכיל כד לאדבקא ולמנדע ליה.

קנד) רבי שמעון אמר, נודע בשערים בעלה. מאן שערים. כד"א ח שאו

מסורת הזהר

- א) נודע בשערים בעלה: משלי לא. ב) ברוך כבוד ה' ממקומו: לעיל ב"א דף קצ"ד ציון ב'.
- ג) על השמים כבודו: תהלים קי"ג: ד) על כל הארץ כבודך: לעיל פ' גח דף ס"ו ציון א'.
- ה) שאו שערים ראשיכם: לעיל ב"א קע"א ציון א'.

חלופי גרסאות א לא בעידונא. ב ג"א בר. ג ג"א ל"ג מן אסתלק עד לאו. ד ג"א לא. ט ג"א איתתי ו ג"א ל"ג על חכמתא. ז ג"א יכיל. ח ג"א מוסיף מיט לא יכלין לקיימא ביה בגין (רמ"ק ואה"ל). ט ג"א ואסתלק. י ג"א אמרי. יא ג"א ל"ג כבודך. יב ג"א דיכיל. יג ג"א דיכיל. יד ג"א ל"ג מן אלא עד דא. יז ג"א אתיידע. יח ג"א ל"ג בלביה. יט ג"א כמא. כ ג"א ל"ג דיכיל. כא ג"א לאתדבקא. כב ג"א ברוח. כג ג"א מוסיף דחכמתא דיליה. כד ג"א אתיידע. כה ג"א ל"ג אבל דאתידע. כו ג"א ל"ג מאן. כז ג"א לאתדבקא

מאמר

הסולם

נודע בשערים בעלה

אחרת, שחזר אליה אורח כנשים. ועל כן אמרה ואדוני זקן, כי הוא אינו ראוי להוליד, משום שהוא זקן. ולא אמרה על עצמה ואני זקנתי.

קנא) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח. נודע בשערים בעלה וגו'. בוא ראה, הקב"ה נתעלה ביקרו, כי הוא גנוז וסתום בהעלאת גדולה, לא יש בעולם, ולא היה מיום שנברא העולם, מי שיוכל לעמוד על החכמה שלו. ועל כן לא יוכל מי לעמוד על חכמתו, משום שהוא גנוז וסתום, ונעלה למעלה למעלה, וכל העליונים ותחתונים אינם יכולים להשיגו, עד שכולם אומרים, ברוך כבוד ה' ממקומו. התחתונים אומרים שהשכינה היא למעלה. שכתוב על השמים כבודו. והעליונים אומרים שהשכינה היא למטה.

(דפו"י דף ק"ג ע"א *) ק"ג ע"ב

קנד) ר' שמעון וכו': ר"ש אומר. נודע בשערים בעלה, מהו שערים. כמ"א, שאו שערים

שערים ראשיכם והנשאו פתחי ב עולם. ובגין ג אלו שערים, דאינון דרגין
 עלאין, (ב) בגינייהו ג אתידע קביה. ואי ד לא, לא יכלין לאתדבקה ב ביה.
 קנה) ת"ח, ו דהא נשמתא דב"נ, ' לאו איהו מאן דיכיל למנדע ב לה,
 אלא בגין ב אלין שייפין דגופא, י ואינון דרגין דעבדין אומנותא דנשמתא,
 בג"כ יא אתידע ולא יב אתידע. כך קב"ה, י אתידע ולא יב אתידע. בגין דאיהו
 נשמתא לנשמתא, רוחא לרוחא, גניו וטמיר מכלא, אבל באינון שערים, דאינון
 פתחין יו לנשמתא יא אתידע קב"ה.

קנו) ת"ח, י אית פתחא לפתחא, ודרגא לדרגא, ומנייהו ידיע יקרא
 דקב"ה. פתח האהל, דא יא הוא פתחא דצדק. כד"א (ג) * פתחו לי שערי צדק
 וגו'. דא פתחא קדמאה, לאעלא ביה, ובהאי פתחא, אתחזון כל שאר פתחין
 עלאין, מאן דזכי להאי, זכי למנדע ביה, י ובכלהו שאר פתחין, בגין דכלהו
 שראן עליה,

קנו) והשתא דפתחא דא לא כ אתידע, בגין דישראל בגלותא, כז וכלהו
 פתחין אסתלקו כ מניה, ולא יכלין למנדע ולא תדבקה. אבל בזמנא דיפקון
 ישראל מן גלותא, זמינן כלהו דרגין עלאין, למשרי עליה כדקא יאות.
 קנח) וכדין ינדעון בני עלמא, חכמתא עלאה יקירא, מה דלא הוו ידעין

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ס"י שיח סטנין. (ב) ס"ח בני' קכ"ו אחרים (א) פתחו לי שערי צדק; לעיל ב"א דף
 דל"ז.

חלוסי גרסאות א ג"א עולם וגו'. ב ג"א אלין. ג ג"א אתידע. ד ג"א לאו. ה ג"א ל"ג ביה,
 ו ג"א ווא. ז ג"א לא אית. ח ג"א מוסיף לה ולקיימא עליה [עלה אהל] ט ג"א אלין.
 י ג"א דאינון. יא ג"א אתידע. יב ג"א אתידע. יג ג"א אתידע. יד ג"א אתידע. טו ג"א לחכמתא (אה"ל) טז ג"א
 אתידע. יז ג"א האי. יח ג"א ל"ג חוא. יט ג"א בכלהו. כ ג"א בכלהו ול"ג ביה. כא ג"א אתידע. כב ג"א כלהו.
 כג ג"א מיניה.

נודע בשערים בעלה

הסולם

מאמר

נודע כבודו של הקב"ה. והיינו פתח האהל,
 זה הוא פתח של צדק. שהיא המלכות, כמו שאתה
 אומר. פתחו לי שערי צדק, זהו פתח הראשון
 לכנוס בו בהשגה ובפתח הזה נראים כל שאר
 פתחים העליונים. מי שזכה לפתח הזה, זכה
 להשיג אותו, ואת כל שאר הפתחים עמו. משום
 שכולם שורים עליו.

שערים ראשיכם וגו', ומכא אלו השערים, שהם
 מדרגות עליונות, בכחם נודע הקב"ה, ואם לא
 היו אלו השערים, לא היו יכולים להשיג בו.

קנה) ת"ח דהא נשמתא וכו': כוא וראה, שגם
 נשמתו של אדם, אין מי שיוכל לדעת
 אותה, אלא מכא אלו אברי הגוף ואלו המדרגות
 של אברי הגוף. המגלות פעולות הנשמה, משום זה
 הנשמה נודעת ואינה נודעת: נודעת על ידי
 אברי הגוף, ואינה נודעת ממהות עצמה. כך הקב"ה
 נודע ואינו נודע, משום שהוא נשמה לנשמה
 רוח לרוח. גנוז ונעלם מכל. אבל להזוכה באלו
 השערים והיינו המדרגות העליונות, כנ"ל, שהם
 פתחי לנשמה. נודע לו הקב"ה. ונמצא שנודע
 ע"י מדרגות העליונות שהם פעולותיו, ואינו
 נודע מצד מהותו עצמו.

קנו) והשתא דפתחא וכו': ועתה שפתח הזה
 החתחון הנקרא פתח האהל, ופתח דצדק,
 לא נודע, משום שישראל הם בגלות, כל הסתחים
 נסתלקו ממנו. ואינם יכולים לדעת ולהשיג.
 אכל בזמן שיצאו ישראל מן הגלות, עתידים
 כל המדרגות העליונות לשרות על פתח דצדק
 כראוי.

קנו) ת"ח אית פתחא וכו': כוא וראה, יש
 פתח לפתח, ומדרגה למדרגה, ומהם

קנח) וכדין ינדעון וכו': ואז ידעו העולם חכמה
 עליונה היקרה, מה שלא ידעו
 מקודם

(דמרי ד דה ק"ג ע"ב)

ב מקדמת דנא. דכתיב * ונחה עליו רוח ה' י רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ת. כלהו זמינין לאשראה על האי פתחא תתאה, דאיהו פתח האהל. וכלהו זמינין לאשראה על מלכא י משיחא, בגין למידן עלמא. דכתיב י ושפט בצדק דלים וגו'.

קנט) בגיני כך, כד אתבשר אברהם, י האי דרגא הוה י אמר, כמה דאתמר, דכתיב י ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה. ויאמר, לא כתיב מאן הוה, ודא הוא פתח האהל. ועל דא, ושרה שומעת, האי דרגא דהוה מליל עמיה, מאן דלא הוה שמעת מקדמת דנא. דכתיב ושרה שומעת פתח י האהל, דהוה מכשר ואמר, שוב אשוב אליך כעת י חיה והנה בן לשרה אשתך.

קס) ת"ח, כמה הוא חביבותא דקב"ה, לגביה דאברהם, דהא לא נפק מניה יצחק, עד דאתגזר, לבתר דאתגזר אתבשר ביה ביצחק, בגין דאיהו כדן זרעא קדישא, ועד לא אתגזר, לאו איהו זרעא קדישא. וכדן איהו, כמה דכתיב י אשר זרעו בו למינהו.

קסא) ות"ח עד לא אתגזר אברהם, ההוא זרעא דיליה לא הוה קדישא, בגין י דנפק בגו ערלה, י ואתדבק בערלה י לתתא. לבתר דאתגזר, נפק ההוא זרעא בגו קדישא, י ואתדבק י בקדושה י דלעילא, י ואוליד לעילא, ואתדבק

מסורת הזוהר

א) ונחה עליו רוח ה': (ישעיה י"א) ח"ב קיט: קעט: ח"ג קל: רכו: רלה. רטט. ת"ז תכא נג. תכ"ו עא: ח"ל ענ: חסיט קה. קו. ז"ח יזרו מ"א סג שלה. שה"ש ש' סג שא. תק"ח צ"ו סיד שמה. ק"ז סג שה. ב) ושפט בצדק דלים (שם) ח"א קלא: ג) אשר זרעו בו למינהו: לעיל בהקדמת הזוהר דף ס"ז ציון ג' וש"ג.

חלוסי גרסאות א) נ"א מן קדמת. ב) נ"א ליג מן רוח עד כלהו. ג) נ"א מוסיף משיחא לתתא. ד) נ"א חד. ט) נ"א ליג אמר. ו) נ"א ליג ויאמר. ז) נ"א מוסיף האל והוא אחריו. ח) נ"א מוסיף חיה ולשרה בן. ט) נ"א דנסיק. י) נ"א ליג מן ואתדבק עד ואתדבק. יא) נ"א לתתא. יב) נ"א מוסיף וכד אתגזר ואתדבק. יג) נ"א מוסיף קדישא ואתדבק בקודשא. יד) נ"א בקדושא. יו) נ"א לעילא. ונ"א דלעיל. קו) נ"א אוליד.

מאמר הסולם ויאמר שוב אשוב

קס) ת"ח כמה הוא וכו': בוא וראה כמה הוא חביבותו של הקב"ה לאברהם, כי לא יצא ממנו יצחק מקודם שנמול. ורק אחר שנמול נתבשר ביצחק, בשביל שהוא אז זרע סודש, ומקודם שנמול אין הוא זרע קודש. ואז הוא כמו שכתוב, אשר זרעו בו למינהו, דהיינו למין קדוש כמו אברהם.

קסא) ות"ח עד לא וכו': ובוא וראה עד שלא נמול אברהם, הזרע שלו לא היה קדוש, כשום שיצא בתוך הערלה. ונתדבק בערלה למשה. אחר שנמול, יצא חזרע בתוך קדוש, ונתדבק בקדושה שלמעלה. והוליד למעלה (כנ"ל לך דף קמ"ח אות הנ"ז) ונתדבק אברהם במדרגתו, שהוא חסד כראוי. בוא וראה כשהוליד אברהם ליצחק הא יצא קדוש כראוי והמים האלו שהוא אברהם וחסד, הרו וילדו הפלא

מאמר כקודם לכן. שכתוב ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה וגו'. כולם עתידים לשרות על פתח זה התחתון. שהוא פתח האהל, דהיינו המלכות. וכולם עתידים לשרות על מלך המשיח. כדי לדון העולם. שכתוב ושפט בצדק דלים וגו'.

מאמר ויאמר שוב אשוב קנט) בניני כך כד וכו': משום זה, כאשר נתבשר אברהם, בלידת יצחק, מדרגה זו דהיינו פתח האהל, שהיא המלכות, היתה אומרת לו, כמו שבארנו, שכתוב, ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה, ויאמר, ולא כתוב מי חיה האומר, וזה הוא פתח האהל. (כנ"ל באות ק"מ) אשר ויאמר סתם הוא השכינת, ושרה שומעת גדרגה הזו, דהיינו פתח האהל, שהיתה מדברת עם אברהם, מה שלא שמעה מקודם לכן, שכתוב ושרה שומעת את דברי פתח האהל, שהיה מבשר ואומר שוב אשוב אליך וגו'.

(רמיוי דף ק"ג ע"ב)

אברהם בדרגיה כדקא יאות. ת"ח, כד אוליד אברהם ליצחק, נפק קדישא כדקא יאות. ה והאי מיא אעדו, י ואולידו חשוכא.

קסב) ר' אלעזר שאיל יומא חד, לר"ש אבוי, א"ל האי דקרא ליה קב"ה יצחק, דכתיב, וקראת את שמו יצחק, אמאי, דהא אתחזי דעד לא נפק לעמא, קרא ליה יצחק.

קסג) א"ל הא אתמר, דאשא י נטל מיא, דהא מיא י מסטרא דגבורה ס קא אתיין. י ודא שאיל, י לדואי דאינון בדיחין לההוא ס סטרא, במאני זמר ס ותשבחן, לקביל האי סטרא, בג"כ יצחק איהו י חדוה, בגין דאתי מההוא סטרא, ואתדבק ביה.

קסד) ת"ח, יצחק בדיחותא, י חדוה דאחלף (ה) י מיא באשא, ואשא י במיא. וע"ד אקרי הכי. ובג"כ י קב"ה קרי ליה (* סו הכי, עד לא יפוק לעמא, שמא דא, ס וואודע ליה לאברהם.

קסה) ות"ח, בכלהו אחרנין שבק לון קב"ה, למקרי לון י שמהן, י וואפילו נשי הוו קראן לבנייהו שמהן, אבל הכא לא שבק קב"ה י לאמיה, כ למקרי ליה

דרך אמת

(ה) בעקדה אכליל מיא נחשא קי"ה גי.

חלופי גרסאות ה ג"א ודאי. כ ג"א ואוליד. ג ג"א נטלו. ד ג"א בסטרא. ס ג"א קאחיין ו ג"א ותו שאיל ליה. ו ג"א ותא שאיל [לה] לליואי. ו ג"א ותו ליואי. ז ג"א ליואי. ח ג"א סטר. ט ג"א ותושבתן. י ג"א חדוה, ו ג"א תרווא. יא ג"א חדווא. ו ג"א תרווא. יב ג"א מייא. יג ג"א במייא. יד ג"א קרא קב"ה. טו ג"א ליג הכי. טז ג"א וואודע ו ג"א עד דאודע. יז ג"א שמהן. יח ג"א ליג מן ואפילו עד אבל. יט ג"א לאמיה. כ ג"א למקרי.

ויאמר שוב אשוב

הכולם

מאמר

משום זה יצחק הוא חדוה וצחוק, ומשום שבא מצד הזה, דהיינו בצד שמאל, ונחדבק בו.

קסד) תא חזי יצחק וכו': בוא ראה, יצחק הוא שמחה וחדוה כי החליף מים באש

ואש במים, כלומר ששמאל וימין כלולים. כי הוא בחינת שמאל שהוא אש, הנכלל במים שהוא ימין וחסד, כנ"ל, שאז כל חדוה ושמחה משמאל נמשך. ומשום זה הקב"ה קרא לו שם הזה, יצחק, עוד מטרם שיצא לעולם, ותודיע לאברהם.

קסה) ות"ח בכרהו אחרנין וכו': ובוא ראה,

בכל האחרים, חוץ מיצחק, הרשה להם חקב"ה לקרוא שמות. ואפילו נשים היו קוראים שמות לבניהן, אבל כאן לא נתן חקב"ה לאמו לקרוא לו שם, אלא לאברהם שכתוב, וקראת את שמו יצחק, אתה ולא אחר. כדי להחליף מים באש ואש במים, דהיינו התכללות שמאל בימין וימין בשמאל כנ"ל, כדי לכלול את יצחק בצד ימין שלו. פירוש כי השפיע לו ממדתו מדת החסד הנק' מים וימין, וקבל ממנו מהארת השמאל שה"ס אש. ונכללו זה בזה ועל ידי התכללות הזה

אפלה. דהיינו יצחק שה"ס קו שמאל, שמטרם החלבשותו בחסדים של אברהם, הוא חושך, (כנ"ל ב"א דף ק"ד"ה וזה ע"ש) ועל ידי שיצא מאברהם נתלבש בחסדים שלו ונעשה אור.

קסב) ר' אלעזר שאיל וכו': יום אחד שא"ל ר' אלעזר את ר"ש אביו. זה שקרא לו הקב"ה יצחק לפת, ואין לומר משום שאמרה צחוק עשר לי אלקים וגו'. כי נראה, שעוד מטרם שיצא לעולם קרא אותו הקב"ה יצחק, שעוד לא היה טעם הזה.

קסג) א"ל הא אתמר וכו': אמר לו חרי למדנו, שאש שהוא שמאל וגבורה. לקח מים, שהוא ימין וחסד, והרי מים באים מצד הגבורה. כלומר שהשמאל ותימין נכללו זה בזה. ואז נעשה צד השמאל בחינת יין המשמח אלקים ואנשים. ודא שא"ל לליואי דאינון בריחין וכו'. וזה שאל את הלויים, הנמשכים מקו שמאל. שהם משמחים לאותו הצד, דהיינו לצד שמאל, בכלי זמר ותשבחות שהם כנגד הצד הזה. כלומר שכלי זמר ותשבחות נמשכים ג"כ מצד שמאל, (דמו"י דף קיג ע"ב ס) דף קיד ע"א.

שׁמא, אלא לאברהם, דכתיב וקראת את שמו יצחק, אנת ולא אחרא, בגין
 ה' לאחלפא כ' מיא באשא, ואשא ג' במיא, ד' לאכללא ליה בסטריה.
 קסו) כיון דאתבשר אברהם ביצחק, מה כתיב ה' ויקומו משם האנשים
 וישקיפו על פני סדום. ר"א אמר, ת"ת, כמה ו' אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין,
 וכל שכן, לאינון דאזלי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו
 גרים ז' למאן דרחים ליה, למזכי במלה, עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא.
 קסז) דתנינן, בשעתא דקב"ה רחים ליה לבינא, משדר ליה דורונא, ומאן
 איהו מסכנא, בגין דיזכי ביה. וכיון דזכי ביה, איהו אמשיך עליה, חד חוטא
 ח' דחסד, דאתמשך מסטר ימינא, ופריש ארישיה, ורשים ליה, בגין דכד ייתי
 דינא לעלמא, ט' ההוא מחבלא יודהר ביה. וזקיף עינוי וחמא ליההוא רשימו
 י' וכדין אסתלק מניה, ואודהר ביה. בגיני כך, אקדים ליה קב"ה במה דיזכי.
 קסח) ות"ת, כד בעי קב"ה י' לאיתאה דינא על סדום, אזכי קודם לאברהם,
 ושדר ליה י' דורונא למזכי עמהון, בגין י' לשזבא ללוט בר אחוה מתמן,
 הה"ד ב' ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה. ולא כתיב
 ויזכור אלקים את לוט, י' דהא בזכותיה דאברהם אשתזב. ומאי ויזכור, טו דדכיר
 ליה טו מאי דאזכי קודם, עם אינון תלת מלאכין.
 קסט) כגוונא דא, ב"נ י' דיזכי בצדקה עם בני נשא, בשעתא דדינא

מסורת הזהר

א) ויקומו משם האנשים: לעיל דף מ"ג ציון ג. ב) ויזכור אלקים את אברהם:
 (בראשית י"ט) ח"א קה. קו: קח.

חלוסי גרסאות א' ג'א לאחלפא, ונ"א לאכללא. (אה"ל) כ' ג'א מייא, ג' ג'א במייא. ד' ג'א למיהב (אה"ל).
 ט' ג'א מוסיף ויקומו משם [האנשים] ויקומו. ו' ג'א אנתג. ונ"א אנהיג. ז' ג'א למה ח' ג'א
 ל"ג דחסד. ט' ג'א דחמוא. י' ג'א כדין. י"א ג'א לאיתא. י"ב ג'א מוסיף דורונא דמסכנין. י"ג ג'א לשזבא. י"ד ג'א
 ל"ג מ' דה' עד ונאיי. טו ג'א מוסיף אלא דדכיר. ונ"א ל"ג דדכיר ליה. טו ג'א מח. ח' ג'א יזכי.

ויקומו משם האנשים

הסולם

מאמר

עליו חוט אחר של חסד, הנמשך מצד ימין,
 ופורש על ראשו, ורושם אותו. כדי כאשר
 יבא הדין לעולם יזהר בו אותו המחבל מלהזיקו,
 שנושא עינוי ורואה לאוחו חרשימה, אז מסתלק
 ממנו ונוהר בו. משום זה הקדים לו הקב"ה
 דבר במה שיזכה לזה.

קסח) ות"ת כד בעא וכו': ובוא וראה
 כשרצה הקב"ה להביא דין על
 סדום. יזכה מקודם את אברהם, ושלה לו מתנה
 דהיינו ג' המלאכים, שיזכה על ידיהם. כדי
 להציל את לוט בן אחיו משכ. זהו שכתוב
 ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט
 מתוך ההפכה, ולא כתוב, ויזכור את לוט,
 כי בזכותו של אברהם נצל. ומהו זכור,
 היינו, שזכר לו מה שזכה מקודם על ידי
 אותם ג' מלאכים.

קסט) כגוונא דא וכו': כעין זה, מי שזוכה
 בצדקה עם בני אדם בשעה

שהיו

נחן לו השם יצחק. באופן שמה שאמר לו
 הקב"ה וקראת את שמי יצחק, היינו שיעשה עמו
 את התכללות הנ"ל, שבוה נעשה למקור
 השמחה והצחוק כנ"ל.

מאמר ויקומו משם האנשים

קסו) כיון דאתבשר וכו': כיון שנתבשר
 אברהם ביצחק, מה כתוב, ויקומו
 משם האנשים וישקיפו וגו': ר"א אמר כוא
 וראה, כמה מנהיג הקב"ה את כל חבריות
 במ"ח טובו, וכל שכן לאותם התולכים בדרכיה,
 שאפילו בזמן שמבקש לרונ העולם, הוא מסבב
 למי שאוהבו, שיזכה באיזה דבר, מסרם שיבא
 אותו הדין לעולם.

קסז) דתנינן בשעתא וכו': שלמדנו, בשעה
 שהקב"ה אותב את חאדם, שולח
 לו מתנת, ומה היא המתנה. עני, כדי שיזכה
 על ידו, וכיון שזכה על ידו, הקב"ה ממשיך

(דמיון דף ק"ד ע"א)

ו שריא בעלמא, לב"ה י אדכר ליה ג ללהיא צדקה, דעבד. בגין ד דבכל
 שעטא י כי ב"נ, הכי ס אכתיב עליה לעילא, ואפילו ו בשעתא דדינא י שריא
 עלוי, קב"ה אדכר ליה, ללהוא טיבו דעבד, וזכה עם בני נשא. כד"א * וצדקה
 תציל ממות. בגיני כך, אקדים ליה קב"ה לאברהם, בגין דיוכי, וישזיב ללוט.
 קע) וישקיפו על פני סדום. ת"ת, ויקומו משם האנשים. ס מההיא
 סעודה דאתקין י לון אברהם, וזכה בהו. יא אע"ג דמלאכין הוו, זכה בהו, וכל
 ההוא מיכלא, לא אשתאר י מניה כלום י בגיני דאברהם, י ולמזכי ביה,
 דהא כתיב ויאכלו, באשא דלהו אתאכיל.

קעא) ואי תימא, הא טו תלת מלאכין הוו, האי אשא, והאי טו מיא, והאי
 רוחא. אלא, כל חד י וחד כליל בחבריה, ובגיני כך, ויאכלו. כגוונא דא
 י ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו. אכילה י ודאית אכלו. י דאתזנו מן
 שכינתא, אוף הכא ויאכלו. גרמו י לאתזנא כל מההוא ככ סטרא דאברהם
 י אתדבק ביה, כד ובג"כ, לא כה אשאר ממה דיהיב לון אברהם כלום.
 קעב) כגוונא דא בעי כו ליה לב"נ, למשתי מההוא ס י כסא דברכה, בגין

מסורת הוהר

א) וצדקה תציל ממות: (משלי י"א) ח"ג קנד. ב) ויחזו את האלקים (שמות כ"ד) ח"א קלה. קלו.
 ח"ב קכו. ח"ג סא: ג) כסא דברכה: ח"א א. קנו. קס. רמ. רג: ח"ב קנז: קס: קסט: ח"ג רמה.

חלופי גרסאות א גיא שרייא. ג גיא דכיר וניא ארכיה. ג גיא ללהוא. ד גיא דכל. ה גיא אכתוב. ו גיא
 בשעה. ז גיא שרייא. ח גיא מוסף וישזיב ליה. (אה"ל). ט גיא מההוא. י גיא לו. יא גיא
 דאע"ג. יב גיא מיניה. יג גיא בגיניה, וניא בגין למזכי ליה לאברהם בהאי עלמא. ולג מן בגיני עד דהא (אה"ל).
 יד גיא למזכי ליה לאברהם בהאי סעודא (רמ"ק). טו גיא ליג תלת. טז גיא מיא. יז גיא ליג וחד. יח גיא ליג
 ודאית. יט גיא רונו. כ גיא גרמו רמו לאתזנא. כא גיא מיניה וניא מניה. ככ גיא מסטרא ולג מההוא. כג גיא
 ליג אתדבק ביה. וניא אתון ביה וניא דאתדבק בהו (אה"ל) וניא דאתברך ביה (אה"ל). כד גיא בניכ (אה"ל). כה גיא
 אשתארו. וניא אשאר (אה"ל). וניא ישתארו (דיא) כו גיא ליג ליה לב"נ. כז גיא מכסא ולג מההוא.

מאמר	הסולם	ויקומו משם האנשים
------	-------	-------------------

רוח, כי גבריאל אש, ומיכאל מים, ורפאל רוח, וא"כ
 רק גבריאל לבדו היה יכול לשרוף המאכל באש, מה
 שאין כן מיכאל ורפאל שאינם אש כלל. ומשיכ אלא
 כל אחד ואחד כלול בחברו, ונמצא שכל אחד היה
 בו אש מים רוח, ומשום זה כתב על כולם
 ויאכלו. כי היה אש בכל אחד מהם, שהמאכל
 נשרף בו.

שהדין שורה בעולם, הקב"ה זוכר לו אותו
 צדקה שעשה, משום שכל שעה שאדם זוכה,
 נכתב לו כן למעלה, וע"כ אפילו בשעה שהדין
 שורה בעולם הקב"ה זוכר לו את הטוב שעשה
 זוכה עם בני אדם, כמו שאתה אמר וצדקה
 תציל ממות. משום זה, הקדים הקב"ה וסבב
 לאברהם במה שיזכה על ידו, שיציל בזכותו
 את לוט.

כנזנא דא ויחזו וכו': כעין זה, ויחזו את
 האלקים ויאכלו וישתו. שאכילה
 ודאית אכלו, והיינו שנזננו מזיו השכינה, עזה
 נבחן להם לאכילה. אף ויאכלו שבכאן, גרמו
 באכילתם, ליזון מאותו צד שאברהם נתדבק בו
 דהיינו ימין שהוא חסדים, ומשום זה לא השאירו
 כלום ממה שנתן להם אברהם. כדי להרבות
 בהמשכת החסדים כמה שאפשר.

קע) וישקיפו ער פני סדום: בוא וראה, ויקומו
 משם האנשים, היינו מאותה
 סעודה שהתקין להם אברהם, וזכה על ידם.
 אף על פי שמלאכים היו, שאינם צריכים
 לסעודה, מכל מקום זכה על ידיהם. ומכל אותו
 חמאכל לא נשאר כלום, כדי שאברהם יזכה
 על ידו, שהרי כתוב ויאכלו, כי באש שלהם
 נאכל ונשרף.

קעב) כגוונא דא בעי וכו': כעין זה, שצריך
 האדם לשתות מכוס של ברכה.

קעא) ואי תימא וכו': ואם תאמר, הרי גי
 מלאכים היו זה אש זה מים וזה
 (דפו"י דף ק"ד ע"א)

דיזכי ליהיא ב ברכה דלעילא. ג אוף אינון ג אכלו, ממה דאתקין לון אברהם. בגין דיזכון לאתזנא מסטרא דאברהם. דהא מההוא סטרא, נפיק מזונא לכלהו מלאכי עלאי.

קעג) וישקיסו: אתערותא דרחמי ד לשיוזבא ה ללוט. כתיב הכא וישקיסו, וכתוב התם * השקיסה ממעון קדשך. מה להלן לרחמי, אוף הכא לרחמי. קעד) ואברהם ו הולך עמם לשלחם. למעבד לון ג לוייה. א"ר ייסא ה אי תימא דאברהם ידע דמלאכין אינון, אמאי אעביד לון ג לוייה. אלא אמר ר' אלעזר, י אע"ג דהוה יא ידע, י כמה דהוה רגיל למעבד עם בני נשא, עבד בהו. וא"ל לון. בגין ג דכך אצטריך ליה לב"ג למעבד י לוייה לאושפיון, דהא כלא בהאי ה תליא.

קעה) ובעוד דאיהו הוה אזיל עמהון, ה אתגלי קב"ה עליה דאברהם. דכתיב ג וה' אמר המכסה אני מאברהם י אשר אני עושה. וה': י הוה, ובית י דינייה, בגין דקב"ה הוה אזיל * עמהון.

קעו) ת"ח כד ב"ג עביד ג לוייה כל לחבריה, איהו כ אמשיך לשכינתא לאתחברא בהדיה. כ ולמהך כ עמיה כ באורחא כ לשזבא ליה. כ ובג"כ בעי ליה לב"ג כ לרוויי לאושפיוא, בגין דחבר כ ליה לשכינתא, ואמשיך עליה לאתחברא בהדיה.

פסורת הזהר

א) חקקה ממעון קדשך: דברים כ"ו. ב) וה' אמר המכסה: (בראשית י"ח) ח"א קה. רסד: ח"ב רנו.

ד לופי גרסאות א גיא ברכא. ג גיא מוסיף אוף הכי ג גיא אכלין. ו גיא אכלין. ד גיא לשזבא. ו גיא לשזב. ס גיא ל"ג ללוט. ו גיא הולך וגו'. ז גיא לוייה ח גיא איתמא. ט גיא לוייה. ו גיא לוייה (ד"ק). י גיא ואע"ג (אה"ל) יא גיא מוסיף ידע דאינון מלאכין. יב גיא רגיל הוה למעבד לכלהו [ככלהו] בני נשא דזמין [דזמין] עמיה [עמייה] למעבד לון לוייה [לוייה] (ואה"ל מוסיף) עבד בהו וא"ל לון. יג גיא כך. יד גיא לוייה. קו גיא חלייא קז ג"א איתגלי. יז גיא ל"ג אשר אני עושה. יח גיא ל"ג הוה ובית דיניה. יט גיא דינו. כ ג"א לוייה. כל גיא דבר נש. כג ג"א מוסיף אמשיך עליה. כד גיא ולמהך. כה גיא עמיה. כו גיא בארחא. כז גיא לשיוזבא. כח גיא בגיני כך. כט גיא לאלוויי. כס גיא עמיה (אה"ל).

ויקומו משם האנשים

הסולם

מאמר

רגיל לעשות עם בני אדם. עשה גם בהם. ולויה אותם. כי כך צריך האדם לעשות לוייה לאורחים. שהרי הכל תלוי בזה. כלומר, כל המצוה של הכנסת אורחים תלוי בלוייה, שהוא גמר הדבר, ואין המצוה נקראת אלא על מי שגמרה.

קעה) ובעוד דאיהו וכו': ובעוד שהוא היה הולך עמהם ללוט, נגלה עליה הקב"ה. שכתוב וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. והויה היינו. הוא, ובית דינו. שהיא הנוקבא. משום שהקב"ה היה הולך עמהם. קעו) ת"ח כד ב"ג וכו': בוא וראה. כאשר האדם עושה לוייה לחבירו, הוא ממשיך השכינה להתחבר עמו. וללכת עמו בדרך להציל אותו. ומשום זה צריך האדם ללוות את

ארחו

כדי שעל ידי שתינו יזכה אל הברכה של מעלה. אף המלאכים, אכלו ממה שהתקין להם אברהם, כדי שיוזכו על ידי אכילתם, ליוון מצד אברהם. דהיינו אור החסדים, כי מאותו צד נמשכים המזונות לכל המלאכים העליונים.

קעג) וישקיסו: פירושו, התעוררות של רחמים, להציל את לוט. ולווד גזירה שוה. כתוב כאן וישקיסו, וכתוב שם. השקיסה ממעון קדשך, מה שם השקפה לרחמים. אף כאן השקפה לרחמים.

קעד) ואברהם הולך עמם לשלחם: היינו לעשות להם לוייה. אמר ר'

ייסא, אם תאמר שאברהם ידע ש"ם מלאכים למה עשה להם לוייה. אלא אמר ר' אלעזר, אף על פי שהיה יודע שחם מלאכים. פה שתיה

(דמויי דף קיד ע"א * דף קיד ע"ב)

קעז) ה' בגי' וה' אפר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. י' ר' חייא פתח * כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, זכאין אינון י' זכאי עלמא, דקב"ה אתרעי בהו, ד וכל מה ה' דאיהו עביד ברקיעא, וזמין למעבד בעלמא, על ידי דזכאין עביד ליה, ולא ה' כסי מנייהו לעלמין כלום.

קעח) בגין דקב"ה בעי לשתפא בהדיה י' לצדיקיא. בגין דאינון אתיין, י' ומזהרין לבני נשא, לאתבא מחובייהו, ולא יתענשון מגו דינא עלאה, ולא יהא לון פתחא דפומא לגביה. בגיני כך, קב"ה אודע לון רזא, דאיהו עביד י' בהו דינא. תו בגין דלא ימרון, דהא בלא דינא עביד בהו דינא.

קעט) אמר ר' אלעזר, י' ווי טו לון לחייביא, דלא טו ידעין ולא משגיחין, ולא י' ידעין לאסתמרא מחובייהו. ומה קב"ה די כל עובדוהי קשוט, ואורחתיה דין, לא עביד כל מה דעביד בעלמא, עד דגלי להו י' לצדיקיא, בגין דלא יהא לון פתחא דפומא לבני י' נשא. י' גבי בני נשא לא כ"ש, דאית לון למיעבד כל מלייהו דלא ימלרון בני נשא סטיא עליהון. וכן כתיב י' והייתם נקיים מה' ומישראל.

קפ) ואית לון למיעבד, דלא יהא לון פתחון פה לבני נשא, ויתרון

מסורת הזוהר

א) כי לא יעשה-דבר: (עמוס ג') ח"א קטג: ח"ב ו: ח"ג טו. ב) והייתם נקיים מה': (במדבר ל"ב) ח"ב רכא.

חלופי גרסאות ה' נ"א מוסיף וה' אמר ר' חייא. ג' נ"א צדיקיא. ונ"א צדיקי (אה"ל). ד' נ"א בכל. ט' נ"א ליג דאיהו. ו' נ"א דעבדי. ז' נ"א למיעבד. ח' נ"א איחפסי. ט' נ"א מינייהו. י' נ"א ליג לעלמין (אה"ל). י"א נ"א מוסיף לצדיקיא [לצדיקיא] דלא תתא סתחון פה לרשיעיא [לרשיעיא] בכל מה דאיהו עביד [ו' א' מוסיף, דלא יתא לתון תרעומות על הקב"ה (הרמ"ק). ונ"א ורלא יהי לתון תרעומא על קב"ה (אה"ל)] ת"ח כלא גלי [שב"ה]. [לצדיקיא] [לצדיקיא]. י"ב נ"א ומודחרין. ונ"א ואודחרי. י"ג נ"א ליג בהו דינא. י"ד נ"א ויי. טו נ"א ליג לון. טז נ"א ידעי. יז נ"א ידעי. יח נ"א לצדיקיא. יט ברפויי כחב נשא. כ' נ"א שייך מה ש:סוף חספר סימן ח"י. כ' נ"א גביה. כ"א נ"א ליג מן בני עד אינון חסאן. ונ"א ליג מן לבני נשא עד אינון חסאן (אה"ל). ומוסיף כך וזא חנוטחא בכל ששה ספרי כ"י. כל נ"א מילתין. ונ"א מיליהון (ד"א).

מאמר	הסולם	המכסה אני מאברהם
ארחו. משום שמחבר אותו אל השכינה, ומשיך עליו השכינה להתחבר עמו.	זה הקב"ה מודיע להם הסוד, שיעשה בהם דין. ועוד, שלא יאמרו, שמעניש אותם בלי משפט.	

מאמר המכסה אני מאברהם	מאמר
קעז) בנ"כ וה' אמר וכו': ומשום זה שעשה לויה זכה, וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה. ר' חייא פתח. כי לא יעשה ה' אלקים דבר, כי אם וגו'. אשריהם צדיקי העולם שהטב"ה רצה בהם, וכל מה שהוא עשה בשמים ועתיד לעשות בעולם, עושה על ידי הצדיקים, ואינו מעלים מהם כלום.	קעח) בגין דקב"ה וכו': משום שהקב"ה רוצה לשחף עמו הצדיקים, כדי שיבואו ויזהירו את בני האדם שישובו מעונותיהם, ולא יענשו מדין העליון. ולא יהיה להם פתחון פה אליו לומר שלא הוזהרו ולא ידעו. משום (רפ"י דף ק"ד ע"ב)

קעט) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, ווי להם לרשעים, שאינם יודעים ואינם מסתכלים לדעה, ואינם יודעים לחשמר מעונותיהם. ומה הקב"ה, שכל מעשיו אמת ודרכיו משפט. אינו עושה כל מה שעושה בעולם, עד שמגלה אל הצדיקים, כדי שלא יהיה לבני אדם פתחון פה עליו, כג"ל. בני אדם עצמם, לא כל שכן, שיש להם לעשות דבריהם, באופן שלא ידברו בני אדם שטנה עליהם. וכן כתוב, והייתם נקיים מה' ומישראל.

קפ) ואית לון וכו': ויש להם, לצדיקים, לעשות שלא יהיה פתחון פה לבני אדם על הקב"ה

בהון, אי ב אינון חטאן, ולא ב משגחי לאסתמרא, דלא יהא לית למדת זינא
 דקב"ה, פתחא דפומא ז לגבייהו. ב ובמה, בתשובה ועובדין דכשרן.
 קפא) ת"ח, והי אמר המכסה אני מאברהם. א"ר יהודה. קב"ה יהב כל
 ארעא לאברהם, * ו למחוי ליה ו אחסנת מ ירותא מ לעלמין. דכתיב * כי
 את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה וגוי. וכתוב ב שא נא עיניך וראה.
 ולבתר קב"ה אצטריך לאעקרא ו אתרין אלין. אמר קב"ה, כבר יהבית
 ית ארעא לאברהם, יו והוא אנא לכלא, דכתיב כי אב המון גוים נתתיך.
 ולא יאות לי לממחי בנין, ולא אודע לאבוהון, דקרית ליה אברהם אוהבי.
 ובג"כ אצטריך י לאודע ליה, י בג"כ והי אמר המכסה אני מאברהם אשר
 אני עושה.

קפב) אמר רבי אבא, ת"ח, י ענותנותא דאברהם, דאע"ג דאמר ליה
 קב"ה, ג זעקת סדום ועמורה כי רבה. ועם כל כו דא דאוריך עמיה, ואודע
 ליה, דבעי מ למעבד דינא בסדום, לא בעא קמיה מ לשזבא ליה ללוט, ולא
 יעביד ביה דינא. מ"ט. בגין דלא למתבע אגרא מן עובדוי.
 קפג) ועל דא שלח קב"ה ללוט, ושזיב ליה, בגיניה דאברהם. דכתיב
 ו יזכור אלקים את אברהם וישלח את יו לוט מתוך ההפכה וגוי.
 קפד) י מאי אשר ישב בהן לוט. כ הא אתמר. אבל בגין דכלהו חייבין.

מסורת הזהר

א) כי את כל הארץ: (בראשית י"ג) ח"א פה. קנה. ב) שא נא עיניך: (שם) ח"א פד: פה. צה. קנה.
 ח"ב רכו. ג) זעקת סדום ועמורה: (שם י"ה) ח"א קד. קו. רמז. רנד. ז"ח מ' נח כ"ג טא שכו
 ד) ויזכור אלקים את אברהם: לעיל דף ג"ב ציון ב.

חלופי גרסאות א) גי' ואינון. ב) גי' משגיחן. וגי' משגיחין (אה"ל). ג) גי' קב"ה וליג למדת דינא. ד) גי' א
 גבייהו. ט) גי' ל"ג מן ובמה עד ת"ח. ו) גי' למחוי. ז) גי' אחסנא. ח) גי' ידותא. ט) גי' א
 עלמין. י) גי' אלין אתרין. יא) גי' ארדי. יב) גי' מוסף והוא אצטרכנא לאודעא ליה וחוא אבא. יג) גי' פן והוא
 עד ובגי' יכ גי' לאודעא. יד) גי' מוסף בגי' אמר. יו) גי' ענותנותא. יז) גי' מה (אה"ל). יח) גי' למיעבד.
 יט) גי' לשזבא. ית) גי' לוט וגוי. יי) גי' מאי אשר ישב בהן לוט. יכ) גי' והא.

המכסה אני מאברהם

הסולם

מאמר

להודיעו, ומשום זה, והי אמר המכסה אני
 מאברהם אשר אני עושה.
 קפב) אמר רבי אבא וכו': אר"א בוא ראה
 את העונה של אברהם שאף על פי
 שאמר לו הקב"ה, זעקת סדום ועמורה כי רבה
 וגוי, ועם כל זה שהתמהמה עמו וזוהרע לו
 שרוצה לעשות דין בסדום, לא התפלל לפניו
 שיציל את לוט, ולא יעשה עמו דין, מהו הטעם.
 הוא, כדי שלא לבקש שכר על מעשיו.
 קפג) ועל דא, שלח וכו': ועל זה, אע"פ שלא
 בקש, שלח הקב"ה ללוט והציל אותו
 בשביל אברהם, שכתוב, ויזכור אלקים את
 אברהם וגוי, בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט.
 קפד) מאי אשר וכו': מהו, אשר ישב בהן לוט
 למה נקראו על שמו. הוא נתבאר.

הקב"ה, וינהירו אותם, אם חוטאים ואינם
 משגיחים על עצמם להשמר, שיהיה למדת הדין
 של הקב"ה סתחון פה לקטרג עליהם. ובמה
 ינצלו ממות הדין, על ידי שיעשו תשובה
 ומעשים טובים.

קפא) א"ר יהודה וכו': אר"י, הקב"ה נתן כל
 הארץ לאברהם שיהיה לו נחלה
 וירושח לעולם. שכתוב כל הארץ אשר אתה
 רואה וגוי. וכתוב שא נא עיניך וראה וגוי.
 ואחר כך כשהסנ"ה היה רוצה לעקור ולהחריב
 מקומות הללו, סדום ועמורה וכו' אמר הקב"ה,
 כבר נתתי את הארץ לאברהם, והוא אב אל
 כולם, שכתוב, כי אב המון גוים נתתיך, ולא
 יאה לי להכות הבנים ולא להודיע לאביהם,
 שקראתיו אברהם אוהבי. ועל כן אני צריך

ולא י' אשתכח י מכלהו, דאית ליה מידי י דזכו, בר לוט. מכאן אוליסנא, זבכל
אתר י דדיירין ביה חייבין, י חריב איהו.

קפה) אשר ישב בהן לוט. וכי בכלהו הוה יתיב לוט, י אלא בגיניה הוו
יתבי, דלא אתחרבו. י ואי תימא בזכותיה, י לא. אלא בזכותיה דאברהם.

קפו) א"ר שמעון, ת"ח, י דשמושא דעביד ב"נ לזכאה, ההוא שמושא,
אגין עליה בעלמא. ולא עוד, י אלא י דאע"ג דאיהו י חייבא, אולייף
י מאורחוי ועביד לון.

קפו) ת"ח, דהא בגין דאתחבר לוט יו בהדיה דאברהם, אע"ג דלא אולייף
כל י עובדוי, אולייף למעבד טיבו עם בריין, כמה דהוה עביד אברהם, י ודא
הוא דאותיב לכל אינון קרתי, כל ההוא זמנא דיתבו, בתר דעאל לוט בניייהו.
קפח) א"ר שמעון, ת"ח, דשכינתא לא אעדי י מניה דאברהם, י בהיא
שעתא דקב"ה אמר ליה, א"ל ר"א, והא שכינתא י הוה מליד עמיה, דהא
כל בדרגא דא אתגלי עליה קב"ה, דכתיב * וארא אל אברהם אל יצחק ואל
יעקב באל שדי. א"ל הכי הוא ודאי.

קפט) ות"ח מה כתיב, ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי י רבה. בקדמיתא

מסורת הוחר

(א) וארא אל אברהם: לעיל פרשת לך דף צ"ד ציון ג'. (ב) זעקת סדום ועמורה: לעיל
דף נ"ז ציון ג'.

חלוסי גרסאות א נ"א מוסיף אשתכח הוה. ונ"א אשתכח בנייתה. נ נ"א בכלהו. נ נ"א וכו. י נ"א רכל.
ס נ"א דהייבין דיירין ביה. ונ"א דיירין. ו נ"א חרוב. ו נ"א מוסיף אלא כלהו (נח"ל).
ח נ"א ואיתמא. ט נ"א ליג לא, י נ"א בגין שמושא. יא נ"א ליג אלא. יב נ"א אע"ג. יג נ"א דרגא (ד"ק).
יד נ"א מארחוי. ונ"א מוסיף מארחוי דזכאה. טו נ"א בהדי. טז נ"א מוסיף עובדוי דאברהם. יז נ"א ת"ח תא אותיב
זליג ודא הוה (נח"ל). יח נ"א מנייה. יט נ"א כהווא זמנא דקב"ה [ריכר, ונ"א הוה מלל אה"ל] עמיה. ונ"א בחווא
דרגא דקב"ה. כ נ"א הוה. כל נ"א ליג בדרגא. כז נ"א רבה וגו'.

המכסה אני מאברהם

הסולם

מאמר

שלוט נתחבר עם אברהם, אע"פ שלא למד
ממנו את כל מעשיו, למד ממנו לעשות טובה
עם הבריות, כמו שעשה אברהם, וזה הוא, שאחר
שלוט נכנס בניניהם היה מישב לכל אלו הערים
כל אותו זמן שהיו מיושבים. וע"כ כתוב, אשר
ישב בהן לוט.

קפח) אר"ש ת"ח וכו': אמר ר"ש, בוא וראה,
שהשכינה לא סרה מעם אברהם.
באותו הזמן שהקב"ה היה עמו. אמר לו ר'
אלעזר, והרי השכינה עצמה היתה מדברת
עמו, ולא הקב"ה לבדו. כי במדרגה הוה נגלה
עליו הקב"ה, שכת"ב, וארא אל אברהם וגו'
באל שדי, שהוא השכינה. וא"כ מה צריך להשמיענו,
שהשכינה לא סרה מאברהם בעת שהקב"ה היה עמו.
אמר לו ר"ש, כן הוא ודאי, והצדק עמן.

קפט) ת"ח מה יכו': ב"א וראה מה כתוב,
ויאמר ה' זעקת וגו'. תחילה כתוב

וה'

אבל הוא משום שכולם היו רשעים ולא נמצא
מי מכולם שיהיה לו דבר זכות חוץ מלוט.
מכאן למדנו, שבכל מקום שיושבים שם רשעים
הוא חרוב. כי מהכתוב שאמר, אשר ישב בהן
לוט, משמע, שבשכיל כל שאר שישבו שם לא
נחשב לישוב, אלא כמו חרב ושממה מאין יושב.
שהוא מטעם היותם רשעים.

קפה) אשר ישב בהן לוט: ושואל וכי בכולם
חיה יושב לוט. ומשיב, אלא משום
שבשכילו היו יושבים בערים, ולא נחרבו, על
כן נקראו על שמו. ואם תאמר שהיה בזכותו של
לוט, לא כן. אלא בזכותו של אברהם.

קפו) א"ר שמעון וכו': אר"ש, בוא ראה,
השרות שאדם עושה אל הצדיק,
שרות ההוא מגין עליו בעולם. ולא עוד אלא
אף על מי שהוא רשע. הוא לופד מדרכיו
ועושה אותם.

קפו) ת"ח דהא וכו': בוא ראה, כי בשכיל

(רמזי דף ק"ה ע"א)

וה' אמר, ה' ולבסוף ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה וגו'. ידא איהו דרגא עלאה, דאתגלי ליה על דרגא תתאה.

מדרש הנעלם

קצ) * * * וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו'. מה כתיב למעלה, י ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום. לעשות דין ברשעים, מה כתיב אחריו המכסה אני מאברהם.

קצא) א"ר חסדא, אין הקב"ה עושה דין ברשעים, עד שנמלך י בנשמתן של י צדיקים, הה"ד י מנשמת אלוה יאבדו, וכתיב המכסה אני מאברהם. אמר הקב"ה, כלום יש לי לעשות דין ברשעים, י עד שאמלך י בנשמות הצדיקים, ואומר י להם, הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, דכתיב ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה וחטאתם וגו'.

קצב) א"ר אבהו, הנשמה עומדת במקומה, והיא יראה להתקרב אליו, ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרו"ן, י שיגישנה לפניו, ותאמר מה שרצתה. הה"ד, י (ה) ויגש אברהם ויאמר האף י תספה צדיק עם רשע חלילה לך וגו'.

קצג) ה' אולי יש חמשים צדיקים וגו' הנשמה פותחת ואומרת, י רבש"ע, שמא נתעסקו בני פרשיות של תורה, י ואע"פ שלא נתעסקו לשמה, שכר יש להם י לעוה"ב, ולא יכנסו לגיהנם. מה כתיב בתריה, ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו'.

קצד) והא י יתיר י אינון פרשיות, יו נ"ג הוו. אלא, א"ר אבהו, חמשה ספרים הם בתורה, ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות, עשרה מאמרות, שבהם נברא העולם, חשוב עשרה בכל חד מנהון, יו הוא חמשים.

מסורת הזוהר

דרך אמת

- א) וה' אמר המכסה: לעיל דף נ"ד ציון ב.
- ב) ויקומו משם האנשים: לעיל דף מ"ג ציון ג.
- ג) מנשמת ארוקי יאבדו: לעיל לך קל"ה ציון ה'.
- ד) ויגש אברהם ויאמר: (בראשית י"ח) ח"א קו"ה אולי יש חמשים: שם.

ו לופי גרסאות ה' נ"א לבתר ויאמר ול"ג מן ה' עד דא. ז נ"א ליג דא. ונ"א דאיתו. ז נ"א בנשמתו. ד נ"א צדיק. ס נ"א מוסיף אלא עד (אה"ל). ו נ"א בנשמתו. ז נ"א לה. ח נ"א שיגשנה. ט נ"א תספה וגו'. י נ"א רש"ע. יא נ"א ואע"פ. יב נ"א לעית. יג נ"א חנינון. יד נ"א יתיר (אה"ל). יו נ"א מוסיף אינון נ"א יו נ"א ליג נ"ג הוו. טז בדפווי כתב מה שחזר כאן ע"י בסוף הספר. והוא מובא גם באה"ל.

המכסה אני מאברהם

הסולם

מאמר

וה' אמר, שפירושו הוא ובית דינו, דהיינו חשכינה. ולבסוף כתוב, ויאמר הוי"ה, ואין הפירוש הויה לבדה אלא הוא מדרגה העליונה הוי"ה, שנגלה לו על מדרגה התחתונה, שהיא השכינה.

מדרש הנעלם

קצ) וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו': (א"צ פירוש).

(דפווי דף ק"ח ע"א * * * דף ק"ד ע"ב)

מה'

קצה) עוד פותחת הנשמה ואומרת, ה' רבש"ע, אע"פ שלא נתעסקו בתורה, שמא קבלו י עונשם, על מה שחטאו, בב"ד, ונתכפר להם. שנאמר " ארבעים יכנו לא יוסיף. וממה שנתביישו לפניהם. דיים להתכפר ל להם, שלא יכנסו לגיהנם. מה כתיב אחריו, לא אעשה בעבור הארבעים. ה'

קצו) י עוד פותחת ו' ואומרת, אולי יש שם שלשים, אולי יש ביניהם צדיקים, שהשיגו שלשים מעלות, הרמוזים בפסוק י ויהי בשלשים שנה והם כלולים בל"ב נתיבות. שהם כ"ב אותיות, וי"ס. לפעמים הם כלולים לשמונה.

קצז) עוד פותחת ואומרת, אולי ימצאון שם ה' עשרים, שמא יגדלו בנים לתלמוד תורה, ויש להם שכר, ה' לעשרת הדברות, שתי פעמים בכל יום, דאמר ר' יצחק כל ה' המגדל בנו לתלמוד תורה, ומוליכו לבית רבו, בבקר ובערב, מעלה עליו הכתוב, כאלו קיים התורה, ב' פעמים בכל יום. מה כתיב, ויאמר לא אשחית בעבור העשרים.

קצח) עוד פותחת ו' ואומרת, אולי ימצאון שם עשרה. י' אומרת רבונו של עולם, שמא היו מאותם העשרה הראשונים של ביהכ"נ, י' שנוטל שכר כנגד כולם, שבאים אחריהם, מה י' כתיב ויאמר לא אשחית בעבור העשרה. קצט) כל זה יש לנשמת הצדיק, לומר על הרשעים, כיון שלא נמצא בידם כלום, מה כתיב, י' וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם. ואברהם שב למקומו. מהו למקומו. למקום מעלתו הידועה.

מסורת הזהר

א) ארבעים יכנו: (דברים כ"ה) ח"א סא: קלו. ח"ג רט: ב) ויהי בשלשים: (יחזקאל א'). ג) וילך ה' כאשר כלה (בראשית יח) ח"א קו. רנה. ח"ג סד:

חלופי גרסאות א' גיא רש"ע. ב גיא ל"ג בתורה. ג גיא עונשא. ד גיא לפניהם. ה בוסויי כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף. הספר סימן ס"ז. גיא ל"ג פן עוד פותחת ער עוד פותחת. ז גיא ואומרת רבש"ע אולי ימצאון שם ל' כלומר אולי יש ביניהם צדיקים שעסקו והשיגו אותם הלי' מעלות הרמוזות בנבואת יחזקאל ב" ויהי בשלשים והם כלולים בל"ב נתיבות החכמה שהם כ"ב אותיות וי' ספירות (אה"ל). ח גיא עשרה. ונ"א מוסיף עשרת כלומר אולי ימצאון ספא ביניהם צדיקים יגדלו בנים (אה"ל). ט גיא מוסיף כאלו קבלו לעשרת (א ל). י גיא מוסיף עליו התורה. יא גיא ואומרת. יב גיא אומר. יג גיא נוטל. יד גיא מוסיף כתיב ביה.

מאמר	הכילם	המכסה אני מאברהם
מה' ספרים שבתורה כלול מיוד דברות שה"ס עשרה מאמדות שבהם נברא העולם. והם חמשים.	תחכמה וי"ש, שהשיגו שלשים מעלות וכו' והם כלולים בל"ב נתיבות שהם כ"ב אותיות. דהיינו זו"ן, ויוד ספירות, דהיינו בינה. שביחד הרי ל"ב בחינות. לפעמים הם כלולים בשמונה. היינו הבינה, שאין בה עשרה ספירות אלא רק שמונה ספירות. והיינו מבחינתה עצמה ולמטה. שחסרים לה כתר וחכמה שה"ס ג"ד שלה, ואז אינה נבחנת לל"ב נתיבות החכמה, אלא רק לשלשים מעלות בלבד. מטעם שהיא חסדה מחכמה. והם רמוזים בדברי אברהם, אולי יש שם שלשים וגו'.	קצו) עוד פותחת ואומרת וכו': (א"צ פירוש) קצה) עוד פותחת ואומרת וכו': (א"צ פירוש). קצט) כל זה יש לנשמת וכו': (א"צ פירוש).
(רמ"י רף קיד ע"ב ה' דף ק"ה ע"א)	אמר	

ר) אמר רבי, מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים, כדי שיחזרו למוטב. ולא יכנסו לגיהנם. דכתיב * ואני בחלותם לבושי שק וגו'. ואמר רבי, אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים, שיסתלקו מן העולם, שאלמלא סלקו הקב"ה לתרח מן העולם, כשהיה עובד ע"ז, לא בא אברהם אבינו לעולם, ושבטי ישראל לא היו, והמלך דוד, * ומלך המשיח, והתורה, לא נתנה, וכל אותם הצדיקים, והחסידים, והנביאים, לא היו בעולם. אמר ר' יהודה, כיון שרואה הקב"ה, שלא נמצא ברשעים כלום, מכל אותם העניינים, מה כתיב, * ויבאו שני המלאכים סדומה וגו'.

רא) ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה. למאן יקאמר. אי תימא לאינון מלאכין, מאן ד חמא מליף עם דא, ופקיד לדא. אלא, לאברהם קאמר, דברשותיה קיימין אינון אחרי. ד"א, לאינון מלאכין.

רב) מה דאתמר לאברהם, מה טעמא עשו, עשה ה' מבעי ליה, מאי עשו אלא ד דא אברהם, ושכינתא ה' דלא אעדי ה' מניה. מה דאתמר למלאכין, בגין דהוו זמינין תמן, והוו משתכחין למעבד דינא, ועל דא עשו.

רג) ד"א י' עשו, כתרגומו, י' עבדו. וכי לא הוה ידע קב"ה, דאיהו אמר ארדה נא ואראה, והא כלא אתגלי קמיה. אלא, ארדה נא מדרגא דרחמי, לדרגא דדינא, והיינו י' ירידה. ואראה: ראייה י' דא י' היא, לאשגחא עליהון, במאן דינא ידין לון.

מסורת הזוהר

א) ואני בח' אותם לבושי שק: תהלים ל"ה. ב) ויבאו שני המלאכים: לעיל דף כ"ז ציון א.
ג) ארדה נא ואראה: (שם) ח"א קו. ח"ב לג: ז"ח בראשית י"ב טד שמה.

חלופי גרסאות * לא נ"א והמלך. כ נ"א מחזיק ארדה נא ואראה מהכא אוליפנא רלית רשו לרייניא למידן דיני נפשות אלא כראייה וכרירו. ר"א ארדה נא לסופא רעובדיהון הכצעקתה רמרינתא עברו ואינון קייבין במרדיתון ארעה מה אעביר להון לאחסרעה מנייהו ביסורין וילא אעביד עמהן גמירא (אה"ל). נ נ"א ליג קאמר אי. ד נ"א ליג חמא (אה"ל). ה נ"א מיבעי. ו נ"א ליג אלא. ז נ"א ליג רא (אה"ל). ח נ"א לא. ט נ"א מוסיף מניה עשו. ונא מניה ר"א עשו. י נ"א מוסיף עשו למעבר. ונ"א עשו דיעבר. ונ"א עשו לשעבר (אה"ל). יא נ"א עברי. יב נ"א מוסיף האי ירידה. יג נ"א ליג דא. יד נ"א ליג היא (אה"ל).

מאמר	הסולם	ארדה נא ואראה
------	-------	---------------

ר) אמר רבי מצוה לו לאדם וכו': (א"צ פירוש). אמר לאברהם ולהשכינה שלא סרה ממנו ועינ' אמר עשו.

רא) ארדה נא וכו': שואל למי אמר הקב"ה עשו כלה. כי הזוהר דורש הכתוב, כאלו היה כתוב, עשו עם חטף פתח חחת הע' שהוא ציון. אם תאמר, שאמר לאלו המלאכים, עשו כלה. מי ראה כזאת, שמרכב עם זה עם אברהם, ומצוה לזה להמלאכים, ואומר, אלא שאמר לאברהם עשו כלה, כי אלו המקומות ברשותו היו עומדים. פירוש אחר, שאמר לאלו המלאכים, עשו כלה.

רב) מה דאתמר לאברהם וכו': ושואל, מה שאמרנו שאמר לאברהם עשו כלה, מה הטעם, שכתוב עשו לשון רבים, היה צריך לכתוב עשה לשון יחיד. למה אמר עשו. ואומר, שזה (רס"ו דף ק"ה ע"א * דף ק"ה ע"ב)

(רד) ה' אשכחן ראייה לטב, י ואשכחן ראייה לביש. ראייה לטב: דכתיב * וירא אלקים את בני ישראל וידע, ראייה לביש: דכתיב ארדה נא ואראה. לאשגחא עלייהו בדינא, ועל דא אמר קב"ה, המכסה אני מאברהם. (רה) : ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום. מאי טעמא ברכה דא הכא. אלא, בגין לאודעא דאפילו בשעתא דקב"ה יתיב בדינא על עלמא, לא אשתני. דהא יתיב בדינא על דא, י וברחמי על דא, וכלא ברגעא חדא ובשעתא חדא. (רו) א"ר יהודה, והא כתיב : ואני תפלתי לך ה' עת רצון. זמנין דאיהו עת רצון, וזמנין דלאו איהו עת רצון. זמנין דשמע, וזמנין דלא שמע. זמנין דאשתכח, וזמנין דלא אשתכח. דכתיב י דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב.

(רז) אמר ר' אלעזר, כאן ליחיד. כאן לצבור. כאן לאתר חד, י וכאן לכולי עלמא. בגיני כך י בריך ליה לאברהם דאיהו שקיל י ככל עלמא, דכתיב ה' אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. י ותנינן ה' באברהם.

מסורת הזוהר

(א) וירא אלקים את בני ישראל: שמות ב'. (ב) ואברהם היו יהיה: (בראשית י"ח) ח"א רנה. (ג) ואני תפלתי לך ה': (תהלים ס"ט) ח"א קטז: ח"ב לו: קנו. רנג: ח"ג נח: קכט. (ד) דרשו ה' בהמצאו: (ישעיה נ"ה) ח"ב קעז: ח"ג נח: עט: ז"ח לך כ"ד טג שיא. (ה) אלה תולדות-בהבראם: לעיל ב"א דף קצ"ה ציון א'.

חלוסי גרסאות ה' ג"א מוסיף אשכחן ירידה לטב ואשכחן ירידה לביש לטב [דכתיב] וירד ה' על הר סיני וירדתי ודברתי עמך שם. [ירידה לביש ודכתיב] ארדה נא] וגי'א מוסיף ואראה בגין וליג מן אשכחן ראייה עד לאשגחא. כ ג"א ואשגחן (ד"א). וגי'א מוסיף בגין לאשגחא וגי'א כחב כאן הגירסא שבאות א'. ג ג"א מוסיף ויחייב וברחמי. ד ג"א כאן. ס ג"א בריך. ו ג"א לכל. ז ג"א וכתיב. ח ג"א ואברהם היו יהיה וליג מן באברהם עד הכי תנינן.

ואברהם היה יהיה

הסולם

מאמר

(רו) א"ר יהודה וכו': אר"י, והרי כתוב, ואני תפלתי לך ה' עת רצון, ומשמע. שפעמים הוא עת רצון ופעמים שאין אז עת רצון. פעמים שומע התפילה ופעמים אינו שומע התפילה, וכן פעמים שנמצא ופעמים שאינו נמצא, שכתוב, דרשו ה' בהמצאו, וגו'. ומשמע שפעמים אינו נמצא. דהיינו בעת דין, ואיך אתה אומר שאפילו ברגע שיושב בדין על זה יושב ברחמים על זה.

(רז) אר"א כאן וכו': א"ר אלעזר, כאן ליחיד

וכאן לצבור. ליחיד יש שינוי זמנים ולצבור הוא תמיד ברחמים ואפילו כשיושב בדין. כאן למקום אחד יש שינוי זמנים, וכאן לכל העולם. הוא תמיד ברחמים ואינו משתנה, ועל כן בריך לאברהם בשעה שהיה בדין על סדום, כי הוא שקול כנגד העולם כולו, שכתוב אלה תולדות השמים וארץ בהבראם, ולמדנו אשר בהבראם היא אותיות באברהם, שבשבילו נברא העולם. הרי שהוא שקול ככל העולם.

יהיה

מדרגת הדין, והיינו הוא ירידה. ואראה. ראה זה, היא להשגיח עליהם באיזה דין ידין אותם.

(רד) אשכחן ראייה וכו': מצאנו, ראה שהוא לטוב, ומצאנו ראה שהוא לרע. ראה לטוב, שכתוב, וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים. ראה לרע, שכתוב ארדה נא ואראה. להשגיח עליהם בדין ועל זה אמר הקב"ה המכסה אני מאברהם.

מאמר ואברהם היה יהיה

(רה) ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום: שואל מהו הטעם של ברכה זו כאן, ואומר, אלא כדי להשמיענו, שגם בשעה שהקב"ה יושב בדין על העולם, אינו משתנה, כי יושב בדין על זה, וברחמים על זה והכל ברגע אחד ובשעה אחת, כי לסדום היה בדין, ולאברהם היה באותה שעה ברחמים, וברכו. ואברהם היו וגו'.

(דפו"י דף ק"ה ע"ב)

רח) יהיה. א בגימטריא שלשים. חכי תנינן, תלתין צדיקים, אזמין קודשא בריך הוא, בכל דרא ודרא לעלמא. כמה דאזמין לאברהם. ב
 ט) פתח ואמר, א מן ב) השלשים ג הכי נכבד ואל השלשה לא בא וגו'. מן השלשים ד הכי נכבד, ט אלין אינון תלתין צדיקים, דאזמין קודשא בריך הוא לעלמא, ולא יבטל לון ו מניה. ובניהו בן יהוידע, כתיב ביה מן השלשים ז הכי נכבד. איהו חד ח מנייהו. ואל השלשה לא בא. דלא שקיל פ לתתא אחרנין, דעלמא קאים עלייהו.

רי) ואל השלשה לא בא. י למהוי יא במניינא כחד יב מנייהו. באינון תלתין יב זכאין, זכה למיעל בחושבנא, אבל ואל השלשה לא בא, יי דלא זכה לאתחברא בהו טו ולמהוי עמהון בחולקא חדא. יהיה: כמה דתנינן, תלתין הוה. ובגין כך, קב"ה ברכיה, באינון תלתין צדיקים.

ריא) תא חזי. אמר ליה קב"ה לאברהם, זעקת סדום ועמורה כי רבה, דהא טו סליקת קדמי, מה דאינון יז עבדין, לכל עלמא, דכל עלמא מנעלי רגלייהו דלא יי למיעל בסדום ועמורה. דכתיב ז פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו. פרץ נחל מעם גר: פרצה הוה פריץ יט נחל, לאינון בני עלמא כ דעאלו כא לתמן, דכלהו, ככ דחמאן למאן דהוו יהבי, למיכל כנ ולמשתי לבר נש אחרא, כי שדיין ליה כה בעומקא טו דנהרא, ואיהו דנטייל ליה הכי נמי.

מסורת חזק

א) מן השלשים הכי נכבד: (שמואל ב' כג)
 ח"א ו: ב) פרץ נחל מעם גר: איוב כח.

דרך אמת

ב) כהקדמה ו' ב'.

חלופי גרסאות א) ג'א ל'ג בגימטריא שלשים. ונ"א בגימטריא. ג בדרומי כתב מה שחסר כאן עיי בסוף הספר סימן י"ז. ג ג'א ל'ג הכי. ד ג'א ל'ג הכי. ט ג'א אילין. ו ג'א מיניה. ז ג'א ל'ג ח ג'א מינייהו. ט ג'א כתלחא (אח"כ). י ג'א למיחוי. יא ג'א בבניינא. יב ג'א מינייהו. יג ג'א ל'ג: זכאן. יד ג'א ולא. טו ג'א ולמיחוי. טז ג'א סליקא. יז ג'א עברי. יח ג'א למנעל. יט ג'א מוסיף והוא נחל. כ ג'א דעאלו. כא ג'א ל'ג לתמן. כב ג'א דחמאן. וכ'א לחמא דהוי ול'ג לפאן (אה"ל). כג ג'א ולמיחוי. כד ג'א טו כס ג'א בנוקבא דנקרי. כו ג'א דנחרי. וכ'א דנחלא (אה"ל).

ואברהם היה יתיר

הסולם

מאמר

רח) יהיה, כגימטריא וכו': יהיה, הוא בגימטריא שלשים, כך למדנו, שלשים צדיקים הזמין הקב"ה לעולם להיות בכל דור ודור, כמו שהזמין את אברהם. כלומר כי כתוב אלה תולדות וגו' בהבראם, שנתבאר, שהוא אותיות באברהם, שבשבילו נברא העולם. ואומר שכן בכל דור ודור יש ל' צדיקים שבשבילם נברא העולם כמו שנברא בשביל אברהם.

ט) פתח ואמר מן השלשים הכי נכבד וגו': מן השלשים הכי נכבד, אלו הם שלשים הצדיקים שהזמין הקב"ה לעולם שלא יהיו חסרים מן העולם בכל דור. ובניהו בן יהוידע כתוב בו מן השלשים הכי נכבד, שהוא אחר מהם. רי) ואל השלשה לא בא: תיינו, שיש שלשה (דשויי דף ק"ה ע"ב)

ריא) ת"ח א"ל קב"ה וכו': בוא וראה אמר הקב"ה לאברהם זעקת סדום ועמורה כי רבה, כי עלה לפני מה שהם עושים לכל העולם. כי כל העולם מונעים את רגליהם מלכנס בסדום ועמורה, שכחוב פרץ נחל מעם גר הנשכחים וגו'. פרץ נחל מעם גר מירושו' פרצה

ריב) וְעַל דָּא כְּלָהוּ בְּנֵי עֲלָמָא, הוּוּ נִשְׁכָּחִים מִנֵּי רַגְלֵי. דְּמַנְעֵי רַגְלֵיהוּ
 דְּלָא י' לְמִיעַל תַּמָּן, וּמֵאֵן י' דְּעֵאל, דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נַעוּ, דִּהוּוּ דְּלֵי גּוֹפֵא בְּכַסְנָא,
 דְּלָא הוּוּ יִהְיֵי י' לִיה לְמִיכַל וּלְמִשְׁתִּי, וְאַשְׁתַּנִּי ס' דְּיוֹקְנִיה מִשָּׂאֵר בְּנֵי ו' עֲלָמָא
 דְּכְתִיב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נַעוּ. כְּתִיב הֲכָא נַעוּ. וְכְתִיב הַחֵם נַעוּ מֵעַגְלוֹתֶיהָ. הֲכִי
 נְמִי הוּוּ סְטָאן מֵעַגְלִין וְאוּרְחִין, דְּלָא ז' לְמִיעַל תַּמָּן. וְאַפִּילוּ עִיפֵי ס' שְׂמִיא הוּוּ
 מַנְעֵי * לְמִיעַל תַּמָּן דְּכְתִיב " נְתִיב לָא יִדְעוּ עֵיט וְגוֹי. וּבְגִינֵי כַךְ, כּוֹלֵי עֲלָמָא
 הוּוּ צוּוּחִין עַל סְדוּם, וְעַל עַמּוּרָה, וְעַל כְּלָהוּ קֶרְתִּי, דְּכְלָהוּ כְּגוּוֹנָא חֲדָא הוּוּ.
 רִיג) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, אִיִּל אַבְרָהָם, אֲמַאי. אֲמַר לִיה,
 וְחֲטַאתֶם כִּי כְבֹדָה מֵאֲדָ. בְּגִינֵי כַךְ, אֲרֻדָּה נָא וְאֲרֹאֵה הַכְּצַעֲקָתָה. ס' הַכְּצַעֲקָתֶם
 מִבְּעֵי לִיה, דִּהָא כְּתִיב זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה, וְתִרִי קֶרְתִּי הוּוּ, אֲמַאי הַכְּצַעֲקָתָה.
 אֲלָא, הָא אֲקַמּוּהָ.

ריד) תִּיח' ב) בַּסְטְרָא דְתוֹתֵי קְלָא י' דְּבִרְדָּא, סְלִקִין י"א קוֹטְרֵי, ג) כְּלָהוּ בְּכַתְּפָא.
 מִתְּכַנְשֵׁי בְּחַד י"ב טִיף, וְעֵאלִין בְּגוּ נּוֹקְבֵי דְתֵהוּמָא רַבָּא אֲתַעְבִּידוּ חֲמֵשׁ י"ב בְּחַד.
 חֲדָא אִיהוּ, י"ד כֵּד ס' אִיכָא ס' צִלְיִין, י"ז קִלִין, דְּכְלָהוּ אֲתַעְבִּידוּ חֲדָ. קְלָא דְסִלִיק
 מִתַּתָּא, עֵאל בִּינִייהוּ, וְאַתְמַשְׁכוּ י"ב כְּחַד.
 רטו) וְהֵהוּא קְלָא סְלִקָא וְנַחְתָּא, תְּבַעָא דִינָא לְאַתְמַשְׁכָּא לְתַתָּא. כֵּד הָאֵי
 קְלָא סְלִקָא לְמַתְבַּע דִינָא, כְּדִין אֲתַגְלִי י"ב קְבִיָּה לְאַשְׁגַּחָא בְּדִינָא.

מסורת הזוהר

דרך אמת

יח) בְּאוּחוּ דָּא שְׁלַמְסָה מֵאֲלָן הַכֵּד סָס עֵלְסָ עֵאן. א) נְתִיב לָא יִדְעוּ עֵיטוּ: לְעִיל ב"א דָּף רַגְלֵי צִיּוֹן ב'
 ג) כֵּלֵס שְׁהֵס כְּסוּד הַדִין וְחֵיחִיל בְּכַתְּפִים שְׁהוּל אֲחֹר
 טל) סָסִיס סָפִי הַרְחַמְסִיס כּוֹלֵס מִתְאַסְסִיס כְּפִיפִסָּה אֲחַת שְׁהֵא חֲדָ סִיף לְעוֹכֵר דִין כְּעוֹלָם.

יחלוסי גרסאות ח' גי'א ע'ל. ג' גי'א ל'אנעל. ג' גי'א מוסיף ועאל תתן. ד' גי'א ל'טב ליה. ו' גי'א ל'תן. ס' גי'א
 דיוקניהו. ו' גי'א נשא. ז' גי'א למיעאל. ח' גי'א שטייא. ט' גי'א הכועקתם. י' גי'א דברא. י"א גי'א
 ל"ג קוטר. וגי'א קוטר (א-ל). י"ב גי'א מוסיף טיף טיף. י"ג גי'א כחד. י"ד גי'א ל'טב כר. טו גי'א ל'טב איפא. טז גי'א
 צלילין. יז גי'א קלילין. וגי'א קלילין. יח גי'א כחד. יט גי'א לאשגחא קבייה.

הכצעקתה עשו

הסולם

מאמר

ומשום זה כל העולם היו צועקים על סדום
 ועמורה, ועל כל העדים, כי כולם היו שוים.
 ריג) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה: אֲמַר לוּ
 אַבְרָהָם לְהַקְבִּיָּה, לְמַתָּ. אֲמַר לוּ
 וְחֲטַאתֶם כִּי כְבֹדָה מֵאֲדָ, מִשׁוּם זֶה אֲרֻדָּה נָא
 וְאֲרֹאֵה הַכְּצַעֲקָתָה, וְגוֹי. וְשׂוֹאֵל, הַכְּצַעֲקָתֶם אִיהָ
 צִרְיִן לוֹמְרִי. שְׁהִרִי כְּתוּב זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה,
 וְשְׁנֵי עֲרִים הֵינּוּ, וְלִמָּה אֹמֵר הַכְּצַעֲקָתָה, לְשׁוֹן יְחִיד.
 וְאוֹמֵר, אֲלָא כִּכֵּר בְּאֵרוּחַ.

פ' ה היה סורף הנחל שהוא סדום, לאלו בני
 העולם שנכנסו שם. שכולם, אם ראו למי, שהיה
 נותן לאכול ולשתות לאדם אחר, השליכו אותו
 בעומק הנהר, וכן השליכו את האדם שקיבל
 ממנו האכילה ושתיה.

ריב) ועל דא כְּלָהוּ וכו': ועל כן כל בני העולם
 היו נשכחים מני רגל, כי פנעו את
 רגליהם מלכנוס שמה. ומי שנכנס שמה. דלו
 מֵאֲנוּשׁ נַעוּ, שִׁהוּ דוֹלִים אֶת כַּחוֹת הַגּוֹף בְּרַעַב
 שְׁלֹא נִתְּנוּ לוֹ לְאֲכֹל וּלְשִׁתּוֹת וּנְשַׁתְּנָה צוּדְתוֹ מִשָּׂאֵר
 בְּנֵי הָעוֹלָם. שְׁכַתּוּב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נַעוּ. כְּתוּב כֹּאן
 נַעוּ וְכַתּוּב שֶׁם נַעוּ מֵעַגְלוֹתֶיהָ מֵה שֶׁסִּירוּשׁוֹ שֶׁל נַעוּ
 שָׁנָטוּ מֵעַגְלוֹתֶיהָ וְלֹא נִמְצְאוּ, אִף כֹּאן דְּלוּ מֵאֲרָץ נַעוּ
 סִירוּשׁוֹ שִׁהוּ נּוֹטִים מֵעַגְלוֹת וְאוּרְחוֹת שְׁלֹא לְכַנוּס
 שְׂמָה, וְאַפִּילוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם מִנַּעוּ אֶת עֲצָמָם
 מִלְּכַנוּס שְׂמָה, שְׁכַתּוּב, נְתִיב לָא יִדְעוּ עֵיטוּ.

ריד) תִּיח' ב) בַּסְטְרָא וכו': בוא וראה בצד,
 שמתחת קול הברד, עולים כל
 הסבכים בכתף. מתאספים בטסה אחת, ובאים
 בהנקבים של תהום הגדול, ונעשו חמשה באחד.
 אחד הוא כשיש קולות צלולים, שכולם נעשו
 אחד, כי הקול של מטה נכנס ביניהם ונמשך
 עמהם כאחד. וק' ל' הוא עולה ויורד ותובע דין
 להמשך

(דסוף דף קיה ע"ב * דף ק"י ע"א)

רטז) אמר ר' שמעון, הכצעקתה. מאן הכצעקתה, דא גזרת דינא, ידתבעא דינא כל יומא. דהכי תנינן כמה שנין יקיימא גזרת דינא, יותבעא

חלוסי גרסאות א ניא גזירת. ב ניא רבנא. ג ניא קיימת. ד ניא גזירת. ה ניא ותבעת.

הכצעקתה עשו

הסולם

מאמר

א' דף קל"ו ד"ה תו מן המדבר. ודף ז' ד"ה ובר ע"ש וע"כ אומר הכתוב הכצעקתה לשון יחיד, כי אין כאן אלא קול אחד.

ווי"ש חד אידו, כד איכא ציילין קלין. מתי כל החמשה אחד, הוא כאשר יש קולות צלולים, כלומר, שקול העב של מטה אינו נשמע בהם, דכלהו אתעבידו חד. שכולם נעשו קול אחד. וקול של מטה אינו מעורב בהם. כי קלא דסליק מתתא דהיינו קול של מלכות - עצמה, עאר בניידו ואחמשובו כחד, בא ביניהם, בין הקולות של מעלה, ונמשך עמהם יחד, כלומר שנבלע בהם ואינו נשמע. וההוא קלא, וקול ההוא של מעלה, הנשמע. סלקא, בסוד נקודת החולם, ונחתא, בסוד נקידת השורק, תבעא דינא, בסוד הדינים הנמשכים מהשורק מטרם שנכללה בחולם. לאתמשכא לתתא, כדי שתוכל להמשך ולהאיר למטה. כד האי כלא סלקא למתבע דינא, כדון אתגלי קביה לאשנחא כדינא, באותה שעה שהקול עולה לתבוע דין. דהיינו בשעת שליטת נקודת השורק. אז נתגלה הקב"ה להשגיח בדין. פירוש כי החגלות הקב"ה ה"ס אור החכמה, ואחר התכללות הקיין זה בזה היא נמשכת משליטת נקודת השורק, שאין אור החכמה בשום ק' אלא בה, (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא) אמנם בעת ההיא הוא משגיח בדין, אבל לאחר התכללות הקיין זה בזה הוא מאיר ברחמים.

ומשמיענו בזה, ביאור הכתוב. אשר. ארדה נא, היינו מנקודת החולם, שהיא חסד אל נקודת השורק שהיא דין, שזה נבחן לירידה כנ"ל. ואראה, כי שם בנקודת השורק יש ראייה, שה"ס אור החכמה כנ"ל. הכצעקתה, הבאה אלי, הוא צעקת הקול האחד לתבוע דין, שבזמן שליטת השורק כי גילוי החכמה היא במיוחד בעת הצעקה הזו, כנ"ל, כד האי קלא סלקא למתבע דינא כדון אתגרי קביה לאשנחא כדינא, כי אין גילוי חכמה בנקודה אחרת זולת נקודת השורק, כנ"ל.

רטז) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כתוב הכצעקתה, ממי הוא הכצעקתה הזו, ומשיב, זהו גזרת דין שתובעת דין בכל יום. שעליה אומר הכתוב הכצעקתה, כי כך למדנו.

הרב

להמשך למטה. כאשר קול הזה עולה לתבוע דין, נתגלה אז הקב"ה, להשגיח בדין.

פירוש. הדינים שבעולם מתחילים לבי בחינות א) מבחינת המלכות עצמה, והקול העולה מדינים הללו, נקרא קול של מטה, דהיינו של המלכות. ב) מבחינת המלכות הממוקמת בבינה, והקול העולה מדינים הללו, נקרא, קול של מעלה, דהיינו של הבינה. וכן נקרא קול הברד, ורומז ע"פ הכתוב קולות וברד שנאמר במכות מצרים, וענין ב' קולות הללו, נתבאר לעיל (בהקדמת הזהר דף קל"ו ד"ה תו מן המדבר ע"ש). קוטרי פירושו סבכים כי דבר מסובך. שקשה להתירו ולפתחו, נקרא קוטרא. כמ"ש קטיר קא חזינא הכא. (יבמות סא.) וכן תרי קוטרי עבדי ביה (שם ק"ז). כחף, פירושו מוחין דאחורים של הגוף, כי הכחף הוא אחורי הפנים, חד טיף פירושו, טפה של נקודת השורק. כי ג' נקודות חולם שורק חירק, שכל המוחין נמשכים מהן, מכונים ג' טיפות (לעיל ברא ית א' דף רס"ד אות שכ"א) ההומא רבא, פירושו כחות הדין הנמשכים מהבינה, (כנ"ל בראשית א' דף רס"ג ד"ה לבתר ההומא רבא).

ווי"ש כסטרא דתותי קלא דכרדא בצד שמתחת הקול של ברד, שהוא הקול של מעלה מבינה, סקקין קוטרי כלהו בכתפא. עולים כל הסבכים, דהיינו שהם נפחחים ומושגים. בכחף, שהוא בחינת מוחין דג"ר דאחורי הגוף. כי קול הברד כולו טוב בלי רע, וע"כ כל סבכי הדינים מקבלים בו את תקונם, ומפרש יותר, מתכנשי כחד טיף, כל האורות מתאספים בטפה אחת מג' הסעות חולם שורק חירק, והיינו בטפה דשורק, שכל הדינים נמשכים ממנה כל עוד שלא נתחברה בטפה דחולם, ולסיכך, ועאלין בנו נוקבי דההומא רבא, שמכח הדינים דשורק הם נכנסים בהנפקים של תהום הגדול, כלומר שבאים בדינים דבינה, שה"ס קול של מעלה כנ"ל. ואז אתעבידו חמש בחד, שכל החמשה ספירות כח"ב תו"מ, נכללו בקול אחד הנזכר, דהיינו אפילו המלכות שהיא קול של מטה נכללה ג"כ בקול הזה של מעלה, הנק' קול הברד. וקול המיכוח עצמה לא ישמע, כי לולי נגלת קולה היו המוחין מסתלקין, (כמ"ש בבראשית (דס"ו דף ק"ו ע"א)

מקמי קב"ה, על דזבינו אחוי ה דיוסף, ליוסף. בגין דגזרת דינא, צווחת על דינא, ועל דא, הכצעקתה הבאה אלי.

ריז) ³ מה הבאה אלי, דא הוא ² רוא, כד"א * בערב היא באה ובבקר היא שבה. ודא הוא הבאה אלי תדיר. כגוונא דא, ² קץ כל בשר בא לפני. והא אתמר. עשו כלה ³ הא אתמר.

ריח) ² ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר ר' יהודה מאן חמא ¹ אבא דרחמנותא כאברהם. ת"ח, בנח כתיב ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו'. עשה לך תיבת עצי גפר. ואשתיק, ולא אמר ליה מידי, ולא בעא רחמי. אבל אברהם, בשעתא דאמר ליה קב"ה, זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. ¹ ארדה נא ואראה וגו'. מיד ² כתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

מסורת הזהר

(א) כערב היא באה: (אסתר ב') ח"א רב: ח"ב רסכ. ח"ג רכ: רמכ: ת"ז חכ"א נז: גח. ז"ח שה"ש ע"ב טא שיא. ב) קץ כל בשר: לעיל ב"א דף ש"ל ציון ד'. ג) ויגש אברהם ויאמר: לעיל דף ג"ה ציון ד'.

חלוסי גרסאות א ג"א ל"ג דיוסף. ב ג"א מאי. ג ג"א מוסיף גזרת דינא רוא. ד ג"א מוסיף לפני ודאי. ס ג"א ותא. ו ג"א הכא רחמנותא דאברהם. ז ג"א ל"ג ארדה נא ואראה וגו'. ח ג"א ל"ג כתיב.

הכצעקתה — עשו

הסולם

מאמר

הכצעקתה. שה"ס גילוי הארת החכמה על ידי צעקה של גזרת דינא. כבדיבור הסמוך. מבאר המלות הבאה אלי, שהוא לשון הוה, שפירושו, שבאה בעת הזווג. כמ"ש בערב היא באה, הרומז על זמן הזווג ההוא המקכל מהארת השורק, שנסקרא ערב, להיותו בשליטת הדינים של השורק, שז"ס ותקם בעוד לילה. (כנ"ל בראשית א' דף קי"ז אות קכ"ה) ודא הוא הבאה אלי תדיר, וע"כ כתוב הבאה אלי, לשון הוה, כי הוא נוהג תדיר, כי בתחילת כל זווג נוהג שליטת השורק בסוד הארת קו השמאל, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ו ד"ה פנימית ע"ש) כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני, והא אתמר, כעין זה אומר הכתוב, קץ כל בשר בא לפני, שאומר ג"כ לשון הוה, בא לפני, (ועי' להלן דף ע"ב אות ר"ג).

הרבה שנים עמדה גזרת הדין, ותבעה מאת הקב"ה, על מה שאחיו של יוסף מכרוהו ליוסף. כי גזרת הדין צועקת שיתגלה הדין. ועל כן אומר הכתוב הכצעקתה הבאה אלי. דהיינו צעקתה של גזרת הדין.

פירושו. גזרת הדין, ה"ס הארת נקודת השורק שבהנוקבא. מסרם התכללותה בחסדים, שאינה מתגלה אלא עם גילוי דינים כנ"ל. וסוד יוסף ה"ס הארת ג"ר (כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף ו' ד"ה אחילי יוסף ע"ש) וע"י שאחיו של יוסף מכרוהו למצרים נסתלקו הג"ר מהם. וזוהו שמרמוז ר"ש, במה שנין קיימא גזרת דינא ותבעא וכו'. דהיינו שתבעת על שנתבטלה הארתה מחמת מכירת יוסף, כגין דגזרת דינא צווחת על דינא, כי רצתה לצעוק ולגלות הדין, דהיינו שרצתה להחזיר הג"ר המתבטלים על ידי מכירת יוסף ומתוך שאין הארתה אלא עם גילוי הדין, כנ"ל על כן מרומזת הארתה בסוד צווחת ער דינא. ועל דא הכצעקתה הבאה אלי, דהיינו גילוי החכמה על ידי צעקתה של גזרת הדין.

ריז) מה הבאה ארי וכו': ושואל מה משמיענו הכתוב בהמלות הבאה אלי, ואומר, זה הוא סוד, כמו שאתה אומר בערב היא באה ובבקר היא שבה. כלומר, אחר שביאר המלה

מאמר האף תספה צדיק עם רשע

ריח) ויגש אברהם ויאמר האף וגו': אמר ר"י מי ראה אב רחמן כמו אברהם. בוא וראה בנח כתוב ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו' ושחק ולא אמר כלום ולא בקש רחמים. אבל אברהם בשעה שאמר לו הקב"ה זעקת סדום ועמורה וגו', מיד כתוב, ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר

(דע"י דף סי ע א)

ריט) א"ר אלעזר אוף אברהם, לא ה' עבד שלימו, כדקא יאות. נח לא עביד י' מידי, ג' לא האי ולא האי. אברהם תבע י' דינא כדקא יאות, דלא ימות זכאה עם חייבא. ושאר י' מחמשים, עד עשרה. עבד ולא אשלים, דלא בעא רחמי בין כך ובין כך, ה' דאמר אברהם לא בעינא למתבע אגר י' עובדוי.

רכ) אבל מאן עבד שלימו כדקא יאות י' דא משה. דכיון דאמר קב"ה " סרו מהר מן הדרך וגו'. עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו. מיד מה כתיב י' ויחל משה את פני ה' אלקיו וגו'. עד דאמר, ג' ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואע"ג דכלהו חטו, לא זו מתמן, עד דאמר ליה י' סלחתי כדברך.

רכא) אבל אברהם לא אשגח אלא אי אשתכח בהו זכאי, ואם לאו לא. ועל דא לא הוה בעלמא י' בר נש, דיגין על דריה, כמשה, דאיהו י' רעיא מהימנא.

רכב) ויגש אברהם ויאמר. אתקין גרמיה למתבע י' דא. " אולי ימצאון שם חמשים. שרא מחמשים, דאיהו י' שירותא למנדע, עד עשרה, דאיהו י' עשיראה. סופא דכל דרגין.

מסורת הזוהר

א) סרו מהר מן הדרך: (שמות ל"ב) ח"א סזו רנז. ח"ג יד: רלא. ז"ח כ"ג טא שלב. ב) ויחל משה: לעיל ס' נח ס"ו ציון א. ג) ועתה אם תשא חטאתם: לעיל ס' נח ס"ו ציון ה'. ד) סלחתי כדברך: (במדבר י"ד) ח"ג יד: קסא: ה) אולי-חמשים: לעיל דף נ"ח ציון ה'. חלופי גרסאות א' ג"א עכיר. ב' ג"א מדי. ג' ג"א ל"ג לא האי ולא האי. ד' ג"א דיניה. ס' ג"א מוסיף מיט דאמר. ו' ג"א עונדא. ז' ג"א ל"ג דא (אה"ל). ח' ג"א חטאתם וגו'. ט' ג"א ל"ג בר נש. י' ג"א רעיא. יא ג"א דינא. יב ג"א שרא למעבד. יג ג"א עשרה.

	הסולם	מאמר
לא זו מתמן עד רמחל קב"ה לישראל הה"ד וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמר וכתוב ויאמר ה' סלחתי כדברך. כי כן גרסינן בזהר פרשת ויקרא דף י"ד ע"ב (דפו"י) ע"ש. והוא פוכרה, כי לא יתכן שלא יביא הכתוב של מחילה הנאמר בעגל, ויביא רק הכתוב, סלחתי כדברך. הנאמר במרגלים.		ריט) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א. אף אברהם לא עשה בשלימות כראוי. נח לא עשה כלום לא זה ולא זה. כלומר לא בקש על צדיקים כאברהם, ולא בקש אף על הרשעים כמשה. כמו שמבאר לפנינו. אברהם תבע משפט כראוי, שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מן חמשים צדיקים עד עשרה. עשה ולא השלים, כי לא בקש רחמים בין כך ובין כך, בין אם יש צדיקים ובין אם אין צדיקים. כי אמר אברהם, איני רוצה לתבוע שכר על מעשי. כלומר, שלא האמין בעצמו שיש לו שכר, עד לבקש בזכותו לפטור את הרשעים מן הדין.
רכא) אבל אברהם וכו': אבל אברהם לא התחשב אלא אם נמצא בהם צדיקים. ואם אין בהם צדיקים, לא התפלל ועל כן לא היה עוד איש בעולם שיגין על דורו כמו משה, שהוא רוצה הנאמן.		רכ) אבל מאן עכיר שלימו וכו': אבל מי עשה בשלמות כראוי, זה משה. כיון שאמר לו הקב"ה סרו מהר מן הדרך וגו', מיד מה כתוב, ויחל משה את פני ה' אלקיו וגו' עד שאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ואף על פי שכולם חטאו לא מש משם עד שאמר לו סלחתי כדברך. ויש כאן השמטת המעתיק, והכי גרסינן
רכב) ויגש אברהם ויאמר: פירושו, שהתקין את עצמו לבקש את זה. אולי ימצאון שם חמשים, התחיל מחמשים, שהוא התחלה לדעת, עד עשרה שהוא סוף כל המדרגות. פירושו, כי ה' קומוח יש בכל מדרגה. זה למטה מזה, היוצאות על ה' בחינות המסך כגיל בפתיחה לחכמת הקבלה אות כ"א עש"ה: ונמצא		(דפו"י דף ק"ו ע"א)

רכג) אמר ר' יצחק עד עשרה, ב אלן עשרה יומין, דבין ראש השנה ליום הכפורים. י בגין כך שרא מחמשים עד עשרה. י וכיון דמטא לעשרה, אמר, מכאן ולתתא לאו י הוא אתר דקיימא בתשובה, בגיני כך לא נחת לתתא מעשרה. ס

רכד) * ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגוי. אמר ר' יוסי, תא חזי, מה כתיב לעילא, י וילך ה' כאשר * כלה לדבר אל אברהם. דהא כיון דאתפרש שכנתא מאברהם, ו ואברהם תב לאתריה, כדין ויבאו שני המלאכים סדומה בערב, דהא חד אסתלק י בשכינתא, ואשתארו אינון תרין. רכה) כיון דחמא י לוט לון, רהט ס בתרייהו. מאי טעמא. וכי כל אינון דהוו אתיין, איהו ב) אעיל לון לביתיה, ויהיב לון למיכל ולמשתי, ובני מתא היך לא קטלין ליה, דהא י לברתיה י עבדו דינא. רכו) י ומאי הוא. דברתיה דלוט, יהבת פתא דנהמא לחד עניא, ידעו בה, שפוח דובשא, ואותבוה בריש י איגרא, עד דאכלוה צרעי.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ויבאו שני המלאכים: לעיל דף כ"ז ציון
א': ב) וילך ה' כאשר כלה: לעיל דף נ"ט ציון ב'.

ב) לעיל ס"ב ע"ג.

חלושי גרסאות א נ"א אילין. ב נ"א בגיני. ג בדפושי כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר סימן ח"י. ד נ"א ל"ג הוא. ה אה"ל כתב רכאן שייך מה שנדרס לעיל בס"ת מאות ע"ב עד אות ע"ו. ו נ"א תב אברהם. ז נ"א מוסיף בשכינתא, כיון דבשר לשרה ועבדו שליחותיה אסתלק (הרמ"ק ואה"ל). ח נ"א לון לוט. ט נ"א אבתרייהו. י נ"א לברתיה. יא נ"א עבד. יב נ"א ל"ג מן ומאי עד אלא. יג נ"א אנרא.

האף חספה צדיק עם רשע

הסולם

מאמר

וכיון שהגיע לעשרה, אמר מכאן ולמטה, סמ המלכות שאינה נמתקח בנינה, אינו מקום העומד בתשובה, אינו נמתק בנינה, הנקראת תשובה, משום זה לא ירד לבקש על למטה מעשרה.

ונמצא בקומת תר חמשים ספירות שהם ה' ספירות כח"ב תו"מ שבכל אחת עשרה ספירות. ובקומת חכמה רק ארבעים ספירות, כי חסרה ע"ס דכתר. ובקומת בינה שלשים ספירות, כי חסרים ג"כ ע"ס דחכמה. ובקומת ת"ת עשרים ספירות, כי חסרים גם ע"ס דבינה. ובקומת מלכות רק עשר ספירות. וז"ש. שרא מחמשים דאידו שירותא למנדע, דהיינו קומת תר שיש בה חמשים ספירות, עד עשרה, דאידו עשיראה, עד קומת מלכות שאין בה רק עשר ספירות והמלכות היא ספירה עשירית לע"ס. סופא דכל דרגין, והיא סוף כל המדרגות.

מאמר ויבאו שני המלאכים סדומה רכד) ויבאו שני המלאכים סדומה וגוי: אמר ר' יוסי בוא וראה מה כתוב למעלה, וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם, כי מאחר שהשכינה נפרשה מאברהם, ואברהם שב למקומו, אז ויבאו שני המלאכים סדומה בערב, כי מלאך אחד נסתלק עם השכינה ונשארו שנים אלו. (כנ"ל דף כ"ח אות ע"ד).

רכה) כיון דחמא לוט וכו': כיון שראה אותם לוט רץ אחריהם, מה הטעם, וכי כל אלו שהיו באים לעירו, היה סכניסם לבייתו, ונותן להם לאכול ולשתות, ובני עירו לא הרגו אותו, וחלא בתו של לוט, שנתנה פת לחם לעני אחד, ונודע להם זה, משחזה דבש, והושיבוה בראש הגג, עד שהדבורים אכלוה.

רכג) אמר ר' יצחק וכו': אר"י עד עשרה שהתפלל עליהם אברהם, אלו הם עשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, שבהם מחתקנות עשר ספירות המלכות לעלות אל הכינה, משום זה התחיל להחפול מחמשים עד עשרה. שהם ע"ס המלכות בחקון עשרת ימי תשובה, (דפושי דף ק"ו ע"א *) דף ק"ו ע"ב)

רכז) אלא בגין דהוה בלידיא, חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא, ועם כל דא, כיון ^א דאעלו לביתא, אתכנשו כלהו, ואסחרו לביתא.
 רכח) א"ר יצחק, אמאי רהט לוט אבתרייהו ^ב דכתיב, ^א וירא לוט ^ב וירץ ^ג לקראתם. ר' חזקיה ור' ייסא. חד אמר. דיוקנא דאברהם חמא ^ד עמהון. וחד אמר שכינתא ^ה אתיא עלייהו. כתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם וכתיב התם ^ו וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

רכט) ^ז וע"ד, וירא לוט וירץ לקראתם ויאמר ^ח הנה נא אדני באל"ף דלית נו"ן יו"ד. סורו נא, גשו נא ^ט מבעי ליה, מאי סורו נא. אלא לאהדרא לון ^י סחרניה דביתא, ^י בגין דלא יחמון לון בני מתא, ולא ^{יא} יעלון באורח מישר לביתא, ובגין כך, סורו נא.

רל) ר' חזקיה פתח ^י כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. כמה אית לון לבני נשא, לאסתכלא ^{יב} בעובדוי דקב"ה, ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי, דכל מאן ^{יג} דאשתדל באורייתא, ^{יד} קב"ה אשתבח ביה לעילא, ואשתבח ביה לתתא, בגין דאורייתא, ^{טו} אילנא דחיי איהי, לכל אינון ^{טז} דעסקין בה, למיהב לון ^{יז} חיינ בעלמא דין, ^{יח} ולמיהב לון ^{יט} חיינ בעלמא ^י דאתי.

מסורת הזהר

(א) וירא לוט: בראשית י"ט. (ב) וירץ לקראתם מפתח האהל: לעיל דף ה' ציון ב'. (ג) הנה נא אדני סורו נא: (שם) ח"א קו. (ד) כי הוא לקצות הארץ: (איוב כ"ח) ח"א סו.

דרך אמת

(א) נראה דל"ד נקט ויזן כי נספרינו כתיב ויקם אהל העוקר ללמוד ויכל נקלחם לניש שרחה השכינה וממילא נלמד ג"כ שיקם היינו כמו ויזן.

חלוטי גרסאות א נ"א דעלו. ב נ"א מוסיף אלא בגין דכתיב. ג נ"א מוסיף לקראתם, משום דחמא וירץ לקראתם [זה אברהם] (הרמב"ם ואה"ל). ד ג"א עליהון. ה נ"א אחינא. ו נ"א מוסיף וירא וירץ. ז נ"א ל"ג וע"ד. ח נ"א מיבעי. ט נ"א סחרניה. י נ"א ל"ג בגין. יא נ"א ייעלון. יב נ"א בסולחנא. יג נ"א דישתדל. יד נ"א ל"ג קב"ה. טו נ"א מוסיף אילנא דחיי איהו ואילנא דחיי איהי (אה"ל). טז נ"א דאתקיסו (אה"ל). יז נ"א חיי. יח נ"א חיים. יט נ"א מוסיף דאתי, דכתיב עץ החיים למחזיקים בה (רמ"ק).

הסולם

מאמר

רכז) אלא בנין וכו': ומשיב. אלא משום שהיה בלילה, חשב שבני עירו לא יראו אותו. ועם כל זה. כיון שנכנסו לבית נאספו כולם וסבבו את הבית.

רכח) אמר ר' יצחק וכו': למה רץ לוט אחרי המלאכים, שכחוב, וירא וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא, אחד אמר שראה עמהם צורתו של אברהם. לכן רץ לקראתם ואחד אמר, שראה השכינה שורה עליהם. לכן רץ לקראתם. וילף גזירה שוה, כתוב כאן, וירא לוט וירץ לקראתם, וכחוב שם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה שם ראה את השכינה. אף כאן ראה את השכינה.

רכט) ועל דא וירא לוט וירץ לקראתם (דפו"י דף ק"ו ע"ב *) דף ק"ו ע"א)

ויבאו שני המלאכים סדומה

ויאמר הנה נא אדני באל"ף דלת נו"ן יוד, דהיינו שם השכינה, ובספרים שלנו לא כתוב וירץ לקראתם, אלא ויקם לקראתם, ונראה דעת הזהר, אשר ויקם לקראתם, המובן הוא שקם ורץ לקראתם, דאם לא כן היה צריך לומר ויקם מפניהם. סורו נא וכו': שואל כתוב סורו נא, גשו נא היה צריך לכתוב, מהו סורו נא, ומשיב, אלא רצה להסב אותם מסביב הבית ולא יכנסו לבית בדרך הרגיל, כדי שבני העיר לא יראו אותם. ומשום זה אמר סורו נא.

רל) ר' חזקיה פתח וכו': ר"ח סתת, כתוב, כי הוא לקצות הארץ יביט, תחת כל השמים יראה. כמה יש להם לבני אדם להסתכל במעשיו של הקב"ה, ולעסוק בתורה יום ולילה. כי כל מי שעוסק בתורה, הקב"ה משתבח בו למעלה

רלא) ת"ח כי הוא לקצות הארץ יביט. למיהב ב לון מזונא, ולספקא
 י לון מכל מה י דאצטריכו, בגין דאיהו אשגח י בה תדיר, דכתיב * תמיד
 עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה.
 רלכ) בגין דארץ דא, מה כתיב ס בה, ב ממרחק תביא לחמה. ולבתר
 ו איהי י יהבת מזונא וטרפא, (ל) לכל אינון ס חיוון ברא, דכתיב י ותקם
 בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.
 רלג) וע"ד כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. לכלהו
 בני עלמא, למיהב לון מזונא וספוקא, ס לכל מה דאצטריך כל חד וחד, דכתיב,
 י פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון.
 רלד) ד"א כי הוא לקצות הארץ יביט. לאסתכלא עובדוי דבר נש,
 ולאשגחא בכל מה דעבדי בני נשא בעלמא. תחת כל השמים יראה. י מסתכל
 יא וחמי לכל חד וחד.

רלה) ת"ח כיון דחמא קב"ה, עובדין דסדום ועמורה, שדר לון לאינון
 מלאכין, לחבלא לסדום. מה כתיב, וירא לוט, חמא לשכינתא, וכי מאן יכיל
 י למחמי שכינתא, אלא, חמא זהרא חד דנהיר, דקא סלקא על רישייהו. וכדין

מסורת הזהר

דרך אמר

א) תמיד עיני ה'—בה: לעיל לך דף קמ"ד ציון ב'.
 ב) ממרחק תביא לחמה: (משלי ל"א ח"ב נ:)
 ג) ותקם בעוד לילה: (שם) לעיל ב"א ס"ט ציון ג'. ד) פותח
 את ידך: (תהלים קמ"ה) ח"ב סב. קנב: ח"ג רכו. ת"ז ז: ת"ח לו: תס"ט ק: קו. ז"ח וישב כ"ט
 טב שיג שמג תק"ח ק"ג טד שיה.

חלוסי גרסאות א נ"א ליה. ב נ"א לה (אה"ל). ג נ"א דאצטריכא (אה"ל). ד נ"א ביה. ונ"א בהו (אה"ל).
 ס נ"א ל"ג בה. ז נ"א איהו, ז נ"א יהיב. ח נ"א חיון. ט נ"א בכל. ונ"א ככל (אה"ל). י נ"א
 ויסתכל. יא נ"א וחמה. יב נ"א למיחמי.

ויבאו שני המלאכים סדום

הסולם

מאמר

לקצות הארץ יביט, תחת כל השמים יראה,
 דהיינו לכל בני העולם, לתת להם מזונות
 ולכללה לפי צרכו של כל אחד ואחד. שכתוב
 פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון.

לפעלה, ומשתבת בו למטה, כי התורה היא עץ
 חיים לכל אלו העוסקים בה. לתת להם חיים
 בעולם הזה ולתת להם חיים בעולם הבא.

רלד) ד"א כי הוא לקצות וכו': פירוש אחר
 להכתוב כי הוא לקצות הארץ יביט.
 היינו להסתכל במעשה בני אדם, ולהשגיח בכל
 מה שבני אדם עושים בעולם. תחת כל השמים
 יראה, היינו שמסתכל ורואה את כל אחד ואחד.

רלא) ת"ח כי וכו': בוא וראה, כתוב, כי הוא
 לקצות הארץ יביט, היינו, כדי לתת
 להם מזונות ולכלכל אותם בכל מה שהם
 צריכים. ארץ היא המלכות. קצות הארץ היינו כל
 הנמשכים ממנה משום שהוא משגיח בה תמיד
 עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד
 אחרית שנה.

רלה) ת"ח כיון דחמא וכו': בוא וראה כיון
 שראה הקב"ה מעשה סדום ועמורה,
 שלח אותם המלאכים להשחית את סדום, מה
 כתוב, וירא לוט, היינו שראה את השכינה.
 ושואל, וכי מי יכול לראות את השכינה. ומשיב,
 אלא ראה אור אחד מאיר ועולה על ראשיהם.
 ואז אמר, הנה נא אדני, באלף דלת, שהוא שם
 השכינה

רלב) כגין דארץ וכו': משום שארץ זו, דהיינו
 המלכות, מה כתוב בה, ממרחק תביא
 לחמה. ואחד כך היא נותנת טרף ומזון לכל
 חיות השדה, שהם המלאכים רכ"ע שכתוב ותקם
 בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.

רלג) וע"ד כי הוא וכו': ועל כן כתוב, כי הוא
 (דמו"י דף ק"ו ע"א)

* ויאמר הנה נא אדני ב באליף דלית, כמה דאתמר. ובגין שכינתא, י ההוא נהירו דנהיר, קאמר סורו נא אל בית עבדכם.

רלו) ולינו ורחצו רגליכם. לא עבד הכי אברהם, אלא בקדמיתא אמר ורחצו רגליכם, ולבתר ואקחה פת י לחם וגו'. אבל לוט אמר, סורו נא אל בית עבדכם ולינו. ולבתר ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם. בגין דלא ב) ישתמודעון בהו בני נשא.

רלו) ויאמרו לא כי ברחוב גלין, בגין ז זכך הוו ס עבדי אורחין דעאלין תמן, לא הוה בר נש דיכנוש לון לביתא. ועל דא, אמרו לא כי ברחוב גלין, ו מה כתיב י ויפצר במ מאד וגו'.

רלח) ת"ח, כד קב"ה עביד דינא בעלמא, שליחא חדא עביד ליה, והשתא חמינן תרי שלוחי, אמאי, וכי לא סגי ז בחד. אלא חד הוה, ומה דאמר תרי, ס חד הוה לאפקא ליה ללוט. י ולשובא ליה, י וחד למיהפך לקרתא, ולחבלא ארעא, ובגין כך אשתאר חד.

מדרש הנעלם

רלט*) יא רבי פתח, כהאי קרא, י ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות במ את ישראל. אמר רבי. י חזי הוית בההוא עלמא. י ולית עלמא קאים, אלא באינן

מסורה הוהר

דרך אסת

א) ויאמר הנה נא אדני: לעיל דף ס"ח ציון

ב) שלא יכירו בהם.

ג) ויפצר במ מאד: (בראשית י"ט)

ד) ואלה הגוים אשר הניח: סופטים ג'.

חלופי גרסאות א) ב"א דאליף דלית גויין יויד. ב) ב"א מוסיף דהוה ההוא. ג) ב"א מוסיף לחם וסערו יבכם וליג וגו'. ד) ב"א כך. ס) ב"א עבדין. ונ"א עברי (אה"ל). ז) ב"א מוסיף (ויסורו אליו עבדו) ועבדו כמה דאמר לון סורו נא בעקמימותא (מאורח מישור) ויעש להם סתה ופצות אפה פסח היח [הוה] (רמ"ק ואה"ל). ח) ב"א תר. ט) ב"א הכי היא וראי בגין דחר. י) ב"א ולשיבא. יא) ב"א ל"ג מן ותר עד אשתאר, וגורס לבתר אשתאר. יב) ב"א מוסיף רבי אבא. יג) ב"א חווא. יד) ב"א ולית באינן וליג קאים אלא. ונ"א ל"ג ולית עלמא ונ"א ולית מעלה אלא באינן. ונ"א ולית מעלה באינן (ד"א).

ויבאו שני המלאכים סדומה

הסולם

מאמר

רלח) ת"ח כד וכו': בוא וראה, כאשר הקב"ה עושה דין בעולם, שליח אחד עושה אותו, ועתה, בהפיכת סדום, אנו רואים ב' שליחים כמ"ש ויבאו שני המלאכים סדומה, וכי לא די מלאך אחד, ומשיב, אלא אחד היה, ומה שאומר הכתוב שני מלאכים, אחד היה לתוציא את לוט ולגציל אותו, ואחד היה להפך העיר ולהשחית הארץ, ומשום זה היה רק אחד בהפיכת סדום.

השכינה כמו שנתבאר (לעיל אות רכ"ט) ובשביל השכינה דהיינו אותה הארה שהיה מאיר על ראשיהם כנ"ל, אמר סורו נא אל בית עבדכם.

רלו) ולינו ורחצו רגליכם: אברהם לא עשה כך, אלא בתחילה אמר ורחצו רגליכם ואחר כך, ואקחה פת לחם. אבל לוט אמר סורו נא וגו' ולינו, ולבתר ורחצו רגליכם וגו'. והוא כדי שלא יכירו בהם בני אדם, כלומר, שאם ירגישו בהם, יאמרו שעתה באו אליו, שהרי עוד לא רחצו רגליהם מן הדרך.

רלז) ויאמרו לא כי ברחוב גלין: אמרו כן, משום שכך היו עושים האורחים שנכנסו שמה, שלנו ברחוב, כי לא היה אדם שיאספם הביתה, וע"כ אמרו, לא כי ברחוב גלין, מה כתוב, ויפצר במ מאד וגו'. (דפו"י דף ק"ז ע"א *) דף ק"ו ע"א)

מדרש הנעלם

מאמר ג"ע וניהגם

רלט) רבי פתח וכו': רבי פתח במקרא הזה, ואלה הגוים אשר הניח לנסות במ את ישראל. אמר רבי, מסתכל הייתי באותו העולם, היינו בעולם הנצחי, ואין העולם עומד א' ;

דשליטין על א רעותא דלכהון. שנאמר * עדות ביהוסף שמו וגו'. אמר
 נ רב יהודה, למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות, בשביל שכבש יצרו.
 דתנינן כל הכובש את יצרו, מלכותא דשמיא אחיל עליה.
 (רמ) דאמר ר' אחא, לא ברא הקב"ה ליציה"ר, אלא לנסות בו בני
 אדם. ומי בעי נ קב"ה לנסותא ד בבני נשא. אין. דאמר ר' אחא, מניל,
 מדכתיב נ כי יקום בקרבך נביא וגו'. ובא האות והמופת וגו'. כי מנסה ה'
 אלקיים וגו'.

(רמא) ו ולמה בעי נסותא, ו דהא כל עובדוי, דבר נש אתגלי קמיה, אלא
 שלא לתת פתחון פה ו לבני אדם, ראה מה כתיב נ ולוט יושב בשער סדום
 דהוה יתיב לנסותא לברייתא. א"ר יצחק, מאי דכתיב ו והרשעים כים נגרש
 וגו'. אפילו בשעת דינו של רשע הוא מעיז פניו, ואזי הוא ברשעתו קיים.
 ראה מה כתיב ו טרם ישכבו וגו'.

(רמב) אמר ר' יצחק, כשם שברא ו קב"ה ו גיע בארץ, כך ברא
 ו גיהנם בארץ. וכשם שברא ו ג"ע למעלה, כך ברא גיהנם למעלה. גן עדן
 בארץ, דכתיב ו ויטע ה' אלקים גן בעדן וגו'. גיהנם בארץ, דכתיב ו ארץ
 עיפתה כמו אופל וגו'.

(רמג) ג"ע למעלה, דכתיב ו והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים
 את ה' אלקיך. וכתיב ו והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה. גיהנם למעלה
 דכתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

(רמד) ג"ע למטה ו כדקאמרן. ג"ע ו למעלה, לנשמתן של צדיקים גמורים,
 להיות נזונין מאור הגדול של מעלה. גיהנם למטה, לאותם ו הרשעים שלא

מסורת הזהר

א) עדות ביהוסף שמו: (תהלים פ"א) ח"ב ע"ד. רכא: ח"ג י"ד. ריב: שב. ז"ח לך כ"ז ט"ד שיא שכב:
 ב) כי יקום בקרבך נביא: דברים י"ג. ג) ולוט יושב בשער סדום: בראשית י"ט. ד) והרשעים
 כים נגרש: לעיל פ' נח קך ציון ב'. ה) טרם ישכבו: בראשית י"ט. ו) גן עדן בארץ: ח"א ע"ט:
 רכז: ר"ט. ח"ב ב'. יב: קמא: קמא: ז"ח י"ד טב שמה רות ז' טא שו. ולעיל בהקדמת הזהר דף ז' ציון
 ו'. וש"נ. ז) גיהנם: לעיל ב"א ג"ח ציון ב'. ח) גן עדן למעלה: לעיל בהקדמת הזהר דף ז' ציון ב'.
 ט) ויטע—גן בעדן: לעיל ב"א ר"ח ציון ב'. י) ארץ עיפתה: (איוב י') ח"א קצב. ריב. ח"ג רפה.
 ז"ח רות ע"ט ט"ד שב. יא) והיתה נפש אדוני: (שמואל א' כ"ה) ח"א ר"ח: ח"ב נט. צט: קטב: קעח:
 ח"ג כ"ד: כה. נה: עא: קפו. ריב: יב) והרוח תשוב אל האלקים: לעיל לך מ' ציון א'.

חלושי גרסאות א ג"א רותין דלחון. ב ג"א ר"י. ג ג"א ל"ג קב"ה. ד ג"א לבני. ס ג"א ולא. ו ג"א ותא.
 ז ג"א לאדם וליג לבני. ח ג"א הקב"ה. ט ג"א כדקאמר. י ג"א ל"ג למעלה. יא ג"א מוסיף
 הרשעים דישראל.

מאמר	הסולם	ג"ע וביהנם
אלא על אלו הצדיקים המושלים על רצון לבם. שנאמר עדות ביהוסף שמו וגו', ואמר רב יהודה, למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות בשביל שכבש יצרו, כי למדנו, כל הכובש את יצרו מלכות שמים ממחנת עליו.	(רמא) ולמה בעי נסותא דהא וכו': (א"צ פירוש)	
(רמב) אמר ר' יצחק כשם וכו': (א"צ פירוש)		
(רמג) ג"ע למעלה דכתיב וכו': (א"צ פירוש)		
(רמד) ג"ע למטה כדקאמרן וכו': (א"צ פירוש)		
(רמ) דאמר ר' אחא לא ברא וכו': (א"צ פירוש)		גיהנם

(רמ"וי דף ק"ו ע"ב)

קבלו ברית מילה, ולא האמינו בהקב"ה, ודתו, ולא שמרו שבת, ואלו ה' הם עכו"ם, שנדונים באש, שנאמר * מאש יצאו והאש תאכלם וגו'. וכתוב ² ויצאו וראו בפגרי האנשים וגו'.

רמה) גיהנם למעלה, לאותם פושעי ישראל שעברו על מצות התורה, ולא ³ חזרו בתשובה, שדוחים אותם לחוץ, עד שיקבלו ⁴ עונשם. והולכים וסובבים כל העולם שנאמר ⁵ סביב רשעים יתהלכון.

רמו) ושם נדונים שנים עשר חדש לאחר כן, מדורם עם אותם שקבלו עונשם ⁷ במותם * כל אחד ואחד כפי המקום הראוי לו. והרשעים של ⁸ עכו"ם, נדונים תמיד באש ובמים, ושוב אינם עולים, שנאמר ואשם לא תכבה.

רמו) משפט ¹ הרשעים בגיהנם, כמה דכתיב, והי' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש וגו'. ושוב אינם עולים, ולא יקומו ליום הדין, שנאמר ¹ אשר הפך הי' באפו ובחמתו, באפו: בעולם הזה. ובחמתו: בעולם הבא.

רמח) אמר ר' יצחק ¹ להאי גוונא אית ג"ע למעלה, ואית ג"ע למטה. אית גיהנם למטה, ואית גיהנם למעלה. אמר ר' יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם, וחללו שבת בפרהסיא, וחללו את המועדות, ושכפרו בתורה, ושכפרו בתחיית המתים, וכדומה להם, יורדים לגיהנם ² שלמטה, ונדונים שם ושוב אינם עולים.

רמט) אבל יקומו ליום הדין, ויקומו לתחיית המתים, ועליהם נאמר ³ ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ועליהם נאמר ⁴ והיו דראון לכל בשר. מה דראון, ⁵ דיי ראון, שהכל יאמרו דיי ⁶ בראייתם, ועל הצדיקים שבישראל נאמר, ⁷ ועמך כלם צדיקים וגו'. (ע"כ מדה"נ) ⁸ רנ) "והי' המטיר על סדום ועל עמורה יי' וגו', ר' חייא פתח, ⁹ הנה יום

מסורת הזהר

א) מאש יצאו: יחזקאל טו. ב) ויצאו וראו בפגרי: לעיל כ"ב דף רכ"ח ציון ב'. ג) סביב רשעים יתהלכון: תהלים י"ב. ד) אשר הפך הי' באפו: (דברים כ"ט) ח"א קה. ה) ורבים מישני אדמת: (דניאל י"ב) לעיל כ"ח דף ע"ד ציון י"א. ו) והיו דראון לכל בשר: שם. ז) ועמך כלם צדיקים: לעיל כ"א דף ש"א ציון א'. ח) והי' המטיר על סדום: לעיל פ' נח מ' ציון א. ט) הנה יום יום הי': (ישעיה י"ג) ח"א ריה.

חלופי גרסאות א) ג"א אומות העולם. ול"ג הם עכו"ם ונ"א עע"ו. ב) ג"א חזר. ג) ג"א ענשם. ד) ג"א כמותם. ס) ג"א אומות העולם. ונ"א אומות העולם עע"ו. ו) ג"א רשעים. ז) ג"א כהאי. ח) ג"א למטה. ט) ג"א רי. י) ג"א בראייתם. יא) ג"א גפרית ואש מאת הי' סן השמים ול"ג וגו'.

הסולם

מאמר

רמה) גיהנם למעלה לאותם וכו': (א"צ פירוש) רמו) ושם נדוני י"ב חודש וכו': (א"צ פירוש) רמו) משפט הרשעים בגיהנם וכו': (א"צ פירוש) רמח) אמר ר' יצחק להאי גוונא וכו': ומסיים ר' יצחק. לאופן הזה שבארתי, יש ג"ע למעלה וכו'.

מאמר והי' המטיר על סדום

רנ) והי' המטיר על סדום ועל עמורה וכו':

ר' חייא פתח. הנה יום הי' בא אכזרי

וגו'

(דפו"י דף ק"ו ע"ב *) דף ק"ו ע"א

ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא, דא בי דינא לתתא. ^א בא: כמה דאתמר * הבאה אלי י בגין דלא עביד דינא, עד דעאל, ונטיל רשו, כגוונא דא, ^ב קץ כל בשר בא לפני.

רנא) ד"א הנה יום ה' בא. דא י הוא מחבלא לתתא, כד נטיל נשמתא. בגיני כך אכזרי, ^ד ועברה, לשום הארץ לשמה. דא סדום ועמורה. וחטאיה (* ישמיד ממנה. ^ה אלין יתבי ארעא.

רנב) מה כתיב בתריה, ^ו כי ככבי השמים וכסיליהם וגו'. דהא מן ^ז שמיא ^ח אמטר עליהון אשא, ואעבר לון מן עלמא. לבתר מה כתיב, ^י אוקיר אנוש מפז וגו'. דא אברהם, דקביה סליק ליה, על כל בני עלמא.

רנג) ר' יהודה אוקים לון ^כ להני קראי י ביומא דאתחרב בי מקדשא, דבההוא יומא, אתחשכו עלאי ותתאי, ואתחשכן ^ל שמיא וככביא. ר' אלעזר, ^מ מוקים להני קראי, י ביומי דיוקים קב"ה, לכנסת ישראל מעפרא, וההוא

מסורת הוהר

(א) הבאה אלי: לעיל דף סי ציון ג. (ב) קץ כל בשר: לעיל כ"א דף שיל ציון ד'. (ג) כי ככבי השמים: (שם) ח"א קטב. קצו: רי. ח"ב פה. ח"ג קמא: (ד) אוקיר אנוש מפז: ישעיה י"ג.) ח"ג ג'. רש. ז"ח חוקת נ"ב טג שמה.

חלופי גרסאות א נ"א ליג בא. ז נ"א מוסיף אלי עשו. נ נ"א כד מחבלא לתתא נטיל. ד נ"א מוסיף ועברה וחרין אף. ה נ"א אלין. ונ"א מוסיף דא אלין (אה"ל) ו נ"א ליג כי. ז נ"א שמיא. ח נ"א אמטיר. ונ"א מוסיף הוה אמטיר (אה"ל). ט נ"א להאי קרא (אה"ל). י נ"א יומא. יא נ"א שמיא וכוכבייא. יב נ"א מוקי. יג נ"א ביומא.

מאמר הסולם וה' המסיר על סדום

לעיל (באות רט"ז ע"ש) וז"ס בא לפני ליטול רשות. כי בא בתחילת כל זווג כנ"ל.

רנא) דבר אחר וכו': פירוש אחר. הנה יום ה' בא, זהו המחבל של מטה. דהיינו מלאך המות, כשהוא נוטל את הנשמה, משום זה קורא אותו הכתוב, אכזרי. ועברה וגו' לשום הארץ לשמה, זהו סדום ועמורה. שנהסכו והיו לשמה. וחטאיה ישמיד ממנה, אלו יושבי הארץ ההיא.

רנב) מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב אחריו, כי ככבי השמים וכסיריהם וגו', כי מן השמים המטיר עליהם אש והעבירם מן העולם. ואחר כך כתוב, אוקיר אנוש כפז וגו', זהו אברהם, שהקב"ה העלה אותו למעלה מכל בני העולם.

רנג) ר' יהודה אוקים וכו': ר"י העמיד את המקראות האלו. על יום שנחרב בית המקדש. שביום ההוא נחשכו העליונים והתחתונים ונחשכו הככבים ומולות.

ר' אלעזר מוקים וכו': ר"א מעמיר את מקראות הללו, ביום שהקב"ה יקים את כנסת ישראל מן העפר. דהיינו לעת הגאולה, ויום

וגו': הנה יום ה' זה בית דין של מטה, דהיינו הדינים הנמשכים מהמלכות, בעת שהיא בהארץ השמאל שה"ס נקודת השורק, מטרם שנכלל של ידי קו אמצעי. שלמעלה באות רט"ז מכנה אותה נורת דינא. בא, פירושו כמו שנתבאר בפירוש הכתוב הבאה אלי, (לעיל באות רי"ז) שהיא בא תמיר לכל התחלת הזווג. הבאה אלי, משום שאינו עושה דין עד שנכנס ומקבל רשות, כעין זה נתבאר בהכתוב קץ כל בשר בא לפני, (לעיל נח דף כ"ט אות ע"ח) שבא לקבל רשות.

פירוש. כי נתבאר לעיל (בראשית ב' דף קל"ו ד"ה פוימיוח) שב' פעולות נוהגות בכל זווג, ופעולה הראשונה ה"ס נטילת רשות, שפירושו שאין הנוקבא מתפייסת לזווג עם ז"א, מטרם שממשיך לה הארת השמאל שה"ס הארת נקודת השורק. וע"כ נבחן המשכת הארת השמאל, לבחינת נטילת רשות לזווג. עש"ה, וזה אמרו כאן, בגין דרא עביד דינא עד דעאל ונטיר רשו. כי בעת שז"א מקבל רשות מן הנוקבא, דהיינו בעת שממשיך לה הארת השמאל, באותו רגע כל בעלי הדין מקבלים רשות מז"א לפעול הדינים, כי אין הארת שמאל בלי גיטוי הדינים, כי ע"כ נקראת נורת דינא. (דמו"י דף ק"ו ע"א * דף ק"ז ע"ב)

יומא, ה' יתידע ל' לעילא ותתא, דכתיב * והיה יום אחד הוא יודע ליו'.
י' והוא יומא, יומא דנוקמא איהו, דזמין קב"ה י' לנקמא משאר עמין
ס' עעכוי"ם.

רנד) וכד קב"ה, יעביד נוקמין, בשאר עמין י' עעכוי"ם, כדין אוקיר
אנוש מפז. דא מלכא משיחא, דיסתלק ויתייקר על כל בני ע"מא, וכל בני
ע"מא יפלחון ויסיגדון קמיה, דכתיב י' לפניו יכרעו ציים וגו', מלכי תרשיש
דגו'.

רנה) ת"ח, ס' אע"ג דנבואה דא, אתמר על בכל, בכלא אתמר. דהא חמינן
בהאי פרשתא, דכתיב י' כי ירחם ה' את יעקב. וכתיב י' ולקחום עמים
והביאום י' אל מקומם.

רנו) וה' המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא, דנטיל רשו מעילא.
ר' יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב, מאת ה' מן השמים. בגין לאשתכחא,
דינא ברחמי, ואי תימא מאי רחמי הכא. דכתיב, " והיה בשחת אלקים את ערי
הככר ויזכור אלקים את אברהם י' וגו', ולבחר נפקו מניה תרין אומין שלמין.
וזכה דנפיק י' מניה, י' דוד ושלמה מלכא.

מסורת הזוהר

א) והיה יום אחד יודע לעילא ותתא, דכתיב * והיה יום אחד הוא יודע ליו'.
ב) לפניו יכרעו ציים: (תהלים ע"ב) ג) כי ירחם ה' את יעקב: (ישעיה י"ד) ח"א רטו: ד) ולקחום
עמים: (שם) ה) ויהי בשחת—ויזכור: לעיל רף ג"ב ציון ב'.

חלוסי גרסאות א' ג"א יתידע, ב' ג"א לעילא ותתא, ג' ג"א והו, ד' ג"א לינקמא, ה' ג"א ליג עעכוי"ם.
ו' ג"א עע"ו, ז' ג"א ליג עעכוי"ם, ח' ג"א עע"ו, ט' ג"א מוסיף יכרעון ויסגדון, י' ג"א ואע"ג.
כ' ג"א ליג את יעקב, י' ג"א ליג אל מקומם, י"א ג"א ליג וגו', י"ב ג"א מוסיף וישלח את לוט, י"ג ג"א מיניה, י"ד ג"א
מוסיף דוד מלכא.

וה' המטיר על סדום

הסולם

מאמר

בהספרים שלנו, מובא כתוב זה בהפרשה
שלאחריה.

ויום ההוא יתח ידוע למעלה ולמטה. שכתוב,
והיה יום אחד הוא יודע לה', ויום ההוא הוא
יום של נקמות שעתיד הקב"ה לנקם משאר
עובדי עבודה זרה.

רנו) וה' המטיר על סדום: זהו מדרגה של
בית דין של מטה, שמקבל רשות
מלמעלה. פירוש והויה, יורה, הוא, ובית דינו,
(כנ"ל ב"א דף י"ט אות י"ב) הוא, היינו
ז"א, ובית דינו היינו הנוקבא, שהיא בית דין
של מטה, ומדרגה של בית דין שלמטה, היינו
גזרת דינא, (הנ"ל, באות רט"ז) ואומר שעל
כן כתוב וה', שגם ז"א נזכר בפעולה זו, כי
גזרת דינא לא פעלה הדין דסדום עד שקבלה
רשות מלמעלה, דחיינו מז"א, המרומז בהשם.
והויה.

רנד) וכד קב"ה וכו': וכאשר הקב"ה יעשה
נקמות בשאר העמים עובדי כו"מ, אז
גאמר אוקיר אנוש מפז. זהו מלך המשיח,
שיתעלה ויתכבד על כל בני העולם, וכל בני
העולם יעבדו וישתחוו לפניו, שכתוב, לפניו
יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'.

ר' יצחק אמרוכו': ר"א, שפעל הדין ברחמים,
שכתוב, מאת הויה מן השמים.
והויה הוא שם הרחמים, כדי שימצא הדין ברחמים,
דהיינו כמ"ש לעיל (דף ס"א אות ר"ה) ואם
תאמר מהו הרחמים כאן, ומשיב, שכתוב ויהי
בשחת אלקים וגו' ויזכור אלקים את אברהם

רנה) ת"ח אע"ג וכו': בוא וראה, אף על פי
שנבואה זו, דהיינו הסוסקים הנה יום
ה' בא אכזרי וגו' אוקיר אנוש מפז וגו', נאמרה על
בבל, שנאמר שם משא בכל, עם כל זה, על הכל
נאמרה, כי אנו רואים שכתוב בפרשה זו, כי
ירחם ה' את יעקב, וכתוב ולקחום עמים
והביאום אל מקומם. הדי שאין נבואה הזו
מיוחדת דוקא לבבל, ונראה שלבעלי הזוהר
היתה חלוקה אחרת בסדר הפרשיות, כי

רנז) חמי מה כתיב * ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. ת"ח בשעתא דדינא ה' שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לבינ לאשתכחא בשוקא, בגין דכיון י דשריא דינא, לא אשגח בין זכאה וחייבא, ולא י בעי ד לאשתכחא תמן. והא אתמר דבג"כ אסתים נח בתיבה, ולא ישגח בעלמא בשעתא דדינא יתעביד. כ וכתיב י ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. עד דיתעביד י דינא. ז ובג"כ ויאמר המלט על נפשך אל תביט אחרוך וגו'. ה' רנח) ר' יצחק ור' יהודה הוו אזלי בארחא. אמר ר' יהודה לר' יצחק, דינא דעביד קב"ה במבול, ודינא דסדום, תרווייהו דינין דגיהנם הוו. בגין כ דחייבי גיהנם, אתדנו י במיא ובאשא.

רנט) אמר ר' יצחק, סדום בדינא דגיהנם אתדן, דכתיב, וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש י' מאת ה' מן השמים. דא מסטרא דמיא ודא מסטרא דאשא. י' דא ודא הוא דינא דגיהנם, וחייבין דגיהנם י' בתרין דינין ד אלין אתדנו.

רס) א"ל, דינא דחייבי דגיהנם, תריסר ירחי, וקב"ה סליק לון מגיהנח. ותמן מתלבנין, ויתבין לתרעא דגיהנם י' וחמאן אינון י' חייבין דעאלין. י' י' י' לון י' תמן, ואינון תבעי רחמי עלייהו. י' ולבתר, קב"ה חייס כ עלייהו, כל ואעיל

מסורת הזהר

(א) ויהי כהוציאם: ח"א קח: ח"ב קנו. ב' ואתם לא תצאו: לעיל פ' נח ל' ציין ב'.

חלוסי גרסאות ה' ג"א שריא, ונ"א שרייא, ז ג"א דשרייא, ג ג"א מוסיף בעי בינ, ד ג"א לאסתכלא. ס ג"א וקרא אוכח דכתיב, ו ג"א מוסיף דינא ואתעבד (אה"ל). ז ג"א בגיכ. ה ג"א מוסיף א"ל דייך לשיובא נמשך ונמשא דביהך ולא דחוס [תחוס] על ממנך [פמונך] אל תביט אחרוך אנת אתחייבה עמתך וזכות אברתם [דאברחם אשתויבת] אנת אשתויב וליתך כדאי לפחוי כפורענתא [כפורענותחן] [רמ"ק וזה"ל]. ט ג"א דחייבין דגיהנם. י ג"א במי'א, י' ג"א ל"ג מאת ה' מן השמים, י' ג"א ל"ג דא, י' ג"א בתרי, י' ג"א אילין, טו ג"א מוסיף דגיהנם, תריסר שתא, כז ג"א חייבייא, כ' ג"א דחייבין, י' ג"א ל"ג תמן, י' ג"א ל"ג ולבתר [קב"ה חייס עלייהו, כ ג"א עליהו, כל ג"א ועאלי, ונ"א ועאלין ול"ג לון.

מאמר	הסולם	ה' המטיר על סדום
<p>וגו'. ואח"כ יצאו ממנו, מלוט, שתי אומות שלמות. וזכה שיצאו ממנו דוד ושלמה המלך. רנז) חמי מה כתיב וכו': ראה מה כתוב. ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר המלט על נפשך וגו'. בוא וראה בשעה שהדין שורה בעולם, הנה למדנו, שאדם אינו צריך להמצא בשוק, כי מאחר שהדין שורה אינו משגיח להבדיל בין צדיק לרשע, וע"כ אדם אינו צריך להמצא שמה. לכן נתבאר (לעיל פ' נח דף ע"א אות ר') שמשום זה נסתתר נח בתיבה, כדי שלא יביט בעולם בשעה שהדין נעשה. וכן כתוב, ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. דהיינו עד שהדין כבר נעשה, ומשום זה, כתוב, ויאמר המלט על נפשך אל תביט אחרוך.</p>		

לון לדוכתא דאצטריך לון. מההוא יומא ו ולהלאה, גופא אשתכך בעפרא, ונשמתא ירתא *) אתרה י כדחזי לה.

רסא) ת"ח, דהא אתמר, דאפילו אינון בני טופנא, לא אתדנו, אלא באשא ד ומיא. מייא ס קרירן ו נחתי מלעילא, ומייא רתיחן ו סלקי ס מתתא כאשא. ואתדנו בתרי דינין, בגין דדינא דלעילא, הכי ס הוה, י בג"כ בסדום גפרית ואש.

רסב) א"ל, אי יקומון ליום יא דינא. א"ל יא הא אתמר. אבל אלין יא דסדום ועמורה, לא יקומון, י וקרא אוכת, דכתיב * גפרית ומלח שריפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח וגו'. אשר הפך ה' באפו ובחמתו. אשר הפך ה': בעלמא דין. באפו: בעלמא דאתי. ובחמתו: בזמנא דזמין קב"ה, לאחייא מתייא.

רסג) סו א"ל ת"ח, כמה דארעא דלהון אתאביד לעלם סו ולעלמי עלמיא, הכי נמי אתאבידו אינון, לעלם ולעלמי י עלמיא. ות"ח, דינא יא דקב"ה, דינא יא לקבל דינא, אינון לא הוה תייבין נפשא דמסכנא, במיכלא י ובמשתיא, אוף הכי קב"ה, לא כל אחיב לון נפשיהו לעלמא דאתי.

רסד) ות"ח, אינון אתמנעו מצדקה, דאקרי חיים, אוף יא קב"ה, מנע מנייהו חיים, בעלמא דין, ובעלמא דאתי. וכמה דאינון יא מנעו אורחין יא ושבילין מבני

מסורת הזהר

(א) גפרית ומלח שריפה : דברים כט.

חלוסי גרסאות א ג"א ולהלא. ב ג"א אתרא. ג ג"א כרקא חזי. ד ג"א ומייא. ה ג"א ל"ג קרירן. ו ג"א נחית. ז ג"א ל"ג סלקי. ח ג"א לחתא. ט ג"א חזי. י ג"א כך. יא ג"א בגיני כך. יב ג"א מוסיף דינא ע"כ. יג ג"א מוסיף הא בדינא. יד ג"א סדום. יו ג"א וקראי אוכיתו. יז ג"א ל"ג א"ל. יח ג"א לעלמי. יט ג"א עלמיא. יא ג"א דעכיד קב"ה. יב ג"א לקביל. יג ג"א ובמשתייא. יד ג"א חאיב. יו ג"א הקב"ה. יז ג"א אמנעו. יח ג"א מוסיף ושבילין דחמין.

וה' המסיר על סדום

הסולם

מאמר

ובחמתו, בזמן שעתיד הקב"ה להחיות המתים. רסג) א"ל ת"ח, כמו שארצם נאכר לעולם ולעולמי עולמים, כן נאכדו גם הם לעולם ולעולמי עולמים. ובוא וראה, הדין של הקב"ה הוא דין כנגד דין, כלומר, מדה כנגד מדה. הם לא היו מחזירים נפש העני במאכל ומשקה כן גם הקב"ה אינו מחזיר להם נפשם לעולם הבא. ומה שהזהר אומר לעולם הבא. הוא בדיוק-משום שלומר מארצם, וארצם נאכד רק במשך זמן שתא אלפי שני, שאז היא נקרא לעולם ולעולמי עולמים, אבל בגמר התקון תחזור סדום לקדמותה כמ"ש (ביחזקאל ט"ו) ואחותך סדום ובנותיה תשבנה לקדמותן. וע"כ גם בנפשם אינו אומר בזמן התחיה, כנ"ל בדבור הסמוך. לענין העמדה בדין, אלא אומר רק לעוה"ב. שהוא נוהג רק במשך שתא אלפי שני.

רסד) ת"ח אינון וכו': ובוא וראה, הם נמנעו מליתן צדקה שנקראת חיים, אף הקב"ה מנע מהם חיים בעולם הזה ובעולם הבא. וכמו שהם מנעו מבני העולם אורחות

ואחר כך, הקב"ה מרחם עליהם, ומעלה אותם גם מפתחו של גיהנום, ומביאם אל המקום הנצרך להם. מיום ההוא ואילך, הגוף נשתכך בעפר, והנשמה יורשת מקומה כראוי לה.

רסא) ת"ח דהא וכו': בוא וראה, כי למדנו, שאפילו בני המבול לא נדונו אלא באש ומים, מים קרים ירדו מלמעלה, ומים רוחחים מלמטה, מן התהום, (כנ"ל ס' נה דף כ"א אות ס' ע"ש) ונדונו בבי דינים, משום שהדין של מעלה כן הוא, בני דינים, מים ואש, משום זה היה בסדום גפרית ואש. שגפרית הוא ממים, כנודע.

רסב) א"ל אי יקומון וכו': שאל אותו, אם יקומו אנשי סדום לעתיד ליום הדין, אמר לו הרי למדנו, אבל אלו של סדום ועמורה לא יקומו לדין, לעתיד בעת תחית המתים, והכתוב מוכיח, שכתוב, גפרית ומלח שריפה כל ארצה וגו' אשר הפך ה' באפו ובחמתו, שפירושו, אשר הפך ה', בעולם הזה. באפו, בעולם הבא.

(דפוסי דף ק"ז ע"ב *) דף ק"ח ע"א

עלמא, הינ' קב'ה, מנע י מנייהו אורחין ושבילין דרחמי, לרחמא עלייהו בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רסה) ר' אבא אמר, כלהו י בני עלמא יקומון, ויקומון לדינא. ועלייהו י כתיב * ואלה לחרפות ולדראון עולם. וקב'ה מארי דרחמין איהו, כיון דדן להו בהאי עלמא, וקבילו דינא, לא אתדנו בכלהו דינין.

רסו) א"ר חייא כתיב וישלח את לוט מתוך ההפכה י וגו'. ו מהו י בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט. ו אלא, בכלהו עכד דיוריה לוט, דכתיב י ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום. ו לא קבילו ליה, בר דמלך סדום קביל ליה * בסדום, בגיניה דאברהם.

סתרי תורה

רסז) (** תוספתא. קטורי רמאי, הורמני י דכדורי, חכימין, י בסכלתנו י יסתכלון למנדע, בשעתא דרישא חוורא אתקין י כרסייא, ע"ג סמכין דאבנין דמרגליטן י טבן.

מסורת הזהר

א) ואלה לחרפות לדראון עולם: לעיל ס' נח ע"ד ציון י"א. ב) בהפוך—אשר ישב בהן לוט: לעיל דף ג"ב ציון ב. ג) ולוט ישב בערי הככר: לעיל לך דף כ"ד ציון א'.

חלוסי גרסאות א' נ"א ל"ג קב'ה. ב' נ"א מינייהו. ג' נ"א ל"ג בני עלמא. ד' נ"א מוסיף כתיב ורבים מישני ארמח עפר יקיצו אלה להי עולם. ה' נ"א ל"ג וגו' מהו. ו' נ"א ל"ג מן מהו עד ב'להו. ז' נ"א ל"ג אלא. ח' נ"א מוסיף וכתיב אשר ישב בהן לוט אלא (וראי) בכלהו עבר דיוריה. ט' נ"א דבורירי, ונ"א דבורייני ונ"א דבורירי ונ"א דטורייני (אח"ל). י' נ"א סכלתנו. יא' נ"א ל"ג יסתכלון. יב' נ"א כרסייא. יג' נ"א ל"ג טבן.

הו' המסיר על סדום

הסולם

מאמר

כתרי תורה

רסז) תוספתא. קטורי רמאי: קשרים הרמים, היינו הצדיקים שנרץ

שלהם מקישרים ברוממות הכב'ה, (כנ"ל ס' נח דף כ"ג אות ס"ד) שרים המנפצים, את כחות הסטרא אחרא, חכמי התכונה, יתבוננו לדעת. קטורי פירושו קשרים. רמאי גבוהים ורמים. הורמני, פירושו שרים, מוציאי לפועל פקודות המלך. כמו שאמרו (עירובין ג"ט) כיון דשכיחי גבי הרמנא. דכדורי, פירושו המנפצי, כי, ואיש כלי מפצו בידו, מתרגם, וגבר מן בהר'יה בידיה. (יחזקאל ט' ב') וכן ונצתי בך גוים מתרגם, ואבדר בך עממין. (ירמיה ג"א כ') ודרך הסתרי תורה הוא לפתוח המאמר בפניה אל חכמי הסוד שישכילו בהדברים.

בשעתא דרישא חוורא, בשעה, שראש הלבן, היינו א"א ששער רישיה כעמר נקי אתקין כרסייא על גכי סמכין דאבנין דמרגליטן טבן, תקן הכסא, הוא בינה, על עמודים של אבנים טובות ומרגליות. דהיינו חסד גבורה

ושבילים שלהם, כן מנע הקב'ה מהם אורחות ושבילים של הרחמים. מלרחם עליהם בעולם הזה ובעולם הבא.

רסה) ר' אבא אמר וכו': רא"א, כל בני העולם יקומו לתחית המתים ויקומו לדין, ועליהם, על אנשי סדום, כתוב, ואלה לחרפות ולדראון עולם. והקב'ה בעל הרחמים הוא, כיון שדן אותם בעולם הזה, וקכלו הדין, אינם נידונים לעתיד בכף הדינים, אלא במקצתם.

רסו) א"ר חייא כתיב וכו': אר"ח, כתוב, וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו' ושואל, מהו בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט, והלא לא ישב אלא כאחת מהן, ומשיכ, אלא בכלום התישב לוט, שכתוב ולוט ישב בערי הככר, ויאהל עד סדום, אלא שלא קבלו אותו, חוץ ממלך סדום שקבלו בסדום, בשביל אברהם, שהחזיר לו הנפש והרכוש, שאבד במלחמת ד' המלכים.

(דפו"י דף ק"ה ע"א ס) דף ק"ה ע"ב ס) ק"ו ע"ב

רסח) בין אינון אבנין, אית חד א מרגליטא, שפירא בחיזו, יאה בריוא, קומטרא נ דקיטרא, דמלהטא בע' גוונין, אינון ע' גוונין נ מלהטן לכל סטר. רסט) אלין ע', מתפרשאן מגו ג' גוונין. אלין זיקין, בזיקין דנציצין לדי סטרי עלמא. הכא ד איתא זיקא תקיפא, דסטר שמאלא, י דאתאחיד ו בשמיא. אינון גוונין שבעין, דינא ז יתיב וספרין פתיחו. ער) מהכא ח נפקי גירין, וסייפין, ורומחין, ואשא ט דקוסטרא. ואתאחיד

חלופי גרסאות א נ"א מרגליטא, ונ"א מרגלא, (אה"ל) ב נ"א דקנטרא, נ נ"א דמלהטן, ד נ"א אתא, (אה"ל). ט נ"א דאחיד, ו נ"א בשמים, ז נ"א יתבו, ונ"א יתבי (אה"ל) ח נ"א ל"ג נפקי, ונ"א נפקין, ט נ"א דקוטרא, (אה"ל).

מאמר הסולם ה' המסיר על סדום

גוונין, וחסר גוון הנוקבא, אבל אלין זיקין נכללים בוויקין דנציצין לדי סטרי עלמא, והם על כן י"ב, דהיינו ד' סטרי עלמא חו"ב תו"מ שיש בכל אחד ג' גוונין. הכא איתא זיקא תקיפא דסטר שמאלא, כאן יש ניצוץ חזק מצד שמאל דאתאחיד בשמיא, תנאחו בשמים שהוא ז"א, פירוש, שמכח הארת ניצוץ הזה נמצא כל בחינה ובחינה מ"ב תבחינות, מקבלת מז"א ששה קצוות, שהם חג"ת נה"י. ונתבאר ג' בחינות בע' פנים הללו: א) שעיקרם הם רק ג' גוונים חו"ב ות"ת, וחסר שם הנוקבא, ב) שמבחינת התכללותם זה בזה, יש גם בהנוקבא אלו ג' בחינות, ומכאן נעשו אלו ג' גוונים ל"ב בחינות, ג) התאחדותם בז"א, וכל בחינה מ"ב בחינות מקבלת ו"ס חג"ת נה"י, ומכאן נעשו למספר ע' בחינות, כי שש פעמים י"ב הם ע"ב, ועקרם רק ע', בסוד ע' סנהדרין וב' צדים, ומאלו ע' פנים נמשכים ע' מלאכים כמ"ש לפנינו, שהם בית דינה של המלכות, אינון גוונין שבעין, דינא יתיב וספרין פתיחו: אלו שבעים בחינות, הדין שבהם נשקט והספרים פתוחים, כלומר, אע"פ שהספרים, שבהם כתוב הדין, פתוחים ונדאים לכל, עם כל זה, הדין נשקט, ואינו פועל כלום, וה"ס מלכות דמות הדין הגנוזה בהם, בסוד, וכי הא טוב (כנ"ל) בהקדמת הוהר דף צ"ט אות קכב).

רע) מהכא נפקי, גירין וסייפין ורומחין ואשא דקוסטרא, מכאן יוצאים חיצים, והרכוח, ורמחים, ואש של המגדל, פירוש, כי נתבאר לעיל שג' הגוונים, הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק, נכללו בכל הר' ואפילו בהנוקבא, וע"כ כשהיא בדינין דהארת שז"אל, נמשכים מכח החולם שבה בחינת הצ"ם, שהורגים מרחוק, וכן מעליית המלכות לבינה, נהצה הבינה, ונפלה ממנה, חציה

בגורה ח"ת רז"א והנוקבא, שהם ד' דגלי הכסא, (כניל דף ו' ד"ה ו"ש ע"ש) שהיא בינה. רסח) בין אינון אבנין, אית חד מרגליטא, בין אלו אבנים, יש מרגלית אחת, היינו הנוקבא דז"א, שפירא בחיזו יאה בריוא, טובת פראה ויפת תואר, קומטרא דקיטרא דמלהטא בע' גוונין מקום קיבוץ העשן והאש, הלוהט בשבעים פנים, היינו גזרת דינא, (המובא לעיל דף ס"ד אות רט"ז) שפירושו הארת השמאל שבנוקבא, מטרם התכללותה בימין, שאז היא מקום הדינים בסוד אש ליהט וקיסור הכבשן, קימטרא, פירושו מקום קבוץ של בגדים ותכשיטים וכדומה, כי על מלחחה, שהוא מקום קבוץ בגדים, מתרגם קמטריא (מלכים ב' יור כ"ב), קיטרא פירושו עשן, מלשון קיסור הכבשן, וענין ע' פנים מבאר לפנינו, אינון ע' גוונין כלהטן לכל סטר אלו ע' פנים ליהטות לכל צד, היינו לדי רוחות העולם שהם חו"ב תו"מ.

רסט) אלין ע' מתפרשאן מגו ג' גוונין, אלו ע' פנים מתבארים מן ג' גוונים, שהם לבן, אדום, ירוק, וגוון המלכות שהוא שחור, אין שם, אלין זיקין דנציצין לדי סטרי עלמא, אלו זיקים נכללים בזיקים שמונצצים לדי רוחות העולם שהם חו"ב תו"מ, כלומר, אע"פ שאלו ע' פנים אין בהם אלא ג' פנים אריה שור נשר שה"ס חג"ת, וחסרים פני אדם, שה"ס הנוקבא, עם כל זה, כשנכללים זה מזה נכלל הנוקבא ג"כ עם החג"ת, ויש ג' פנים בכל אחר, ואפילו בהנוקבא, באופן שיש ג' פנים בפני אריה, וג' פנים בפני שור, וג' פנים בפני נשר, וג' פנים בפני אדם, שהם י"ב פנים, שג' פנים יש בכל אחר מחו"ג תו"מ, ופני אדם חסר בכל אחר מחו"ג תו"מ, ווי"ש אלין ע' מתפרשאן מגו ג' גוונין, (דפו"י דף ק"ז ע"ב)

אשא תקיפא, דנפקא ה' משמים ביה, י וכד אתאחד י אשא עלאה, באלין דלתתא, לית מאן דיכיל ד לאתבר רוגזא * ודינא.

רעא) עיינין ס להטיין וכטיסין דנורא, נחית בהי לעלמא. ווי מאן דאערע ביה, חגיר י חרבין, איהו חרבא שננא בידיה, לא חייס על טב ועל ביש, דהא ה' פסקא דאנון שבועין, ברשו דאתאחיד ההוא סטרא ס דשמיא, נחית בידיא שמאלא.

רעב) בכמה דינין אתהפך, בכמה גוונים הפוך י בכל יומא, איהו אקרי כרום זלות, י' דמתקנא לגבי בני אדם. כל גוונים דכלי זעמו דקביה, ביה אתחזיין. ואינון יתבין י ברומי דעלמא, ובני נשא בסכלותא דלהון, לא משגחי בהון.

רעג) גפרית ואש, התוכא דמיא ואשא, י דמתהתכי מן י' שמיא

מסורת הותר

א) כרום זכות: (תהלים י"ב) ת"ז תכ"ב טו:

חלופי גרסאות א' ג"א מאליקס. ב' ג"א כד. ג' ג"א ל"ג אשא. ד' ג"א לאחבא. ס' ג"א ולהטיין. ו' ג"א בטיסין. ז' ג"א נציצין (אה"פ) ז' ג"א חרבין. ח' ג"א פסקא. ט' ג"א דשמיס. י' ג"א כל. יא' ג"א דמתקני. יג"א דמתקנא (אה"פ) יכ' ג"א ברומו. יד' ג"א דמתהתכי. יז' ג"א שמיס

וה' המסיר על סדום

הסולם

מאמר

שיסגוש בו כשהוא חגור בחרבות, דהיינו הדינים הנפשכים מבחינת נקודת השורק, הנקראים חרות כנ"ל, איהו חרבא שננא בידיה, לא חייס על טב ועל ביש, הוא, יש לו בידו חרב חדה, ואינו מדתם על טוב ועל רע. דהא פסקא דאינון שבועין, ברשו דאתאחיד ההוא סטרא דשמיא נחית בידיא שמאלא. כי הפסק דין של אותם שבועים גוונים הנ"ל, יורד ביד שמאל, ברשות היחוד שנתאחד בו צד השמים. שאז לית מאן דיכיל לאתבר רוגזא, כנ"ל.

רעב) בכמה דינין אתהפך, בכמה גוונים הפוך ככל יומא: בכמה דינין

הוא מתהסך, בכל יום מתהסך לכמה גוונים. דהיינו שמקבלים כל פעם צודה אחרת, כנ"ל (בראשית א' דף ע"ז אות קי"ט) שאומר שם ומתהפכי חדיר לזמנין גוקבי ולזמנין גוברי, לזמנין רוחין, לזמנין עירין קדישין, ע"ש בהסולם. כל גוונים דכלי זעמו דקביה ביה אתחזיין. כל מיני הדינים הנמצאים בכלי זעמו של הקביה נראים בו. ואנון יתבין ברומי דערמא. ואלו הדינים יושבים ברומו של עולם, ובני נשא בסכלותא דלהון, לא משגחי בהון. ובני אדם מחמת סכלותם, אינם מסתכלים בהם. רעג) גפרית ואש, התוכא דמיא ואשא, דמתהתכי מן שמיא אתאחד.

חציה התחתונה ואור הג"ר נתרחק ממנה. ובכונה עשתה כן הבינה, בסוד הנשר שהוא רחמני על בניו ואומר מוטב שיכנס החץ בי, ואל יכנס בבני. (כנ"ל בכמה מקומות) מכה נקודת השורק שבה נמשכים חרבות, שהורג מקרוב, וכן כל הדינים שבשורק נמשכים מכה קרבת אור הג"ר דחכמה כנודע. ומכה נקודת החירק שבה, נמשכים רמחים. שכוללים שניהם, שהורג מקרוב כמו חרב, וכן זורקים אותו ומכה מרחוק כמו חץ. כמ"ש (שמואל י"ח יא) ויטל שאול את החנית וגו'. כי הוא כולל את שניהם. וכללות ג' דינים הללו, עושה בהנוקבא בחינת אש לוהטת שהיא נקרא אשא דקוסטרא. האש שבהמגדל, שהיא הנוקבא.

ואתאחיד אשא תקיפא, דנפקא משמיב ביה: ונאחו בה, בהנוקבא, אש חזקה היוצאת משמים שה"ס ז"א. וכד אתאחד אשא עלאה כאלין דלתתא, וכשנאחו אש העליונה, דהיינו הדינים שבז"א. כאלו שלמטה, דהיינו בע' דינין הנ"ל של הנוקבא, לית מאן דיכיל למתבר רוגזא ודינא, אין עוד מי שיוכל לשבור את הכעס ואת הדין של הדינים שבנוקבא.

רעא) עיינין להטיין במיסיין דנורא, העינים לוחטות כלשונות אש. נחית כהו לעלמא, ז"א יורד עמהם לעולם, היינו בעינים לוחטות, ורומו כזה לסו"ה ארדה נא ואראה וגו'. ווי מאן דאערע ביה חגיר חרבין, ווי למי

(דמויי דף קסו ע"ב * דף קסח ע"א)

א אתאחדו דא בדא, ב ונחח על סדום. ווי לחייבא דלא ג משגיחין על יקרא דמאריהון.

רעד) עשרה שמהן, גליפן בהורמנותא דמלכא, עשר אינון, וסלקין לחושבן סגי. שבעין ג גוונן, מלהטי לכל סטר. נפקי ס מגו שמהן דאגליף רוא ו דעי שמהן ז דמלאכיא. ח דאינון ט ברוא י דשמיא.

רעה) ואינון: יא מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריא. יב קמץ: יג קדומיא, מלכיא, יד צדקיא. טו פתח: טז ספדאל, חומיאל. יז חסדיאל. יח צרי: יט צוריא, רזיא, יפ יופיא. כ סגול: כא סטוטריה, כב גזריאל, כג ותרואל, כד למאל. כה חרק: כז חזקיא, רהטיאל, כח קדשיאל. ש בא: כט שמעאל, לח ברכיא, לו אהיא. לב חלם: לד להדיאל, לה מחניאל. לו שרק: לז שמיאל, רהביאל, קמשיאל. שרק: שמראל, רהטיאל, קרשיאל. רעו) לב אהניאל. ברקיא. גדיאל. דומיאל. לו הדריאל. לו ודרגזיה.

חלוסי גרסאות א ברא אתאחד. ב ברא נחח. ג ברא משגיחין. ד ברא גוונן. ה ברא מוסף מגו ע. ו ברא ל"ג מן רע' ער דשמיא. ז ברא דמלאכיא (די"א) ח ברא מוסף ראינון עולה מ"ב (אה"ל). ט ברא רוא. י ברא רשמים אלין. יא ברא מוסף מיכאל ארני (אה"ל). יב ברא ל"ג קמץ יג ברא קדמיאל (תקונים). ונ"א קמאל (תקונים). יד ברא צוריא. ומוסף הא קמץ באחוי (תקונים). טו ברא ל"ג סתח. טז ברא פתחאל (אה"ל). יז ברא חשדיאל. ונ"א מוסף חסדיאל הא פתח (תקונים). יח ברא ל"ג צרי. יט ברא מוסף יופיאל הא צרי (תקונים). כ ברא ל"ג סגול. ונ"א כתב כאן שרק: שמריאל רהטיאל קרשיאל. שורק: שמיאל וחזקיא רהביאל קמשיאל. ונ"א שרק: שכניאל רעמיאל קניאל. וסדר המלאכים שרק: שמיאל רמאל קרשיאל ואח"כ חר"ק. שב"א. חל"ם. ואח"כ אלפא ביתא (אה"ל). כל ברא סטוטריה (תקונים). כז ברא גבריאל (תקונים). כח ברא וענאל (תקונים) ונ"א ורדיאל. כד ברא למואל. ונ"א מוסף למואל הא סגול. כט ברא ל"ג חרק. ונ"א גורס כאן סדר שב"א. חל"ם. חר"ק. שר"ק. שר"ק. עם שמות המלאכים של כל אחד (תקונים). כו ברא קרשיאל. ונ"א קדשיאל ומוסף הא חרק (תקונים). כז ברא שמעאל. ונ"א שכניאל. כח ברא ברקיא. כט ברא אהניאל ומוסף הא שבא (תקונים). ל ברא ל"ג חלם. לא ברא להריאל (תקונים) ונ"א לעריאל. לב ברא מלכיא. ונ"א מוסף מחניאל הא חלם. לג ברא ל"ג מן שרק ער סוף האות. לה ברא שמועאל רעמיאל קניאל. הא שרק. שמיאל רמאל קרשיאל הא שרק (תקונים) ונ"א שבנאל רימיאל קדומיאל שרק. חכמיאל רימיאל קרשיאל חרק. לה אלפא ביתא כסדרה. ונ"א ל"ג הא"פא ביתא רק שמות המלאכים ולהלן: עניאל. צנאל. אהניאל. רחמיאל. עוריאל. סנניה. [סוסניה] ודרגזיה. רסיסיאל. דומיאל. סניה. טהריאל. עוריאל. גריה. סמכיא. רמיאל. ברקיא. תסוריה [ברא ססוריה] שבניאל. רביאל. [ברא רביאל שבניאל] קנוניה. צוריה. פסיסת. צורטק. עריאל. סמכיא. גריאל. מרוניה. לסני. כמוסיה. יריאל. פטרסויה. חוינאל. [ברא חוינאל ונ"א חוניאל]. זכריאל. [נ"א דבריאל] ואריאל. הינאל. דנדאל. גריאל. בודאל. אנמיאל. [ברא ענמיאל]. ארני על כלה. ובספר זחרי חמה כתב על גוסת הזה שהוא משובש. לו ברא הרמאל (אה"ל). לו ברא ודרגזיה (אה"ל).

הסולם

מאמר

דא ברא ונחח על סדום. גפרית ואש, פירושו, הפסולת של מים והפסולת של אש, שהותכו מן שמים, ונתאחדו זה בזה, וירדו על סדום. כי שמים, ה"ס אש ומים, ימין ושמאל, שנתחברו בז"א ושמים אותיות אש ומים, כנודע, ועל ידי עונות התחתונים נפרדו ונעשו מחלוקת בין אש ומים, שה"ס ב' הקוין ימין ושמאל, ונבחן שהם הותכו, ופסולת הימין ה"ס גפרית, ופסולת השמאל ה"ס אש, ואלו ב' מיני הדינים שנתחברו, הפכו את סדום.

רעד) עשרה שמהן גליפן כהורמנותא דמלכא, עשרה שמות תקונים, ברשות המלך. דהיינו עשר ספירות. עשר אינון, וסלקין לחושבן

ס"ג, הם עשר ספירות, כמ"ש בספר יצירה עשר ולא ט' ולא י"א, ועם כל זה עולים לחשבון גדול, דהיינו לחשבון ע"ב שמות כמו שמכאר לפנינו. שבעין גוונן מלהטי לכל סטר, נפקי מנו שמהן, שבעים גוונין הנ"ל הלוהטים לכל צד יוצאים מתוך השמות, דהיינו מן ע"ב שמות, דאגליף רוא דעי שמהן דמלאכיא דאינון ברוא דשמיא, ששבעים גוונין נחקו ונעשו לסוד ע' שמות של המלאכים, שהם בסוד השמים. כלומר, שהם יוצאים מע"ב שמות של השמים, שהוא ז"א. ויש בהם ג' בחינות כנגד ג' קוין דז"א, וע"כ הנמשכים מקו ימין מסודרים בראשי תיבות של א"ב ביורה, והנמשכים

והנמשכים

זהריאל. חניאל. ט טהריאל. יעזריאל. י כרעיא. י למדיאל. מלכיא. נהריאל.
 סניה. ענאל. נ פתחיא. צוריא. ד קנאל. רמיאל. שעריאל. ט תבכיא.
 רעז) ו תפוריא. ז שכניאל. ח רנאל. קמריה. צוריה. פסיסיה. ט עיריאל.
 סמכיא. נריאל. מדוניה. י לסניה. יא כמסריה. יריאל. טסמסיה. חניאל. זכריאל.
 יב ודריאל. יג הינאל. יד דנבאל. גדיאל. טו בדאל. טז אדירירון. אדני על כלהו.
 רעח) כד מתחרון כלהו כחדא, ברזא חדא, בחילא עלאה, כדין אקרי
 וידוד, כלא בכללא חדא. מאת יי מן השמים, שמא קדישא, י דאתגלף בעי
 שמהן אחרנין, רזא יי דשמים. יט ואלין אינון שבעין, דשלטין כ על אילין עי
 דינין, רזא כא דויהויה, ואלין שבעין שמהן כ כדושה יהויה כ שמים.
 רעט) אלין נטלין יי מאלין, וידוד נטיל מאת יודה, דא מן דא. ואלין
 תליין מאלין, תתאין בעלאין, וכלא קשורא חדא. ובהאי קב"ה אשתמודע
 ביקריה. שמים דאינון עי, רזא ידוד, דא איהו, ברזא דשבעין כ ותרין שמהן,
 ט ואלין כו אינון כז דנפקי מן א ויסע ויבא ויט.

רפ) והיו, ילי, סייט, עלים, מה"ש, לריה, אכ"א, כה"ת, הזי, א"ד,
 לא"ו, הה"ע. חלק ראשון יז"ל, ומב"ה, הר"י, הק"ם, לא"ו, כל"י, לו"ו, פה"ל,
 גל"ך, יי"י, מל"ה, חה"ו. חלק שני נת"ה, הא"א, יר"ת, שא"ה, רי"י, או"ם
 לכ"ב, וש"ר, יח"ו, לה"ח, כו"ק, מנ"ד. חלק שלישי אנ"י חע"ם, רה"ע, יי"ז,
 הה"ה, מי"ך, וו"ל, יל"ה, סא"ל, ער"י, עש"ל, מי"ה. חלק רביעי וה"ו, דני"י, הח"ש,
 עמ"ם, ננ"א, ניל"ת, מב"ה, פו"י, נמ"ו, יי"ל, הר"ח, מצ"ר. חלק חמישי ומ"ב
 יה"ה, ענ"ו, מח"י, דמ"ב, מנ"ק, אי"ע, חב"ו, רא"ה, יב"מ, הי"י, מו"ם. חלק ששי.
 בשכמל"ו.

מסורת הזהר

(א) ויסע-ויבא-ויט: שמות י"ד.

חלופי גרסאות ה' ג"א טהראל (אה"ל). ז ג"א כמעאל (אה"ל). ג ג"א פחחאל (אה"ל). ד ג"א קניאל (אה"ל).
 ס ג"א חרביאל (אה"ל). ז' זה טרר ר"ת של אלמא ביתא למפרע. ג"א חסוריה (אה"ל). ז ג"א שבניאל
 ח ג"א רסאל (אה"ל). ט ג"א עידיאל (אה"ל). י ג"א לסנויה (אה"ל). יא ג"א כמסויה. יב ג"א ורריאל (אה"ל). יג ג"א
 הניאל. יד ג"א דנדאל (אה"ל). טו ג"א ליג בראל (אה"ל). טז ג"א אדירירון. יז ג"א דאתגליף. יח ג"א ליג מן
 דאתגלף עד שמים. יט ג"א רשמיה. יט ג"א ואילין. כ ג"א על עי דרגין רזא. ול"ג אילין עי דינין (ר"א). כל ג"א
 קהויה. כג ג"א בקדושא. כג ג"א מוסיף שמים י"ה (אה"ל). כד ג"א מאילין. כה ג"א ליג ותרין.
 כו ג"א ליג ואילין אינון. כז ג"א ליג מן אינון עד סוף האות. כח ג"א דנפקין (אה"ל). כט ג"א ליג מן דנפקי עון
 סוף האות. ו"א מוסיף דנפקי מן אילין פסוקי.

<p>מאמר</p> <p>והנמשכים מקו שמאל מסודרים בר"ת של תשר"ק צפע"ט. שהם א"ב למפרע המורים על דין. והנמשכים מקו אמצעי מסודרים בר"ת של חשע הנקירות. קמץ. פתח. צירי. סגול. שבא. חלם. חירק. שרק. ושו"ק שמכנים אותו. מלאפוס. רעח) כד מתחרון כ"הו וכו': כאשר מתחברים כולם כאחד. כסיד אחד. ככחו שלהעליון. רהיינו ז"א, אז נקרא והויה. שפירושו הכל בכלל אחד. דהיינו ז"א ונוקבא וע' המלאכים שמתחיה. מאת רהיה מן השמים, היינו שם (דפוי רף ק"ח ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>הקדוש שנחקק בעי שמות אחרים שבסוד השמים, שהוא ז"א שהוא שם ע"ב שבמוחו רז"א כמ"ש לפנינו. ועקרו הוא ע'. ואלו הם עי. דז"א השולטים על עי דינין דנוקבא הנ"ל באות רע"ד דמלהסי לכל סטר. שהם סוד של והויה ואלו עי שמות שבקדושה. דהיינו שבמוחין דז"א. הי"ס דויה בלי ו'. ונקרא שמים.</p>	<p>וה' המטיר על סדום</p> <p>רעט) אלין נטלין מאלין וכו': אלו. עי דיניס שבנוקבא מקבלים מאלו. דהיינו מן עי שמות דז"א. והויה שהוא כולל עי דינין מקבל</p>
--	--	--

רפא) ה ואלין אינון שבעין שמהן, דשלטין, על שבעין דרגין תתאין, רוא וידוד. אלין ג שבעין שמהן ידוד, רוא דאקרי שמים, י שבעא רקיעין אינון, דסלקין לשבעין שמהן, י שמא קדישא, ה ודא איהו * וידוד המטיר, מאת ידוד מן השמים.

רפב) סתרא דסתרין לחכימין אתמסר, שמא * דא י דאקרי שמים, מניה אתברי ז סתרא, דאקרי אדם. חשבן שייפי גופא, דאינון חושבן מאתן וארבעין ותמניא שייפין.

רפג) חשבן אתווהי מאתן ח ושית סרי, שמא דא פ דאיהו רוא י וסתרא כלא דכל י אורייתא, בכ"ב אתוון ועשר אמירן. בגין דהא שמא דא, מאתן י ושית סרי אתוון, ותלתין ותרין שבילין דאתכלילן ביה, הא מאתן וארבעין ותמניא שייפין דגופא.

רפד) רוא דאקרי אדם, דשלטי על כרסיא, רוא דשבעין י דלתתא,

מסורת הזהר

(א) והי המטיר: לעיל פרשת נח דף מ' ציון א.

חלוסי גרסאות ה ג"א אלין, ב ג"א ל"ג שבעין, ג ג"א שבעה, ד ג"א דשמו (אה"ל), ה ג"א ל"ג ודא איהו ז ג"א אקרי, ז ג"א סתרא (אה"ל), ח ג"א ושית סרי אתוון ול"ג מן שמא עד ותלתין, ט ג"א איהו, י ג"א וסתרא, יג"א דסתרין (את"ל), יד ג"א דאורייתא ול"ג דכל, יז ג"א ושסתרי, יח ג"א לתתא.

מאמר הסולם והי המטיר על סודם

רפג) חשבון אתווהי מאתן ושית סרי וכי: חשבון אותיותיו של ע"ב שמות הוא רי"ן. כי בכל שם יש ג' אותיות, וג' פעמים ע"ב הוא רי"ן. שם זה, ע"ב הוא הסוד, והנסתר, כלל כל התורה, וכלל בכ"ב אותיות ועשרה מאמרות שבנימט' ליב שה"ס ל"ב שבילין של החכמה, ונמצא כי שם הזה הוא רי"ן אותיות ועם ל"ב שבילין שנכללו בו, עולם יחד רמ"ח, והם רמ"ח אברים של הגוף, פירוש, זרין נקראים כ"ב אותיות, ועשרה מאמרות היינו עשר ספירות דבינה, ואלו המוחין דע"ב אינם מתגלים זולת ע"י עליה זרין למ"ן אל הבינה, שנתחברו כ"ב אותיות דזרין עם ע"ס דבינה, לפיכך מכונה עליה מ"ן הזו בשם ל"ב שבילין דחכמה או ל"ב נתיבות החכמה. ללמדך שכל החכמה המתגלה באצילות, מתגלים רק בשבילים הללו, וכיון שז"א הוא הגורם לאלו המוחין, ע"כ נחקקו בו בסוד רמ"ח בחינות, שיורה על ל"ב שבילין, ורי"ן אותיות המתגלים ע"י ל"ב שבילים, כנ"ל, וה"ס רמ"ח אברים שבגוף, ומטעם זה מכונה ז"א עצמו ג"כ בשם אדם כמ"ש לפנינו, שיורה על התפשטות מוחין הללו בו.

רפד) רוא דאקרי אדם וכי: וזה סוד שז"א נקרא אדם, השולט על הכסא שהוא סוד שבעים שלמטה, דהיינו ע' דינין וע' מלאכים הנמסכים מהם כנ"ל שחם מכונים כסא, וזה סוד

מאמר
מן הויה שה"ס ע' שמות דז"א. זה מן זה, ואלו תלויים באלו דהיינו התחתונים שהם ע' דינים, תלויים בעליונים שהם ע' שמות דז"א. והכל ששר אחד, כלומר, שמחקרים זה בזה ומאירים בבת אחת, ובוה מתגלה הקב"ה בכבודו, מה שאמרנו ששמים הוא ע' וסוד הויה בלי ו', זה הוא בסוד ע"ב שמות היוצאים מג' הפסוקים: ויסע, ויבא, ויסע, הנאמרים בסדרת קריעת ים סוף.

רפא) ואלין אינון שבעין שמהן וכי: ואלו הם ע' השמות, השולטים על ע' מדרגות התחתונות שהם סוד והויה עם ו', ואלו הם ע' השמות שה"ס הויה בלי ו', בסוד שנקרא שמים, דהיינו ז"א, ז' רקיעים הם, דהיינו ז"ס דז"א הנקרא שמים, שכל אחד כלול מעשר, שעולים לע' שמות של חשם הקדוש, הויה, וזה הוא סוד הכתוב, והויה המטיר, שה"ס ע' דינין דנוקבא, מאת ה' מן השמים שה"ס ע' השמות של חשם הקדוש הויה.

רפב) סתרא דסתרין לחכימין אתמסר וכי: סתר שבסתרין נמסר לחכמים, אשר שם זה שנקרא שמים, ממנו נברא סוד הנסתר שנקרא אדם. שחשבון אברי גופו הם חשבון רמ"ח אברים, פירוש, משמים שה"ס ז"א בהמוחין דע"ב שמות, נמשך האדם, וע"כ נברא באדם, רמ"ח אברים, שהם כנגד רי"ן האותיות שבע"ב שמות, ול"ב נתיבות החכמה, כמ"ש לפנינו.

(דמויי דף ק"ה ע"ב * דף ק"ט ע"א)

וסתרא דא, דכתיב * ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, ודא הוא סתרא דכתיב וי' המטיר על סדום ו' וגו'. מאת י' מן השמים. וכלא חד, ומלה חדא, וסתרא חדא, לתכימי לבא אתמסר י זכאה חולקהון בעלמא, דין ובעלמא דאתי.

רפה) ג סדום גזר דינא דלהון, על דמנעו צדקה מנייהו, כד"א ב ויד עני ואביון לא החזיקה. ובגין כך, ד דינא לא הוה, אל"א מן ה' שמים, צדקה ושמים כל"א י חד, וכתיב ג כי גדול מעל שמים חסדך, ובגין דתליא י צדקה ה' בשמים, דינא ס הוא משמים, דכתיב מאת י' מן השמים.

רפו) דינא דישראל מהאי אתר, דכתיב י ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום. ואקרי ירושלם, אחות לסדום, כד"א ה הנה זה היה עון סדום אחותך, ודינהון הוה מן י שמיא, דינא חדא כסדום, על דמנעו צדקה מנייהו. בר דדא אתהפך, ודא אתחרב, דא אית לה תקומה, ודא לית לה תקומה. (ע"כ סי"ה)

מסורת הזהר

א) ועל דמות הכסא: לילי פ' נח צ"ז ציון ג'. ב) ויד עני ואביון: יחזקאל ט"ו. ג) כי גדול מעל שמים: ח"ב ו. רנב: ח"ג טו. רצח. ד) ויגדל עון בת עמי: איכה ד' ה) הנה זה היה עון סדום: יחזקאל ט"ו.

חלוסי גרסאות א) ג"א ל"ג וגו'. ב) ג"א מוסיף זכאה איהו. ג) ג"א סתם. ד) ג"א ל"ג דינא. וגי'א דינא (אה"ל). ה) ג"א השמים. ו) ג"א חדא. ז) ג"א צדקא (אה"ל). ח) ג"א בשמיה. וגי'א כשמא. ט) ג"א הוה. י) ג"א שמים.

וה' המטיר על סדום

הסולם

מאמר

רפו) דינא דישראל וכו': הדין של ישראל הוא גם כן מאותו מקום, דהיינו מן השמים. שכתוב, ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום, וירושלים נקרא אחות אל סדום. כמו שאתה אומר, הנה זה היה עון סדום אחותך. ועל כן היה דינם מן השמים, דין אחד עם סדום, על שמנעו את עצמם מלעשות צדקה. רק ההפרש הוא שזה נתהפך דהיינו סדום, וזה נחרב דהיינו ירושלים, זה יש לה תקומה, דהיינו ירושלים וזה אין לה תקומה, דהיינו סדום.

פנימיות הדברים, כי ערי סדום היו ממשיתים בחינת ג"ר דהארץ שמאל, וזה היה בחינתם עצמם. ובחינת ירושלים הוא רק ו"ק דהארץ שמאל. ומטרם חטאת סדום, היו המוחין של הארץ השמאל מסודרים למעלה כראוי להיות, דהיינו ג"ר למעלה, ואחריהן ו"ק. ואחריהן גזרת דינא המובא לעיל, (באות רט"ז) וכשחטא ויצא גזר דינם, אז הפך המדרגות ממטה למעלה, בהמוחין דהארץ השמאל, שהעלה גזרת דינא למעלה, שרק היא נעשתה ראויה לזווג, כנ"ל בסו"ה בערב היא באה ע"ש. ואחריה נמשכו הו"ק דמוחין, ואחריהן למטה מכולם נסלו הכלים דג"ר דמוחין. וכיון שהפך ה' המדרגות למעלה כן נתהפכו ערי סדום למטה, להיותם מבחינת

שכתוב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. דהיינו ז"א המכונה אדם, הוא ממעל הכסא, שה"ס הנוקבא וע' דינין שבה. וזה הוא סוד שכתוב והוי"ה המטיר על סדום וגו' שהוא הנוקבא וע' דינין שלה, שה"ס כסא, מאת הויה מן השמים, שה"ס ז"א שהוא ממעל הכסא. והכל אחד וענין אחד וסוד אחד, שנמסר לחכמי לב. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

רפה) סדום גזר דינא וכו': סדום, הגזר דין שלהם היה, על שמנעו את עצמם מלעשות צדקה, כמו שאתה אומר, ויד עני ואביון לא החזיקה, ומשום זה, הדין שלהם לא היה אלא מן השמים. כי צדקה ושמים הוא אחד, וכתוב כי גדול מעל שמים חסדך, הרי שצדקה וחסד נמשכים מעל השמים, ומשום שצדקה תלויה בשמים נמשך גם דינם מן השמים, שכתוב מאת ה' מן השמים. פירוש כי יש דינין דנוקבא ויש דינין דדכורא, (כנ"ל דף י"ט ד"ה והוא) ואומר שדינין דסדום הם דינין דדכורא, דהיינו מן השמים שהוא ז"א. והוא מטעם שגזר דינם יצא על מניעת הצדקה, שפגם הזה נוגע בז"א, שמנעו אותו להשיע צדקה וחסד להנוקבא, וע"כ גם דינם דין דדכורא.

(דש"י דף ק"ט ע"א)

רפז) * ותבט אשתו מאחרינו, מאחריה ה' מבעי ליה, אלא מבתר שכינתא. ר' יוסי אמר, מבתריה דלוט, דמחבלא אזיל אבתריה, וכי אבתריה אזיל, והא י הוא שדר ליה, אלא בכל אתר דהוה אזיל לוט, אתעכב מחבלא לחבלא, י וכל אתר דאזיל כבר, ושביק לאחוריה, הוה מהפך ליה מחבלא. רפח) ובגין כך, אמר ליה, י אל תבט אחריך, דהא י אנא אחבל בתרך, ועל דא כתיב, ותבט אשתו מאחרינו. י וחמת מחבלא, כדין ותהי נציב מלח. דהא בכל י זמנא דמחבלא, לא י חמי י אנפוי י דבר נש, לא מחביל ליה, כיון דאתתיה אהדרת אנפיה, לאסתכלא אבתריה, מיד ותהי נציב מלח. רפט) רבי אלעזר ורבי יוסי, הוו קיימי יומא חד, ועסקי בהאי קרא, אמר רבי אלעזר, כתיב י ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. האי בה בה, תרי י זמני, אמאי. אלא הא אתמר, דקודשא בריך הוא, פליג כל י עמין וארעאן לממנן שליחן, י וארעא דישראל, לא שליט בה.

מסורת הזהר

א) ותבט אשתו מאחרינו: (בראשית י"ט) ח"ב רכד: ב) אל תבט אחריך: בראשית י"ט. ג) ארץ אשר לא במסכנות: לעיל לך דף קמ"ד ציון ג'.

חלוסי גרסאות א' נ"א מיבעי. ב נ"א איהו הוה. ג נ"א ל"ג מן וכל עד ובגין. ד נ"א דינא. ה נ"א וחמת, ו נ"א זימנא. ז נ"א אחמי. ח נ"א אנפי. ט נ"א לבר נש. י נ"א זימני. יא נ"א עלמין. כ נ"א וארעא דישראל קביה ירית לה ולא יהב לה לשליחא ולא לממנא [ממנא] אחרא אלא איהו בלחודוי שליט בה ועמא דישראל לא שליט בהו [כה] מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחודוי [נ"א מוסיף ירית לה אה"ל].

וה' המסיר על סדום

הסולם

מאמר

מאחרינו הלא מאחריה צריך לכתוב. ומשיב ר' יוסי אמר, מאחרינו היינו מאחרינו של לוט. שהמחבל היה הולך מאחוריה ושאל וכי הלך אחרינו המחבל, הלא המחבל שלח אותו ממנו. ומשיב, אלא בכל מקום שלוט היה הולך, נעכב המחבל מלחבל, והמקום שכבר הלך משם, ועזבו לאחרינו, היה המחבל מהפך אותו, ומשום זה אמר לו המחבל: אל תבט אחריך, כי אני אחבל אחריך. ועל כן כתוב, ותבט אשתו מאחרינו, וראתה המחבל, אז נעשתה נציב מלח. כי כל זמן שהמחבל אינו רואה פניו של האדם אינו מחבל אותו, וכיון שאשת לוט החזירה פניה להסתכל אחריך, מיד, ותהי נציב מלח.

הג"ר שנסלו למטה מכולם. ואמר לעיל באות רס"ג] כמה דארעא דלהון אתאביד לעלם ורעלמי עלמיא הבי נמי אתאבידו אינון וכו', והיינו כי תקון זה שנעשה בהארת השמאל נשאר כן בהחלט עד גמר התקון. שנאמר אז ואחותך סדום ובנותיה תשבנה לקדמותם. כי אז יחזרו המדרגות למעלה לקדמותם, דהיינו ג"ר למעלה ואחריהם ז"ת, ולבסוף גזרת דינא.

וזהו אמרו כאן בר דדא אתהפך, ודא אתחרב, כי אע"פ שדין ירושלים וסדום אחד הוא, מ"מ יש הפרש רב, כי סדום להיותם מבחינת ג"ר. הרי נתהפכו ונתבטלו עד גמר התקון, משא"כ ירושלים להיותה מבחינת ו"ק לא נתפכה, כי ו"ק דמוחין דשמאל נשאר מהארת השמאל על מקומם, באמצע, ולא יארע בהם שינוי לעולם, אלא לסבת עונם נחרבו, כי נפרד הזווג העליון לשעתו, עד שיעשו תשובה. וז"ש דא אית לה תקומה, ירושלים יש לה תקומה, אם יעשו ישראל תשובה, ואפילו לפני גמר התקון. ודא לית לה תקומה, וסדום אין לה תקומה, כי המהפכה לא תתבטל מטרם גמר התקון. כנ"ל. (ע"כ סתרי תורה)

מאמר וחבט אשתו מאחרינו.

רפז) ותבט אשתו מאחרינו: ושאל, כתוב

(דפו"י דף ק"ח ע"ב)

מאמר ארץ אשר לא במסכנות. רפט) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י, יום אחד, היו עומדים ועוסקים בכתוב הזה. אמר ר' אלעזר, כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה, אלו בה בה, שתי פעמים, למה לי. אלא הא אתמר וכו' ומשיב, אלא כבר אמרו, שהקב"ה חלק את כל העמים והארצות לממונים שליחים, וארץ ישראל, אין מלאך שולט בה ולא ממונה אחר, אלא הקב"ה לבדו, ומשום זה, הביא את

העם

מלאכא, ולא ממנא אחרא, אלא איהו בלחודוי, בגין כך אעיל א לעמא י דלא שליט בהו אחרא, ד לארעא דלא שליט בה אחרא.

רצ) תא חזי, קודשא בריך הוא, יהיב מזונא תמן בקדמיתא, ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין ס עכרים במסכנות, וארעא דישראל לאו הכי, אלא ארץ ישראל אתון בקדמיתא, ולבתר כל עלמא.

רצא) ובג"כ ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. אלא בעתירו, בספוקא דכלא, תאכל בה, ולא באתר אחרא. בה בקדישו ס דארעא. בה ס שריא מהימנותא עלאה. בה י שריא ברכתא דלעילא, ולא באתר יא אחרא.

רצב) ת"ח כתיב א כגן יי כארץ מצרים. יי עד הכא לא יי אתידע, גן יי אי י הוא ארץ מצרים, טו ואי איהו ארץ סדום, (י) ואי איהו גן יי, דאקרי גן עדן. אלא, כגן יי דאית ס ביה ספוקא, ועדונא דכלא, הכי נמי הוה סדום, והכי נמי מצרים. מה גן יי, לא אצטרך בר נש לאשקאה ליה, אוף מצרים לא אצטרך אחרא לאשקאה י ליה, בגין דנילוס איהו אסיק, ואשקי לכל ארעא יי דמצרים.

רצג) ת"ח מה כתיב ב והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. דא הוא י עונשא דלהון, דאתמנע מנהון מטרא, מה כתיב, ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'. חמי דלא כתיב, ולא עליהם יהיה

מסורת הזהר

א) כגן ה' כארץ מצרים: (בראשית יג) ח' א סא: ח"ג קלו: ז"ח שה"ש ע"ב טא שיט. ב) והיה אשר לא יעלה: זכריה י"ד.

חלופי גרסאות א ג"כ מוסיף לעמא דישראל. ב ג"כ ליג דלא. ג ג"כ דשליט וליג דלא. ד ג"כ ליג לארעא דלא שליט בה אחרא. ס ג"כ ליג עכרים. ו ג"כ עע"ז. ז ג"כ ליג אתון. ח ג"כ לבתר. ט ג"כ ארעא. טו ג"כ שרייא. י ג"כ שרייא. יא ג"כ מוסיף אחרא. בארעא בעתירו לבר במסכנו (אה"ל). יב ג"כ ליג עד. יג ג"כ אתידע. יד ג"כ איהו. טו ג"כ ארץ סדום וליג ואי איהו. טז ג"כ ליה. יז ג"כ ליג מן ליה עד אוף סדום באות רצג. יח ג"כ מוסיף דמצרים, כך היא סדום דכתיב כי כלה משקה כל עירונין דעלמא הוה בה. ו"א מוסיף דמצרים, כך הוא סדום דיא כי כלה משקה כל עירונין דעלמא הוה בה (אה"ל). יט ג"כ ענשא.

מאמר	הסולם	ארץ אשר לא במסכנות
העם. שאין אחר־שולט עליו חוץ מהמכה, אל הארץ. שאין אחר שולט עליה חוץ מהקב"ה.	רצב) ת"ח קודשא בריך הוא וכו': בוא ראה, הקב"ה נותן תחילה מזונות לארץ ישראל, ואחר כך לכל העולם. ונמצאים כל שאר העמים עכרים, מקבלים במסכנות, וארץ ישראל אינו כך, אלא ארץ ישראל ניזון מתחילה, ואחר כך כל העולם ניזונים משירים.	רצב) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, כגן ה' ואם גן ה', הוא הגן הנקרא גן עדן, ומשיב, אלא הסירוש הוא, כגן ה', שהוא גן עדן, שיש בו מלוא ועדון לכל, כן היה סדום וכן היה מצרים. מה גן ה', אין אדם צריך להשקותו כן מצרים, אין אחר צריך להשקותה. משום שנהר נילוס עולה ומשקה את כל ארץ מצרים.
רצא) ובג"כ, ארץ וכו': ומשום זה, כתוב, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, אלא בעשירות, בכל המלוא. האכל בה, ולא במקום אחר. בה, יורה בקדושת הארץ, כה שורה אמונה העליונה, בה שורה ברכה העליונה, ולא במקום אחר. וע"כ כתוב בהמקרא ב' פזמים בה, לרמוז על כל הנזכר.	רצג) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב. והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. זה הוא העונש שלהם שנמנע מהם הגשם. ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו', ראה, שלא כתוב	כאן

(דפוסי דף קיח ע"ב ס) דף ק"ט ע"א)

הגשם, בגין דלא נחית מטרא למצרים, ולא אצטרכן ליה, אלא ב עונשא
 דלהון מה הוא, דכתיב * וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל הגוים:
 ג וגו'. בגין דמצרים לא צריכין למטרא. אוף סדום, ד מה י כתיב ביה, כי כלה
 משקה, כל י עדונין דעלמא הוו בה, ועל דא י לא בעאן דבני נשא
 אחרנין יתעדנון בה.

רצד) רבי ט חייא אמר, אינון הוו חייבין מגרמייהו, ט וממונהון, דכל
 י בר נש דאיהו צר עינא לגבי מסכנא, יאות הוא דלא יתקיים בעלמא. ולא
 עוד, אלא דלית ליה יא חיים לעלמא דאתי. וכל מאן דאיהו וותרן לגבי מסכנא
 יאות הוא דיתקיים יב בעלמא, י ויתקיים עלמא בגיניה, ואית ליה חיים י ואורכא
 דחיי לעלמא דאתי.

רצה) י ויעל לוש מצוער וישב בהר הוא ושתי בנותיו עמו טו וגו'. מאי
 טעמא. בגין דחמא דהוה טו קריב י לסדום, ואסתלק מתמן.
 רצו) רבי יצחק פתח ג והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם וגו'.
 י קב"ה, מסבב, י סבובין דעלמא, ואייתי (ב) קומרין טהירין, י למעבד יא עובדוי
 ולבתר מהפך לון, ועביד לון יב כגונא אחרא.

מסורת הזהר

דרך אמר

- א) וזאת תהיה המגפה: (שם) ח"ב נח:
- ב) ויעל לוש מצוער: ח"א קי: קיא: רנה.
- ג) והוא מסיבות מתהפך: איוב ל"ו.

(ב) פירשטי לעיל דף ס"ג ע"א:

חלופי גרסאות א ג"א עונשא. ב ג"א דילהון. ג ג"א ליג וגו'. ד ג"א ליג מה. ט ג"א דכתיב וליג מה:
 ו ג"א עידונין. ז ג"א מוסיף לא הוו (אה"ל). ח ג"א חיים. ט ג"א מוסיף וממנהון דהוו צר
 (צרי) עינא. י ג"א מאן. יא ג"א חייא. יב ג"א עלמא. יג ג"א עלאה בגיניה. יד ג"א ליג ויתקיים עלמא. יז ג"א
 ואורכא. טו ג"א כי ירא לשבת בצוער ולגב וגו'. טז ג"א ליג קריב. יז ג"א דהוה בצוער קריבא לסדום. יח ג"א
 סדום וניא לסדום. יט ג"א מוסיף, והוא מסיבות קב"ה (אה"ל). יק ג"א סיבובין. כ ג"א למעבד. כל ג"א
 עובדי. כג ג"א בגונא.

ויעל לוש מצוער.

הסולם

מאמר

רצה) ויעל לוש מצוער וישב בהר הוא ושתי
 בנותיו עמו וכו': ושאל מה הטעם
 שעלה מצוער. ואומר, שהוא משום שצוער
 קרוב לסדום וע"כ עלה משם.
 רצו) ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח, והוא
 מסיבות מתהפך בתחבולותיו לפעלם.
 וגו', דהיינו שהקב"ה מסבב סבות בעולם
 ומביא אורות משחיתים שיעשו מעשיו, ואחר
 כך מהפך אותם, ועושה אותם באופן אחר
 טהירין, פירושו אורות. קומרין הוא כמו גומרין
 כי ק' מתחלפת בג', ופירושו משחיתים, כי
 ואכל פרי בהמתך (דברים כ"ח ג"א) מתרגם
 יונתן, ויגמרון ולדי דבעירכון. ואומר בפירוש
 הכתוב, והוא מסבות מתהפך וגו' שמדרך
 הקב"ה, להביא תחלה אורות משחיתים, העושים
 מעשים של חורבן, ואח"כ מהפך אותם ומתקן
 אותם.

כאן, ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא ירד גשם
 במצרים ואינם צריכים לו. אלא עונש שלהם
 מה הוא, הוא כמ"ש וזאת תהיה המגפה אשר
 יגוף ה' את הגוים וגו'. שהוא משום שהמצרים
 אינם צריכים גשם.

אוף סדום וכו': אף סדום היה כגן ה', מה כחוב
 בהם, כי כלה מעקה דהיינו כל מעדני
 עולם היו בה. ועל ון לא רצו, שאנשים
 אחרים יתעדנו בה. ולא קבלו אורחים.

רצד) רבי ח' א וכו': רח"א, הם, אנשי סדום,
 היו רשעים מעצמם ומרכושם, ולא
 מסכת ארצם הטוב, כי לא רצו ליתן צדקה. כי כל
 אדם, שהוא צר עין כלמי עני, ראוי לה, שלא
 יתקיים בעולם. ולא עוד, אלא שאין לו חיים
 לעולם הבא. וכל מי שהוא טוב לב לעני,
 ראוי לו שיתקיים בעולם, והעולם יתקיים בזכותו,
 ויש לו חיים, ואריכות ימים לעולם הבא.

(דעווי דף ק"ט ע"א)

רצו) א ובמה י בתחבולותיו, עביד תחבולין, ומסבב י סבובין, י לאפכא לון, י ולאו כאינון קדמאי. * לפעלם. בגין פעלם דבני נשא, כמה דאינון עבדין עובדין, הכי מהפך לון. כל אשר יצום על פני תבל ארצה. י בגין י דעובדין דבני י נשא, י מהפך לאינון מסבות, בכל י מה דאיהו פקיד לון על פני תבל וגו'.

רצח) רבי אלעזר אמר, והוא מסבות מתהפך. הקב"ה ב) מסבב סבובין, ודייתי, יא עובדין בעלמא לאתקיימא, ולבתר דחשיבו בני נשא י דיתקיימון אינון עובדין, קב"ה מהפך לון לאינון עובדין, מכמה דהוו בקדמיתא. רצט) בתחבולותיו. י בתחבולתו כתיב, ב) כהאי אומנא דעביד מאנין דחרסא, בעוד י דההיא טו טיקלא, י אסתחרת קמיה, חשיב י למעבד כגוונא דא, עביד. י חשיב י למעבד כגוונא אחרא, עביד. מהפך מאנא דא למאנא י דא בגין דההוא כא טיקלא י אסתחרת קמיה. ש) כך קב"ה, מהפך עובדוי, דאיהו י עביד. בתחבולתו חסר יו"ד, ומאן

דרך אמת

א) מנגלל נלגוליס: ב) כוזר הזה שעושה כלי חרס ובעוד שהסקלא בידו שהס האבנים שעושה כלי חרס עליו ככה נלגול האבן ההוא כן הש"י מנגלל נלגוליס כל זמן שהסקלא שהוא ב"ד העליון לפניו ולהחליף מללך ממונה כאללך ממונה אחר:

חלוסי גרסאות א) ג"א במה. ב) ג"א בתחבולותיו. ג) ג"א סיבובין. ד) ג"א לאפכא. ה) ג"א ל"ג ולא. ו) ג"א ובגין ז) ג"א עובדין. ח) ג"א נש. ט) ג"א לאינון מסבות מהפך. י) ג"א לאינון מסבב מהפך. יא) ג"א סיבובין. יב) ג"א עובדוי. יג) ג"א דיתקיימון. יד) ג"א בתחבולתיו. יו) ג"א מוסיף דההיא עגולה. טו) ג"א שקלא. יז) ג"א אסתרת (אה"י). יח) ג"א למיעבד. יט) ג"א ל"ג מן חשיב ער מהפך. כ) ג"א למיעבד. כא) ג"א אחרא (אה"י). כב) ג"א טקלא. כג) ג"א אסתרת (אה"י). כד) ג"א עביד.

ויעל לוס מצוער

בתחילה. והוא חולק על ר"י שפירש הכ' שמתחילה יצאו המעשים בקלקול על ידי קומרין טהירין, ואח"כ הפכס הקב"ה ותקן אותם. ור"א מפרש שמתחילה יצאו טובים וראויים לקיום, אלא שנתקלקלו בסבת מעשי בני אדם, ואח"כ מהפכס הקב"ה אם עושים תשובה.

רצט) בתחבולותיו: בתחבולתו כתוב בלי י, שיורה לשון יחיד. והוא כאומן הזה, העושה כלים של חרס. כל עוד שאותם האבנים מסתובבים לפניו, אם חושב לעשות באופן זה עושה, ואם חושב לעשות באופן אחר עושה, כשהוא רוצה מהפך כלי זו לכלי אחרת. וכל זה הוא, משום שאותם האבנים מסתובבים לפניו.

ש) כך קב"ה וכו': כן הקב"ה מהפך מעשי שהוא לשון יחיד, ומי הוא התחבולה, הוא בית דין של מטה, שהיא הנוקבא דז"א, והיא האבנים המסתובבים לפניו. לפי שהמוחין באים להנוקבא

הכולם

רצו) ובמה, בתחבולותיו וכו': ושואל ובמה, מהפך אותם. ואומר שזהו שכתוב בתחבולותיו, הקב"ה עושה תחבולות ומסבב סבות להפך אותם, עד שאינם כמו הקודמים. לפעלם, היינו לפי פעלם של בני אדם, לפי המעשים שהם עושים, כך מהפך אותם המעשים של קומרין טהירין. כל אשר יצום ער פני חבר ארצה. היינו שמעשי בני אדם, גורמים להפך אותם המעשים בכל מה שהקב"ה מצוה אותם על פני תבל. דהיינו שמקבלים כל מיני צורות שבעולם, לפי ערך מעשיהם של בני אדם. דבדברים הללו, פתח ר' יצחק, להבין ענין עמון ומואב, ש"שיצאו עד ידי מעשה מקולקל כזה, ולבסוף יצאו מהם כל מלכי יהודה, ומלך המשיח, כמו שבאר להלן.

רצח) רבי אלעזר וכו': ר"א אמר, והוא מסבות מתהפך. הוא, שהקב"ה מסבב סבות, ומביא מעשים להתקיים בעולם. דאחר שבני אדם חושבים שהמעשים יתקיימו. הקב"ה מהפך אותם המעשים ממה שהיו (דפו"י דף ק"ט ע"א י) דף ק"ט ע"ב)

איהו, דא בי דינא לתתא, דאיהו א טקלא, דאסתחרת קמיה, ועל דא, מהפך מאנין, ממאנא דא, למאנא אחרא.

(שא) וכל דא י כפי י פעלם דבני נשא, אי מטיבין בני נשא עובדיהון, יהוא י טקלא דסחרא, אסחרת לון לימינא, וכדין אתעבידו י עובדין בעלמא, לאוטבא לון כדקא יאות. י וטיקלא אסחרת תדיר, ולא שכיך, בההוא סטרא דימינא, ועלמא י מתגלגלא ביה.

(שב) אחו בני נשא י לאבאשא * תחבולתו, דאסחר תדיר, והוה קיימא באסחרותא י דימינא, קב"ה אסחר ליה, בסטרא דשמאלא, ומהפך מסכות ומאנין, דהוה בקדמיתא, לההוא י סטר שמאלא.

(שג) וכדין י טקלא י אסחרא, ואתעבידו עובדין בעלמא, לאבאשא לון לבני נשא. י וטקלא אסחר י לההוא סטרא, עד דבני נשא תייבין לאוטבא עובדיהון. וטקלא קיימא י בעובדין דבני נשא. ועל דא בתחבולתו לפעלם י ולא קיימא תדיר.

(שד) תא חזי, קב"ה י גרם י סבובין ועובדין בעלמא, בגין י למעבד י כלא כדקא יאות. כל וכלא נפקא י מעקרא ושרשא דלעילא. אקריב אברהם לגביה, נפק י מניה ישמעאל, כי דלא הוה אברהם גזיר, כד נפק מניה, בגין דאיהו לתתא, כי ולא אשתלים באת קיימא קדישא.

חלוסי גרסאות א נ"א תקלא. כ נ"א ל"ג כסי. ג נ"א לפעלם ול"ג כסי. ד נ"א קלא. ס נ"א ל"ג עובדין. ו נ"א ותקלא. ז נ"א מתגלייא. ח נ"א לאבשא. ט נ"א ל"ג דימינא. ונ"א בימינא (אה ל). י נ"א סטרא. יא נ"א טיקלא. יב נ"א אסחרת. יג נ"א וטיקלא. יד נ"א בההוא (אה"ל). טו נ"א בעובדין. טז נ"א לא. ונ"א מוסיף דהא לא. ונ"א דהאי לא (אה"ל). יז נ"א עבר. יח נ"א סיבובין. יט נ"א למיעבד. כ נ"א ל"ג כלא. כא נ"א ולא. כב נ"א מעיקרא. כג נ"א מיניה. כד נ"א עד לא אחגור אברהם. ול"ג מן דלא עד בגין. כס נ"א ל"ג מן ולא עד לבתר.

מאמר

הכולם

ויעל לוט מצוער

והכלים שהיו מתחילה בצד ימין, מהפך אותם לצד שמאל.

(שג) וכדין טקלא וכו': ואז האבנים מסתובבים ונעשו מעשים בעולם, להרע לבני אדם, והאבנים מסתובבים לצד ההוא לשמאל. עד שבני אדם חוזרים להטיב מעשיהם, והאבנים תלויים לפי מעשה בני אדם. ועל כן כתוב, בתחבולתו לפעלם, כי התחכולה שה"ס האבנים, תלויה בפעולת בני אדם. ותמיד אינה עומדת, אלא שמסתובבת או לימין או לשמאל, כנ"ל.

(שד) תא חזי קב"ה וכו': בוא וראה, הקב"ה גרם סכות ומעשים בעולם, כדי לעשות הכל כראוי. והכל יוצא ונמשך למטה בעולם מן העיקר והשורש שלמעלה. הקב"ה הקריב את אברהם אליו, יצא ממנו ישמעאל, שעוד לא היה נפול בעת שיצא ממנו, ועל כן הוא יצא למטה, ולא נשלם באות ברית קדש.

לבתר

להנוקבא, ומושפעים ממנה, בסיד ג' נקודות, שהם נבחנום להלת דוכתי (כנ"ל ב"א דף כ' ד"ה עד הכא ע"ש) ע"כ מדומית או חנוקבא שמתוכבת בג' דוכתי, ועל דא מהפך וכו': ועל זה, הוא מהפך הכלים, מכלי זו אל כלי אחרת. וכל זה הוא כפי פעלם של בני אדם, אם בני אדם מטיבים מעשיהם, אותם האבנים המסתובבים, מסבבים אותם לימין, שהוא חסד, ואז המעשים שנעשו בעולם, הם להטיב לבני העולם כראוי. כי נמשכים חסדים וכל טוב אל העולם. וטיקלא אסחרת וכו': והאבנים מסתיבבים תמיד לצד ימין, ואינם נדמים, והעולם מתגלגל בו, ומקבל מעשים מקו ימין, שהם חסדים.

(שב) אהו בני נשא וכו': ואם בני אדם באים לחטוא, אז תחבולתו, שהיא הנוקבא המסתובבת תמיד, והיתה עומדת לצד ימין, עתה הקב"ה מסבב אותה לצד שמאל, והסכות (דשו"י דף ק"ט ע"ב *) דף ק"י ע"א)

שה) לבתר קב"ה סבב סבובין ^א בתחבולותיו, ואתגזר אברהם, י ועאל
בברית, ואשתלים בשמיה, ואקרי אברהם, וה' עלאה אעטרת ליה, ברזא
דמים מרוח.

(שו) כיון י דרזא אשתלים, ואתגזר, ד נפק מניה יצחק, והוה זרעא קדישא,
ואתקשר לעילא, ^ה ברזא דאש ממים, ועל דא כתיב, * ואנכי נטעתך שורק
כלה זרע אמת. ולא אתקשר י בהווא סטרא אחרא.

(שו) תא חזי, לוט נפקו מניה, ומבנתיה ^ב תרין אומין, מתפרשן, ואתקשרו
בהווא סטרא, דאתחזי לון, ועל דא קב"ה מסבב * ^א סבובין, ומגלגל גלגולין
בעלמא, דיתעביד כלא כדקא יאות, ויתקשר כלא באתריה.

(שח) ת"ח, יאות הוה ללוט, דקב"ה יפיק מניה, ^ס ומאתתיה, תרין אומין
^פ אלין, אלא בגין לאתקשרא באתרייהו, י דאתחזי להו. ^{יב} ואתעבידו מגו יינא,

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ואנכי נטעתך שורק: לעיל לך דף קנ"א
ציון ב.

ה) עמון ותולא:

חלופי גרסאות א גיא כיון דאתגזר נסיק מניה יצחק וליג סן ועאל עד נפק מניה יצחק.
ג גיא פוסיף דרזא דח"א. ד ג"א נסיק. ס גיא ליג ברזא דאש ממים, ו ג"א בהו. ו גיא בה הוא.
ז גיא סיבובין ח גיא רבנחית. ו גיא ופגנתחה (אה"ל). ט גיא אילין. י גיא דיתחזי. ו גיא דאתחזי (אה"ל).
יא גיא ויתעבידו.

ויצל לוט מצוער

הסולם

מאמר

קו שמאל מבינה. (כמ"ש שם) אבל לא קבלו
ישר מבינה, אלא בסוד אש ממים שקבלו
מאברהם שנקרא מים. וע"כ נכלל בו. בסוד
אברהם הוליד את יצחק.

שה) לבחר קב"ה וכו': אחר כך, סבב הקב"ה
סבות בתחבולותיה, ואברהם נמול,
ובא בברית, ונשלם בשמו, ונקרא אברהם עם
ה', וה' עליונה והויה שניתנה בשמו, שהיא בינה,
עטרה לו, בסוד מים מרוח.

(שו) תא חזי לוט וכו': בוא וראה, לוט, יצאו
ממנו ובנותיו, ב' אומות נפרדות,
ונתקשרו בצד ההוא הראוי להם, דהיינו בס"א,
ועל כן הקב"ה מסבב סבות ומגלגל גלגולים
בעולם, כדי שהכל יהיה נעשה כראוי להיות,
ויהיה נקשר הכל במקומו בקדושה. דהיינו שיהיה
ראוי לצאת משם מלכי יהודה ומלך המשיח.
שע"ז נאמר והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו
וגו'.

(שו) כיון דרזא וכו': כיון שהסוד נשלם, ונמול,
יצא ממנו יצחק, והיה זרע קדש
ונקשר למעלה בסוד אש ממים, ועל כן כתוב,
ואנכי נטעתך שורק כלה זרע אמת, שלא נקשר
בצד האחר, דהיינו בצד שמאל לבד, אלא נכלל
בימין.

(שח) ת"ח יאות וכו': בוא וראה, ראוי היה לוט,
שהקב"ה יוציא ממנו ומאשתו שתי
אומות הללו, אלא כדי לקשר אותם במקום
הראוי להם, לכן הוציא אותם מכנחתי, ולידתם
נעשה מתוך יין, דהיינו כמ"ש ותשקין את אביהן
יין, ויין הזה נועד להם באותה עילה, במערה,
וזהו סוד עשיתם, כלומר שלולא היין, לא באו
האומות הללו לעולם, כמו שאתה אומר וישת מן
היין וישכר, וכבר נתבאר זה ונתיישב.

פירוש. כי מתחילה מטרם שנמול, היה
תחת שליטת קומרין שהירין הנ"ל, ובעת ההוא
הוליד את ישמעאל, והולידו למטה כחיצוניות,
כי ה"ס התוכא דכספא, דהיינו פסולת הימין,
זאח"כ נאמר עליו, והוא מסבות מתהפך
בתחבולותיו, שהקב"ה סבב עליו סבות עד
שנמול וכו', וזכה לקו ימין של הבינה שנקרא
מים, אמנם לא קבל המים ישר מבינה אלא
מו"א שנקרא רוח, (כנ"ל פרשת לך דף קמ"ז
ד"ה פנימיות ע"ש) וז"ש וה' עראה, דהיינו
בינה, אעטרת ליה ברזא דמים מרוח, דהיינו
שהבינה עטרה לו קו ימין שלה שהוא חסד
הנקרא מים, והוא קבל אוהו מו"א הנקרא רוח.
כבחינת העברה, כמ"ש שם, ואז יצא ממנו
יצחק, שנקשר למעלה, בבינה, דהיינו שקבל

ביאור המאמר. תחילה צריכים להבין ב'
הביאורים: של ר' יצחק ושל ר' אלעזר, בפירוש
הכתוב והוא מסבות מתהפך בתחבולותיו וגו'.
והענין הוא, כי יש ב' מיני מהזכות בתקוני
העולמות

(דשו"י דף קמ"ז ע"א * דף קמ"ז ע"ב)

6 וההוא יינא, אזדמן להון במערתא, ההיא ג' ליליא, ודא הוא רזא, דאתעבידו כד"א * וישת מן היין וישכר. והא אתמר ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א) וישת מן היין וישכר: לעיל ס' נח דף ל"ד ציון א'.

חלופי גרסאות 6 ביא ליג מן וההוא עד ודא. 7 ביא במערתה. 8 ביא לעילא.

ועל לזט מצוער

הסולם

מאמר

בה מלמטה סחזה, ובכחינת ממטה למעלה, ובוה מתבטלת קליפת מואב, וכן בדרך זה מתכללים הקוים דחכמה וחסדים זה בזה, והארת החכמה מתקיימת בכל השלמות. והאורות המכוסים מאירים בה מלמעלה מחזה, במקום ג"ר, וכן בחינת המלכות דמדת הדין נתקנה ונגנוה שם מחזה ולמעלה, ואינה פועלת שום דין, ובוה מתבטלת קליפת עמון, והמלכות הממותקת במדת הרחמים המכונה מסתחא, נתקנה מחזה ולמטה של הנוקבא. וז"ש זכי הא טוב, (כנ"ל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב') ואם לא זכי הא רע כי אז מתקלקל תקון הנ"ל שבנוקבא, והאורות מאירים בדינים דשמאל, וחוזרות קליפת מואב ועמון לשליטתם, ומביאים דינים קשים בעולם.

וזה שאמר רבי אלעזר, (באות יצ"ה) הקבי"ה מסבב סבוכין, ואייתו עובדין בעלמא לאתקיימא, דהיינו שסבב סבות ועשה מעשים בעולם, שהיא הנוקבא המכונה עולם, שחנן אותה באורות מכוסים מחזה ולמעלה, ואורות מגולים מחזה ולמטה, ועשה זה בבנין הנוקבא כדי לאתקיימא, שהארת החכמה תתקיים בה. דהיינו שבדרך זה נכללים הקוין זה בזה והחכמה מתלבשת בחסדים כנ"ל, ואז מתקיימת. ולבית דחשיבו בני נשא דיתקיימון אינון עובדין, ואחר שבני אדם מוכסחים שהמוחין יתקיימו, ואינם שומרים עוד דרכיהם, וחוטאים להמשיך אורות המגולים, בהמקום שלמעלה מחזה, אז קב"ה מהפך רון לאינון עובדין, וכו', כי אז חוזרים קליפת מואב ועמון למקומם כנ"ל, ואורות השמאל מביאים דינים קשים בעולם.

וז"ש (באות ש"א) אי מטיבין וכו': ההוא טקלא דסחרא אסחרת לון לימינא. דהיינו שהקב"ה מתקן אז את הטקלא דסחרא שהיא הנוקבא, שאורות המגולים, יאירו למטה מחזה וכו' כנ"ל, ואז החכמה מתלבשת בחסדים והימין שולט כנ"ל. אתו בני נשא לאבאשא. וכו' קב"ה אסחר ליה בסמרא דשמאלא כי אז חוזרים קליפת מואב ועמון למקומם, והשמאל

שולט

העולמות. (א) הוא מהפכת סדום ועמורה, שכבר נתבאר ענינו לעיל (דף ס"ג ד"ה פנימיות עש"ה) ומבחינת מהפכה זו ביאר ר' יצחק את הכתוב והוא מסבות מהפך וגו' וע"כ אמר ואייתי קומרין שהירין ולבית מהפך לון, כי אלו ג"ר דהארת השמאל, היו אורות משחיתים. בסו"ה ארדה נא ואראה הכצעקתה וגו'. (כנ"ל דף ס"ה ד"ה פירוש) ואחר כך הפך אותם ותקן הגזרא דדינא למעלה והג"ד נפלו למטה, כנ"ל ע"ש. מהפכה ב' הוא מהפכת הטיקלא, דמהפך מאנין ממאנא דא למאנא אחרא. (כנ"ל באות רצ"ט) והוא המהפכה דמואב ועמון, שמצד לידתם היו קליפות טמאות יותר מכל העמים עד שנאסרו לבא בקהל ה'. ובסוד והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו וגו', יצאו מהם כל המלכים ומלך המשיח. והענין הוא, כי ב' האורות הללו, נמשכו על ידי יין המשכר, שפירושו על ידי נחש הקדמוני, כמ"ש להלן (בסחרי תורה ע"ש) דהיינו שהיה בדומה לחטא דעצה"ד, וע"כ המשיך ג"ר דהארת שמאל באתגליא, כלומר אורות מגולים בחכמה, ובכחי' ג"ר כדי שהאורות ימשכו ממעלה למטה, כמו בעצה"ד, והמשכה זו עשתה הבכירה, שממנה נולד מואב שע"ז שלו פעור, הוא באתגליא. והרמו הוא' שהשם מואב הוא בגלוי לכל, שנולד מאביו, ונודע, שעל ידי המשכת ג"ר דשמאל מתגלית המלכות דמדת הדין, (כמ"ש לעיל פרשת נח ק"ח ד"ה פירוש) וע"כ הצעירה המשיכה רק בחינת ו"ק, שהיה כבר מגולה בה המלכות דמדת הדין, וע"כ היו קשורים ב' הקליפות ג"ר וו"ק זו בזו, והיו מקבלים זו מזו, ולפי שהמשכת הצעירה היתה מעורבת עם מלכות דמדת הדין הדוחית כל המוחין, (כנ"ל נח ק"ח ד"ה פירוש) ע"כ היתה, כל מעשיה באתכסיא. בסו"ה ועין נואף שמרה נשף לאמור לא תשורני עין, ולפיכך נאסרו עמון ומואב לבא בקהל ה'. כי טומאתם היה גדולה, כי מואב נאסר, משום שהיה מבחינת ג"ר דהארת השמאל, שאז מלבד שנמשכות בדינים קשים, הנה גם מגלות המלכות דמדת הדין כנ"ל, ועמון נאסר משום שמלכות דמדת הדין היתה בו, אמנם כנגד זה נתקנה הנוקבא וקדושה, בעת שהתחתונים מסיבים מעשיהם, שהאורות המגולים בחכמה, מאירים

(דפו"י דף ק"י ע"ב)

שט) ת"ח, מואב ועמון, אינון קראן לון שמהן, מואב ה מאב. ר' יוסי אמר, י בכירה בחציפו אמרה, מואב מאבא י הוא. * והצעירה גם י היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעו, אמרה בן עמי, י בר עמי, ולא אמרה ממאן יהוה. שי) ת"ח, בקדמיתא כתיב, י ולא ידע בשכבה ובקומה. בוא"ו, ונקוד על וא"ו, בגין דסיועא דעילא, הוה אשתכח בהווא עובדא, דזמין מלכא משיחא לנפקא ז' מניה, ובג"כ, אשתלים הכא בוא"ו. י ובאחרא, כתיב ובקמה חסר י וי"ו בגין ה) י דלא נפק י' מינה, חולקא לקב"ה, כהאי אחרא, ועל דא, כתיב בהאי אחרא י קשישא, ובקומה בוא"ו מלא, ונקוד י עלה.

שיא) ר' שמעון אמר י לא ידע, דזמין קב"ה י לאוקמא י מינה, דוד מלכא י ושלמה, וכל שאר מלכין, ומלכא משיחא. תו ובקומה י דכתיב י ברות, י ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובהווא יומא י הוה כ' לה קימה ודאי

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) מכלן רמז שלל ילא מביח מעטמה ועי' סי' שלח לך קמ"ג ע"ג וחימה שלח"כ אמר וכל שאר מלכין ומלכא משיחא ומחפזי בה לא ילאו מלכין וי"ע:

חלושי גרסאות ה' ג"א ליג מאב. וגי'א מואב (אה"ל). ז ג"א ליג בכירה. ז ג"א הוה. ז ג"א כן. י ג"א ברא. י ג"א מוסיף הוה. ועיר מאי [מה] בתיב ביה ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא אמר אל [את] אביה (רמ"ק ואה"ל). ז ג"א מינה. ח ג"א ואחרא. ט ג"א ליג וי"ו. י ג"א דהא לא. יא ג"א פנה. יב ג"א קשישא (אה"ל). יג ג"א עליה. יד ג"א מוסיף מה הוא לא ידע. וגי'א מהו לא ידע לא ידע (אה"ל). טו ג"א לאוקמה. וגי'א לאפקא. טז ג"א מנה. יז ג"א מוסיף ושלמה מלכא. יח ג"א מוסיף כמה דכתיב בה ברות (אה"ל). יט ג"א ליג ברות. כ ג"א ליג הוה לה קימה ודאי. כל ג"א ליה.

ויעל לוט מצוער

הסולם

מאמר

טראה לו על שהוא מאב. ר' יוסי אמר הבכירה אמרה בעזות מואב, מאבי הוא, והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי, בצניעות אמרה בן עמי, ולא אמרה ממי היה. שי) תיח בקדמיתא וכו': בוא וראה, בתחילה כתוב, ולא ידע בשכבה ובקימה עם ו', וגם נקודה על הו', יורה, שעזרה מלמעלה היה נמצא באותו מעשה, אשר מלך המשיח עתיד לצאת ממנו. ומשום זה נתמלא המלה, ובקומה עם ו'. ואצל האחרת כתוב, ובקמה חסר ו', משום שלא יצא ממנה חלק להקב"ה כמו בהבכירה. ועל כן כתוב, דק בהשניה הבכירה, ובקומה מלא עם ו' ונקודה עליה. ואע"פ שגם מהצעירה יצאו מלכים. כי נעמה העמונית היתה אשת שלמה ואם רחבעם. אמנם דוד המלך הוא העיקר, והוא מלך המשיח. (כנ"ל לך דף ג"ה אות קל"ה) שאומר אי מן חייה דוד שמה אי מן מתייא דוד שמה.

שולס כנ"ל. וז"ש ומהפך מסכות ומאנין דהוו בקדמיתא, דהווא סטר שמאלא, שמהפך המסכות והכלים שהיו מחוקנים מתחילה לימין. דהיינו האודות המכוסים למעלה והאורות המגולים למטה, ועתה נתהפכו, שאורות המגולים למעלה ואודות המכוסים למטה, שדרך זה הוא שליטת השמאל בדינים הקשים, כנ"ל. וז"ש (באות ש"ז) לוט נפקו מניה ומבנתיה תרין אומין מתפרשן ואתקשרו בהווא סטרא דאתחזי דין, שנקשרו במקום הראוי להם, דהיינו האורות מגולים למעלה מחזה, שהיא קליפת מואב, ואורות מכוסים למטה מחזה שהיא קליפת עמון. כנ"ל. ועל דא קב"ה מסבב סבובין ומגלגל גלגולין בעלמא דיתעביד כלא כדקא יאות וכו'. דהיינו להפך הסדר בהנוקבא הנקראת עולם. שאורות המכוסים יאירו בה למעלה והמגולים למטה כנ"ל. חלום ענין זה מתבאר להלן בסמוך, בביאור הסתרי תורה, על הכתוב ויעל לוט מצוער.

שיא) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, שם"ש לא ידע בשכבה ובקומה, הוא, שלא ידע, שעתידי הקב"ה להקים ממנו דוד המלך ושלמה המלך וכל שאר המלכים ומלך המשיח. עוד יש לסדר

שט) תיח מואב וכו': בוא וראה מואב ועמון, הן עצמן קראו להם שמות, מואב (רפוי דף ק"י ע"ב)

א אחחבר עמה בעז, ב להקים שם המת על נחלתו, ג ואתקם ז מנה כל הני מלכין וכל ה עלויא דישראל. ולא ידע ו בשכבה, דכתיב ותשכב מרגלותיו עד הבקר. ובקומה, דכתיב ה ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ג בגין כך ה ובקומה נקוד ה וא"ו.

שיב תא חזי, ענותותא דאברהם, דהא אפילו בקדמיתא, כד בעא קב"ה י למעבד דינא בסדום, יא לא בעא יב מניה רחמי על לוט, יג לבתר יד דכתיב, * וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן. יו לא תבע עליה יז דלוט, ולא אמר עליה יח לקב"ה כלום, אוף יט הכי קב"ה, לא אמר ליה יט מדי, בגין דלא יחשב אברהם דקב"ה גרע מזכותיה כלום.

שיג) כ ואי תימא, דאברהם לא הוה חשיב ליה ללוט כל בלביה כלום, ככ הא כג מסר נפשיה, כד למיהך לאגחא קרבא, בחמשה מלכין תקיפין, כד"א ב וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו'. וכתיב, ג כה ויחלק עליהם לילה. וכתיב וישב את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורכושו השיב וגו'. אבל כו ברחימותא דרחים לקב"ה, וחמא עובדוי דלוט, דלא כז כשרן כדקא יאות, לא בעא אברהם, כח דבגיניה ישבוק קב"ה כט כלום מדיליה, ובגיני כך, לא תבע עליה ל רחמי, לא בקדמיתא ולא בסופא.

דרך אמת

ה) כמסר כתיב נוא"ז נוספס.

מסורת הזהר

- א) וירא והנה עלה קיטור : בראשית י"ט.
ב) וישמע אברם כי נשבה אחיו: (שם) ח"א ט:
ג) ויחלק עליהם לילה : לעיל לך קכ"ה ציון א'.

חלוסי גרסאות א) נ"א דאחחבר (אה"ל). ב) נ"א ליג להקים שם המת על נחלתו. ג) נ"א ואחמיו. ד) נ"א מינה. ה) נ"א עליוויא. ו) נ"א מוסיף בשכבה ובקומה. ז) נ"א ובגין. ח) נ"א ליג ובקומה. ט) נ"א כוא"ו. י) נ"א למיעבר. יא) נ"א ולא. יב) נ"א מיניה. יג) נ"א מוסיף רהא לבתר. יד) נ"א ולכתר. יו) נ"א ואפילו לבתר (אה"ל). יז) נ"א כתיב. יח) נ"א ולא. יט) נ"א ליג דלוט. יז) נ"א קביה. יח) נ"א חכא. יט) נ"א ליג הכי (אה"ל). יט) נ"א מירי. כ) נ"א ואיחמא. כא) נ"א בלביה. כב) נ"א מוסיף חיה וישמע אברם כי נשבה אחיו הא. כג) נ"א ומסר וליג חא (אה"ל). כד) נ"א למחך. כה) נ"א ליג מן ויחלק ער וישב. כו) נ"א מוסיף ברחימותא סגיאה. כז) נ"א כשראן. כח) נ"א מוסיף עליה רבגיניה. כט) נ"א מוסיף למעבר כלום. ל) נ"א ליג רחמי.

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער
לוט. ואחר כך, שכתוב וירא והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן, לא דרש על לוט, ולא אמר להקב"ה עליו כלום, אף הקב"ה לא אמר לו כלום, כדי שלא יחשוב אברהם, שהקב"ה יגרע משהו מזכותו מחמת זה.

שיג) ואי תימא וכו': ואם תאמר, שאברהם לא החשיב את לוט בלבו כלום. הרי אנו רואים שמסר נפשו לעשות מלחמה עם ארבעה מלכים חזקים כמו שאתה אומר, וישמע אברהם כי נשבה אחיו וגו'. אבל מתוך האהבה שאהב אברהם את הקב"ה, וראה את המעשים של לוט שאינם ישרים כראוי, לכן לא רצה אמרום, שבשבילו יעזוב משהו הקב"ה משלו, משום זה לא בקש עליו דחמים לא בתחילה ולא בסוף.

לפרש, ובקומה על מיש ברות ותקם בטרם יכיר איש את רעהו ובאותו היום היה לה קימה ודאי, כי נתחבר עמה בעז להקים שם המת על נחלתו, והוקם ממנה כל אלו המלכים, וכל איש נעלה שבישראל. פירוש אחר, ולא ידע בשכבה, היינו שכתוב, ותשכב מרגלותיו עד הבקר. ובקומה, שכתוב ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו', משום זה כתיב, ובקומה ב' עם נקודה. וההפך שבתפירוש זה על הראשון, הוא, מה שביאר ג"כ את הכתוב, ולא ידע בשכבה שלא ביאר זה בפירוש הראשון.

שיב) תא חזי ענותותא וכו': בוא וראה הענוה של אברהם, כי אפילו מתחלה כשרצה הקב"ה לעשות דין בסדום, שבקש אז יחמים עליהם, עם כל זה, לא בקש ממנו דחמים על

(רמזי דף קי"א ע"א)

מדרש הנעלם

שיד) ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא וראה מה כתיב ביצר הרע, ה' תדע לך, שאינו מתבטל לעולם, מבני אדם, עד אותו זמן, דכתיב " והסירותי את לב האבן וגו'. י שאף על פי, שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא, וחוזר לו, אצל בני אדם, הדא הוא דכתיב ויעל לוט מצער. מצערה של גיהנם, משם עולה לפתות בני אדם.

שטו) אמר רבי יהודה, שלש הנהגות, יש באדם: הנהגת השכל והחכמה, וזו היא * (כח הנשמה הקדושה. והנהגת התאוה, שהיא מתאוה בכל תאות רעות, וזהו כח י התאוה. והנהגת לבני אדם, ומחזקת הגוף, והיא נקראת נפש הגוף. אמר רב דימי, זהו כח המחזיק.

שטז) אמר רבי יהודה, בא וראה, לעולם אין יצר הרע שולט, אלא באלו ב' כחות אלין דאמרן: נפש המתאוה, היא הרודפת אחר יצר הרע לעולם, משמע, דכתיב ו' ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן. נפש המתאוה, היא מעוררת כ את האחרת, ומפתה אותה, עם הגוף, להדבק ביצר הרע, והיא אומרת, לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו. מה יש לנו בעולם י הבא, נלך ונרדוף אחר יצר הרע, ואחר תשוקת חמדת העולם הזה, ומה עושות, שתיהן מסכימות להדבק בו, מה כתיב ותשקין את אביהן יין. מתפטמות, להתעורר ליצר הרע, באכילה ובשתיה.

שיז) ותקם הבכירה ותשכב את אביה. כשאדם שוכב על מטתו בלילה, נפש המתאוה היא המעוררת ליצר הרע, ומהרהרת בו, והוא דבק בכל הרהור רע, עד שמתעברת ז מעט כ שמביא בלב האדם, אותה המחשבה הרעה, ודבקה בו, ועדיין יש בלבו, ולא נגמר לעשותה, עד שזאת התאוה, מעוררת לכח ס הגוף י כמתחלה. להדבק ביצר הרע, ואז הוא תשלום הרעה, הה"ד י ותהרין שתי בנות לוט ** מאביהן.

שיח) אמר רבי יצחק, מעולם אין יצר הרע מתפתה, אלא באכילה ושתייה, ומתוך שמחת היין! אז שולט באדם. בצדיק, מה כתיב ביה, י צדיק אוכל לשובע נפשו. ואינו משתכר לעולם, דא"ר יהודה, האי צורבא מרבנן,

מסורת הזהר

א) והסירותי את לב האבן: (יחזקאל ל"ז) ח"א קלו: רלא: ח"ג קמב: רסז: ב) ותאמר הבכירה אל הצעירה: (בראשית י"ט) ח"א קי: ג) ותהרין שתי בנות לוט: (שם) ח"א קיא: ד) צדיק אוכל לשובע נפשו: (משלי י"ג) ח"א רמ. ח"ב סב: קסח: ח"ג קד. ז"ח רות פ"ז טא שלט.

חלופי גרסאות א' נ"א דע. ב' נ"א אף. ג' נ"א ליג מן התאוה עד הגוף. ד' נ"א והנהגת המנהיג (אה"ל). ט' נ"א ליג את. ו' נ"א חות. ז' נ"א ממנו. ח' נ"א מוסיף עד שמביא, ונ"א על שמביא. ט' נ"א מוסיף כח הגוף. י' נ"א תחלת.

שיח) האי צורבא דרבנן דמרוי: תלמיד חכם
שמשכתר.
מדרש הנעלם
שיד) ויעל לוט מצוער וכו': מכאן ועד אות
שכ"ו א"צ ביאור.

דמרוי, קרינא עליה, * נזם זהב באף חזיר. ולא עוד, אלא שמחלל שם שמים. מנהג הרשעים מהו, ^ב הנה ששון ושמחה. ^א היין אז שולט באדם, הרוג בקר ושחוט צאן וגו'. ^ב עליהם אמר הכתוב ^ג הוי משכימי בבקר שחר ירדופו וגו'. כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוך היין, הדא הוא דכתיב ^ד ותשקין את אביהן יין.

שיט) אמר רבי אבהו, מה כתיב ולא ידע בשכבה ובקומה. כלומר, יצר הרע ^א אינו משגיח בה, בשכבה בעולם הזה, ובקומה לעולם הבא, אלא מתעורר עם ^ב כח הגוף. לעבוד תאותו בעולם הזה. דאמר ר' אבהו, בשעה שנכנסין הרשעים בגיהנם, מכניסים ליצר הרע, לראות בהן, הדא הוא דכתיב, ^ג ולוט בא צערה, לצערה של גיהנם, ^ד ונפק ליה מתמן, ^ה לנסותא לברייתא, כדקאמרן. הדא הוא דכתיב, ויעל לוט מצער מצערה של גיהנם. (שכ) ^ו וישב בהר אמר ר' יצחק, משמע דכתיב בהר, מלמד שהוא שם מושבו. במקום הר, גוף שהוא חרב ^ז כהר, דלית ביה ^ח טיבותא, ובי' בנותיו עמו. אלו הבי' כחות, ^ט דאמרן. כי * ירא לשבת ^י בצוער, יראה וחרדה נופלת עליו, בשעה שרואה צער גיהנם, שמצערין לרשעים, וחושב ששם ידון, כיון שרואה שאינו נדון שם, יוצא והולך לפתות, בני אדם אחריו.

(שכא) רב הונא כד הוה דריש, ^{יא} לאזדהרא לבני אדם, הוה אמר ^{יב} להו, בני, ^{יג} אסתמרו משליחא ^{יד} של ^{טו} גיהנם, ומאן הוא, ^{טז} זהו יצר הרע, ^{יז} שהוא ^{יח} שליח של גיהנם.

(שכב) רבי אבא אמר, מאי דכתיב ^{יט} לעלוקה שתי בנות הב. אלו שתי בנות לוט דאמרן, שהיא נפש המתאוה, ונפש המשתתפת ^כ בגוף, הרודפת אחר יצר הרע לעולם. אמר ר' יהושע, כתיב הכא בלוט, כי ירא לשבת בצער, וכתיב התם לעלוקה ^{כא} שתי בנות הב. ירא בגימטריא הוא עלוקה. אמר ר' יצחק, אי ירא הוא. ^{כב} למאי אתי למטעי ברייתא, ^{כג} אלא כך דרך כל עושה עולה, כשרואה הרע, מתירא לפי שעה, ^{כד} מיד חוזר לרשעתו, ואינו חושש לכלום, כך ^{כה} יצר הרע, בשעה שרואה דין ברשעים, ירא, כיון שיוצא, ^{כז} לחוק, אינו חושש כלום.

(שכג) רבי אבא אמר, מ"ד ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן. מאי

מסורת חזרה

א) נזם זהב: שם י"א. ב) הנה ששון ושמחה: (ישעיה כב) ח"ב רעב. ג) הוי משכימי בבקר: (שם ה') ח"ב טב: ד) ותשקין את אביהן: בראשית יט ה) ולוט בא צערה: שם ו) וישב בהר: (שם) ח"א קיא: ז) לעלוקה שתי בנות: (משלי ל') ח"א קיא: ח"ב נו. ח"ג ט. קכה. קלה. ת"ז תכ"א נב. טבז ח"ג בהשמטות קמ. ז"ח אחרי מ"ז טג שלט. תק"ח צ"ז טג שכג.

חלופי גרסאות א) היין אז שולט באדם ארלי"ג (אה"ל). ב) נ"א ועליהם. ג) נ"א מוסיף לעולם אינו. ד) נ"א כחית. ט) נ"א ונסיק ונ"א ונסיק. ונ"א ליג מן ונפק עד וישב. ו) נ"א לנסותם. ז) נ"א כחר. ח) נ"א שבותא. ט) נ"א כדאמרן. י) נ"א בצער. יא) נ"א לאזדהרא. יב) נ"א ליה. יג) נ"א אסתמר. יד) נ"א ליג של. טו) נ"א דגיהנם. טז) נ"א דא. יז) נ"א והוא. יח) נ"א שליחא וגייהנם. יט) נ"א הרודפת בגוף. כ) נ"א ליג שתי בנות הב. כב) נ"א אמאי. כג) נ"א ליג אלא. כד) נ"א ופיר. כה) נ"א הרשע. כז) נ"א לעשות. ונ"א ועושה. ונ"א לפחות (ר"א).

אבינו זקן. זהו יצר הרע, שנקרא זקן. שנאמר, * מלך זקן וכסיל. שהוא זקן, שנולד עם האדם, דתנינן, אמר רבי יהודה אמר רבי ה' יוסי, אותה נפש המתאוה, אומרת לאחרת, אבינו זקן, נרדוף אחריו, ונדבק * בו, כשאר כל הרשעים שבעולם. ואיש אין בארץ, לבא עלינו. אין איש צדיק בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ, לית אנן בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ, שהם ג' חייבים, שעד היום דרך כל הארץ י הוא. ככה נשקה את אבינו יין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה, ונרוה חמרא, ונדבק באבינו, ביצה"ה, ונשכבה עמו. ורוח הקודש י צווחת ואומרת, גם אלה ביין שגו ובשכר תעו.

שכד) אמר רבי יהודה, תא חזי, מה כתיב, ותשקין את אביהן יין. דרך הרשעים, לטעות אחרי היין, לפנק ליצה"ה, ולעוררו, וועד שהוא שמח בשכרותו, שוכב על מטתו, מיד ותקם הבכירה. ותשכב את אביה. היא מזומנת עמו, ומתאוה ומהרהרת בכל הרהורים רעים, ויצר הרע מתחבר עמה, ונדבק בה, ואינו משגיח בה מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה. בשכבה, בעולם הזה, ובקומה לעתיד לבא. בשכבה, בעולם הבא, כשתתן דין וחשבון. ובקומה, ליום הדין, דכתיב " ורכים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'. בשום ענין מאלו, אין משגיח בה יצר הרע, אלא דבק בה, והיא נדבקת בו, ולאחר כן, מעוררת י לאחרא, לאחר שההרהור גדול, נדבק ביצר הרע, באה האחרת, ונדבקת בו.

שכה) י ותשקין את ** אביהן יין. כמו כן, לעורר ליצר הרע, ונדבקת בו, ואזי תשלום הרעות לעשות, ומתעברות שתיהן, מיצר הרע, הדא הוא דכתיב, ו ותהרין שתי בנות לוט מאביהן. עד שיצא לפועל מעשיהן, זו יולדת רשעתה, וזו יולדת רשעתה, וכן דרכם של רשעים, בענין זה, עם יצר הרע, עד שהורג לאדם, ומוליכו לגיהנם, ומכניסו שם. ואח"כ עולה משם, לפתות לבני אדם, כמו כן, ומי שמכיר בו, נצול ממנו, ואינו מתחבר עמו.

שכו) אמר רבי יצחק, משל למה הדבר דומה, לכת לסטים, שהיו אורבים בדרכים, לגזול ולהרוג לבני אדם, ומפרישים מהם אחד, שידוע להסית לבני אדם, ולשונו י"י רך, מה י עבד, מקדים והולך לקבלם, ונעשה כעבד לפניהם, עד שמאמינים הטפשים בו, ובוטחים באהבתו, ובשיחתו, ושמחים עמו. ומוליכם בחלק דבריו, באותו הדרך שהלסטים שם, כיון שמגיע עמהם לשם

מסורת הזהר

א) מלך זקן וכסיל: (קהל ד' ח"א קעט. ח"ב לג: טז: קפא. רלה. ג) לכה נשקה את אבינו בראשית י"ט. ג) גם אלה ביין שגו: (ישעיה כ"ח) ח"ב קכד. ד) בשכבה ובקומה: (בראשית י"ט) ח"א קט: קי: ה) ורכים מישני אדמת עפר: לעיל בח דף ע"ד ציון י"א. ו) ותשקין את אביהן: בראשית י"ט ז) ותהרין שתי בנות לוט: (שם) ח"א קט:

חלוסי גרסאות ה ג"א יוסף. ז ג"א בשאר. ג ג"א חייבין. ד ג"א מוסיף בזה הוא. ס ג"א חפר. ו ג"א י"ג ונדבק. ז ג"א צוח ואמר. ח ג"א ער. ק ג"א מהחזא זמנא. ו ג"א מהו. י ג"א לאחרת. י"א ג"א רכה. י"ב ג"א עבר

נדפסי דף ק"י ע"ב * דף ק"יא ע"א ** דף ק"יא ע"ב

הוא הראשון שהורג בם, לאחר שנותנם ביד הלסטים להרגם, ולקחת ממונם ואינן צווחין ואמרין, ווי דאציתנא לדין, ולרכיכא דלישניה, לאחר שהרגו, אלה, עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם, כמתחלה. הפקחים מה הם עושים כשרואים לזה, יוצא לקראתם, ומפתה להם, מכירין בו, שהוא צודה את נפשם והורגים אותו, והולכים בדרך אחרת. כך הוא יצר הרע, א יוצא מכת הלסטים, עולה מגיהנם, לקבלא דבני נשא, ולפתות להם, בחלק מתק דבריו, הדא הוא דכתיב, ויעל לוט מצוער וישב בהר וגו'. כמו לסטים, לארוב לבני אדם, י מה עושה, י עובר לפניהם, י והטפשים מאמינים בו, י ובאהבתו, שהוא הולך לפתותם, ועובד להם י כעבד, שנותן להם נשים יפות אסורות, נותן להם בני אדם להרע, מפרק מהם עול תורה, ועול מלכות שמים. הטפשים * רואים כך, בוטחים באהבתו, עד שהולך עמהם, ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם בדרך גיהנם, אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל, כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מה"מ, ומכניסן לגיהנם, ומורידין להון מלאכי חבלה, ואינן צווחין ואמרין, ווי דאציתנא לדין, ולא פ מהניא לון. לאחר כן עולה משם, ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחין כשרואין אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו, עד ששולטין עליו, וסאטין מזה הדרך, ולוקחין דרך אחרת להנצל ממנו.

שכז) רב יוסף כד הוה נחית לבבל, חמא אינון (א) פ רווקיא, דהו עיילי ונפקי י ביני נשי שפירין, ולא חטאן, אמר לון לא מסתפו אלין מיצה"ר, אמרו ליה, לא (ב) מקונדיטון יא בישא קאתינא, מקדושתא דקדישא אתגזרנא, דאמר רב יהודה אמר רב, צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ונפקי מניה בני קדישי, בני מעלי, דלא מסתפו מיצה"ר. שנאמר * והתקדשתם והייתם קדושים.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) בני אדם פנוים בלא אשה, (ב) הוא משקה מעורב כאלזיל מה קונדיטין יש בו יין דבש וסלפין אף דברי תורה וכו'. ואמרו כאלן שאינם באים ונולדים מקונדיטין כיון ר"ל ממחשבה רעה אלא לידם והורגם בקדושה והייע קונדיטון טובים ולא רעים ולכן לא היו מוששים לחטוא שאין היצה"ר יכול לשלוט בהם כ"כ.

חלופי גרסאות א גיא ל"ג יוצא. ב גיא נעשה כעבד לפניהם וליג מה עושה עובר (אה"ל). ג גיא עשה. ד גיא עבר. ה גיא הטפשים. ו גיא באהבתו. ז גיא העבר. ח גיא מהניא. ט גיא רווקיא. י גיא בני נשא. יא גיא קדישא (אה"ל).

מאמר

הסולם

ויעל לוט מצוער

שכז) ואינן צווחין ואומרין ווי דאציתנא לדין ולרכיכא דלישניה: והם צועקים ואומרים ווי ששמענו לזה היינו ליצר הרע, ולדכות לשוננו. ווי דאציתנא לדין: ווי ששמענו לזה, ליצר הרע. כלומר שמתחרטים, ולא מהניא לון, ואינו מועיל להם, כי חרטה ושובה מועיל רק בחיים ולא לאחר מיתה. (דפו"י דף קי"א ע"ב *) קייב ע"א

שכח) ר' אבא אמר, מאי דכתיב * ואת שבתותי קדשו ה' אלא אין עונתן של ת"ח, אלא משבת לשבת, ומזהר להו, י' דהואיל דתשמיש המטה דמצוה הוא, קדשו. כלומר, קדשו עצמכם בשבתותי, בהוא תשמיש דמצוה. אמר רב יהודה אמר רב, האי מאן דעייל לקרתא, וחמי נשי שפירן ר' ה' ירכין עינוי, ה' ויימא הכי וי' סך ספאן, ז' איגזר ח' איגזרנא י' קרדינא תקיל פוק פוק, דאבוי קדישא דשבתא הוא. מ"ט דחמימות דארחא י' שלט ביה, ויכיל יצה"ר יא לשלטא עלוי. (ע"כ מדה"ג)

סתר תורה

שכט) * י ועל לוט מצוער וגו'. מגו הורמנותא דמלכא, אתפרשא מסטרא דימינא, חד התוכא דקטורא דגולפא, י' מתדבקא בגו התוכא דדהבא, מסטרא דשמאלא, בגו מסאבו, י' דיוריה. ואתעביד י' קטורא חדא דאילנא.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) יספ עינו לארן שלא יסחכל נפשים לנח לידי הרהור ח"ו. ב) זה הוא לחם שלא לנח לידי הרהור עניינא וס' סך הנס ורלה שמחשבוים ולנשי מעשה היא הוכחי לידתי. ומלח סך הוא נחכוס הכסה ורלה ומלח ספאן הוא לשן חשיבות כענין ריש ספק אלו מגלחין אין הגוים ספונים: ג) הוקף וחחק החקלה לנכיוס אל לא ולא חכוס כי להניאני לידי הרהור עניינא. ומלח קרדינא הוא לשון חוקף וחחק כמ"ס לעיל ריש דף פ"ו ע"א ורמח הלחש הוא כנגד ליליח וכחוסיה שהיא גוכמח לארס לנח לידי קרי נלילה ולכן נרין לומר כסוף הלחש דאבוי קדישא דשנתח פ"י אין הוכחי מששת ימי החול שיש לכחוח חיוניס קלח אחיזה שכוין הוא מלד הקליפס השולמח נחול אכל מקדושח שנה חגי שאלו אין לקליפס שוס כח ולחחיה נצווג הכוה, ועי' נכרשה ויקרא דף י"ס ע"א לחש ג"כ אל היווג להרמיק ממנו ליליח וכחוסיה.

חלופי גרסאות ה' ג"א אלא זמן ת"ח לתשמיש המטה משבת לשבת. ז' ג"א ונוהר. ג' ג"א והואיל. ד' ג"א ירכי. ט' ג"א לימא. ו' ג"א בך. ז' ג"א אגור. ח' ג"א אגורנא. ט' ג"א ב' קרדיסא. ונ"א גרינא. ונ"א קרדישא (אה"ל). י' ג"א שלים. יא' ג"א לשלטא. יב' ג"א דמתדבקא. יג' ג"א דיצריה. ונ"א דיוריה. יד' ג"א מקטורא. ונ"א דקטורא.

מאמר

הסולם

שמך ומואב

שכח) אמר ר' יהודה אמר רב וכי: אר"י א"ר, כל מי שנכנס לעיר ורואה נשים יפות, ישפיל עיניו, ויאמר כך. סך ראה. ספאן, אגזר אגזרנא, שנחצב נחצבתי מן הורים ספונים, דהיינו חשובים. קרדינא תקיל, פוק פוק, מכשול הקשה, דהיינו הקליפה המביאה הרהורי נשים. צא צא ממני דאבוי, קדישא דשבתא דוא, כי פירי קדוש של שבת הוא. כלומר שנולד מזווג של שבת. שאין לקליפות אחיזה בהנולד מזווג של שבת. ושואל, מהו הטעם, שהנכנס לעיר מחייב לומר לחש הזה. ואומר שהוא משום שחמימות יגיעת הדרך שולט בו, וע"כ יכול היצר הרע לשלוט עליו. (ע"כ מדרש הנעלם)

סתר תורה

מאמר עכון ומואב

שכט) ועל לוט מצוער וגו': מתוך רצון המלך, נפרד מצד ימין פסולת אחת של צורת חקיקה, ומתדבקת בתוך פסולת הזוהב שמצד (דפו"י דף קי"ב ע"א *) דף קי"ט ע"ב

של) כד בעא יצחק לאתערא בעלמא. בתוקפיה דדינא קשיא, ה אתתקף. נ ופריש דרגין י מקיומייהו, ד ואתתקף אברהם, ופריש ההוא ה דקטורא ו חדא דאילנא, מגו ההוא מסאבו.

שלא) ההוא נחש קדמאה, עאל באנביה, דההוא אילנא, ואיהו חמרא י דשתא, ואוליד תרין דרגין, קטירין דא בדא. ואינון דרגין דסחרן בסטר מסאבו, חד אקרי מלכו"ם, וחד אקרי פעור"ר.

שלב) דא עיטא דאתכסיא, ודא עיטא דאתגליא. ה פעור דאתגליא איהו, וכל ה עובדוי באתגליא, מלכו"ם דאתכסיא איהו, וכל עובדוי באתכסיא. מאלין תרין אתפרשן זינין סגיאין לזנייהו, * (וסחרן ימא רבא, י ולכל אלין סטרי מסאבו, וכל חד יא וחד יב שף לדוכתיה.

חלופי גרסאות ה גיא אחקן. וגיא אחתקן. ג גיא ופרש. ג גיא בקיומיה. ד גיא ואחקף. ה גיא קטורא (ז"ח). ו גיא מוסיף הא חרא (אה"ל) וגיא מוסיף חרא ואילנא חרא. ז גיא דשתי. ח גיא ליב מ פעור ער מלכו"ם. ט גיא עובדויה (אה"ל) י גיא וכל (אה"ל) יא גיא ליב וחד. יב גיא נוף.

הסולם

עמון ומואב

סאמר

פירוש. אותה פסולת הימין שעל ידי התדבקותה בהתוכא דדהבא. קבלה צורה אחת של האילן שהוא הנוקבא דו"א, ואחר מהפכת סדום חזרה לקדושה. היא הנחשבת עתה לפירי של האילן. והיא שתתה יין המשכר, שהוא נחש הקדמוני, שנכנס בה המסית להמשיך הג"ר דחכמה. כמו במעשה דעץ הדעת, ואז הפירי הוליד, על ידי מעשה זו, ב' קליפות, שהן מלכם ופעור. שהן ב' עבודה זרות.

שם מאירה החכמה בלי חסדים, וחסרון החסדים נחשב פסולת דקו שמאל, אמנם הפסילת דימין קבלה שם השתלמות, כי אינה חסירה יותר מחכמה, וע"כ ואתעביד קטורא חרא דאילנא שנעשה לצורה שלמה של אילן המדרגות. דהיינו הנוקבא, אמנם, בנו מסאבו דיווריה, שדירתו היתה בטומאה, כי הארת השמאל בלי ימין מאיר למקום הטומאה, וכן התוכא דדהבא הוא טומאה.

שלב) דא עיטא דאתכסיא ודא עיטא דאתגליא: זו עצה נסתרת, וזו עצה נגלית, ומפריש פעור, הוא בנגלה, וכל מעשיו דהיינו עבודתו הוא בנגלה, מלכם, הוא בנסתר ומכוסה, וכל מעשיו, דהיינו עבודתו המה בסתר, מאלו השנים נפרדו מיני טומאות הרבה למינן, ומסבבים את ים הגדול, שהוא הנוקבא, ואת כל בחינות הטומאה, וכל אחד ואחד נוטה אל מקומו.

של) כד בעא יצחק וכו': כשרצה יצחק שהוא קו שמאל דקדושה, להתעורר בעולם בתוקפו של דין הקשה, נתגבר והפריד מדרגות השמאל מקיומם. דהיינו שהפך שורשים דה' ערי סדום למעלה, שהג"ר דמדרגות דשמאל הפיל למטה, ואת הגורא דדינא העלה למעלה (כנ"ל רף פ"ג ד"ה פנימיות), ואז נחרבו מדרגות השמאל של הקליפות והשמאל דקדושה נתחבר ונכלל עם הימין, וע"כ ואתתקף אברהם ופריש ההוא קטורא חרא דאילנא מנו ההוא מסאבו ונתחזק קו הימין המכונה אברהם, כי נכלל משמאל קבל ממני ג"ר, אשר עם זה נתקנה ג"כ הפסולת שלה, שאינו צריך יותר להתדבק בהתוכא דדהבא, ונמצא שהפריד אותה הצורה מתוך הטומאה.

פירוש כי נמשכו, בהסתת הנחש ב' קליפות, שהם ג"ר וז"ק דהארת השמאל. שבטומאה, פעור הוא ג"ר ומלכם הוא ז"ק: והיו מסודרות בהיפוך מהנוקבא דקדושה, כדרך הטומאה שהוא הפוכה לקדושה, כי בנוקבא דקדושה, הג"ר שבה דהיינו מחזה שלה ולמעלה היא במכוסה, כלומר שמכוסה מהארת חכמה, ומחזה ולמטה שבה, היא במגולה, דהיינו שהארת חכמה מתגלית שם, וכן יש בה ב' נקודין מפתחא ומנעולא, שמנעולא גנוזה בב"ר שבה, והמפתחא שולטת בה בגלוי בוי"ט שמחזה ולמטה שבה, כנ"ל בהקדמת הזהר (דח צ"ט ד"ה ב' ע"ט) ואלו ב' הקליפות זם בהיפך כי הקליפה דפעור, שהיא בחינת ג"ר שמחזה ולמעלה היא חמגולה, וז"ק יסיה דמלכם, שהיא בחינת

שלא) ההוא נחש קדמאה עאל באנביה דההוא אילנא: אותו נחש הקדמוני נכנס בפירותיו של אילן ההוא הנ"ל, והוא יין ששתה, והוליד שתי מדרגות קשורות זו בזו ואלו המדרגות סובבות בצד הטומאה אחת נקראת מלכם ואחת נקראת פעור. (דפו"י דף ק"ט ע"ב * דף ק"י ע"א)

שלג) כגוונא דא איהו לתתא, לוט אתפרש מאברהם, ושוי דיוריה באנשי סדום, כד אתער דינא בהו, אדכר ל לאברהם, ושלח ליה מתמן, ואתפריש מנייהו.

שלד) יין אשקיא ליה בנתיה, ואלידו י בהו תרין אומין, חד אקרי עמון, וחד אקרי מואב, חד באתגליא, וחד באתכסיא. עמון דרגא דיליה מלכום, עיטא דאתכסיא, מואב דרגא דיליה פערור, כלא באתגליא. שלה) כגוונא דא בנתיה, דא אמרת בן עמי, ברא אית לי י מעמי, ולא אמרת ממאן הוא, בגין כך, איהו הוה באתכסיא. דא אמרת מואב, מאב הוא דנא, מאבא אולידת ליה, דרגא דיליה פערור מלה באתגליא.

שלו) ובתרין אלין, אחיד דוד מלכא לבתר, מן מואב אתת רות, ונפק מנה דוד י מלכא. י מן עמון * אתעטר דוד מלכא, י בהאי עטרא, דאיהי סהדותא לזרעא דדוד, דכתיב * ויתן עליו את הנזר ואת העדות. י והאי הות מן מלכם, דרגא דבני עמון, דכתיב י ויקח את עטרת מלכם.

שלוז) מלכם, דרגא י דבני עמון הוא, י דכתיב ותהי על ראש דוד, ומתמן הוה סהדותא לבנוי לעלמין, ובה אשתמודע מאן ידאיהו מן בנוי דדוד דאתחזי למלכא ודאי, דאמרין מן דוד י הוא. י דאפילו אתיליד י בהווא

מסורת הזהר

(א) ויתן עליו את הנזר ואת העדות: מלכים ב' י"א. (ב) ויקח את עטרת מלכם: (ש"ב י"ב) ח"א קעג

חלוסי גרסאות ל נ"א אברהם. כ נ"א ליה ואהיל) ג נ"א עמי (אהיל) ד נ"א ליג מלכא. ס נ"א ומן (ריא) ו נ"א בהווא (אהיל) ז נ"א ורא הוה. ח נ"א דעמון וליג דבני. ט נ"א וכתיב י נ"א יהא). ונ"א מוסיף דאיהו יהא (את"ל) יל נ"א מוסיף הוא הגוף. יב נ"א דאפי. יג נ"א ליג בהווא.

עמון ומואב

הסולם

מאמר

שלה) כגוונא דא וכו': כעין זה היו בנותיו, ל' אמרה בן עמי, בן יש לי מעמי.

לא אמרה ממי הוא, משום זה, שהוא היה בבחינת העלם. וזו אמרה מואב. מאב הוא זה. מאבי חולדתיו. כי המדרגה שלו הוא פערור שהוא בחינת התגלות.

שלו) ובתרין אלין אחיד וכו': ובשנים אלו עמון ומואב, נאחו דוד המלך. כי אחר כך, באה רות מן מואב, ויצא ממנה דוד המלך, ומן עמון נתעטר דוד המלך באותה העטרה, שהיא עדות לזרעו של דוד. שכתוב, ויתן עליו את הנזר ואת העדות. ונזר זה היה מן מלכם, שהוא מדרגת בני עמון, שכתוב, ויקח את עטרת מלכם.

שלוז) מלכם דרגא דבני עמון וכו': מלכם הוא מדרגת בני עמון, שכתוב, ותהי על ראש דוד. ומשם היה עדות לבנוי לעולם, ובה ניכר מי שהוא מן בניו של דוד הראוי למלוכה, דחינו אם היה יכול לישא הכתר על ראשו, ודאי

בחינת ו"ק שמחזה ולמטה. היא המכוסה. וכן בקליפת פערור שהוא מחזה ולמעלה מושלת המפתחא, ובקליפת מלכם שהיא מחזה ולמטה מושלת המלכות רמדת הדין הכלתי ממותקת. שלג) כגוונא דא איהו לתתא וכו': כעין זה שנתבאר, כמה שנעשה בעולמות, נעשה גם כן בנשמות למטה. לוט, שהוא פסולת הימין, נפרד מאברהם, ושם משכנו באנשי סדום, שהם פסולת הוהב מצד השמאל, וקבל מהם שלמותה, כנ"ל בעולמות. כאשר שנתערור הדין עליהם ונהפכו, זכר הקב"ה את אברהם, ושלח משם את לוט, ואז נפרד מהטומאה של סדום, ושכ לקיושה. שלד) יין אשקיא וכו': השקוהו בנותיו יין, שהוא סוד נחש הקדמוני שנכנס בו. כנ"ל בעולמות, והולידו שתי אומות, אחת נקראת עמון ואחת נקראת מואב, אחת בנגלה שהיא מואב, ואחת במכוסה שהיא עמון. המדרגה שלו הוא העבודה זרה, מלכם, שהוא עצה של העלם, מואב, מדרגתו הוא פערור, שהוא כולו בנגלה.

(דפווי דף ק"י ע"א * דף ק"י ע"ב)

ט יומא, יכיל נ הוה למסבל י ההיא ד עטרא על רישיה, ה דהות משקל ככר זהב, ואבן י יקרה הות. ז וב"נ אחרא לא יכיל ח למסבלא. ודא הוא דכתיב ביואש ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

שלח) ובתרין ט דרגין אתאחיד דוד מלכא, ואינון תוקפא י דמלכותיה, יא לאתקפא על שאר עמין, דאי לא אתכליל בסטרא דלהון, י לא יכיל ג לאתקפא עלייהו, כל יי דרגין דשאר עמין כלילן ביה בדוד, לאתגברא טו ולאתקפא עלייהו.

שלט) טו (ה) ויעל לוט מצוער * וישב בהר. כתיב * לעלוקה שתי בנות הב הב. י אלין שתי בנות דיצר הרע, דאינון מתערין ליה, יי לשלטא בגופא, חדא איהי נפש, דאתרביאת תדיר בגופא. וחדא איהי נפש, דכסיפת בתיאובתין יט בישין, כ ובכל כסופין בישין דהאי עלמא. דא איהי בכיר"ה כל ודא איהי ככ צעיר"ה.

שמ) ויצה"ר לא אתחבר תדיר, אלא בתרין אלין, בגין לפתאה לבני נשא ובגין דיהמנון ליה כ לאובדא להו, לאתר גירין דמותא, ויפלחון ליה. כד"א עד יפלה חץ כבדו. שמא) כד ללסטים כס דמקפחי טו בטוריא, טו וטמירו גרמייהו באתר דחיל דטוריא, וידעין דהא בני נשא אתטמרן גרמייהו, כ למיהך באינון דוכתי, מה עבדי, כט ברירו מנייהו ההוא ל דחדידא בלישניה מכלא, ההוא דידע למפתי בני

מסורת הזהר

דרך אמת

א) לעלוקה שתי בנות: לעיל דף ציר צית ז.

ב) ריש מדרש הנעלם הוא.

חלופי גרסאות א גיא ביומא. ב ג"א הוא. ג ג"א ליג ההוא עטרא. ד ג"א עטרה. (אח"ל) ס ג"א דהא איהו. ז ג"א יקרא. ז ג"א ליג מן וב"נ ער ודא. ח ג"א למסבל (אח"ל). ט ג"א ליג דרגין. י ג"א דמלכותא. יא ג"א לאתקפא. יב ג"א דלא. יג ג"א לאתקפא. יד ג"א גוונין. טו ג"א ולאחקפא. טז אח"ל כתב הוא ריש מרה"נ. יז ג"א מוסיף שתי בנות אלין (אח"ל) יח ג"א מוסיף בגין לשלטא. יט ג"א דהאי עלמא וליג בישין. ונ"א בישין דהאי עלמא (אח"ל) כ ג"א בכל. כל ג"א ואחרא ככ ג"א צעירא (ד"א) כנ ג"א לאובלא. כד ג"א ללסטין. כס ג"א רמאן פחים. ונ"א דמאן פחים. ונ"א רמקפתין (אח"ל) כו ג"א בטוריא. (אח"ל) כז ג"א וכמינו. כח ג"א מלמיהך. (אח"ל) כט ג"א ברירי. ל ג"א חרידא.

עמון ומואב

הסולם

מאמר

כתוב לעלוקה שתי בנות הב הב. אלו הן שתי בנות של יצר הרע, שהן מעוררות את היצר הרע לשלוט בגוף. אחת היא נפש שמגודלת תמיד בגוף. ואחת היא נפש המתאווה לתאות רעות. ולכל תאות הרעות שבעולם הזה, זו היא בכירה. והאחרת, הראשונה, היא צעירה. שמ) ויצר הרע לא אתחבר וכו': ויצה"ר, תמיד, אינו מתחבר אלא בשתי נפשות, הללו, כדי לפתות לבני אדם, וכדי שיאמינו בו ויוכל להובילם למקום שזורקים בהם חיצי מות ויבקיעו אותם, כמו שאתה אומר, עד יפלה חץ ככדו. שמא) ללסטים דמקפחי וכו': וזה דומה, לשודדים החומסים בהרים. ומסתירים עצמם במקום איום שבהרים. ויודעים שבני

אמרו שהוא מזרע דוד, שאפילו באותו יום שנולד, היה יכול לסבול את הכתר על ראשו, אעפ"י שמשקל ככר זהב ואבן יקרה היתה, ואדם אחר חוץ מזרעו לא היה יכול לסבלו. וזהו שכתוב ביואש, ויתן עליו את הנזר ואת העדות. שלח) ובתרין דרגין אתאחיד: ובשתי מדרגות הללו נאחו דוד המלך, והם תקפה של מלכותו, להתגבר על כל שאר האומות, שאם לא היה נכלל בצד שלהם לא היה יכול להתגבר עליהם. וכל המדרגות של שאר אומות העולם היו כלולות בדוד, כדי להתגבר ולהתחזק עליהם. שלט) ויעל לוט מצוער וישב בהר וכו': (דפו"י דף ק"י ע"ב י) דף ק"יא ע"א

נשא, ויפוק מבינייהו, ויחייב באורח ה' מישר, דכל בני עלמא עברין תמן, כיון דמטא לגבייהו, שרי לאתחברא תמן. (ע"כ ס"ת)
 (שמב) * ויסע משם אברהם ארצה הנגב. כל מטלנוי הוו, לסטרא דדרומא, * יתיר מסטרא אחרא, בגין דהא בחכמתא עבד, לאתדבקא בדרומא. (שמג) * ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא. תנינן * לא * ליבעי * ליה לבר נש * לסמכא על ניסא, ואי * קב"ה * ארחיש ניסא לבינא, לא אית * ליה * לסמכא על * ניסא * זמנא אחרא, בגין דלאו בכל שעתא ושעתא אתרחיש י"א ניסא.

(שמד) ואי ייעול בינ גרמיה באתר דנוקא אשתכח י"א לעינא, י"א הא פקע כל זכותיה דעבד בקדמיתא, ואוקמוה. כד"א * קטונתי מכל החסדים ומכל האמת וגו'. ואברהם כיון דסליק ממצרים, י"א ואשתזיב * זמנא חדא, * השתא אמאי אעיל גרמיה * בצערא קדמיתא, ואמר אחותי היא. (שמה) אלא אברהם לא סמיך על גרמיה כלום, י"א וחמא שכינתא תדיר * בדיוורה דשרה, ולא * אעדי מתמן, ובגין כל דהות כ"א תמן, אסמיך אברהם כ"א ואמר כ"א אחותי היא, * כמה דכתיב * אמור לחכמה * אחותי את, ובגין כך כ"א אמר אחותי כ"א היא.

מסורת הזהר

(א) ויסע משם אברהם: כראשית כ"א. (ב) ויאמר—אחותי היא: שם. (ג) קטונתי מכל החסדים: (כראשית ל"ב) ח"א קסו. קסט. ח"ב קצח. ח"ג ק. (ד) אמור לחכמה אחותי את: (משלי ז') לעיל לך דף מ"ו ציון א'. (ה) אחותי את: ח"א פא: קיב. קמ:
 חלוסי גרסאות א נ"א מישור. ב נ"א כיון דקב"ה וליג מן לא עד ארחיש. ג נ"א לבעי. ד נ"א ליג לית. ה נ"א למסמך. ו נ"א יקב"ה. ז נ"א רחיש. ח נ"א ארחש (אה"ל) ה נ"א מוסיף לסמכא תדיר. ט נ"א נסא. י נ"א זימנא. י"א נ"א ליג זמנא אחרא. י"א נ"א נסא. י"ב נ"א ליג לעינא. י"ג נ"א דהא. י"ד נ"א ואשתזיב. ט"ז נ"א זימנא. נ"א נ"א ליג זמנא חדא. ס"ז נ"א מוסיף השתא זמנא אחרא (אה"ל) י"א נ"א ליג בצערא. י"ח נ"א אלא דחמא. ט"ח נ"א בדיוורה. כ נ"א אתעדי. כ"א נ"א דהות. כ"ב נ"א מוסיף תמן [שכינתא] עם שרה תדיר. ו"א אתפרשה [אתפרשת] מינת (רמ"ק ואה"ל) כ"א נ"א למימר. כ"ד נ"א מוסיף אחותי היא אחותי היא רוא דמלה כמה כ"א נ"א ליג כמת. (אה"ל) כ"א נ"א ליג אמר. כ"א נ"א את.

<p>מאמר</p> <p>שבני אדם מונעים את עצמם ללכת במקומות אלו. מה עשו, בחרו מהם. אותו, אשר יש לו לשון חדה יותר מכולם, אותו, היודע לפתות אנשים. שיצא מהם, וישב בדרך הישר, כמקום, שכל בני העולם עוברים שמה, כיון שהגיע אצלם. לבני העוים, הוא מתחיל להתחבר שם עמהם, עד שמושך אותם לרשתו, ומביאם למקום האיום שהשורדים שמה, והורגים אותם. כן דרך היצר הרע שמפתה את בני העולם עד שמאמינים בו, ואז מביאם למקום חצי מות כנ"ל. (ע"כ סתרי תורה)</p> <p>מאמר ויאמר—אחותי היא</p> <p>(שמב) ויסע משם אברהם ארצה הנגב: כל מסעותיו היו לצד דרום, שהוא חסד, יותר מלצד אחר. כי בחכמה עשה זה כדי להתדבק בדרום, שהוא חסד.</p> <p>(דפו"י דף ק"א ע"א *) דף ק"א ע"ב</p>	<p>ויאמר—אחותי היא</p> <p>(שמג) ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא וכו': למדנו, אין לו לאדם לסמוך על נס, ואם הקב"ה עושה פעם נס לאדם, אין לו לסמוך על הנס בפעם אחר. משום, שלא בכל שעה, ושעה יקרה נס.</p> <p>(שמד) ואי ייעול וכו': ואם אדם מכניס עצמו במקום שהנוק גלוי לעין, הנה מתבטלת בזה כל זכותו, שעשה מקודם לכן, וכבר בארוהו, כמו שאתה אומר קטונתי מכל החסדים ומכל האמת. ולפי זה שואל, ואברהם, אחר שעלה ממצרים ונצל פעם אחת, למה הכניס עצמו עתה בצעד כבתחילה, ושוב אמר אחותי היא.</p> <p>(שמה) אלא אברהם וכו': ומשיב, אלא אברהם לא סמיך על עצמו כלום. כי ראה את השכינה תמיד במשכנה של שרה, שלא סרה</p>
--	--

שמו) * ויבא אלקים אל אבימלך וגוי. וכי קב"ה אתא לגבייהו דרשיעיא, כמה דכתיב * ויבא אלקים אל בלעם. * ויבא אלקים אל לבן. אלא הוא ממנא שליחא דאתפקדא עלייהו הוה, בגין דכלהו כד עבדי ה' שליחותא, נטלי שמא דא, ומסטרא * דדינא קא אתיין. וע"ד, ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגוי.

שמז) ר"ש פתח * ואמר * שפת * אמת וגוי. שפת אמת תכון לעד. דא אברהם, דכל מלוי בקדמיתא ובסופא הוו באמת. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך.

שמח) * באברהם נאמר, * ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא. * דא בקדמיתא, * דאמר בגין * שכנתא * דהות עמה דשרה, * אחותי היא, ואברהם * בחכמתא * עבד.

שמט) מ"ט. * בגין דאברהם, מסטרא * דימינא איהו, * אמר אחותי * היא ורזא, כד"א * אחותי רעיתי יונתי תמתי. ועל דא, אברהם קרא לה תדיר אחותי, בגין * דאתדבק בהדה, ולא יתעדון דא מן דא לעלמין.

מסורת הוהר

(א) ויבא אלקים אל אבימלך: (בראשית כ') ח"ב צו. ח"ג ה. קינ. ג) ויבא אלקים אל בלעם: (במדבר כ"ב) ח"ב צי. ח"ג ה. קינ. רד. רח: ז"ח רות ע"ה טד שטו. ג) ויבא אלקים אל לבן: (בראשית ל"א) ח"א קסו: קסו. ח"ג קיד. רז. שה. ד) שפת אמת תכון לעד: (משלי י"ב) ח"א קיב: ח"ב קפח. ח"ז תק' ס"ג צה. ח) אחותי רעיתי: (שה"ש ה') ח"א קמ: ח"ב יב. מו. ח"ג לג: צה. קער: רלג: ז"ח חוקת נ"ב טא שיב.

חלושי גרסאות ה' נ"א שלוחא. ז' נ"א דא. ג' נ"א ויאמר. ד' נ"א ליג שפח אמה וגוי. ס' נ"א מוסיף אמה חכון לעד (אה"ל). ו' נ"א אברהם אמר. ז' נ"א ל"ג מן ויאמר עד אחותי. ה' נ"א הא בגין וליג מן דא עד בגין (אה"ל) ט' נ"א אמר. ונ"א מוסיף דתא אמר. י' נ"א שכנתא. י"א נ"א דהוה. יב' נ"א מוסיף אמר אחותי. יג' נ"א בחכמיתא. יד' נ"א עבד. (אה"ל). טו' נ"א ימינא. טז' נ"א ואמר (אה"ל). יז' נ"א מוסיף היא ודאי. יח' נ"א דיתדבק (אה"ל).

ויאמר — אחותי היא

הסולם

מאמר

שפת אמת תכון לעד זהו אברהם. שכל דבריו בתחילה ובסוף חיו אמת. ועד ארגיעה לשון שקר, זהו אבימלך.

שמח) באברהם נאמר וכו': באברהם נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחותי היא, וזהו כמו בתחילת, במצרים, שאמר על השכינה שהיתה עם שרה, אחותי היא, אף כאן אמר אחותי היא על השכינה. ואברהם בחכמה עשה הכל.

שמט) מאי מעמא וכו': שואל מהו הטעם. שהשכינה נקראת אחות. ואומר. לפי שאברהם הוא מצד הימין. אמר אחותי היא. והסוד, כמו שאתה אומר אחותי רעיתי יונתי תמתי, וע"כ קראה אברהם תמיד אחותי משום שנתדבק בה, ולא ימוש זה מזה לעולם. פירוש. לפי שאברהם הוא בחינת חסד, אשר בגרלות עולה החסד, ונעשה חכמה, שה"ס או"א עלאין

סרה משם, ומשום שהשכינה היתה שם, סמך אברהם עליה ואמר, אחותי היא. כפי שכתוב, אמר לחכמה אחותי את, שפירושה, להשכינה שנקראת חכמה. ועל כן, אמר. אחותי היא.

שמו) ויבא אלקים אל אבימלך וגוי: שואל, וכי יבא הקב"ה אל רשעים, כמו שכתוב, ויבא אלקים אל בלעם, ויבא אלקים אל לבן, הלא רשעים היו, ומשיב, אלא הוא הממונה, השליח שנתמנה עליהם, היה, כי לכל אומה ישלה שר כשמיים, משום שכל המלאכים בעת שעושים שליחות מה', מקבלים שם זה, אלקים, כי מצד הדין הם כאים, והשם אלקים יורה דיגים, ועל כן כתיב ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה וגוי. דהיינו רק מלאך הממונה על עמו, ולא הקב"ה.

שמז) ר"ש פתח ואמר וכו': ר' שמעון פתח ואמר, שפת אמת וגוי.

(דפי"י דף קי"א ע"ב *) דף קי"ב ע"א

שנ) ב' לסוף מה כתיב, * וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי. וכי הכי הוה. אלא, כלא בגין שכינתא קאמר, אחותי היא בקדמיתא, דכתיב אמור לחכמה אחותי את. ולבתר וגם אמנה. מאי וגם. י' לאתוספא, על מה י' דקאמר בקדמיתא. י' אחותי בת אבי היא. ברתיא דחכמה עלאה, ובגין כך אתקרי אחותי, ואתקרי חכמה. אך לא בת אמי, מאתר דשירותא דכלא, סתימא עלאה. ועל דא, ותהי די לאשה. ס' באחיה בחביבותא, דכתיב * וימינו תחבקני. וכלא רזא דחכמתא איהו.

שנא) תא חזי, בקדמיתא כד י' נחתו למצרים, הכי קאמר, בגין לאתדבקא בגו מהימנותא, וקרא לה אחותי, בגין דלא י' יטעון גו אינון דרגין דלבר. אוף הכא אחותי, בגין דלא ס' אתעדי ס' מגו מהימנותא, כדקא יאות. שנב) דהא אבימלך, וכל אינון יתבי ארעא, הוו אזלי בתר פולחנא נוכראה, ואיהו אתדבק גו מהימנותא, ובגין כך, י' עאל לתמן, י' ואמר י' אחותי.

מסורת הזהר

א) וגם אמנה אחותי בת אבי: (בראשית כ') ח"ג ק: ב) וימינו תחבקני: לעיל ב"א דף רל"ה ציון א'.

חלוסי גרסאות א' נ"א בסוף. ב' נ"א לאוספא. ג' נ"א דקאמרי. ד' נ"א מוסיף אחותי היא. ונ"א אחותי היא אחותי בת (אה"ל). ס' נ"א ל"ג באחיה בחביבותא. ו' נ"א נחת. ז' נ"א יטעון. ח' נ"א יתעדי. ונ"א אחערי. ט' נ"א גו. י' נ"א מוסיף כד עלא. י"א נ"א קרא. ונ"א אמר (אה"ל). יב' נ"א מוסיף לה אחותי.

מאמר	הסולם	ויאמר — אחותי היא
שווגם תמיד בלי הספק, וכשהשכינה עולית שם היא נמצאת גם עם אברהם בזווג דלא פסיק. וז"ש דלא יתערוך דא מן דא לערמין. ואז נקראת השכינה בשם אחותי, ולא בשם אשתי. כי אחות, היא מצד ימין, ואשה מצד שמאל היא, בסוד אש ה', (כנ"ל פרשת נח דף פ"א אות רל"ב ע"ש).	להיותה בחינת שמאל, מצד אמה, ותהי לי לאשה, באחיה ובחביבות, שכתוב וימינו תחבקני, כי חושקת לחסדים שבימין כדי שהחכמה שבה תתלבש בחסדים. וכלא רזא דחכמתא איהו והכל הוא סוד החכמה. וזהו שהוסיף ביאור, שמה שאמר עליה אחותי, הוא מצד או"א, שמצדו היא בת, והיא אחות, ואינה ראויה לאשה, להיותה מימין. אבל מצד ישסו"ת שהם אמה, אינה בת, ואינה אחות, אלא אשה. בסוד אש ה', וראויה לזווג.	ויאמר — אחותי היא

שנ) לסוף מה כתיב וכו': בסוף מה כתוב, וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי. ושואל, וכי תיה כן באמת, הלא בת הין היתה. ואומר, אלא הכל על השכינה אמר: אחותי היא שבתחילה, הוא כמ"ש אמור לחכמה אחותי את. ואח"כ כתוב וגם אמנה, מהו וגם. אלא הוא להוסיף ביאור, על מה שאמר בתחילה. אחותי בת אבי פירושה שהשכינה היא בת לחכמה העליונה, שהוא או"א עליון, הנקראים אבא. ומשום זה נקראת השכינה אחותו ונקראת חכמה כנ"ל בדבור הסמוך. אך לא בת אמי, פירושה, שאמי היא נמשכת ממקום התחלת הכל, סתים מכל, שהוא אריך אנוסין. שממנו נמשך סוד הכינה החזרת להיות חכמה שהיא מתלבשת בישסו"ת (כנ"ל ב"א דף י"א ד"ה זהר עש"ה) ש"ם נקראים אמא. והשכינה אינה בת, אלא שהיא כאמא עצמה, כי מלבישה עליה, ועל דא ותהי לי לאשה באחיה בחביבותא, ועל כן,

שנב) דהא אבימלך וכו': כי אבימלך וכל יושבי הארץ, היו הולכים אחר עבודה זרה, והוא, אכרהם, נתרבק באמונה, ומשום זה נכנס שמה ואמר, על השכינה. אחותי היא. מה אחות אינה גפרדת מן האח לעולם, אף כאן כך, שאברהם היה רבוק עם השכינה באופן שלא יסרד ממנה לעולם. כי אשה יכולה להפרד מבעלה, אבל אהות אינה נפרדת

מה אחותי לא א' אתפרש מאחא לעלמין, אוף נ' הכא. דהא אתתא נ' יכילת לאתפרשא, אבל אחות לא י' אתפרש, דהא תרין אחין לא יכלין לאתפרשא, ס' לעלמין ולעלמי עלמין.

שנג) ובגין כך אמר אברהם אחותי היא, דהא כלהון (א) הוה להוטין גו טהרי ו' ככביא ומזלי, ופלחי לון, ואברהם הוה מתדבק גו מהימנותא, ואמר י' אחותי, דלא ס' נתפרש לעלמין. וסימניך * ולאחותו הבתולה. ס' דאתמר לכהן, אתרא דאברהם שריא ביה.

שנד) כתיב נ' את יי' אלהיך תירא אותו תעבוד וכו' תדבק ובשמו תשבע. האי קרא אוקמוה. אבל ת"ח, י' ליי' אלהיך תירא לא כתיב, אלא את * יי', מאי את. דא דרגא קדמאה, אתר דחלא דקב"ה, ובג"כ כתיב תירא י' דתמן בעי ב"נ לדחלא, י' קמי י' מאריה, בגין דאיהו י' דינא.

שנה) ואותו תעבוד. דא דרגא עלאה, דקיימא על האי דרגא תתאה, ולא (ב) מתפרשאן לעלמין, את ואותו, דא בדא דבקין, ולא ס' אתפרשן. מאי ואותו. דא ס' אתר י' ברית קדישא. אות לעלמין, י' דהא פולחנא לא י' שריא באת, ולא ו' איהו כ' למפלח, אלא כ' למדחל, אבל פולחנא איהו לעילא, ובגין כך ואותו תעבוד.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) שאלמלך ושכיו היו להוסיף סוף הלוכה סוכנים ומזלות לעדם ולקטר להם ולאברהם היה מחדק בלמונתו ימי ויחעלה, ב) תימה דלמריק דמחפשיין ברגן מסריד חלוק וליע' אי' כמלכות דלגיליות וכדלמריק כס' סלס רע"ז ב' דמלכות דלגיליות עלה אסתח' אי' הי' הוא שמי וכו' ועיין בהקדמה ז' ב' וברע"א מהימנא פתחם רכ"א ח' אסתון דהוי"ה דלגיליות לי' בהו סרודא ושס רכ"א ב'.

חלופי גרסאות א' נ"א אתפרשא. ונ"א אתפרשת. כ' נ"א מוסיף הכא נמי אמר אחותי ולא אמר אחתי דהא (אה"ל) נ' נ"א יכיל ד' נ"א אתפרשא. ס' נ"א לעלם. ו' נ"א כוכבייא. ז' נ"א מוסיף אחותי היא. ח' נ"א אתפרש. ט' נ"א ליג מן דאתמר עד כתיב. י' נ"א הי'. יא' נ"א דמתקן. יב' נ"א מקמיה (אה"ל). יג' נ"א מוסיף מאריה קב"ה. יד' נ"א מוסיף בי דינא. ונ"א בדינא. טו' נ"א אתפרשו. כז' נ"א את. יז' נ"א דברית. יח' נ"א דא. יט' נ"א שרייא. כ' נ"א מוסיף אתר למפלח. כל' נ"א למירחל.

מאמר

הכולם

ויאמר אחותי היא

מהאח. כי שני אחים, לא יוכלו להפרד זה מזה לעולם ולעלמי עולמים. פירוש. כי אח ואחות נמשכים מאו"א עלאין, שהזווג שלהם אינו נסס לעולם. ועל כן גם אח ואחות אינם נפרדים לעולם. אבל איש ואשה נמשכים מיססו"ת, שזווגם נסס ואינו תמיד, לכן איש ואשה יכולים להפרד גם הם.

שנג) ובגין כך וכו': ומשום זה אמר אברהם אחותי היא, כי כולם היו להוסיף אחרי האורות של כוכבים ומזלות, ועבדו להם, ואברהם היה מתדבק עם האמונה, ואמר על השכינה, אחותי, שלא נפרד לעולם. וסימנך, וליחותו הכתולה הנאמר לכהן, שהכהן, הוא ק' שאברהם, דהיינו ימין וחסד, שורה בו, (דעו"י דף קי"ב ע"א * דף קי"ב ע"ב)

שנה) ואותו תעבוד: אותו זה הוא מדרגה עליונה, דהיינו יסוד דו"א, העומדת על מדרגה זו התחתונה שהיא הנוקבא, ואינן נפרדות

שנו) ובו תדבק. באתר דאיהו ה דבקותא לאתדבקה, דאיהו גופא, דשרי באמצעיתא. ובשמו תשבע, אתר שביעאה דדרגין. וסימניך * ואת דוד מלכם אשר אקים להם.

שנו) בגין כך אתדבק אברהם במהימנותא, כד נחת למצרים, וכד אזל לארעא דפלשתים. כ לביני דבעא לנחתא כ גו גובא עמיקא, דחיל דלא יכיל ד לסלקא מגו גובא, מה עבד, קשר חד קשרא דחבל, לעילא מן גובא, אמר, הואיל דקשירנא קשרא דא, מכאן ולהלאה כ אעול תמן. כך אברהם, בשעתא דבעא לנחתא למצרים, עד לא ייחוח תמן, קשר קשרא דמהימנותא בקדמיתא. לאתתקפא ביה, ולבתר נחת.

שנח) אוף הכי נמי, כד עאל לארעא דפלשתים. בג"כ כ ו שפת אמת תכון ל לעד. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך, דאמר בתום לבבי ובנקיון כפי. וכד אהדרו ליה, מה כתיב, גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת ולא כתיב נקיון כפים.

שנט) ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא. ר' יהודה, פתח ה ואמר, ד רגלי חסידיו ישמור וגו'. ה) חסידו כתיב, חז, ודא אברהם, דקב"ה ס נטיר

מסורת הזהר
 דרך אמת
 א) ואת דוד מלכם: (ירמיה ל') ח"א עב: ח"ב
 ב) שפת אמת: לעיל דף ק"ב ציון ר'.
 ג) ועתה השב אשת האיש: (בראשית כ') ח"א פב: קיג: ד) רגלי חסידיו ישמור: (שמואל א' ב') ח"א כב: קיג: רנב: ח"ג כח: קעה:
 חלופי גרסאות ה נ"א דביקוח: כ נ"א מוסיף מחל לביני. ג נ"א לגו. ד נ"א לאסקא. ס נ"א איעול. ו נ"א ל"ג שפת. ז נ"א מוסיף לעד דא אברהם. ח נ"א ל"ג ואמר. ט נ"א נטר.

<p>מאמר</p> <p>נפרדות זו מזו לעולם. את ואותו, דבקים זה בזה ואינם נפרדים. ושאל מהו ואותו. ואומר זה הוא מקום ברית קידש, אות הוא לעולם. דהיינו יסוד, כי עבודה אינה שורה באת, ואינה ענין לעבוד אלא לירא. אבל עבודה, היא למעלה, ביסוד דו"א, הנקרא אותה, ומשום זה כתוב ואותו תעבוד.</p> <p>שנו) ובו תדבק: הוא במקום שנוהג דבקות להדבק, שהוא הגוף השורה באמצע, דהיינו קו אמצעי שהיא ת"ת העומד באמצע ב' הירים שהם חסד וגבורה. דהיינו ב' הקוין ימין ושמאל. ובשמו תשבע: הוא מקום שביעי של המדרגות. דהיינו כשהנוקבא היא בסוד שבת, וסימנך ואת דוד מלכם אשר אקים להם. פידוש. הנוקבא נקרא את בסוד היחוד של את ואותו הנ"ל. שהיחוד הוא מבחינת קו ימין, המקבל מאו"א עלאין כנ"ל. ונקראת בסוד ובשמו תשבע, כשהוא מקבלת מבחינת קו אמצעי בסוד המוחין דשבת שאז נקראת שביעי, כנודע.</p> <p>שנו) בנין כך אתדבק וכו': משום זה, נתדבק אכרחם באמונה. דהיינו בסוד השכינה (דמו"י דף ק"ב ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>ויאמר—אחותי היא</p> <p>במדרגת אחות כניל, כאשר ירד למצרים וכאשר הלך לארץ פלשתים, בדומה לאדם הרוצה לדרת לתוך בור עמוק. והוא מתירא, שלא יוכל לחזור ולעלות מתוך הבור. מה עשה. קשר חבל אחד למעלה מן הבור, אמר מאחר שקשרתי קשר הזה אכנס שמה מכאן ולהלאה. כן אברהם בשעה שרצה לירר למצרים, מטרם שירד שמה קשר מתחילה קשר של אמונה, להתחזק בו, ואחר כך ירד שמה.</p> <p>שנח) אוף הכי נמי וכו': וכן עשה גם כן כשנכנס לארץ פלשתים. ועל כן, שפת אמת תכון לעד, ועד ארגיעה לשון שקר, זהו אבימלך (רנ"ל באות שמ"ז) שאמר בתום לבבי ובנקיון כפי, וכשהשיב לו אלקים מה כתוב, גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת, ולא כתוב נקיון כפים. כמו שאמר אבימלך, הרי שאבימלך היה משקר במה שאמר, ובנקיון כפים. וע"כ כתוב עליו ועד ארגיעה לשון שקר.</p> <p>שנט) ועתה השב וגו' כי נביא הוא: ר' יהודה פתח ואמר, רגלי חסידיו ישמור וגו'</p>
--	--

ליה תדיר, ולא אעדי נטירו ל מניה לעלמין. ומה דאמר רגלי, דא אתתיה, דקב"ה שדר נ שכינתיה נ עמה, ד ונטר ה לה תדיר.

שס) ד"א רגלי חסידו ישמור. חד, דא אברהם, דקב"ה אזיל עמיה תדיר, בגין דלא ייכלון לנוקא ליה. ורשעים בחשך ידמו. ו אלין אינון מלכין. דקטל קב"ה בההוא ליליא, דרדף ה בתרייהו.

שסא) הה"ד בחשך ידמו, דא ליליא, דאחקשר בחשוכא, וקטל לון, ואברהם רדיף, וליילא קטיל לון, הה"ד א ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם. ויחלק עליהם לילה. דא קב"ה דפליג רחמי מן דינא, בגין ה למעבד נוקמין לאברהם, ובגין כך ורשעים בחשך ידמו. ויכם, ויכום י מבעי ליה. אלא, דא קב"ה. כי לא בכח יגבר איש. דאיהו ואליעזר, הוו בלחודייהו.

שסב) ר' יצחק אמר, והא תנינן באתר דנוקא שכית, לא יסמוך ב"נ על י"א ניסא, ולא הוה אתר דנוקא י אשתכת, י כהאי, דאברהם י אזיל בתר ה חמשה מלכין, למרדף ה בתרייהו, י ולאגחא קרבא. אמר ר' יהודה כד י אזיל אברהם י ליהאי, לא אזיל כ לאגחא קרבא, ולא סמך על ניסא, אלא צערא דלוט, אפקיה מביתיה, כ ונטיל ממונא למפרק ליה, ואי לא, דימות כ בהדיה גו שביה. כיון דנפק תמא שכינתא דנהרא קמיה, וכמה חילין סחרניה, בההיא שעתא רדף כ בתרייהו וקב"ה קטיל לון, הה"ד ורשעים בחשך ידמו.

מסורת זוהר

(א) ויחלק עליהם לילה: לעיל לך קציה ציון א'.

חלופי גרסאות ה ניא מיניה. ז ניא עמיה שכינתיה. נ ניא עמיה. ד ניא ולטיר. ה ניא ליה. ו ניא אילין. ז ניא מוסיף קב"ה בגיניה. ח ניא אבתרייהו. ט ניא למיעבר. י ניא מיבעי. יא ניא נסא. יב ניא דאשתכת. יג ניא בהאי. יד ניא אזיל. טו ניא חמש. וניא ארבעה טו ניא אבתרייהו. ז ניא מוסיף ולאגחא בהו. זניא אבתרייהו (אה"ל). יח ניא אזיל. יט ניא ליג להאי (אה"ל). כ ניא מוסיף בגין לאגחא (אה"ל). כא ניא ונטל. כב ניא בחדי. כג ניא אבתרייהו.

מאמר

הסולם

ויאמר—אחותי היא

בחשך ידמו. ויכם. ויכום היה צריך לומר, לשון רבים, כי אברהם ועבריו הכו אותם. אלא זהו הקב"ה שהוא הכה אותם. כי לא בכח יגבר איש, כי הוא ואליעזר היו בלבדם. כי אליעזר בגיכטריא שי"ח, והיינו שי"ח ילידי ביתו שאומר הכתוב.

שסב) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, והרי למדנו. במקום שהנזק מצוי, לא יסמוך אדם על הנס ואין לך מקום שהנזק מצוי בו, כזה. שאברהם הלך אחר ארבעה מלכים, לרדוף אחריהם ולעשות עמהם מלחמה. ולמה סמך עצמו על נס. אמר ר' יהודה, כשהלך לזה אברהם, לא הלך לעשות מלחמה. ולא סמך על הנס, אלא צערו של לוט הוציאו מביתו, ולקח עמו כסף לפדותו, ואם לא יוכל לפדותו, ימות עמו יחד בשביה, אלא כיון שיצא, ראה את השכינה מאירה לפניו, וכמה צבאות מלאכים מסביב לו. בשעה ההיא רדף אחריהם, והקב"ה הרג אותם. וזהו שכתוב ורשעים בחשך ידמו.

וגו' חסידו כתיב, בלי י, שהמשמעות הוא חסיד אחר. וזהו אברהם, שלא הסיר שמירתו ממנו לעולם. ומה שאמר רגלי, זו היא אשתו של אברהם, שהקב"ה שלח שכינתו עמה, ושמר אותה תמיד.

שס) רי"א רגלי חסידו ישמור: שכתוב חסידו בלי י, שהמשמעות הוא אחר, זהו אברהם, שהקב"ה הלך עמו תמיד, כדי שלא יוכלו להזיקו. ורשעים בחשך ידמו, אלו הם המלאכים שהרג הקב"ה באותו הלילה שאברהם רדף אחריהם.

שסא) הה"ד בחשך ידמו: וזהו שכתוב בחשך ידמו. זהו לילה, והיינו הנוקבא, שנקשר בחשך והרג אותם. אברהם רדף והלילה הרג אותם. וזהו שכתוב, ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם. ויחלק עליהם לילה, זהו הקב"ה, שחלק הרחמים מן הדין, כדי לנקום נקמת אברהם. ומשום זה כתוב, ורשעים (דפו"י דף קי"ב ע"ב)

שסג) ר' שמעון אמר, רזא איהו, רגלי חסידו ישמור, דא אברהם. וכד נפק אשתתף יצחק בהדיה, ונפלו קמיה, ואי לאו דאשתתף יצחק בהדיה דאברהם, לא אשתציאו, הה"ד ורשעים בחשך ידמו. * כי לא בכח יגבר איש. אע"ג דחילא אשתכח תדיר ל' בימינא, אי לא הוה בסטרא דשמאלא, י לא אתדחין קמיה.

שסד) ד"א רגלי חסידו ישמור. בשעתא דב"נ רחים ליה לקב"ה, י קב"ה רחים ליה, בכל מה דאיהו עביד, ונטיר י ארחוי, כד"א י יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

שסה) ת"ח כמה חביבותיה דאברהם, לגבי קב"ה, דבכל אתר דהוה אזיל, לא י הוה י חייס על דיליה כלום, * אלא, בגין לאתדבקא ביה בקב"ה, ובגין כך רגלי חסידו ישמור. ודא י היא אתתיה, דכתיב ואבימלך לא קרב אליה. וכתוב כי על כן לא נתתיך לנגוע אליה.

שסו) בפרעה מה כתיב, י וינגע יי את פרעה וגו' על דבר. י איהי אמרה, וקב"ה הוה מחי, ובג"כ רגלי חסידו ישמור. ורשעים בחשך ידמו. י אלין פרעה ואבימלך, דקודשא בריך הוא י עבד בהו י דינין בליליא. כי לא בכח יגבר איש. מאן איש, דא אברהם, דכתיב ועתה השב אשת האיש וגו'.

שסז) י ויי פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא, פתח ואמר, י ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך יי והשטן עומד על ימינו מסורת הזהר

(א) כי לא בכח: שמואל א' ב'. כ) ה' ישמור צאתך: (תהלים קכא.) ח"ב קסד. ח"ג דסג: רסו: ת"ז ת"ג כז: ג) וינגע ה' את פרעה: לעיל לך ג"ה ציון ג'. ד) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א ש"מ ציון ג'. ה) ויראני את יהושע הכהן: (זכריה ג') ח"ג קסט: קעד. קעה: קסה: קסו. ריד. חלוסי גרסאות ל' נ"א בסטרא דמינא י נ"א מוסיף לא הוה. נ נ"א ליג קב"ה ד נ"א אורחוי. ס נ"א ליג הוה. ו נ"א חייס. ז נ"א ליג היא. ח נ"א מוסיף דבר שרי. ט נ"א אילין. י נ"א אעבד. יא נ"א דין.

מאמר	הסולם	ויאמר — אחוהי היא
<p>שסג) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, סוד הוא. רגלי חסידו ישמור זהו אברהם' וכשיצא, ללחום עם המלכים, נתחבר יצחק עמו, ונסלו לפניו. ואם יצחק לא היה מתחבר עם אברהם, לא היה יכול לכלותם. ורשעים בחשך ידמו. כי לא בכח יגבר איש, אע"פ, שהכח נמצא תמיד בימין. שהוא אברהם, עם כל זה, אם הימין לא היה נכלל בצד שמאל, שהוא יצחק, לא היו המלכים נדחים לפניו.</p>	<p>הקב"ה, כי בכל מקום שהיה הולך, לא היה חושב על שלו כלום, אלא רק להדבק בהקב"ה בלבד, ומשום זה, ורגלי חסידו ישמור. וזו היא אשתו, כי רגלי, רימוז על אשתו כנ"ל באות שג"ט) שכתוב ואבימלך לא קרב אליה. וכתוב כי על כן לא נתתיך לנגוע אליה.</p>	<p>ויאמר — אחוהי היא</p>
<p>שסד) ד"א, רגלי חסידו ישמור: בשעה שאדם אוהב את הקב"ה, הקב"ה אוהב אותו בכל מה שהוא עושה, ושומר דרכיו, כמו שאתה אומר, ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם.</p>	<p>שסו) כפרעה מה כתיב וכו': כפרעה מה כתוב, וינגע ה' את פרעה וגו' על דבר, היא אמרה, שרה אמרה להקב"ה הבה, והקב"ה היה מכה, ועל כן כתוב רגלי חסידו ישמור. ורשעים בחשך ידמו, אלו הם פרעה ואבימלך שהקב"ה עשה בהם דינים בלילה, כחשך. כי לא בכח יגבר איש, מי הוא איש, זהו אברהם, שכתוב ועתה השב אשת האיש.</p>	<p>שסז) וה' פקד את שרה וגו': ר' חייא פתח ואמר, ויראני את יהושע הכהן הגדול</p>
<p>שסז) ת"ח כמה חביבותיה וכו': בוא וראה, כמה היה חביבותו של אברהם אל (דס"ז דף ק"יב ע"ב *) דף ק"ג ע"א)</p>	<p>מאמר עומד על ימינו לשטנו</p>	<p>מאמר עומד על ימינו לשטנו</p>

לשטנו. האי קרא אית לאסתכלא ביה. ויראני את יהושע הכהן הגדול, דא יהושע בן יהוצדק. עומד לפני מלאך יי, מאן מלאך יי. דא אתר ה צרורא י דנשמתיא דצדיק י צרירא ביה, וכל אינון נשמתין דצדיקיא י קיימין תמן, ודא ה) הוא י מלאך יי.

שסח) והשטן עומד על ימינו לשטנו. י דא יצר הרע, דאיהו משוטט ואזיל בעלמא, לנטלא נשמתין, ולאפקא רוחין, ולמסטי לון לברייתא, לעילא ותתא. ודא י הוא בשעתא דאטיל ליה נבוכדנצר לאשא, עם אינון נביאי ה השקר, והאי הוה י מסטין י לעילא, בגין דיתוקד עמהון.

שסט) דהכי יא הוא אורחוי, י דלאו איהו מקטרג, אלא בזמנא דסכנה ובזמנא דצערא י שריא בעלמא, ואית י ליה רשו. י למסטי י ולמעבד דינא אפילו בלא דינא, כד"א י ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו. דהוה אמר, או כלהו י ישתזבון, או כלהו יתוקדון.

שע) דהא בשעתא י דאתייהב י רשותא למחבלא לחבלא, לא י אשתזיב כה זכאה כ מן כג חייביא, ובגין כך (ג) בשעתא דדינא שרייא במתא, כד בעי כה בר נש (ג) לערקא, י עד לא כ אתפס תמן, דהא מחבלא כיון כ דשרי, הכי נמי עביד לזכאה כחייבא. כס וכל שכן דהו ל תלתיהון כחד, לל והוה ל תבע

מסורת זוהר

דרך אמת

ה) דא שכניחא קסיו ה, (ג) ריש פרשה מצרע דף ל"ד (א) ויש נספה בלא משפט: (משלי י"ג.) ח"א איחא שניך לערקא מכל סוכרני מתא, (ג) פרשה וישב קיש. ח"ב קלט. קצו. רמט. ח"ג מ. נד: נט: רפג: רצא: ת"ז ת"מ פ"א.

חלופי גרסאות ה ג"א צרורא. ז ג"א דנשמתיא (דצדיקיא) צירין (צירין) ביה. ג ג"א צרורה. ו ג"א צרור. ו ג"א צירי. ד ג"א קיימן. ו ג"א צירין. ס ג"א שכניחא ו ג"א מוסיף דא הוה. ז ג"א הות. ח ג"א שקר. ט ג"א אסטין. י ג"א מוסיף עלה [עליה אהיל] לעילא. יא ג"א ל"ג הוא. יב ג"א דלא. יג ג"א שרייא. יד ג"א להו. טו ג"א למיסטי. טז ג"א ולמעבד. יז ג"א ישתזבון. יח ג"א דאתייהב. יט ג"א רשו. כ ג"א אשתזיבו. כ"א מבחין (תדמיק). כ"ב ג"א מוסיף בין זכאה. כ"ג ג"א בין. כ"ד ג"א חייבא. כ"ה ג"א דבעי. כ"ו ג"א מוסיף. כ"ז ג"א כ"ו ג"א ער. כ"ח ג"א יתפס. כ"ט ג"א מוסיף רשרי ליה. כ"ס ג"א פל. ל"א ג"א תלתיהון. ל"ב ג"א והוה. ל"ג ג"א תבעי. ו ג"א טבעי.

עומד על ימינו לשטנו

הסולם

מאמר

שסט) דהכי הוא אורחוי וכי: הי כך הוא דרכו של השטן, שאינו מקטרג אלא בשעת הסכנה, ובשעה שהצער שורה בעולם יש לו רשות להשטין ולעשות דין. אפילו בלי דין, כמו שאתה אומר, ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו, כלומר, מה היה מסטין. ואומר, שהיה אומר, או כולם יהיו נצולים, או כולם יהיו נשרפים. כי בשעה שניתן רשות למשחית להשחית, אין הצדיק נצל ממנו יותר. מן הרשע.

הגדול עומד לפני מלאך ה' וגו', במקרא הזה יש להסתכל בו. ויראני את יהושע הכהן הגדול, זהו יהושע בן יהוצדק. עומד לפני מלאך ה', מי הוא מלאך ה'. זהו מקום שנקרא צרור שנסמת הצדיק קשורה בו. וכל נשמות הצדיקים נמצאים שמה, וזהו מלאך ה', שאומר הכתוב.

שסח) והשטן עומד על ימינו לשטנו: זהו יצר הרע, שהוא הולך ומשוטט בעולם, ליטול נשמות, ולהוציא רוחות מבני העולם, ולהשטין על הבריות למעלה ולמטה. וזה היה, בעת שהטיל אותו נבוכדנצר, ליהושע הכהן הגדול לאש, ביחד עם נביאי השקר, ואז היה השטן משטין עליו למעלה, כדי שישרף עמהם.

(דפו"י דף ק"ג ע"א)

דיתקודון כלהו, או ה' ישתזבון כלהו. בגין דכד אתעביד * ניסא, לא אתעביד פלגו ניסא, י ופלגו דינא, אלא כלא י כחדא, או ניסא או דינא. שעא) אמר לו ר' יוסי, ולא, והא בזמנא ד דבקע קב"ה ימא לישראל, הוה קרע זמא י לאלין, ואזלין ביבשתא ומינא הוו י תבין מסטרא אחרא, וטבעין ז לאלין, ה ומתין, ואשתכח ניסא הכא, ודינא הכא כלא כחדא. שעב) א"ל, ודא הוא דקשיא קמיה, י דכד קב"ה י עביד דינא וניסא כחדא, לאו באתר חד, י ולא בביתא י חדא, י ואי י אתעביד, יו קשיא קמיה, דהא לעילא, לא אתעביד כלא, אלא בשלימו כחדא. או ניסא, או דינא באתר חד, ולא בפלגו.

שעג) בג"כ, לא עביד קב"ה דינא בחייביא, עד דאשתלימו י בחובייהו הה"ד * כי לא שלם עון האמורי עד הנה. וכתבי י בסאסאה בשלחה תריבנה. ועל דא, הוה אסטין ליה ליהושע, י דיתוקד בהו, עד דאמר ליה, יגער יי בך י השטן. מאן אמר ליה, דא, מלאך יי.

שעד) י ואי תימא, ג ויאמר יי אל השטן כ יגער יי בך כל וגו'. תא חזי כ הכי נמי כ למשה בסנה, כי דכתיב ד וירא מלאך יי אליו בלבת אש. וכתבי

מסורת הזהר

א) כי לא שלם עון האמורי: (כראשית ט"ז) ח"א סא: ח"ב טו. ב) בסאסאה בשלחה: ישעיה כ"ז. ג) ויאמר—יגער ה' בך השטן: (זכריה ג') ח"ג קפו. ד) וירא—בלבת אש: (שמות ג') ח"א קנט: קסו. ח"ב כא. כב. טט: ח"ג קצז: רעד: ת"ז חק"ו ו' כב: ח"א כו: כז. תי"ט לה. חכ"א נא. חק"ח צ"ו טב שכו. קי"ב טד שג. קט"ז טג שכ"ה.

חלופי גרסאות ה' ניסא ישתזבון. ז ניסא ופלגות. ג ניסא חרא (אה"ל). ד ניסא דקרע. ס ניסא לאלין. ו ניסא תיבין. ז ניסא לאלין. ח ניסא ומייתין. ט ניסא מוסיף דכד כעא. י ניסא ועביד. יא ניסא ולאו. יב ניסא מוסיף חרא דאשתכח כלא כחדא. יג ניסא ליג ואי. יד ניסא ואתעביד. ונ"א אתעבידו. טו ניסא קשייא. טז ניסא חובייהו. יז ניסא מוסיף בגין דיתוקד (אה"ל). יח ניסא מוסיף השטן ויגער ה' וגו'. יט ניסא ואתמר. ול"ג ואי חיימא. כ ניסא ליג יגער ה' בך וגו'. כל ניסא ליג וגו'. כז ניסא הא וליב חכי נמי. וניא כי הא נמי. ונ"א הוא שנגלה. כט ניסא לסנה למשה. כד ניסא נחבו.

<p>מאמר</p> <p>דהיינו יהושע כדן גדול עם שני נביאי השקר אחאב בן קוליה וצדקיהו בן מעשיה. והיה השטן חובע, או שישדרמו כולם או שיצילו כולם. כי כשנעשה נס, אינו נעשה חציו נס וחציו דין, אלא כולו בשוה, או נס או דין.</p> <p>שעא) א"ל ר' יוסי וכו': א"ל ר"י, ולא, והרי בזמן שבקע הקב"ה את הים לישראל, היה קורע את הים לאלו. לישראל והלכו ביבשה, והמים היו חוזרים מצד אחר, וטבעו את אלו, את המצרים, ומתו. ונמצא נס מכאן ודין מכאן, אע"פ שהיו הכל ביחד.</p> <p>שעב) א"ל ודא הוא וכו': אמר לו וזה הוא שקריעת ים סוף היה קשה לפניו, כי כאשר הקב"ה עושה נס ודין ביחד, אינו במקום אחד, ולא בבית אחד, ואם נעשה, במקום אחד, כמו בקריעת ים סוף, הוא קשה לפניו. כי הכל (דמויי דף קייג ע"א י) דף קייג ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>עומד על ימינו לשטנו</p> <p>למעלה לא נעשה, אלא בשלמות, כולו כאחד ובמקום אחד נעשה, או נס או דין, ולא לחצאים, שיהיה חציו נס וחציו דין.</p> <p>שעג) בג"כ רא עביד וכו': לפיכך, אין הקב"ה עושה דין ברשעים עד שנשלמו בעונם. כדי שלא יצרך להציל חלק מהם מן הדין, וזהו שכתוב כי לא שלם עון האמורי עד הנה, וכחוב בסאסאה בשלחה תריבנה. ועל כן היה השטן משטין על יהושע שישדף ביניהם, כדי שלא יהיה חציו דין וחציו נס, עד שאמר לו יגער ה' בך השטן. ושאל מי אמר לו, יגער ה' וגו', ואומר זה מלאך ה', שאמר לשטן יגער ה' בך השטן.</p> <p>שעד) ואי תימא ויאמר וכו': ואם תאמר, הרי כתוב, ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן. הרי שהקב"ה הוא האומר ולא מלאך, בוא</p>
--	---

וירא יי כי סר לראות. ל לזמנין י מלאך יי, ולזמנין מלאך, י ולזמנין יי-
 ובגין כך, י א"ל יגער יי בך השטן, ולא אמר הנני גוער בך.
 שעה) תא חזי, כגוונא דא, ביומא דאשתכח דינא בעלמא, וקביה יתיב
 על ס כרטייא דדינא. כדין אשתכח האי שטן, דאסטי לעילא ותתא, ואשתכח
 איהו לחבלא עלמא, וליטול נשמתין.
 שעו) רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא, והוה משתדל בהאי קרא.
 י ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגוי. וערפו שם את העגלה בנחל. ודינא
 איהו י בקופיץ לערפא ז לה. י א"ל רבי אלעזר האי למאי אצטריך.
 שעו) בכה ר' שמעון י ואמר, ווי י לעלמא, י דאתמשך י בתר דא, דהא
 מן י ההוא יומא, דההוא י חויא (* בישא, י דאתפתה ביה אדם, שליט על אדם
 ושלטיט על בני עלמא, איהו קאים למסטי עלמא, ועלמא לא יכיל לנפקא
 מ מעונשיה עד דייתי מלכא משיחא, ויוקים קביה י לדמיכי עפרא, דכתיב
 י בלע המות לנצח י וגוי. וכתיב י ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואיהו
 קאים על עלמא דא, למיטל נשמתין דכל בני י נשא.

מסורת הזהר

א) וירא ה' כי סר לראות: (שם) ח"ג קמו: ב) ולקחו זקני העיר: (דברים כ"א) ח"א ר"י:
 ג) בלע המות לנצח: לעיל ב"א רמ"א ציון ב'. ד) ואת רוח הטומאה אעביר: לעיל כ"ב קפ"ח
 ציון א'.

חלופי גרסאות ל נ"א לזימנין. כ נ"א ל"ג מן מלאך עד מלאך. ג נ"א ולזימנין. ד נ"א אמר. ס נ"א כורטייא
 ו נ"א בקפיץ. ונ"א בקפיץ. ז נ"א ליה. ח נ"א אמר. ט נ"א מוסיף ואמר ליה. י נ"א דעלמא
 יא נ"א אתמשך. יב נ"א בהאי ול"ג בתר דא. יג נ"א ל"ג ההוא. יד נ"א חוייא. טו נ"א ל"ג בישא דאתתה בית
 אדם. טז נ"א מעונשיה. יז נ"א דמיכי. יח נ"א מוסיף ומחח ה' אלקים דמעא מעל כל פנים. יט נ"א עלמא.

מאמר	הסולם	ועדרו-העגלה בנחל
------	-------	------------------

הוא לערוף אותה בקופיץ. דהיינו בגרזן. א"ל
 ר' אלעזר, למה צריך זה.

שעו) בכה ר' שמעון וכו': בכה ר"ש ואמר.
 ווי לעולם הנמשך אחר זה. היינו
 אחר העגלה. שמשום זה צריכים לערסה, כמ"ש
 לפנינו. כי מאותו יום, שהנחש ההוא הרע.
 שאדם הראשון נתפתה בו, שלט על אדם
 ושלט על בני העולם, הוא עומד להטין על
 העולם. והעולם אינו יכול לצאת מעונשו.
 דהיינו עונש מיתה, עד שיבא מלך המשיח. מירוש.
 כי חרבו של מלאך המות היס גילוי נקודת המנוול.
 בנוף האדם, שאינה ראויה לקבל אור החיים כסוד
 לא זכי הא רע, (כגיל לך דף מ"ב ד"ה ביאור)
 ונקודה זו לא תחננה עד תחיית המתים, וע"כ אין
 העולם יכול לצאת מעונשו. והקב"ה יקים ישני
 עפר לתחיה. שכתוב בלע המות לנצח. וכתוב,
 ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ועד אז
 הוא עומד ליטול נשמות מכל בני אדם.
 שבעולם הזה.

בוא וראה, זה גם במשה בסנה, שכתוב, וירא
 מלאך ה' אליו בלבת אש, וכתוב וירא ה' כי
 סר לראוה. שפעם כתוב מלאך ה', ופעם מלאך,
 ופעם ה'. אף כאן, אע"פ שכתוב מקורם, ויאמר ה'
 אל השטן, יתכן שיהיה מלאך, כמו במשה, ומשום
 זה אמר לו יגער ה', בך השטן, ולא אמר,
 הנני גוער בך. כי אם ה' היה האומר היה
 צריך לומר לו, הנני גוער בך השטן. אלא.
 שהאומר היה מלאך.

שעה) ת"ח כנוונא וכו': בוא וראה כעין זה.
 ביום שנמצא דין בעולם, והקב"ה
 יושב על כסא דין, אז נמצא שם שטן הזה
 המסטיין למעלה ולמטה, הוא נמצא, כדי
 להשחית העולם וליטול נשמות בני אדם. כי
 הוא השטן הוא מלאך המות כנודע.

מאמר ועדרו-העגלה בנחל

שעו) רבי שמעון הוה יתיב וכו': ר"ש, היה
 יושב ולומד בתורה, והיה עוסק
 בכתוב הזה, ולקחו זקני העיר ההיא עגלת
 בקר וגומר, וערפו שם את העגלה בנחל. והדין
 (דפו"י דף ק"ג ע"ב *) דף קי"ו ע"א

שעח) וותא חזי, הא כתיב, * כי ימצא חלל וגו', י תא חזי כל בני עלמא, ע"י מלאך המות י נפקא י נשמתיהו, * אי תימא דב"נ דא, על ידא דהווא מלאך המות, נפק נשמתיה, לאו הכי, אלא מאן דקטיל ליה, אפיק נשמתיה, עד לא מטא זמניה, לשלטאה ביה הווא מלאך המות.

שעט) ובגין כך י ולארץ לא יכופר וגו', ו ולארץ דילן. ז ולא * די לון, דקאים איהו * למסטי עלמא למגנא, ולקטרגא תדיר, כ"ש דגזלין י מיניה, מה דאית ליה לנטלא, וקב"ה חייס על בנוי, י ובג"כ, קרבין י על י הא י עגלא, בגין * לתקנא עמיה, מה * דאתנטיל, * ההיא נשמתא י דב"נ י מניה, ולא * ישתכח כ* מקטרגא כ* על עלמא.

שפ) ורזא עלאה תנינן הכא, שור, פרה, עגל, עגלה, כלהו ברזא עלאה אשתכחו, יי ובגין כך, יי בדא מתקנין ליה, ודא הוא דכתיב י ידינו לא שפכה

מסורת הזהר

א) כי ימצא חלל: (דברים כ"א ח"א רי. ג) ולארץ לא יכופר: במדבר ל"ה ג) ידינו לא שפכה: דברים כ"א.

חלופי גרסאות ח נ"א תא. ז נ"א ליג מן ת"ח עד איתמא. ג נ"א נפקי. ד נ"א נשמתיה. ח נ"א ואי י נ"א ליג ולארץ דילן. ז נ"א לא (אה"ל). ח נ"א דיר. ט נ"א למיטיל. י נ"א מניה. וניא ממלאך המות. יא נ"א כך. יב נ"א ליג על. יג נ"א להאי. יד נ"א עגלה. טו נ"א לתקנא. טז נ"א דאתנטילת (אה"ל). יז נ"א מההיא, וניא מההוא. יח נ"א ליג דב"נ: (אה"ל). יט נ"א עמיה. כ נ"א אשתכח. כ"א נ"א מקטרג. כ"ב נ"א מוסיף על קריבין בהאי עלמא. כ"ג נ"א מוסיף ובגין קרבין האי עגלה (אה"ל). כ"ד נ"א ליג ברא.

<p>מאמר</p> <p>שעח) ותא חזי הא וכו': ובוא וראה, הרי כתוב, כי ימצא חלל וגו'. בוא וראה, כל בני העולם נשמתם יוצאת על ידי מלאך המות. היינו בגילוי נקודת המנעולא כנ"ל, ואם תאמר גם אדם זה, שנמצא חלל, יצאה נשמתו על ידי מלאך המות. אינו כן אלא מי שהרגו, הוציא נשמתו, קודם שהגיע זמן שליטתו של מלאך המות. כלומר קודם שהגיע הזמן שתגלה בו נקודת המנעולא, שהמלאך המות אינו יכול עוד לשלוט עליו ולהמיתו. והרוצח עם רציחתו, מעלה כח הצמצום שבמנעולא להכלים רמפתחא שבמלכות, שהם כלים דבינה, וחוזרת המלכות לבחינת נקודה בלי אורות החיים, ועם סגם הזה שבמלכות. הרוצח נוטל נשמת אדם הנרצח. ונמצא שעון רציחה, מוסיף כח הטומאה גם בכלים הטהורים שמבינה.</p>	<p>הסולם</p> <p>של המלכות הבאים מבינה, כנ"ל בריבור הסמוך. ומסלק האורות מכל פרצף המלכות. וע"כ אומר הכתוב, ולארץ לא יכופר וגו' כי אם ברכ שופכו. כלומר, שצריכים לכפר על הארץ, שהיא המלכות; להחזיר לה ג"ר דאורותיה שנסתלקו ממנה בעון הרוצח.</p> <p>וקב"ה חיים וכו': והקב"ה מרחם על בניו. וע"כ מקריבים על זה. עגלה, כדי לתקן על ירו ב' דברים, א) מה שניטל נשמת האדם ממנו, מן הנרצח שע"ז פרחו אורות ג"ר מהמלכות, וצריכים להחזיר לה הג"ר. ב) שלא יקטרג על העולם. כי אחר שנמשכו לה הג"ר בתקון א', יש כח לנחש לקטרג על העולם. כלומר שסותם אורות העולם, ע"ז שנאחו בג"ר הללו הנמשכים מקו שמאל. וע"כ צריכים לתקון ב', להעביר הקטרוג הזה.</p>
--	--

שפ) ורזא עראה תנינן וכו': וסוד עליון למדנו כאן. שור, פרה, עגל, עגלה. כולם נמצאים בסוד עליון. ולפיכך, בזה בעגלה, מתקנים אותו. וזהו שכתוב ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו', לא שפכה, וגם לא גרמנו את מיתתו. ובוה לא נמצא מקטרג עליהם. ועל הכל נותן הקב"ה עצה לעולם. פירוש. כי אמר שצריכים ב' תקונים לעון

שעט) ובגין כך, ולארץ לא יכופר וגו': ומשום זה כתוב, ולארץ לא יכופר וגו' ולא די להם, לרוצחים, שהנחש הרע, עומד להסתיין על העולם בחנם, ומקטרג תמיד, אע"פ שלא חטאו, כל שכן בעת שגוולים ממנו מה שיש לו ליטול, אשר עם גזלה הזו שגוזל ממלאך המות, מוסיף טומאה ופוגם גם בכלים הטהורים (רש"י דף קי"ד ע"א)

את הדם הזה ה' וגו', לא שפכה, ולא גרימנא מיתתיה ובדא לא י אשתכח מקטרגא, עלייהו, ובכלא יהיב י קב"ה עיטא לעלמא.
 שפא) תא חזי, ה) כגוונא דא, ז ביום ה ר"ה, ו ויום הכפורים, רדינא אשתכח בעלמא, איהו קאים ו לקטרגא, וישראל בעיין ה לאתערא בשופר, ה ולאתערא קול, דכליל באש"א י ומי"א ורוח"א, י"א ואתעבידו חד, ולאשמעא ההוא קול, מגו שופר.

דרך אמת

ה) לעיל ס"ד ע"א ולקמן פ' אמור ז"א ע"א.

חלוסי גרסאות ה גי' וגו' לא שפכה. כ ג"א מוסיף אשתכח איהו. ג ג"א עיטא קב"ה. ד ג"א בריה. ו ג"א דר"ה ו ג"א מיומא. ה ג"א דר"ה. ו ג"א ל"ג ויום הכפורים. ז ג"א מוסיף לקטרגא עלמא. ח ג"א לאתעטרא. ט ג"א ולאתעטרא. י ג"א ומי"א. י"א ג"א ואתעביד.

וערפו — העגלה בנחל

הסוכים

מאמר

שאלת ר' אלעזר (לעיל אות שע"ו) ששאל האי למאי אצטריך. כי הוא נצרך לב' תקונים האלו.

מאמר ר' ויום הכפורים

שפא) תא חזי כגוונא וכו': בוא וראה כעין זה ביום ראש השנה ויום הכפורים שהרין נמצא אז בעולם, והשטן עומד אז לקטרג, שישראל צריכים אז להתעורר בשופר ולעורר קול, הכלול ממים אש ורוח, שהם חג"ה, שנעשו בו אחד, ולהשמיע אותו הקול מתוך השופר.

פירושו. י"ב חדשי השנה הם תקון המלכות מתחילתה עד סופה, וכיון שסופה אינו נשלם לגמרי עד גמר התקון, ע"כ צריכים בכל שנה לחזור ולתקנה, וע"כ בכל ראש השנה אנו מתחילים מבראשית תקון המלכות, דהיינו כמו שנאצלה ביום ד' דמעשה בראשית שאז היתה, בסו"ה, ויעש אלקים את שני מארת הגדולים, שאז היתה בשלמות ג"ר דהארת השמאל, שה"ס הארת השורק, דהיינו חכמה בלי חסדים, וע"כ קטרגה הלבנה. אין ב' מלכים משתמשים בכתר אחד, שלא היתה יכולה לסבול חסרון החסדים וה"ס קטרוג השטן גם כן, שקטרוגו נאחו בהמלכות להמשיך דינים, כל אימת שמאירים בה הג"ר של השמאל, וצריכים להעביר אחיות השטן וקטרוגו מן המלכות בעת ההוא, וז"ש איהו קאים לקטרגא, כיון שנגלו בכל ר"ה ג"ר דשמאל, ע"כ עומד אז השטן לקטרג על המלכות.

וזה אמרו, וישראל בעיין לאתערא בשופר ולאתערא קול דכליל באשא ומי"א ורוח"א. כי כדי להעביר קטרוג השטן צריכים גם כן לעשות איזו פעולה לבטל הג"ר דג"ר של הארת השמאל, כמו שנעשה ע"י עריפת העגלה, וע"י אמירת הזקנים, ועינינו לא ראו, בסוד תקון חב' אשר שם. כנ"ל. ופעולה זו,

ה"ס

לעון הרציחה א) לחזור ולהמשיך הג"ר אל המלכות. ב) להעביר הקטרוג מן ג"ר של המלכות, ותקון הא' נעשה על ידי הבאת העגלה והורדתה לנחל איתן, כי סוד הארת השמאל נקרא שני שור (כנ"ל ב"א דף ק"ע אות קצ"א) ויש בה ד' מדרגות שהן חו"ב תו"מ, וה"ס שור פרה עגל עגלה, וכל בחינה מתקן את הבחינה שכנגדה, וכיון שצריכים לתקן כאן את המלכות על כן סביאים עגלה שהיא כנגד המלכות, כדי לעורר למעלה המשכת מוחין דג"ר דשמאל אל המלכות, אמנם כיון שנמשכים הג"ר דשמאל להמלכות, יש פחד מפני קטרוג השטן שה"ס אחיותו בהשמאל, ע"כ צריכים לחקון הב' להעביר את הקטרוג, שהוא לערוף את העגלה בנחל, שעל ידי עריפה זו מבטלים את בחינת ג"ר דג"ר של הארת השמאל ונשארים רק הו"ק דג"ר, שאז אין יותר אחיות אל השטן במוחין הללו, ונודע שלכל תקון עליון צריכים לעורר מלמטה בחינת מעשה וגם בחינת דיבור, וע"כ צריכים ג"כ שיאמרו הזקנים ידינו לא שפכה הדם הזה, דהיינו שחוזרים וממשיכים הג"ר אל המלכות, שנסתלקו ממנה בעון שפיכת דמים, והוא כנגד המעשה דהבאת העגלה לנחל איתן, שה"ס תקן א', ועינינו לא ראו, היינו הסתרת הג"ר המכונים ראיה, שבזה מעבירים את קטרוג הנחש מהארת השמאל, שה"ס תקון חב', שהוא כנגד המעשה של עריפת העגלה.

וזה אמרו ורא הוא דכתיב ידינו לא שפכה הדם הזה, שה"ס תקון הא' להמשכת הג"ר דשמאל כנ"ל. ולא גרימנא מיתתיה שהוא הפירוש של ועינינו לא ראו, כמ"ש חז"ל (סוטה מ"ה ע"ב ע"ש), שה"ס תקון חב' להעביר קטרוגו של השטן כנ"ל, ובזה מתבאר

(דמו"ז דף קי"ד ע"א)

שפב) ה' והוא קול, סלקא עד אתר, י דכרסייא דדינא יתבא, ובטש בה, וסלקא, כיון דמטא האי י קול מתתא קול דיעקב אתתקן לעילא, וקב"ה (* אתער רחמי, דהא כגוונא דישראל מתערי לתתא, קול חד, כליל באש"א ורוח"א ומי"א, דנפקי כחדא, מגו שופר, הכי נמי אתער לעילא ה' שופר, והוא קול דכליל י באש"א י ומי"א ורוח"א אתתקן, ה' ונפק דא מתתא, ודא מעילא, ואתתקן עלמא, ורחמי אשתכחו.

שפג) והוא מקטרגא אערבב, דחשיב לשלטאה בדינא, ולקטרגא בעלמא, וחמי דמתערי רחמי כדין ה' אערבב, ואתשש חיליה, ולא יכיל למעבד יא מדי, וקב"ה דאין עלמא י ברחמי, דאי תימא דדינא י אתעביד, לאו הכי, אלא אחחברו רחמי בדינא, ועלמא אתדן ברחמי.

שפד) תא חזי כתיב * תקעו בחדש שופר י בכסה ליום חגנו י דאתכסיא

מסורת הזהר

א) תקעו בחדש שופר: ח"ב קלה: קפרי. רסו: ח"ג פו: צח: ק: קכא: רלא: רעה: ת"ז בהקדמה פ"ז חלוסי גרסאות ה' נ"א תהוא (אה"ל). כ' נ"א רכרסיא. ונ"א דכורסיא. ג' נ"א קל. ד' נ"א ומי"א. ה' נ"א ל"ב שופר. ונ"א מוסיף אתער שופר (אה"ל). ו' נ"א ראשא. ז' נ"א ופי"א. ח' נ"א ונפיק. ט' נ"א אתערבב. י' נ"א למיעבד. יא' נ"א מירי. יב' נ"א ברחמיה. יג' נ"א אתערב (אה"ל). יד' נ"א בכסה וגו'. טו' נ"א דאתכסיא.

ר"ה ויום הכיפורים

הכולם

מאמר

בינה. כי הכח לתקוע הוא אש, והקול נעשה ע"י רוח ועם הרוח יוצא ג"כ זיעה והבל שה"ס מים. והם מעוררים ג' קוין עליונים שבבינה, שממנה נמשכים המוחין לז"א ולמלכות. והוא קול דכליל באשא ומי"א ורוחא אתתקן, וקול הכולל אש מים ורוח שעלה מלמטה, דהיינו המסך, נתתקן, ויוצא זה מלמטה, דהיינו המסך, וזה מלמעלה דהיינו קומת החסידים היוצאת על המסך, ונתתקן העולם שהיא המלכות והרחמים נמצאים.

שפג) והוא מקטרגא אערבב וכו': והמקטרג נבוך, שחשב לשלוט בדין ולקטרג בעולם. כלומר, שלא עלה על דעתו, שג"ר דשמאל יתמעטו פעם, ויתעלם שליטתו וקטרוגו ורואה שהרחמים מתעוררים, והוא נבוך, וכחו רפה, ואינו יכול לעשות מאומה, והקב"ה דן את העולם ברחמים, ואם תאמר שדין נעשה, דהיינו כמה שנתמעטו הג"ר דקו שמאל ע"י קול שופר כנ"ל, אינו כן. אלא שנתחברו רחמים בדין, והעולם נדון ברחמים. פירושו, כי בעלית קול שופר מלמטה, שה"ס העלאת מ"ן דמסך דחירק, יצאה קומת חסידים, שה"ס קו אמצעי, על המסך (כנ"ל באות שפ"ב ד"ה והוא) שהוא נקרא יעקב והוא רחמים, והעולם מקבל הרחמים כן קו אמצעי, ולפיכך אין התמעטות ג"ר דשמאל נחשב לדין. כי זולת זה, לא היו מתגלים הרחמים בעולם.

שפד) תא חזי כתיב וכו': כוא וראה, כתוב, תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו.

בכסה

ה"ס הקול שאנו מעלים על ידי השופר, ונדוע שבדרך כלל, יש ב' מיני קולות, א) קול המלכות הבלתי נמתקת בבינה. ב) קול הבינה או של המלכות הנמתקת בבינה, שאז קולה כקול הבינה. (כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף סל"ה ד"ה ובוה ע"ש) ואומר שקול זה שאנו מעלים כדי למעט הג"ר דג"ר, הוא קול דבינה, וז"ש ולאשמעא שהוא קול מגו שופר, דהיינו בינה המכונה שופר. שה"ס המסך דחירק שעליו יוצא קו אמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה (כנ"ל ב"א דף ט"ז ד"ה וזה) וז"ש קול דכליל באשא ומי"א ורוחא, דהיינו קול דכליל בג' קוין המכונים: מים, אש, רוח, ואתעבידו חד, שע"י המסך הזה, נעשו ג' קוין אחד, וע"ז נתמעט ג"ר דג"ר מהשמאל (כנ"ל ב"א דף רצ"ד ד"ה רבי) ואז מסתלק קטרוג השטן מהמלכות כמ"ש לפנינו.

שפב) והוא קול סלקא וכו': וקול ההוא עולה עד המקום שכסא הדין יושב דהיינו לג"ר דשמאל שהקטרוג נאחו שם, ומכה בה דהיינו שממעט הג"ר דג"ר אשר שם, ועולה המלכות מכסא דין, לכסא רחמים, ואחר שמגיע קול הזה מלמטה, הנה קול יעקב נתתקן למעלה, שה"ס קומת החסידים היוצאת על המסך הנ"ל שה"ס קו אמצעי הנק' ת"ת ונק' יעקב, ונקרא רחמים, ואז נתעורר הקב"ה ברחמים, כי כמו י"ש"ר"ל מעוררים קול אחד למטה, שהוא כלול מאש ומים ורוח היוצאים מתוך השופר, כן מתעורר כנגדם למעלה בשופר העיון, שהוא

(רפויי דף גייד ע"א *) דף ק"ד ע"ב)

סיהרא, דהא (ב) כדין, שלטא האי חיויא בישא, וכיל לנזקא עלמא, וכד מתערי רחמי, סלקא סיהרא, ואתעברת מתמן, ואיהו אתערבב, ולא יכיל לשלטאה, ואתעבר, דלא יתקרב תמן, ועל דא, ביום ר"ה, בעי ל לערבבא ליה, כמאן דאתער ג משנתיה, ולא ידע כלום.

שפה) ד ב"ה ה בעי ו לנייחא, ו למעבד ליה נייחא ס דרוחא, ס בשעיר דקרבין ליה, וכדין י אתהפך סניגוריא, עלייהו דישראל, אבל ביומא דר"ה, אתערבב, דלא ידע ולא יכיל י למעבד כלום. י חמי אתערותא דרחמי י סלקין מתתא, ורחמי מלעילא, וסיהרא סלקא בנייהו, כדין אתערבב ולא ידע כלום, ולא יכיל לשלטאה.

שפוז) וקב"ה דן להו לישראל ברחמי, וחייס עלייהו, ואשתכח להו י זמנא כל אינון י יומין, דבין ר"ה ליום הכפורים, לקבלא כל אינון דתייבין ס קמיה, ולכפרא לון מחובייהו, וסליק לון ליומא דכפורי.

שפוז) ועל דא, בכלא קב"ה פקיד לון לישראל, ס למעבד י עובדא, בגין דלא ישלוט עלייהו. מאן דלא אצטריך, ולא ישלוט עלייהו דינא, ויהון כלהון זכאין בארעא, * כרחימו דאבא על בנין, וכלא בעובדא ובמלין תליא, והא אוקימנא י מלין.

דרך אמת

(ב) קט"ו א.

חלופי גרסאות א ג"א חוויא. ב ג"א לאתערבבא. ג ג"א משינתיה. ד ג"א ביומא דכפורי. ו ג"א ביה (אהיל). ה ג"א מוסיף בעי לפייסא ליה (אהיל). ו ג"א מוסיף לנייחא ליה. ז ג"א ולמעבד. ח ג"א ל"ג דרוחא (אהיל). ט ג"א בההוא שעיר (אהיל). י ג"א מוסיף אתהפך איהו. יא ג"א למיעבד. יב ג"א מוסיף חמי איהו. יג ג"א מוסיף דקא סלקין. לד ג"א זמין. ו ג"א מוסיף קמיה בתיובתא. טז ג"א למיעבד. יז ג"א מוסיף עובדא דא. יח ג"א מילי. יט ג"א מילין.

ר"ה ויה"כ

הסולם

מאמר

והלבנה, שהיא המלכות, מתעלה ביניהם, אז הוא נבוכ, ואינו יודע כלום, ואינו יכול לשלוט.

שפוז) וקב"ה דן וכו': והקב"ה דן את ישראל ברחמים, ומרחם עליהם ונותן להם זמן, כל אלו עשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, לקבל כל אלו השבים לפניו, לכפר להם עונותיהם, ומעלה אותם לקדושת יום הכפורים.

שפוז) ועל דא בכלא וכו': ועל כן לתקון כל, צוה הקב"ה לישראל לעשות המצוה של תקיעת שופר. א) שלא ישלוט עליהם מי שאינו צריך. דהיינו להעביר שליכת השטן וקטרוגו. ב) שלא ישלוט עליהם הדין, אלא שישרה עליהם הרחמים, ויהיו זוכים כולם לרחמי בארץ כרחם אב על בנים. והכל תלוי, בהתעוררות התחוננים, במעשה ובדבור. וכבר נתבארו הדברים.

בכסה, פירושו שנתכסה הלבנה, דהיינו המלכות כי אז מחמת הארת השמאל, שולט אותו נחש הרע, ויכול להזיק העולם. וכאשר מתעוררים הרחמים על ידי תקיעת שופר, עולה הלבנה ונעברה משם, דהיינו מהארץ השמאל, מטעם שנחמטטו הג"ר ע"י קול שופר כנ"ל. והשטן נבוך ואינו יכול לשלוט, והוא נעבר מן הלבנה, ואינו קרב עוד שם. כי אחר התמעטות הג"ר רשמאל אין לו עוד מה לינק ממנה או לטרג כנ"ל. ועל כן ביום ראש השנה, צריכים להומם את השטן, כדומה למצב הנעור משנתו ואינו יודע מאומה.

שפה) ב"ה בעי לנייחא וכו': ביום הכפורים צריכים לנהוג עם השטן בנחת, ולעשות לו נחת רוח עם השעיר לעזאזל שמקריבין לו, ששולחים המדברה שם מקומו, ואז נהפך להיות מליץ טוב על ישראל. אבל ביום ראש השנה נעשה נבוך, ואינו יודע, ואינו יכול לעשות מאומה כי רואה התעוררות רחמים עולה מלמטה ורחמים מושפעים מלמעלה

(דפו"י דף קי"ד ע"ב *) דף קט"ו ע"א

מדרש הנעלם

שפח) וה' פקד את שרה כאשר אמר. ר' יוחנן פתח, בהאי קרא, "ראשך עליך" ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים. עשה י קב"ה שלטונים למעלה, י ושלטונים למטה, כשנותן י קב"ה מעלה לשרים של מעלה נוטלים מעלה המלכים של מטה, נתן מעלה לשרו של בבל, נטל מעלה נבוכדנצר הרשע, דכתיב ביה, י אנת הוא ראשה די דהבא, והיו כל העולם, י משועבדים תחת ידו, ובנו ובן בנו, הה"ד ראשך עליך ככרמל, זהו נבוכדנצר הה"ד י תחותיהי תטלל חיות ברא. ודלת ראשך כארגמן, זהו בלשצר, דאמר ארגוונא ילבש. מלך אסור ברהטים, זהו אויל מרווך, שהיה אסור, עד שמת אביו נבוכדנצר, ומלך תחתיו.

שפט) אמר ר' יהודה, למאי אתא, האי י טעם בשיר השירים. אלא אמר ר' יהודה, שבעה דברים נבראו, קודם שנברא העולם, ואלו הן י וכו', כסא הכבוד, שנאמר י נכון כסאך מאז מעולם אתה. וכתיב, י כסא כבוד מרום מראשון. י שהוא היה ראש, י הנקדם לכל, ונטל, י הקב"ה, את הנשמה הטהורה, מכסא הכבוד, י להיות י מאירה לגוף, הדא הוא דכתיב, ראשך עליך ככרמל, י זהו כסא הכבוד, שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כארגמן, זו היא הנשמה, הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים, י זהו הגוף, שהוא אסור בקבר, י וכלה בעפר, ולא נשאר ממנו, אלא כמלא תרווד י רקב, וממנו י יבנה י כל הגוף. י וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף, הוא אומר לארץ, שתפליט אותו לחוץ, דכתיב י וארץ רפאים תפיל.

שצ) אמר רבי יוחנן, המתים שבארץ, הם חיים תחלה, הדא הוא דכתיב י יחיו מתוך. נבלתי יקומו, אלו שבחוצה לארץ. י הקיצו ורננו (*שוכני עפר, אלו המתים שבמדבר. דאמר רבי יוחנן, למה מת משה, בחוצה לארץ. להראות לכל באי עולם, כשם שעמיד הקדוש ברוך הוא, כל להחיות

סורת הזהר

א) ראשך עליך ככרמל: לעיל הקדמת הזהר קט"א ציון ב'. ב) אנת הוא ראשה: (דניאל ב') ח"ב קמח. קעה. רלו. ג) תחותיהי תטלל חיות ברא: (שם ד') ח"ג רע: רצא. רצו. ת"ז חס"ו צו. ד) נכון כסאך מאז: תהלים צ"ג. ה) כסא כבוד מרום: (ירמיה י"ז) ח"ג נו. קט: קכא: רפג. ת"ז ד: ח: חס"ט קז: ו) וארץ רפאים תפיל: (ישעיה כ"ז) ח"א קטו: קיח. קכח: קל: קלא. קעו. קפא: קסכ. ריב. רלב. ח"ב כח: קנא: קצט: רכ. רסח: ח"ג קכח. קלה: קסח: ת"ז יב. חכ"א נט: ת"מ פא. ז) יחיו מתוך נבדתי יקומו: לעיל ציון ו. ח) הקיצו ורננו שוכני עפר: לעיל ציון ו.

חלופי גרסאות א) ג"א ככרמל וגו'. ב) ג"א הקב"ה. ג) ג"א ומאותם שלטונים. ונ"א ומתם שלטונים. ונ"א ומאהים שלטונים. ד) ג"א הקב"ה. ה) ג"א משועבדין. ו) ג"א ארץ. ז) ג"א שעמא. ח) ג"א ל"ב וכו'. ונ"א ואלו הן כסא הכבוד ותורה וג"ע וגיהנם ובית המקדש ושמו של משיח והתשובה כסא הכבוד (אה"ל). ט) ג"א ל"ג מן שהוא עד שהוא. י) ג"א הנקדין. יא) ג"א קב"ה. יב) ג"א מחיות. יג) ג"א מדירה ונ"א מאיר (או"ל). יד) ג"א וזהו. טו) ג"א מוסיף זהו הגוף. יז) ג"א מלך אסור ברהטים זהו הגוף. יח) ג"א וכלה. יט) ג"א וכלה. י) ג"א ל"ג מן רקב עד הגוף. יא) ג"א נבנה (אה"ל). יב) ג"א ל"ג כל (אה"ל). יג) ג"א כשזוקר. כל ג"א לחיותו.

מאמר
הסולם
מדרש הנעלם
שפח) וה' פקד את שרה כאשר אמר: מכאן עד אות ת"ד א"צ ביאור.
(דפוי דף קי"ג ע"א י) דף קי"ג ע"ב
לכתר

למשה, כך עתיד כ להחיות כ לדורו, ג שהם קבלו ד התורה. ו ועליהם נאמר, " זכרתי לך חסד נעורייך אהבת י כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

שצא) דבר אחר, הקיצו ורננו שוכני עפר, אלו הם האבות. ו והמתים בחוזה לארץ, יבנה גופם, ומתגלגלים תחת הארץ, עד ארץ ישראל, ושם יקבלו נשמתם, ולא בחוזה לארץ, הדא הוא דכתיב, כ לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי ו אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתיב אחריו, ונתתי רוחי בכם וחיתתם. שצב) רבי פנחס אמר, הנשמה ו נטלה מכסא הכבוד, שהוא הראש, י כדקאמר ג ראשך עליך ככרמל. ודלת ראשך כארגמן. זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים, ו הוא הגוף, שהוא אסור בקברים, זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. י וקודשא בריך הוא י פוקדה, למועד אשר דבר אלי, הה"ד י וה' פקד את שרה כאשר אמר. פוקד את הגוף, לזמן הידוע שבו יפקוד הצדיקים.

שצג) אמר רבי פנחס, עתיד הקביה, ליפות לגוף הצדיקים, לעתיד לבא, כיופי של אדם הראשון, כשנכנס לגן עדן, שנאמר ו נחך ה' י תמיד וגו' והיית כגן רוח. אמר רבי לוי, הנשמה בעודה במעלתה, ו ניזונת באור של מעלה, ומתלבשת בו, ו כשתכנס ו לגוף לעתיד לבא, באותו האור ממש ו תכנס, ואזי הגוף יאיר, כזוהר הרקיע, הה"ד, ו והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, וישיגו בני אדם דעה שלימה, שנאמר ו כי מלאה הארץ דעה את ה'. מנ"ל הא ממה דכתיב, ו נחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך. זה אור של * מעלה. ועצמותיך יחליץ, ו זה כ פקידת הגוף. והיית כגן רוח וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. זהו דעת כל הבורא יתי, ואזי ידעו כ הבריות, שהנשמה הנכנסת בהם, שהיא נשמת החיים, נשמת התענוגים. שהיא קבלה תענוגים מלמעלה, כ ומעדנות לגוף, והכל תמהים בה, ואומרים ו מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. כ זהו היא הנשמה, לע"ל.

מסורת הזהר

א) זכרתי לך חסד: (ירמיה ב') ח"א קעו : ח"ג קכ : קסח : רנו. ת"ז תס"ט קט"ז : ת"ע קכ"ט :
 ב) לכן—פותח את קברותיכם: (יחזקאל ל"ז) ח"א סט. ח"ב סז. ג) ראשך עליך ככרמל : לעיל בהקדמה דף קפא ציון ב. ד) וה' פקד את שרה : לעיל ב"א דף ש"מ ציון ג. ה) ונחך ה' תמיד : (ישעיה נ"ח) ח"א קכח : קמא רכד : רלו. ח"ב נה. טג. צו. קמב : קעא. רט. רי : ח"ג סז : קד. קע. קפג. רכב. רמח : רסו. רסז : רצ : רצא : ו) והמשכילים יזהירו : לעיל ב"א ז' ציון א' ז) כי מלאה הארץ דעה : (ישעיה יא) ח"א קכה : קל. קלח. קמ. רסב. ח"ב סח. ח"ג כג. ת"ז תכ"א ס : תס"ט קיז. ז) מה יפית ומה נעמת : שה"ש ז'

חלופי גרסאות ה נ"א לתחיתם, ול"ג לדורו. כ נ"א את דורו, נ נ"א מוסיף לפה שחם. ד נ"א מוסיף התורה דאמר ר' יוחנן, ס נ"א שעליהם. ו נ"א כלולותיך וגו'. ז נ"א המתים. ח נ"א אתכם וגו'. ט נ"א נצולה. י נ"א כדקאמרן. יא נ"א זהו. יב נ"א כח תוא הגוף שהוא אסור בקברים אדל"ג. יג נ"א והקביה. יד נ"א סוקר. ינ"א סוקרו. יז נ"א מוסיף תמיד והשביע בצחצחות נפשך. יח נ"א נזנת. יט נ"א וכשיכנס. יז נ"א מוסיף ונשמת לגוף. יח נ"א יכנס. יט נ"א זהו. כ נ"א מקדון. כא נ"א הבריות. כב נ"א מוסיף דעת הבריות. כג נ"א ומעדנות. כד נ"א שזו.

(דפוי דף קי"ב ע"ב * דף קי"ד ע"א)

שצד) ^ה א"ר יהודה תא חזי ^ג שכך הוא, דכתיב * מלך אסור ברהטים. וכתיב בתריה מה יפית ומה נעמת. ^ג ואמר ר' יהודה, באותו זמן, עתיד הקב"ה לשמח עולמו, ולשמוח בבריותיו, שנאמר ^ב ישמח ה' במעשיו. ואזי יהיה שחוק בעולם, מה שאין עכשיו, דכתיב ^א אז ימלא שחוק פיניו וגו'. הה"ד ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים. שאזי עתידים בני אדם לומר שירה, שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר, ^ד היום שישמח הקב"ה עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה, מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים, לא ישובו עוד לעפרם, דכתיב ^ד והיה הנשאר בציון והנותר ^ו בירושלם קדוש יאמר לו. הנותר בציון ובירושלם דייקא.

שצה) אמר רבי אחא, אם כן זעירין אינון, ^י אלא כל אינון ^ז דאשתארו בארעא קדישא דישראל, ^ח דינא ^ס דלהון, ^י כירושלם, וכציון לכל דבר, מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלם היא, ממשמע דכתיב ^י וכי תבאו אל הארץ, הכל בכלל.

שצו) ר' יהודה ^{יא} ברי אלעזר, שאל לרבי חזקיה, אמר לו, מתים שעתידי הקב"ה ^{יב} להחיותם, ^{יג} למה לא יד יהיב ^{יז} נשמתהון, באתר ^{יח} דאתקברו תמן, וייתון לאחייא בארעא דישראל. אמר ^י לו, נשבע הקב"ה, לבנות ירושלם, ושלא תהרס לעולמים, דאמר ר' ירמיה, עתיד הקב"ה לחדש עולמו, ולבנות ירושלם, ולהורידה בנויה מלמעלה, ^{יח} בגין שלא ^{יט} תהרס, ונשבע שלא ^כ תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנין ירושלם, שנאמר ^י * לא יאמר לך עוד כל עזובה ולא רצך לא יאמר עוד שממה. ^{כב} ובכל מקום, שאתה מוצא לא לא, היא שבועה, הה"ד ^כ ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול. ולא יהיה עוד מבול וגו'. וכתיב ^{כג} אשר נשבעתי מעבור מי נח. מכאן שלא לא שבועה, ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקב"ה לקיים עולמו, קיום שלא תגלה כנ"י, ולא ^{כד} תהרס בנין בהמ"ק, לפיכך, אין מקבלין נשמתן, אלא במקום קיים ^{כה} לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קיימת בגוף לעולמים, ודא הוא דכתיב, הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו וגו'.

שצז) א"ר חזקיה, ^{כז} מהכא, הוא קדוש, ירושלם קדוש, הנותר בה קדוש,

מסורת הזהר

(א) מלך אסור ברהטים: (שם) ח"א קסא. ח"ג רסט: ת"ז ת"ו כהשמטות קמד: (ב) ישמח ה' במעשיו: לעיל מ"ד ציון ד'. (ג) אז ימלא שחוק: (ההלים כ"ז) ח"א קטו. כזו. ח"ג רפז. (ד) והיה הנשאר בציון: (ישעיה ד') לעיל לך קל"ח ציון ב'. (ה) וכי תבאו אל הארץ: (ויקרא י"ט) ח"ב רמד: ח"ג פז. (ו) לא יאמר - עזובה: (ישעיה ס"ב) ח"ג רפז. (ז) ולא יכרת כל בשר: (בראשית ס') ח"ג יד: (ח) אשר נשבעתי - מי נח: לעיל פ' נח ס"ה ציון ח'.

חלופי גרסאות. א' נ"א ל"ג מן א"ר יהודה עד וא"ר יהודה. ב' נ"א שכך כתיב וליג הוא (אה"ל). ג' נ"א אמר. ד' נ"א מוסיף אותו היום (אה"ל). ס' נ"א בירושלם וגו'. ו' נ"א לא. ו' נ"א דישתארו. ח' נ"א דינם (אה"ל). ט' נ"א ליג דלהון. י' נ"א בירושלם (ר"א). י"א נ"א בן. י"ב נ"א להחיות. י"ג נ"א אמאי [למאי] לא כנשמתין באתר. י"ד נ"א להחיות לא בנשמתין באתר. ו"א למאי נשמתהון באתר. י"ז נ"א מוסיף יהיב להון [לחן]. ו"א ליג יתיב. ט"ז נ"א נשמתין. כ"ז נ"א דאתקברו. כ"ח נ"א ליה. כ"ט נ"א בנין. ל"ט נ"א יהרס. מ' נ"א יתגלה. כ"א נ"א עזובה וגו'. כ"ב נ"א בכל. כ"ג נ"א יהרס. כ"ד נ"א לעמין. כ"ה נ"א ל"ג מהכא הוא, ונ"א מקרא הוא [היא] ונ"א מקרא ול"ג הוא.

א הוא קדוש, דכתיב * כי קדוש ה' צבאות. וכתוב ב' בקרבך קדוש. ירושלם קדוש, דכתיב ג' וממקום קדוש יהלכו. הנתר בה קדוש, דכתיב י' והיה הנשאר בציון והנתר בירושלם קדוש יאמר לו. מה קדוש הראשון קיים, אף השאר קדוש י' קדוש קיים.

שצח) א"ר יצחק, מאי דכתיב, " עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם ואיש משענתו ז' בידו מרוב ימים. מאי טיבותא ט' דא למיזל כדין, י' דכתיב ואיש משענתו בידו. אלא אמר רבי יצחק, עתידים הצדיקים לעתיד לבא, ז' להחיות ט' מתים כאלישע הנביא, דכתיב י' וקח משענתי בידך ולך. וכתוב ושמת משענתי על פני הנער. א"ל ט' קב"ה, דבר שעתידים לעשות י' הצדיקים, לעתיד לבא, אתה רוצה עכשיו לעשות, מה כתיב וישם את המשענת על פני הנער ואין קול ואין עונה ואין קשב. אבל הצדיקים לעתיד לבא, י' עלה בידם, הבטחה י' זו, דכתיב ואיש משענתו בידו. כדי להחיות בו י' את המתים, י' מהגרים שנתגירו מאו"ה, דכתיב טו' בהו ז' כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן * מאה שנה יקולל. א"ר יצחק, סופיה דקרא טו' מוכיח, דכתיב מרוב ימים.

שצט) דבר אחר, ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים. כתיב " שמחו את ירושלם וגילו בה כל י' אוהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. אמר רבי יהודה, לא היתה שמחה, לפני הקדוש ברוך הוא, מיום שנברא העולם, כאותה שמחה, שעתיד לשמוח עם הצדיקים, לעתיד לבוא, וכל אחד ואחד, מראה באצבע, ואומר ט' הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. וכתוב י' זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

ת) רבי יוחנן אמר, לא חזינן מאן דפריש האי מלה כדוד מלכא, דאמר י" תסתיר פניך יבהלון י" וגו'. מכאן שאין הקב"ה עושה רעה לשום אדם, אלא כשאינו משגיח בו, הוא כלה י" מאליה, דכתיב תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון י' וגו'. כל ואח"כ י' תשלח רוחך יבראון וגו'. ואח"כ י' יהי

מסורת הוהר

א) קדוש ה' צבאות: לעיל ב"א ע"ח ציון ב'. ב) בכרבך קדוש: (הושע יא) ח"א רלא. ח"ב רכו: ח"ג סח: קמו: רסב: ח"ז ת"ג פו: ז"ח נח כ' טג שמכ. שה"ש ע"א טא שסו. תק"ח צ"ז טד שכו. ג) וממקום קדוש יהלכו: (קהלת ח') ח"א קל. ד) והיה הנשאר בציון: לעיל לך דף קל"ח ציון ב'. ה) עוד ישבו זקנים: (זכריה ח') ח"א קלה. ח"ג קסה: ז) וקח משענתי בידך: (מלכים ב' ד') ח"ב מד: ז) כי הנער בן מאה שנה: (ישעיה ס"ה). ח) שמחו את ירושלים: (ישעיה ס"ה) ח"א רי: ח"ג קיח. ט) הנה אלקיניו זה: לעיל פ' נח ו' ציון ד'. י) זמרו ה' כי נאות: שם י"ב. יא) תסתיר פניך: (תהלים ק"ד) ח"א ריח: ח"ג קסא. ת"ז חסט צט: יב) תשלח רוחך: (שם) ח"ג קסא. יג) יהי כבוד ה' לעולם: לעיל מ"ד ציון ד'.

חלוסי גרסאות א' גיא ליג הוא קדוש. ב' גיא ליג קדוש. ג' גיא ליג קדוש. ד' גיא בירו וגו'. ט' גיא ירו. וניא כרי, וניא כתיב, ז' גיא לחיות. ח' גיא ליג מתים. ט' גיא הקב"ה. י' גיא ליג הצדיקים. יא' גיא יעלה. יב' גיא הזאת. יג' גיא ליג את. יד' גיא מהמתים. וניא מה מתים אותם שנתגידו. טו' גיא ליג בהו טז גיא מוכח. יז גיא אוהביה וגו'. יח גיא ליג וגו'. יט גיא ליג מאליו. כ' גיא ליג וגו' ואח"כ. כל גיא ליג פן ואח"כ עד ואח"כ.

(ו פורוי דף קייד ע"ב ט' דף קס"ו ע"א)

כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם, דכתיב * או ימלא שחוק פיננו ולשוננו רנה. הה"ד, ותאמר שרה צחוק עשה לי אלהים לשמוח בישועתו.

תא) רבי חייא אמר, תא חזי, עד שהגוף עומד ב' בעה"ז, הוא חסר מן התשלום, לאחר שהוא צדיק, והולך בדרכי יושר, ומת ביושרו, נקרא שרה בתשלום, הגיע לתחיית המתים הוא י' שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה י' קב"ה. לאחר שהוא חי, ושמח עם השכינה, ומעביר הקב"ה, היגון מן העולם, דכתיב י' בלע המות י' לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. אזי נקרא יצחק, בשביל הצחוק והשמחה, שיהיה לצדיקים לעתיד לבא.

תב) רבי יהודה פ' אתא להווא אתר דכפר חנון, שדרו ליה תקרובתא, כל בני ו' מאתא, עאל' ל' לגביה ר' אבא, א"ל פ' אימתי ליזיל מר, א"ל, אפרע מה דיהבו לי * בני פ' מאתא ואיזיל, אמר ליה, לא ליחוש מר להאי תקרובתא, י' לאורייתא י' הוא דעבדו, ולא י' יקבלו י' מנך כלום, אמר ליה, ולא מקבלי מלי דאורייתא, אמר אין. אתו כל בני י' מאתא. א"ל רבי יהודה, כלהון מארי מתיבתא, אמר ליה, פ' ואי פ' אית מאן דלא יאות למיתב הכא ליקום וליזיל. קם רבי אבא, י' ואבדיל מנייהו עשרה, י' די יקבלון מניה, אמר להו, י' תיבו בהדי גברא רבא דנא, ואנא י' ואינון נקבל למחר, כל ונתיב עמיה. אולו. כ' ואינון כ' עשרה דאשתארו עמיה, כ' יתיבו, ולא אמר כלום, אמרו ליה, אי רעותיה דמר, נקבל כ' אפי שכינתא. אמר להו, והא רבי אבא לית הכא, שדרו בהדיה ואתא.

תג) פתח ואמר, וה' פקד את שרה כאשר אמר. מאי שנויא הוה הכא, הוה ליה למימר וה' זכר את שרה. כמה דאמר י' ויזכור אלהים את רחל. דאין פקידה, אלא על מה דהוה בקדמיתא. אלא בקדמיתא הוה, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו כ' ענין נאמר, שפקד עכשיו, משמע דכתיב כאשר אמר, דאלמלא לא נאמר כאשר אמר, לימא זכירה, אבל פקד כ' ההיא מלה דאמר, למועד אשוב אליך.

תד) לבתר אמר הכי, האי כ' צדיק, דזכי למיסק, להווא יקר עלאה,

מסורת זוהר

א) או ימלא שחוק פיננו: לעיל דף קי"ז ציון ג ב) בלע המות לנצח: לעיל ב"א רמ"א ציון ב' ג) ויזכור אלקים את רחל: (בראשית ל') ח"א קיה. קנו: קנח: קנט: רסו. ח"ג קסג.

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף בעה"ז הוא שרה (אה"ל) ב' נ"א ל"ג שרה. ג' נ"א הקב"ה. ד' נ"א לנצח וגו'. פ' נ"א כד מסא ו' נ"א מתא. ז' נ"א לגבי. ח' נ"א אמתי. ט' נ"א מתא. י' נ"א ל"ג לאורייתא חוה. יא' נ"א עבדו ול"ג הוא. יב' נ"א יקבלון. יג' נ"א מינך. יד' נ"א מתא. טו' נ"א ל"ג ואי. טז' נ"א ואית. יז' נ"א ואבדל. יח' נ"א דיקבלון. יט' נ"א יתיבו. כ' נ"א ל"ג ואינון. כא' נ"א ונתיבו. כב' נ"א אינון כב' נ"א ל"ג עשרה. כג' נ"א מוסיף יתיבו אינון עשרה. כד' נ"א אנפי. כו' נ"א עניין. כז' נ"א הווא. כח' נ"א צדיקא.

מאמר הסולם וה' פקד את שרה
 תד) לבתר אמר הכי וכו': אחרי כן אמר כן. צדיק הזה, שזכה לעלות לאוחו כבוד (דספרי דף קט"ו ע"א * דף קט"ו ע"ב)
 העליון

דיוקניה מתפתח בכרסי יקריה, וכן לכל צדיק וצדיק, דיוקניה לעילא, * כד
הוה לתתא, לאבטחא לההיא נשמתא קדישא.

תה) והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב * שמש ירח עמד זבולה,
דזהרן גופא ונשמתא, דקיימין באדרא קדישא * עלאה דלעילא, כדיוקנא
דהוה קאים בארעא, וההיא דיוקנא * ממוזנה הנאת נשמתא, וההיא, * עתידה
לאתלבש, בהאי גרמא, דאשתאר בארעא, וארעא * מתעבר מניה, * ופלט
טיניה לכרא, ודא הוא דאתקרי קדושה.

תו) וכד קיימא דיוקנא ההיא * דלעילא, אתא בכל ירחא * לסגדא,
קמי מלכא קדישא בריך הוא, דכתיב * והיה מדי חדש * בחדשו. והוא
מבשר ליה, ואמר למועד אשוב אליך, להווא זמן דעתיד * לאחיא * מיתיא,
עד דאתפקדת להווא זמנא, כמה דאתבשר, הה"ד וה' פקד את שרה כאשר
אמר. והווא יומא, דחדי קב"ה בעובדוי, הה"ד * ישמח ה' במעשיו.

תז) א"ל ר' אבא, לימא לן מר, על פרשתא, לבתר אמר, יאות לכוון
למפתח פרשתא דא. פתח ואמר, * ויהי אחר הדברים האלה והאלהים
* יא נסה את אברהם וגו'. ויאמר קח נא את * בנך את יחידך אשר אהבת וגו'.
הכא אית לאסתכלא, האי אומנא, דאפיק כספא, ממקורא דארעא, מאי עבד,
בקדמיתא, * מעייל ליה בנור דליק, עד דנפיק מניה כל זוהמא דארעא, והא

מסורת הזהר

א) שמש ירח עמד זבולה: (הבבוק ג') ח"א קסח. רלס: ח"ג ש. ב) והיה מדי חדש: לעיל
כ"ב ל"ה ציון א'. ג) ישמח ה' במעשיו: לעיל דף מד ציון ד. ד) יהי — נסה את אברהם:
(בראשית כ"ב) ח"א קיט: קמ. רל: ח"ב לר. קפא: ח"ג יח. ז"ח חוקת נ' טב שלה.

חלופי גרסאות א) ג"א כדוהו. ב) ג"א עלמא. ג) ג"א מוזנה. ד) ג"א עמיתה. ה) מתעברה. ו) ג"א וטפל וניא
ותפלטיניה (אה"ל). ז) ג"א לעילא. ח) ג"א מוסיף בחדשו וגו'. ט) ג"א לאחיא. י) ג"א מתיא.
יא) ג"א נסה וגו'. יב) ג"א בנך וגו'. יג) ג"א מעיה.

וה' פקד את שרה

הסולם

מאמר

באה בכל ראש חדש להשתחוות לפני המלך
הקדוש. שכתוב, והיה מדי חדש בחדשו וגו'.
והוא, המלך הקדוש, מבשר לה ואמר, למועד
אשוב אליך, דהיינו לאותו הזמן שהוא עתיד
להחיות המתים. עד שהיא נפקדת לזמן ההוא
כמו שנחבשרה, וזהו שכתוב וה' פקד את שרה
כאשר אמר. והוא היום שהקב"ה שמח במעשיו.
וז"ש ישמח ה' במעשיו.

תז) א"ל ר' אבא וכו': אבא לר' אבא.
כששמעו מתחיל בכתוב, ישמח ה'
במעשיו, יאמר לנו ארוני דבריו, על מקראות
הפרשה, ולא על פסוקי תהילים. אחר זה אמר
להם, ר' יהודה, יפה בשבילכם לפתוח בפרשה
זה, פתח ואמר ויהי אחר הדברים האלה וגו'.
ויאמר קח נא את בנך וגו'. כאן יש להסתכל.
והוא דומה לאומן הזה המוציא כסף ממקורות
חארץ, מהו עושה. תחילה מכניס את החומר
באש שורפת, עד שיוצאת ממנו כל זוהמת

העליון, צורתו נחקקה בכסא הכבוד. וכן
כל צדיק וצדיק נמצאת צורתו למעלה,
בין עין. כמו שהיתה למטה, בעולם הזה. כדי
להבטיח את הנשמה הקדושה, בתחיית הגוף
שבעולם הזה.

תה) והיינו דאמר וכו': והיינו דא"ר יוחנן,
מה שכתוב, שמש ירח עמד זבולה,
הוא ללמדינו, שהגוף והנשמה עומדים בחדר
הקדוש העליון של מעלה ומאירים באותה הצורה
שהיו עומדים בארץ. בעוה"ז ומוזנה של צורה היא,
של עולם הזה. היא מהנאת הנשמה. והיא עתידה
להתלבש בעצם הזה, הנקרא לו, הנשאר קיים
בארץ עד לתחיית המתים, שהארץ מתעברת ממנו
ופלשת פטולת שלו החוצה. וזו היא, דהיינו
הצורה הנ"ל, שנקראת קדושה.

תו) וכד קיימא דיוקנא וכו': וכאשר אותה
הצורה של עוה"ז, נמצאת למעלה, היא
(דטויי דף קט"ו ע"ב *) דף קט"ו ע"א

אשתארת כספא, אבל לא כספא שלימתא, לבתר מאי עביד, מעייל ליה בנורא, ^ה כדבדמיתא, ומפיק מניה ^ו סטייפי, כד"א * הגו סיגים מכסף יוגו. וכדין, הוא כספא שלימתא, בלא ערבוביא.

תח) כך הקב"ה, מעייל האי גופא תחות ארעא, עד דמתרקב כוליה, ונפיק מניה כל זוהמא בישא, ואשתאר ההוא ^ז תרווד רקב, ואחבני גופא מניה, ^ח ועד ^ט כען הוא גופא ^י לא שלים.

תט) לבתר, ^י ההוא יומא רבא, דכתיב ^י והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה. מתטמרן כלהו בעפרא ^י כדבדמיתא, מן קדם דחילו ^י וחקיפו דקודשא בריך הוא, הה"ד ^י ובאו במערות צורים ובמחלות ^י עפר מפני פחד ה' ומהדר גאונו וגו'. ונפיק נשמתייהו, ומתעכל ההוא תרווד ^י רקב, ואשתאר גוסא דאתבני תמן ^י נהורא, ^י דיליה ^י כנהורא דשמשא, ^י וכזהרא דרקיעא, דכתיב ^י והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע וגו' וכדין כספא שלים, גופא שלימא, בלא ערבוביא ^י אחרניתא ^י.

תי) דאמר ר' יעקב, * גופא דנהיר, ירמי קב"ה מלעילא, דכתיב ^י כי טל אורות טליך. וכתיב ^י הנה ה' מטלטלך ^י וגו'. וכדין יתקרון, קדישין עלאין, דכתיב ^י קדוש יאמר לו. ודא הוא, דאתקרי תחית המתים דבתרייתא, ודא הוא ^י נסיונא בתרייתא, ולא יטעמון עוד טעמא דמותא, דכתיב ^י בי נשבעתי

דרך אמת

מסורת הזהר

- א) שני סוכב, ב) כף מלא רקב, ג) החסר מיג א) הגו סינים מכסף: לעיל ב"ב ר"ט ציון ב'.
- ב) והיה יום אחד: לעיל ע"ד ציון א'. ג) ובאו במערות צורים: (ישעיה ב') ח"ב ז. ח"ג קל. רמג. ד) והמשכילים יזהירו: לעיל ב"א ז' ציון א'. ה) כי טל אורות: לעיל דף קס"ו ציון ו.
- ו) הנה ה' מטלטלך: (ישעיה כ"ב) ח"א יד: ז) קדוש יאמר לו: לעיל לך ק"ח ציון ב'. ח) כי נשבעתי: (בראשית כ"ב) ח"ג טו: קל. ז"ח חוקה ג"א טב שכב.

חלופי גרסאות א) ג"א כדמיתא. וניא כדמיתא. וניא כדמיתא. כ"ג וגו'. ג"א ע"ד. ד ג"א כאן ס ג"א ולא. ו ג"א בהוא. ז כדקדמיתא, וניא כדקדמיתא, וניא כדקדמיתא. ח ג"א ותקיף ט ג"א עפר וגו'. י ג"א ל"ג רקב. יא ג"א ל"ג נהורא. יב ג"א ל"ג דיליה. יג ג"א כנתרא, וניא בנהורא (ד"א). יד ג"א וכזהרא. טו ג"א אחרא. טז בדיק כתב ע"כ. יז ג"א פוסיף טלטלה וגו'. יח ג"א כספא שלים גוסא שלימא בתרייתא.

פאמר

הסולם

וה' סקר את שרה

הארץ, ונשאר הכסף. אבל הוא אינו עוד כסף שלם. ואחרי כן מהו עושה. חוזר ומכניסו באש ככתחילה, ומוציא ממנו הסיגים, כמו שאתה אומר, הגו סיגים מכסף וגו', ואז הוא כסף שלם בלי תערובת דבר אחר.

תח) כך הקב"ה וכו': כך הקב"ה מכניס את גוף הזה תחת הארץ. עד שנרקב כולו, ויוצא ממנו כל הזוהמא הרעה. ונשאר ממנו מלא כף רקב. והגוף חוזר ונבנה ממנו ועדיין הוא גוף בלתי שלם.

תט) לבתר ההוא וכו': לאחר אותו יום הגדול שכתוב, והיה יום אחד הוא יודע

(דמיי דף קט"ז ע"א * דף קט"ז ע"ב)

נאם ה' כי יען אשר עשית וגו' כי ברך אברכך וגו'. ובהווא זמנא, מצלו צדיקייא. דלא יתנסון בדא יתיר.

תיא) מה כתיב " וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו'. א אלין שאר חייבי עלמא. דאתקרון ב אילים, כד"א ב אילי נביות ישרתונך ומתרגמינן רברבי ג נביות. אחר נאחו בסכך ז וגו'. כד"א ז וכל קרני רשעים אגדע ס י וילך אברהם ויקח את האיל וגו'. דאינון מזומנין, י לאתנסאה בכל נסיונא בישא, וישתארון הצדיקים, לעלמא דאתי, כמלאכין עלאין קדישין, ליחדא שמיה, ובג"כ כתיב, " ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וגו'.

תיב) ז א"ל רבי יהודה מכאן ולהלאה, ס אצלחו פ פתחא. עאל יומא אחרא, עאלו קמיה כל בני מתא, אמרו ליה, לימא לן מר, מלייא דאורייתא, בפרשתא דקריןן בה יומא דשבתא, י וה' פקד את שרה. קם ביני עמודי, פתח ואמר וה' פקד את שרה וגו'. ג' מפתחות בידו של הקב"ה, ולא מסרם לא ביד מלאך, ולא ביד שרף, מפתח של חיה, ושל גשמים, ושל תחיית המתים. בא אליהו, ונטל השנים, של גשמים ושל תחיית המתים. וא"ר יוחנן, לא נמסר ביד אליהו, אלא אחת, דאמר ר' יוחנן, כשבקש אליהו, להחיות בן הצרפית, א"ל קב"ה, לא יאות לך, למיסב בידך, שתי מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים, ותחיה המת. והיינו דכתיב י לך הראה אל אחאב וגו'. ואתנה מטר. לא אמר, ותן מטר, אלא ואתנה.

תיג) והא אלישע הוה * ליה. אין. לקיים פי שנים ברוחו של אליהו, אלא, שלשתם י לא מסרם הקב"ה, ביד שליח, דאמר רבי יא סימון, בא וראה כחו של הקב"ה, בפעם אחת מחיה מתים, י ומוריד שאול ויעל, מזריח י מאורות, י ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדשן ס יבולים, פוקד עקרות,

מסורת הזהר

א) וישא אברהם את עיניו: (שם) ח"א כ: ח"ג לה. ב) אילי נביות ישרתונך: ישעיה ס. ג) וכל קרני רשעים: תהלים ע"ח. ד) וילך — ויקח את האיל: לעיל ציון ה) כיום — אחד ושמו אחד: לעיל ב"א דף ע"ד ציון א'. ו) וה' פקד את שרה: לעיל ב"א דף ש"ט ציון ג. ז) כך הראה אל אחאב: מלכים א' י"ח.

חלושי גרסאות א ג"א אילין. ב ג"א אלים ג ג"א ל"ג נביות ד ג"א ל"ג וגו'. ס ג"א ל"ג וילך אברהם ויקח את האיל וגו'. ונ"א וישלח אברהם וגו'. ו ג"א לנסינא. ז ג"א אמר לן. ח ג"א אצלח. ט ג"א ופתחא. י ג"א ל"ג לא. יא ג"א סימן יב ג"א מוריד. יג ג"א מארות. יד ג"א ל"ג ומוריד גשמים. יו ג"א ומוריד דשאים. קו ג"א יבולט.

מאמר

הסולם

וה' פקד את שרה

נאחו בסכך וגו'. הוא כמו שאתה אומר וכל קרני רשעים אגדע. וילך אברהם ויקח את האיל וגו'. שהם מזומנים עוד להתנסות בכל נסיון רע. והצדיקים ישארו לעתיד לבא כמלאכים העליונים הקדושים. ליחד את שמו, וע"כ כתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וגו'. אמר להם ר' יהודה, מכאן ואילך פתחו הפתח, כלומר שיכולים מעתה לכנוס אלי כל מי שרוצה. כי כבר גמר לומר סודות הנעלים ביותר.

מטלטלך וגו', ואז יקראו קדושים עליונים, שכתוב קדוש יאמר לו, וזה הוא שנקרא תחית המתים האחרונה. ולא יטעמו עוד טעם של מות, שכתוב כי נשבעתי נאום ה' וגו' ובזמן ההוא מתפללים הצדיקים שלא יתנסו בזה יותר.

תיא מה כתיב וכו': מה כתוב, וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו'. היינו שאר רשעי עולם הנקראים אילים, כש"א אילי נביות ישרתונך, ומתרגמינן רברבי נביות. אחר (דפוסי דף קס"ו ע"ב ס) דף קי"ו ע"א)

נותן א פרנסות, עוזר דלים, סומך נופלים, זוקף כפופים, מהעדא מלכין, ומהקם מלכין, והכל בזמן אחד, וברגע אחד, ובכח אחת, מה שאין שליח, לעולם יכול לעשותו.

תיד) תניא אמר רבי יוסי, כל מה י שעושה הקב"ה, אינו צריך לעשות, אלא בדבור, דכיון דאמר, ממקום קדושתו יהא כך, מיד נעשה. בא וראה כח גבורתו של הקב"ה, דכתיב * בדבר ה' שמים נעשו. דאמר ר' יוחנן מאי דכתיב י ועברתי בארץ מצרים אני ולא י מלאך וגו'.

תטו) ה אי הכי, יקרא סגיא הוא למצראי, דלא דמי מאן דתפש מלכא, למאן דתפש הדיוטא. ועוד אין לך אומה מזוהמת בכל טומאה, כמו המצרים. דכתיב בהו י אשר בשר חמורים בשרם וגו'. שהם חשודים על משכב זכור, והם י באים מחם, שעשה מה שעשה לאביו, וקלל אותו, ולכנען בנו. וכי לא היה להקב"ה, מלאך, או שליח, לשגר לעשות נקמה י במצרים, כמו שעשה באשור, שהיה פ בנו של שם, דכתיב י ובני שם עילם ואשור. ושם היה כהן גדול ונתברך, שנאמר ה ברוך ה' אלהי שם. והיה לשם הגדולה והברכה על אחיו. וכתיב כב, י ויצא מלאך ה' ויכה במחנה אשור. ועל ידי שליח נעשה, כ"ש המצרים, שהם מזוהמים, יותר מכל אומה, ואמר אני ולא מלאך.

תטז) אלא אמר רבי יהודה, מכאן למדנו כח גבורתו של הקב"ה, ומעלתו, שהוא גבוה על הכל. אמר הקדוש ברוך הוא, אומה זו של מצרים. מזוהמת ומטונפת, ואין ראוי לשגר מלאך, ולא שרף, דבר קדוש בין רשעים ארורים מטונפים, אלא אני * עושה, מה שאין יכול לעשות מלאך, ולא שרף. ולא שליח. שאני אומר ממקום קדושתי, יהא כך, ומיד נעשה, מה שאין המלאך יכול לעשותו. אבל הקב"ה, ממקום קדושתו, אומר יהא כך, ומיד נעשה, מה שהוא רוצה לעשות. ולפיכך לא נעשית נקמה זו, ע"י מלאך ושליח, י בשביל קלון המצרים, ולהראות גדולתו של מקום, שלא רצה י שיכנס ביניהם דבר קדוש, ועל הדרך הזה נאמר, אני ולא מלאך, אני יכול לעשותו ולא מלאך.

תיז) כיוצא בו אמר רבי יהודה, מאי דכתיב י ויאמר ה' לדג. וכמה

מסורת הזהר

א) בדבר ה' שמים נעשו: לעיל ב"א ש"ד ציון א'. ב) ועברתי בארץ מצרים: לעיל ל"ג ציון ב'. ג) אשר בשר חמורים בשרם: ח"א קעג. רכג: ח"ב קצב: קצג: ח"ג יד: ת"ז ת"ה בהשגחות קמב. ד) ובני שם: בראשית יוד. ה) ברוך ה' אלכך שם: שם ט'. ו) ויצא מלאך ה': ישעיה ל"ו. ז) ויאמר ה' לדג: יונה ב' ח"ב מה. קצח. קצט:

חלופי גרסאות א) נ"א פרנסה. ב) נ"א שעשה. ג) נ"א יהודה. ד) נ"א מוסיף מלאך וגו'. ט) נ"א וכי ולי"ג אי הכי, ונ"א מוסיף אי הכי וכי. ו) נ"א ליג באים. ז) נ"א ליג במצרים כמו שעשה. ח) נ"א מוסיף בן בנו. ט) נ"א ובשכיל. י) נ"א שיכנסו.

מאמר הסולם וה' פקד את שרה

תטו) אי הכי יקרא סגיא וכו': אם כן, דומה מי שהפשו מלך למי שהפשו איש כבוד גדול הוא זה למצרים, שאינו פשוט. (דפי"ו דף קי"ז ע"א *) דף קי"ז ע"ב

צדיקים א' וחסידים מישראל, שלא דבר עמהם הקב"ה, ובא לדבר עם הדג דבר שאינו מכיר ויודע. אלא אמר ר' יהודה, כיון שעלתה תפלתו של יונה, לפני הקב"ה, ממקום קדושתו אמר, בשביל שיקיא הדג את יונה אל היבשה, למ"ד לדג, כמו בשביל, כלומר, ויאמר ה' בשביל הדג, שיקיא את יונה אל היבשה, ממקום קדושתו אמר הקב"ה יהא כך, ומיד נעשה, מה שאין שליח. י יכול לעשותו.

תיח) תניא אמר רבי שמעון, מפתח של חיה, בידו של הקב"ה י היא, ובעוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא, מעיין באותו הולד, אם ראוי הוא לצאת לעולם, י פותח דלתות בטנה ויוצא, ואם לאו סוגר דלתותיה, ומתו שניהם. אי הכי, לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן, על שלש י עבירות נשים מתות וכו'. י ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה. אלא אמר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר, שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו, במעי אמו, שנאמר * הנפילים היו בארץ בימים ההם. י הנפילים כתיב, בלא יו"ד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן, באו בני האלהים אל בנות האדם, וילדו להם בזנות, וירבו (* ממזרים בעולם.

תיט) המה הגבורים אשר מעולם. שאין גבור ופריץ ועריץ, כמו הממזר. אנשי השם, שהכל יכירו, י לקרותו השם הידוע ממזר, דכיון שרואים מעשיו, שהוא פריץ י ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה דא"ר שמעון הקב"ה מעיין באותו הולד. אין לך רשע בעולם, מאותם הרשעים היוצאים לעולם, שאין הקב"ה מעיין בו, ורואה אם אותו הגוף, יניח בן צדיק וכשר, או שיציל לאדם מישראל ממיתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ב"ה מוציא לעולם.

תכ) ביומוי דרבי יוסי, הוּו אינון פריצי, דהוּו משדדי בטורייא, עס פריצי אומות העולם, וכד משכחי בר נש, ותפשי ליה לקטליה, הוּו אמרין י ליה, מה שמך, אי הוה יודאי, הוּו אזלין עמיה, ומפקין ליה מן טורייא, ואי הוה בר נש אחרינא, קטלי ליה, י והוה אמר רבי יוסי, אתחזון אינון, בכל האי, למיעל לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

א) הנפילים היו בארץ: לעיל בא דף ר' ציון ב'.

חלוסי גרסאות א' נ"א וחסידי. ב' נ"א יכיל. ג' נ"א הוא. ד' נ"א ופוחח. ונ"א יוצא ופוחח. ס' נ"א עברות. ז' נ"א אמר, ונ"א אמר רבי שמעון הוא אמר. ז' נ"א נפלים. ח' נ"א לקראתו. ט' נ"א ליג ועריץ. י' נ"א ליג ליה. יא' נ"א והא.

מאמר	הסולם	וה' פקד את שרה
תכ) ביומוי דר' יוסי וכו': בימיו של ר' יוסי היו פריצים, שהיו שודדים בהרים ביחד עם פריצי אומות העולם. וכשהיו מוצאים איש ותפסוהו להורגו, היו אומרים לו מה שמך, ואם היה יהודי, היו הולכים עמו ומוציאים אותו	מבין ההרים. ואם היה אדם אחר שאינו יהודי, הרגו אותו. והיה אומר ר' יוסי, ובכל זאת, ראויים חפה לבא לחיי עולם הבא. ע"כ מורש הנעלם.	

(דמוי דף ק"ו ע"ב * דף ק"ח ע"א)

תכא) ת"ר, ג' דברים הללו, אינן באין לעולם, אלא בקולות, קול חיה, דכתיב * בעצב תלדי בנים. וכתיב ב' וישמע אליה אלהים. קול גשמים, דכתיב, ג' קול ה' על המים. וכתיב י' כי קול המון הגשם. קול תחיית המתים, דכתיב ה' קול קורא במדבר. מאי בעי הכא קלא במדברא. אלא אמר רבי זריקא ו' אלין אינון קלייא, לאתערא מתי מדבר, ומכאן ז' דהוא הדין לכל העולם. א"ר יוחנן, הא תנו, כשנכנס אדם לקבר, נכנס בקולות. כשיקומו בתחיית המתים, אינו דין שיקומו בקולי קולות.

תכב) א"ר יעקב, עתידה בת קול, להיות מתפוצצת, בבתי קברות, ואומרת, י' הקיצו ורננו שוכני עפר, ועתידים לחיות, בטל של אור גדול של מעלה, דכתיב י' כי טל אורות טלך וארץ רפאים ז' תפיל. אכ"ר (ע"כ מדרש הנעלם).

תכג) * ויי' פקד את שרה כאשר אמר, דכתיב, למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן. ותנינן פקד את שרה, פקידה לנוקבא, זכירה לדכורא ובגין כך, ויי' פקד את שרה ז' כאשר ס' אמר, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה ו' וגו', מהכא משמע דאמר, ה' ויאמר שוב אשוב אליך, ו' ויאמר סתם, דאיהו הוה, ולא שליחא אחרא.

תכד) ' ויעש יי' לשרה וגו'. כיון דאמר ויי' פקד את שרה, מהו ויעש יי' לשרה. אלא הכי תנינן דאיבא דעובדוי ז' דקביה, מההוא נהר דנגיד ס' ונפיק מעדן איהו, ואיהו נשמתהון דצדיקייא, ואיהו מזלא, דכל ברכאן טבאן, ס' וגשמי ברכאן, נזלי י' מניה, ומתמן נפקי, דכתיב להשקות את הגן.

מסורת הזהר

א) בעצב תלדי בנים: (בראשית ג') ח"ב ריש: ב) וישמע אליה אלקים: (שם ל') ח"א קנו: ג) קול ה' על המים: לעיל ביא ל' ציון ה'. ד) כי קול המון הגשם: מלכ"א א' ית. ה) קול קורא במדבר: ישעיה מ'. ו) הקיצו ורננו שוכני עפר: לשי: דף קט"ו ציון ו. ז) כי טל אורות טלך: לעיל דף קט"ו ציון ו. ח) ויאמר שוב אשוב: לעיל דף מ"ג ציון כ'. ט) ויאמר סתם: לעיל מ"ה ציון א'. י) ויעש ה' לשרה: לעיל בראשית א' מ' ציון ג'

חלוסי גרסאות ח' נ"א אולין. ז' נ"א הוא. ג' נ"א מוסיף תפיל יהיו מתוך וגו'. ד' נ"א ל"ג כאשר אמר. ט' נ"א מוסיף אמר ויאמר (אה"ל). ו' נ"א ולשרה בן ול"ג וגו'. ז' נ"א ל"ג דקב"ח. ח' נ"א דנפיק. ט' נ"א ל"ג וגשמי ברכאן. י' נ"א מיניה.

מאמר	הסולם	וה' פקד את שרה
תכג) וה' פקד את שרה כאשר אמר: שכתוב למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן ולמדנו פקד את שרה, פקידה נוהג בנוקבא. זכירה הוא בדבר, ועל כן כתיב בשרה. והוית פקד את שרה. והויה. ה"ס הנוקבא דהיינו הוא ובית דינו, (כנ"ל דף ס"ב אות רפ"א ע"ש). כאשר אמר, היינו שכתוב ויאמר שוב אשוב וגו' מכאן משמע מה שאמר הכתוב ויאמר שוב אשוב וגו' שנאמר ויאמר סתם, שהוא היה, דהיינו הנוקבא, (כנ"ל דף מ"ה א"ת מ'). ולא שליח אחר. דאם לא כן, (דפו"י דף ק"ח ע"א *.) דף קט"ו ע"א	איך נאמר כאן, וה' פקד את שרה כאשר אמר, היכן אמר.	וה' פקד את שרה
מאמר ויעש ה' לשרה	תכד) ויעש ה' לשרה וגו': ושואל, כיון שאמר, וה' פקד את שרה, למה לי. ויעש ה' לשרה, ומשיב, אלא כך למדנו, שפרי מעשיו של הקב"ה, הוא מאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן שהוא ז"א, (כנ"ל ב"א דף ר"א אות רמ"ז) והוא נשמות הצדיקים, כלומר שהעשיה שלו הוא נשמות הצדיקים, והוא המזל שכל ברכות הטובות וגשמי	מאמר ויעש ה' לשרה

דאיהו ט' מזיל, ומשקה מעילא לתתא, בגין * י דבני בהאי מזלא תליין, ולא באתר אחרא.

תכה) ועל דא מתיב, ליי פקד את שרה, פקידה בלחודוי. ויעש יי לשרה. עשייה איהו, לעילא מהאי דרגא. כמה דאתמר דהא במזלא תלייא, ועל דא, י כאן פקידה, י וכאן עשייה. י ובג"כ אמר יי ויי, וכלא חד.

תכו) רבי אלעזר, פתח י ואמר, י הנה נחלת יי בנים שכר פרי הבטן. הנה נחלת יי, אחסנתא לאתאחדא י ביי, דלא י יתעבר י מינה לעלמין, דכר נש דזכי לכנין בהאי עלמא, זכי בהו למיעל לפרגודא, בעלמא דאתי. בגין. דההוא ברא דשביק ב"ג, זכי ביה בעלמא דא, איהו יזכי ליה י לעלמא דאתי זוכי לאעלא ביה, לנחלת יי.

תכו) מאן נחלת יי, דא ארץ החיים. י והכי י קרא י לה לארץ ישראל, י דאיהי ארץ החיים. דוד מלכא, י קרא ליה נחלת יי דכתיב י כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת יי לאמר לך עבוד אלהים אחרים, ובגין כך, הנה נחלת יי * בנים. מאן י זוכי ליה, לבר נש. י בנין. אי זכי בהו בהאי עלמא, שכר פרי הבטן, אגרא וחולקא טבא, י בההיא עלמא, בההוא איבא דמעוי, איהו דזכי בר נש, בההוא עלמא, בהו.

מסורת הזהר

א) בני בהאי מזלא חריין: לעיל ב"ב ע"א ציון א'. ב) הנה נחלת ה' בנים ונ': (ההלים קכו) ח"א קפח. ג) כי גרשוני היום: שמואל א' כ"ו.

חלוסי גרסאות א' נ"א אויל. ב' נ"א מוסיף דבני נשא. ג' נ"א בכאן. ד' נ"א ובכאן. ה' נ"א ונבגיד. ו' נ"א ל"ג ואמר (אה"ל). ז' נ"א ביה. ח' נ"א יתעכר, ונ"א יתעכר. ט' נ"א ביה. י' נ"א ליג לעלמא דאתי וזכי. יא' נ"א זוכי לה וליג והכי קרא. יב' נ"א מוסיף קרא קרי (אה"ל). יג' נ"א ליה. יד' נ"א דאיהו. טו' נ"א ל"ג קרא ליה. טז' נ"א יזכי ונ"א אזקי (ר"ז). יז' נ"א ל"ג בנין. יח' נ"א בנים (אח"ל). יט' נ"א בתתא.

ויעש ה' לשרה

הסולם

פאמר

הנה נחלת ה', פירושו נחלה להתאחד בה' שלא יסור ממנו לעולם. כי אדם הזוכה לבנים בעולם הזה, זוכה בהם לכנוס למחיצתו של הקב"ה בעולם הבא. משום שאותו הבן שהניח האדכ, שזכה בו בעולם הזה, הוא יזכהו לעולם הבא. וזוכה על ידו לכנוס בנחלת ה'.

תכו) מאן נחלת ה' וכו': ושואל מהו נחלת ה'. ואומר שזו היא ארץ החיים. דהיינו הנוקבא. וכן קרא רוד המלך לארץ ישראל, שהיא ארץ החיים. נחלת ה'. שכתוב כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' וגו'.

ובנין כך וכו': ומשום זה אומר הכתוב הנה נחלת ה' בנים, מי מזכה את האדם בנחלת ה'. בנים מזכים אותו. אם זכה לבנים בעולם הזה, הם שכר פרי הבטן. שהם שכר וחלק טוב בעולם הנצחי. כי בפרי בטן ההוא, זוכה על ידיהם האדם לעולם הנצחי.

חא

וגשמי ברכה נוזלים ממנו, ומשם יוצאים שכתוב להשקות את הגן, שהוא מזיל ומשקה ממעלה למטה. משום שבנים תלויים במזל הזה, ולא במקום אחר. מלך ה"ס דיקנא דא"א, וכשו"א מקבל ממנו המוחין נקרא גם הוא מזל.

תכה) ועל דא' כתיב וכו': ועל כן כתוב והויה פקד את שרה, שכתוב דק פקידה, שה"ס הנוקבא. ויעש הויה לשרה, עשייה שה"ס בנים ונשמות הצדיקים שהם פרי מעשו היא למעלה ממדרגה זו ופקידה, כמו שנתבאר שהוא תלוי במזל, וע"כ כתוב כאן פקידה הנמשכת מהנוקבא, וכאן עשייה הנמשכת מז"א. ומשום זה אמר הויה והויה, והכל אחד, בפקידה כתוב והויה פקד, שה"ס הוא ובית דינו, שפירושו הנוקבא (כנ"ל דף פ"ב אות רפ"א) ובעשייה כתוב ויעש הויה, שהוא ז"א כמ"ש שם.

תכו) ר' אלעזר פתח וכו': ר"א פתח ואמר, הנה נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן.

(דא"ו ר"ז ג' ט"ו ע"א י" דף קט"ו ע"ב)

תכח) תא חזי הנה נחלת יי' ה בנים. ירותא ואחסנתא, דאיבין דעובדוי דקביה מלעילא, איהו מאילנא דחיי, י דהא מתמן זכי בר נש לבנין כד"א * ממני פריך נמצא. מה כתיב, י אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם י לא יבושו וגו'. אשרי בעלמא דין, ואשרי בעלמא דאתי.

תכט) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. מאן אויבים בשער. י אלין מאריהון דדינין, דכד נשמתא י נפקת מהאי עלמא, כמה אינון י מריהון דדינין, י דומינין קמיה, עד לא ייעול י לדוכתיה, בשער. בההוא תרעא, י דייעול תמן, בגין דמשכונין, שביק בהאי עלמא, ובגיניהון יזכי בההוא עלמא, ועל דא, לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.

תל) רבי יהודה ורבי יוסי, הוּ אוזלי י בארחא, א"ל רבי יהודה לרבי יוסי, יא פתח פומך, י ולעי באורייתא, דהא שכינתא י אשתכחת י גבך, דכל זמן יו דבמלי דאורייתא יו לעאן, שכינתא אתיא ומתחברא י וכל שכן באורחא, יו דשכינתא יו קדמא י ואתיא ואזלא קמייהו דבני נשא. דזכאן במהימנותא דקביה.

תלא) פתח רבי יוסי ואמר, י אשתך כגפן כה פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך. אשתך כגפן פוריה, כל זמנא, יי דאתתא בירכתי ביתא, ולא יי נפקא לבר, היא כד צנועה, ואתחזי לאולדא בנין דכשרן. כגפן, מה גפן, לא יי אתנטעא אלא יו בזינה, ולא בזינא אחרא. כך אתתא

מסורת הזהר

א) ממני פריך נמצא: ח"א פה: קסו: רכו: ח"ב רכו: ב) אשרי הגבר אשר מלא: ח"ג שח. לעיל ב"א קע"ד א' וש"ג. ג) אשתך כגפן פוריה: לעיל לך דף ס"ז ציון ה'.

חלופי גרסאות א) נ"א מוסיף שכר פרי הבטן. ב) נ"א ליג דהא מתמן. ג) נ"א ליג לא יבושו וגו'. ד) נ"א אילין. ט) נ"א סלקא. ו) נ"א מאריהון. ז) נ"א ליג דומינין. ח) נ"א לרוכתא. ט) נ"א מוסיף דייעול לרוכתיה. י) נ"א באורחא. יא) נ"א אסתחא. יב) נ"א ולעי (אה"ל). יג) נ"א משתכחת, ונ"א ליג אשתכחת (אה"ל). יד) נ"א גבך. טו) נ"א דמלי, ונ"א דלעאן מלי. ונ"א דלעאן במלי (אה"ל). טז) נ"א ליג לעאן. יז) נ"א כל. יח) נ"א שכינתא, יט) נ"א קדמת. כ) נ"א ואחייא. כא) נ"א פוריה וגו'. כב) נ"א מוסיף דאתתא צניעא, ונ"א צניעה (אה"ל). כג) נ"א נפקת כד נ"א צנוע, ונ"א צניעה (אה"ל). כד) נ"א אנטעא. כו) נ"א בזינא.

ויעש ה' לשרה

הסולם

פאמר

משכנות בעולם הזה, דהיינו הבנין, ובשבילם יזכה בעולם הנצחי, ועל כן, לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.

תל) ר' יהודה ור' יוסי וכו': ר"י ור' יוסי היו הולכים בדרך. אמר לו ר' יהודה לר' יוסי, פתח ס"ך ללמוד בתורה. שהרי השכינה נמצאת אצלך. כי כל זמן שעוסקים בתורה השכינה באה ומתחברת. וכל שכן כשהולכים בדרך, שהשכינה מקדמת עצמה ובאה, והולכת לפני בני אדם שזכו באמונתו של הקב"ה.

פאמר אשתך כגפן פוריה

תלא) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך

וגו'

תכח) תא חזי הנה וכו': בוא וראה, הנה נחלת ה' בנים, פירושו, ירושה

ונחלה ממרי מעשיו של הקב"ה, היינו מעץ החיים, כי הקב"ה נקרא עץ החיים. כי משם זוכה האדם לבנים, כמו שאתה אומר, ממני פריך נמצא, מה כתוב, אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם וגו' אשרי הוא בעולם הזה אשרי הוא בעולם הבא.

תכט) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער: ושאל, מי הם האויבים

בשער. ואמר אלו הם בעלי הדין, כי כשהנשמה יוצאת מעולם הזה, כמה הם בעלי הדין המועדים לפניו מטרם שיכנסו למקומו. בשער, פירושו, באותו השער שנכנס דרך שם למקומו שם הם עומדים. והוא נצל מהם, משום שהנית

(רס"ו דף קט"ו ע"ב)

דכשרא, לא ה' תעבד י נטיען בבר נש אחרא. מה גפן, לא אית י ביה
 7 רכיבה מאיפנא אחרא, אוף ה' הכי אתתא דכשרא הכי נמי.
 תלב) חמי מה ו' אגרה, * בניך כשתילי זיתים. מה ז' זיתים ה' לא נפלי
 טרפייהו, כל יומי שתא, וכלהו ה' קשורין תדיר. אוף הכי בניך כשתילי זיתים
 סביב לשלחנך.

תלג) מה כתיב בתריה, הנה כי כן יבורך גבר ירא יי'. מאי הנה כי כן
 י' יבורך גבר. הנה כן מבעי ליה. אלא לאסגאה י' מלה אחרא, דאוליפנא י' דא
 י' מנה, דכל זמנא דשכינתא י' הוה צניעא באתרה, כדקא חזי לה, כביכול,
 בניך כשתילי זיתים, י' אלין ישראל' כד שראן בארעא. סביב לשלחנך. דאכלי
 ושתאן, וקרבין י' קרבנין וחדאן קמי קב"ה, ומתברכן עלאין ותתאין בגינייהו.
 תלד) לבתר דשכינתא נפקת, אתגלו ישראל, מעל פתורא דאבוהון, והו
 ביני עממיא, וצווחין כל יומא, טו' ולית דאשגח בהו, בר י' קב"ה, דכתיב * ואף
 גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. וחמינן, כמה קדישין עלאין, מיתו
 י' בגזרין תקיפין, וכל דא, בגין עונשא דאורייתא, דלא קיימו ישראל, כד הו
 שראן בארעא קדישא.

תלה) י' חמי מה כתיב, י תחת אשר לא עבדת את יי' אלהיך בשמחה

דרך אמת

מסורת הזהר

ה' אין עלין שלהם ונפלין חלא הם ממיד ירוקים ונוסר
 כמ"ט וכלכו כפירי ר"ל שהם חניכי כי חרנוס (ר"ל
 ט"ה) של והשערה חניכי הוא כסירח,
 א' ואף גם זאת בהיותם: (ויקרא כ"ו) ח"כ יד:
 קנח: ח"ג גט: סו. קיב. קטו: קעח: רצו: רצח. ת"ז יב.
 ז"ח תבא ג"ט טג שמד. תק"ח קיא טא שו. ב) תחת
 אשר לא עבדת בשמחה: (דברים כ"ח) ח"א קעו.

חלוסי גרסאות ה' ג"א תעבר. ז ג"א ל"ג נטיען. ג ג"א בור. ד ג"א רכיבא. ס ג"א חכא. ו ג"א אגרא.
 ז ג"א זתיס. ח ג"א קשורין בסירין. ו ג"א בסירי. ז ג"א קשירין. ט ג"א ל"ג יבורך גבר, ו ג"א כן
 ו ג"א חילא. י ג"א דאמינא. יב ג"א מינת, ו ג"א מינא. יג ג"א הות. יד ג"א אילין. טו ג"א קורבנין. טז ג"א
 ולא אשגח. יז ג"א מוסיף קב"ה דאבסח לון. יח ג"א בגזרת. יט ג"א הות.

מאמר

הסולם

אשתך כגפן פוריה

וגו'. אשתך כגפן פוריה, פירוש, שכל זמן
 שהאשה היא בירכתי הבית ואינה יוצאת לחוץ
 היא צנועה, וראויה להוליד בנים כשרים. כגפן
 מה גפן אינה נטעת רק במינה, ולא במין אחר,
 כך אשה כשרה לא תעשה נטיעות, והיינו בנים,
 מאדם אחר. מה גפן אין בו הרכבה מאילן אחר
 אף אשה כשרה כך. כלומר, אפילו זווג לבד
 לא קבלה מאחר.

תלב) חמי מה אגרה וכו': ראה מה שכרה.
 בניך כשתילי זיתים. מה זיתים
 אין עלותיהם נופלים כל ימות השנה, וכולם
 קשורים תמיד באילן. כך, בניך כשתילי זיתים
 סביב לשלחנך, קשורים תמיד כך.

תלג) מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב
 אחריו, הנה כי כן יבורך גבר ירא
 א'. ושאל מהו הנה כי כן יבורך גבר, הנה כן
 (רש"י דף קס"ז ע"ב *) דף קס"ז ע"א'

ובטוב לבב מרוב כל. האי קרא, ה' איהו רוא זחת, אשר לא י עבדת בשמחה בזמן דכהני הוו י קרבין י קרבנין ועליון, ודא היא בשמחה. וכטוב לבב, ה' אלין ו' ליואי. מרוב כל, י' אלו ישראל, דהוו אמצעיים בינייהו, ונטלי ברכאן מכל סטרין.

תלו) דכתיב * הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. ה' אלין כהני. שמחו לפניך כשמחת בקציר, ה' אלו ישראל, דקב"ה בריך לון, עבודא דחקלא, ויהבי מעשרא מכלא. כאשר יגילו בחלקם שלל. אלין ליואי, דנטלא מעשרא. ה' מגו אדרא.

תלו) ד"א הרבית הגוי. אלין ישראל י דמהימנותא דקב"ה עלייהו, כדקא חזי. לו הגדלת ה' השמחה. דא י' איהו דרגא, רישא עלאה דאברהם דאתדבק י' בה, דאיהו גדול, וחדוה י' ביה אשתכח.

תלח) שמחו לפניך * בשעתא דסלקין לאתדבקא בך. כשמחת בקציר. י' דא כנסת ישראל, דשמחת בקציר ס' דיליה הוה. כאשר יגילו בחלקם שלל. כאשר יגילו, אלין שאר חילין, ורתיכין לתתא, ס' בזמנא דמחלסי שלל (י) וטרפי טרפא, י' בראשיתא י' דכלא.

מסורת הזהר

(א) הרבית הגוי: (ישעיה ט') ח"א לו: ה.

דרך אמת

(ב) מסוך הנוקין. (ג) ויקרא ח' ה' נכסנה וכו'.

(ג) וטורסיס סוף.

חלוסי גרסאות ה' נ"א רוא איהו. כ' נ"א מוסיף עבדת את ה' אלקיך. ג' נ"א קריבין. ד' נ"א וקרבינו. ס' נ"א ל"ג אלין. ו' נ"א בליואי. ז' נ"א אלין. ח' נ"א אלין. ט' נ"א אלין. ונ"א ל"ג אלו ישראל. י' נ"א די מהימנותא. י"א נ"א הוא. י"ב נ"א ל"ג בת. י"ג נ"א ל"ג ביה אשתכח. י"ד נ"א ל"ג מן דא עד דיליה. טו' נ"א דילח. טז' נ"א בזמן. יז' נ"א בראשית. יח' נ"א ל"ג דכלא.

אשהך כנסן פוריה

תלח) שמחו לפניך בשעתא וכו': שמחו לפניך, בשעה שעלו להתדבק בך, בב' הבחינות (א) כשמחת בקציר, זה הוא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, ש"יתה שמחה בקציר שלו, וה"ס קו שמאל, כי קצירת השדה מהארת שמאל הוא. וקציר, פירושו תכלית הנרצה מעבודת השדה, ואומרו, בקציר שלו, ה"ס דבעלה אתעטר בה, והיא לא אתעטרת בבעלה. (ב) היא כאשר ינירו בחלקם שלל. כאשר יגילו שאר צבאות ומרכבות שלמטה מן רנוקבא, בזמן שמחלקים שלל וטורסיס טרף בראש הכל, דהיינו רישא עלאה דאברהם אתדבק בו כנ"ל, שה"ס קו ימין חסד כנ"ל, וזה שיעור הכתוב הרבית הגוי, שהרבה והגדיל את ישראל, לו הגדלת השמחה, ה"ס קו ימין בבחינת ראש עליון כנ"ל, וישראל שמחו לפניך, בב' בחינות בימין ושמאל להיותם קו אמצעי הכולל ב' הקוין. (א) כשמחת כקציר שה"ס קו שמאל (ב) שישראל שמחים כאשר יגילו צבאות המלאכים שבכ"ע, בעת שראש העליון מחלק שלל וטרף, שאז מקבלים כל תחתונים שג"ע.

הסולם

מאמר

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך וגו'. מקרא זה הוא סוד. תחת אשר לא עבדת בשמחה, בזמן שהכהנים היו מקריבים קרבנות ועולות וזה הוא בשמחה. ובטוב לבב, אלו הם לויים, מרוב כל, אלו הם ישראל, שהיו אמצעים בין כהנים ולויים, ומקבלים ברכות מכל הצדדים, מימין ומשמאל. תלו) דכתיב הרבית וכו': שכתוב, הרבית הגוי לו הגדלת השמחה אלו הם הכהנים. שמחו לפניך כשמחת בקציר. אלו הם ישראל, שהקב"ה בריך להם תבואת השדה ונתנו מעשר מכל. כאשר יגילו בחלקם שלל, אלו הם לויים שמקבלים מעשר מן הגרן. תלו) ד"א הרבית הגוי וכו': פירוש אחר, הרבית הגוי, אלו הם ישראל, שאמונתו של הקב"ה עליהם כראוי. וה"ס קו אמצעי, הכולל לב' הקוין ימין ושמאל כמ"ש לפנינו. לו הגדלת השמחה, זה הוא מדרגת ראש העליון, דהיינו חסד שנעשה לחמה, שאברהם אתדבק בה, שנקרא גדול ושמחה נמצאת בו, וה"ס קו ימין, חסד.

(דמו"י דף קט"ו ע"א * דף קט"ו ע"ב)

תלט) ר' יהודה פתח ואמר, * עת לעשות ליי הפרו תורתך. עת לעשות ליי מהו. אלא, הא אוקמוה. אבל * עת : דא כנסת ישראל, דאקרי עת. כמה דאת אמר, * ואל יבא בכל עת * אל הקדש. מאי ואל יבא בכל עת. כמה דאת אמר * לשמרך מאשה זרה. ודא הוא * ויקריבו לפניי * אש זרה וגו'. מאי טעמא עת. בגין, דאית לה עת וזמן לכלא לקרבא, לאתנהרא, * לאתחברא כדקא * יאות. כד"א * ואני תפלתי * דך ליי עת רצון.

תמ) לעשות ליי. * כמה * דכתיב, * ויעש דוד שם. דכל * מאן דאשתדל באורייתא, כאילו עביד ותקן, האי * עת, לחברא * לה בקביה. וכל כך למה, בגין דהפרו תורתך, דאילו לא הפרו תורתך, לא אשתכת פרודא * דקב"ה * מישראל לעלמין.

תמא) אמר ר' יוסי, כגוונא דא כתיב, * אני ליי בעתה אחישנה. * מהו בעתה. בעת ה' * דתקום מעפרא, כדן אחישנה. אמר ר' יוסי, ועם כל דא, יומא חד, * (ה) איהי כנסת ישראל, * (ג) גו עפרא ולא יתיר.

מסורת הזהר

דרך אמת

- (א) עת לעשות לה' : (תהלים קי"ט) קצר. ח"ב
- (ב) סקורי כ"ז (ג) חך עסר טפלוס הגלוח.
- קנה : ח"ג סב : קצו : קכה. תקיח קי"ז סב שכו
- (ד) ואל יבא בכל עת : לעיל דך ל"ב ציון א'.
- (ה) לשמרך מאשה זרה : לעיל ב"ב דף ה' ציון ב'.
- (ו) ויקריבו - אש זרה : לעיל ט' נח ק"ט ציון א'
- (ז) ואני תפלתי : לעיל ס"א ציון ג'.
- (ח) ויעש דוד שם : (שמואל א' ח') ח"א קמב : ח"ג קיג. ז"ח בראשית י"ז טב שלג. (ז) אני ה' בעתה אחישנה : (ישעיה ס') ח"א קיז ת"ז חכ"א נה.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג עת. ב' נ"א ל"ג מן אל עד כמה. ג' נ"א לאתדבא. ד' נ"א מוסיף יאות. והאי א"הו. עת לעשות לה' ראינו כנסת ישראל (רמ"ק ואה"ל). כ' נ"א ל"ג כמה. ז' נ"א כתיב. ו' נ"א זמן ח' נ"א שם (אה"ל). ט' נ"א ל"ג ראינו. י"א נ"א בישראל. י"ב נ"א ל"ג מן מהו עד אמר. י"ג נ"א מוסיף ה' דתקום. י"ד נ"א ל"ג ר' יוסי.

חושבן קץ משיחא

הסולם

מאמר

כאלו עשה ותקן את עת הזו, שהיא הנוקבא לחבר אותה בהקב"ה. וכל כך למה, למה צריכי לעבוד ולחנן את הנוקבא. הוא משום דהפרו תורתך, כי אלו לא הפרו תורתך, לא היה נמצא לעולם פירוד הקב"ה מישראל. כי יחוד קוב"ה ושכינתיה לא היה נפסק לעולם.

תמא) אמר ר' יוסי וכו' : אר"י, כעין זה כתוב, אני ה' בעתה אחישנה. מהו בעתה ואומר שהוא אחיות בעת ה' שפירושו, בעת שה' שהיא הנוקבא, תקום מעפר שלה, אז אחישנה. כלומר שמכחי תקום מעפר הגלוח. ולא מ"זה עצמה. אמר ר' יוסי, ועם כל זה, יום אחד נמצא כנסת ישראל בעפר הגלות, ולא יותר. דהיינו יומו של הקב"ה, שהוא אלף שנה, כמ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול וגו'. והכונה הוא על אלף החמישי כמ"ש לפנינו, כי אלף הרביעי לא היה שלם, שהיה חסר קע"ב שנה. כי החורבן היה בשנת ג' אלפים תתכ"ח.

תלט) ר' יהודה פתח וכו' : ר"י פתח ואמר, עת לעשות לה' הפרו תורתך. ושואל, עת לעשות לה' מהו. ואומר, אלא כבר בארוהו אבל עת זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שנקראת עת, כמו שאתה אומר, ואל יבא בכל עת אל הקדש, מהו ואל יבא בכל עת. הוא כמו שאתה אומר לשמרך מאשה זרה, וזה הוא ויקריבו לפני ה' אש זרה. כלומר שגם הנוקבא דקליפות נקראת עת, שהיא אשה זרה, אש זרה, וע"כ אומר ואל יבא בכל עת אל הקדש, אלא בעת דקדושה. מאי טעמא עת וכו' : ושואל מהו הטעם שהנוקבא נקראת עת. ואומר משום שיש לה עת וזמן לכל דהיינו כ"ח עתים המובאים בקהלת ג', כ"י להתקרב ולאור ולהתחבר עם ז"א כראוי, כמו שאתה אומר, ואני תפלתי לך ה' עת רצון.

תמ) לעשות לה' : פירושו, כמו שכתוב ויעש דוד שם, שפירושו, שחנן הנוקבא הנקראת שם. אף כן כל מי שעוסק בתורה הוא

תמב) אמר ר' יהודה, הכי אמרו, אבל ת"ח, רוא דאוליפנא, בשעתא דכנסת ישראל אתגלייא ב מאתרה, כדין אתוון דשמא קדישא, כביכול אתפרשו. דאתפרשא ב היא, מן וא"ו, ובגין דאתפרשו, מה כתיב, "נאלמתי דומיה בגין דאסתלק, ד וא"ו מן היא, וקול לא אשתכת, כדין דבור אתאלם. תמג) ובגין כך, היא שכינת בעפרא, כל ההוא יומא דהיא. ומאן איהו, אלף ו חמשה, ואע"ג דאקדימת ב בגלותא, י עד לא ייעול ההוא אלף ו חמשה, רוא ס דה"א.

תמד) ג וכדייתי אלף שתיתאה דאיהו י רוא (* יא דוא"ו, כדין יכ וא"ו יוקים ג לה"א. י בזמנא שית זמנין סו עשר, סו וא"ו סלקא י ב"י, יכ וא"ו נחתא יכ בה"א.

מסורת הזהר

א) נאל מתי דומיה: לעיל ב"א של"ד ציון ג'. ב) גלותא: לעיל ב"א קס"ח ציון ג'. ג) וכד ייתי אלף שתיתאה: (גאולה) ח"א כג כה עב: פב קיו. קיס. קלו: קלח: קלט: קע. רטו. ריט: רלד: רלו. רלה. ח"ב ז. יב: לב: נח: עח. קעב: קסט: ריב. רכ. רכו. רלט: ח"ג כב. נב. עה: קעח: רז. ריב: רמט. רסא: רע. רעט.

חלופי גרסאות א ג"א מאחרהא. כ ג"א ה' מן ר'. ג ג"א ל"ג מה. ד ג"א ר' מן ה'. ס ג"א דנא. ו ג"א חמישאה. ז ג"א מוסיף קע"ב שנין עד (אה"ל). ה ג"א חמישאה. ט ג"א דה'. י ג"א רואל. יא ג"א דו'. יב ג"א ר'. יג ג"א לה'. יד ג"א בומיא: שית זמנין עשר שתינ נפש ו' עשר זמנין ו' שית זמנין עשר כדין שלימו דואו. (אה"ל) טו ג"א מוסיף עשר שתינ נפש כדין שלימו ואו עשר זמנין ואו שית זמנין עשר (דואו). ו"א כדין שלימו שתינ נפש ואו (ו') עשר זמנין י' שית זמנין (עשר). טז ג"א דואו. ו"א ר'. יז ג"א בעשר. י"א ו' סלקא וה' נחתא. ו"א ר' סלקא ב"י נחתא בה'. יח ג"א ו'. יט ג"א בחפש. ו"א מוסיף בה"א בחמש (אה"ל).

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

פירוש. כשז"א יקבל מוחין שלימים מבחינת החכמה בקביעות. וישפיע אותם לנוקבא, אז תהיה הגאולה. וז"א ה"ס ה' של שם הויה, על שם שש הספירות שלו חג"ת נה"י שחסר ג"ר, שהם כח"ב. ואפילו כשיש לו מוחין דג"ר, עדיין הוא חסר כח"ב, אלא רק חג"ת שלו עולים ומלבישים לכח"ב, ונעשו חב"ד (כנ"ל ב"א רף ק"כ ד"ה אצבען) ואינם עוד ג"ר אמתיים. וז"ס מ"ש בזהר רישא דמלכא נחסד. וגבורה אתחקן. ונמצא אפילו בעת שיש לו ג"ר אין לו יותר מו"ק, אמנם נבחן. שכל קצה וקצה משש קצוות שלו השיג ג"ר, וה"ס המספר ששים, דהיינו שנבחן ג"ר בכל קצה שלו. וכבר ידעת שיש ד' בחינות מוחין, שנקראים רוח נשמה חיה יחידה. שמוחין דקומת ז"א, נק' רוח. ומוחין מבניה נקראים נשמה. ומוחין דחכמה נק' חיה. ומוחין דכתר נק' יחידה. וכן בכל אחד מאלו הד' יש ד' בחינות מוחין הללו. ומבחינת המספר, נבחנים מוחין דרוח לעשרות, שהם ששים. כי ז"א ספירותיו בסוד עשרות. ומוחין דנשמה למאות דהיינו שש מאות, כי בינה, ספירותיה הן בסוד מאות. ומוחין דחיה לאלפים, שהם ששת אלפים.

תמב) אמר ר' יהודה וכו': הר"י. כך אמרו. אבל בא וראה, הסוד שלמדתי בשעה שכנסת ישראל הגלתה ממקומה, אז האותיות של השם הקדוש, כביכול, נפרדו. שנפרדה ה"א מן וא"ו מהשם הויה. ובשכיל שנפרדו, מה כתוב נאלמתי דומיה. משום שנסתלק וא"ו מן ה"א, והקול לא נמצא ואז הדבור נתאלם. פירוש. ז"א ה"ס ו' של הויה, ונקרא קול. הנוקבא היא ה' אחרונה של הויה, ונקראת דבור. וכיון שהנוקבא שה"ס ה' נפרדה מן הו', הרי היא נשארת כדבור בלי קול וע"כ אומר הכתוב על זמן הגלות, נאלמתי דומיה. תמג) ובגין כך היא שכיבת וכו': ומשום זה היא שוכבת בעפר הגלות כל אותו היום של הה'. ומי הוא. הוא אלף החמישי. ואע"פ שהקדימה לצאת לגלות מטרם שבא אלף החמישי, שה"ס ה', כי באלף הרביעי נחרב הבית, מ"מ כיון שאינו אלף שלם אין אנו חושבים אותו כנ"ל.

תמד) וכד ייתי אלף שתיתאה וכו': וכאשר יבא אלף הששי, שהוא סוד הוא, דהיינו היסוד שהוא מילוי ה' שהוא ז"א, אז הו' יקים את הה', שהיא הנוקבא, בזמן שש פעם עשר. והו' עולה ב"י, משם הויה, שהיא חכמה. ואז י' יורדת ומשפעת בה'.

וזה אמרו, ו' יוקים לה' בזמנא שית

(דמו"י דף קס"ז ע"ב * דף קי"ז ע"א)

תמה) ב' אשתלים י' וא"ו גו עשר, שית י' זמנין, ד' כדין הוו ס' שתינ, ו' לאקמא מעפרא, ובכל' ז' שתינ ושתינ, ס' מההוא פ' אלף שתיתאה, אתתקפ י' ה"א, וסלקא בדרגוי, לאתתקפא. ובשית מאה שנין לשתיתאה, יתפתחון י"א תרעי דחכמתא י"ב לעילא, ומבועי דחכמתא לתתא, ויתתקן עלמא, לאעלא בשביעאה. כבר נש, י"ב דמתתקן י"ב ביומא שתיתאה, מכי סו ערב שמשא, לאעלא בשבתא. אוף הכי נמי. וסימניך * בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגוי. נבקעו כל מעיינות תהום סו רבה.

תמו) א"ל רבי יוסי, כל דא, אריכו י' זמנא יתיר, י"ב מכמה דאוקמוה חברייא, דאיהו יומא חד, גלותא דכנסת ישראל, ולא יתיר, דכתיב ב' נתנני שוממה כל היום דוה. א"ל, הכי אוליפנא מאבא, ברזין י"ב דאתון דשמא קדישא, וביומי דשני עלמא, וביומי דבראשית, וכלא רזא חדא איהו. תמוז) וכדין יתחזי קשתא בעגנא, כ' בגווי נהירין, כאתתא דמתקשטא

מסורת הזהר

(א) בשנת שש מאות: (בראשית ז') ח"א סכ. ב) נתנני שוממה: (איכה א') ח"ב יז. ח"ג רמנ. רע. רמב. ת"ז חל"ג עז. חס"ט קד:

חלוסי גרסאות ח' נ"א אישתלם. כ' נ"א ו'. ג' נ"א זימנין. ד' נ"א ליג כדין. ס' נ"א שיתין ו' נ"א לאוקמי. ז' נ"א שיתין ושיתין. ח' נ"א מוסיף הוו מההוא. ט' נ"א ליג אלף. י' נ"א הי. י"א נ"א מבועי. י"ב נ"א מוסיף ומבושא. י"ג נ"א דמתקן. י"ד נ"א יומא. טו נ"א אערב. ונ"א עריב (אה"ל) טז נ"א מוסיף רבה וארובות השמים נפתחו. י"ז נ"א ליג זמנא. יח נ"א חכמה. יט נ"א ליג דגתון. כ' נ"א גוויני.

חושבן קץ משיחא

הסלים

מאמר

קצה משיג מוחין מבינה שספירותיה במאות, שהם שש מאות, כנ"ל, שעתה הם נשמה דחכמה. והיינו בינה דחכמה, יסתחו שערי החכמה למעלה, ומעיינות החכמה למטה. הג"ר רבינה נבחנות לשערי החכמה וז"ל רבינה נבחנות למעייני החכמה. ויתתקן העולם אז לכנוס לאלף השביעי, שה"ס שלמות המלכות עצמה בסוד שבת, כאדם המתקן עצמו ביום הששי בבוא השמש כדי לכנוס בשבת. אף כאן כן. וסימניך, בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה.

זמנין עשר. שז"א שנק' ו' יקים את הה' שהיא הנוקבא. בזמן שיהיה לו מוחין דג"ר בקיעות, הנבחנים לשית זמנין עשר, כלומר שכל קצה שלו משיג ג"ר ונעשה עשר ומבחינת עצם הספירות אינם אלא חג"ת נה"י החסרים ג"ר כנ"ל. והוא רק בעת אשר ו' סלקא ל"י שהו' שהוא ז"א. יקבל מוחין מן ה"י של תויה, שהוא חכמה. שספירותיה הן מאלפים, ויהיה במספר ששת אלפים. והיינו שכל קצה מריק שלו השיג בחינת החכמה, שהוא אלף. ואז ו' נחתא בה', שישפיע אלו המוחין דחכמה אל הה', שהיא הנוקבא, ויקים לה מעפר הגלות.

תמו) א"ל ר' יוכי וכו': אמר לו ר"י, הרי זה יותר אריכות הזמן ממה שאמרו החברדים, שהגלות של כנסת ישראל הוא דק יום אחד ולא יותר. שכתוב, נתנני שוממה כל היום דוה. והיינו בסוד יומו של הקב"ה שהוא אלף שנה כנ"ל. אמר לו, כך למדתי מאבי בסוד האותיות של השם הקדוש הויה, ובימי שנות העולם ובימי בראשית, והכל סוד אחד הוא.

אמנם אין צריכים ששת אלפים שלמים, מפני שהחכמה עצמה מתפרטת גם כן לנרנח"ה, וכשמשיג נשמה מחכמה, שה"ס מספר שש מאות מאלף הששי, מיר יתפתחון תרעי דחכמתא וכו' כמ"ש בסמוך.

תמוז) וכדין יתחזי קשתא וכו': ואז יהיה נראה הקשת בעננים בצבעים מאירים כמו אשה המפארת את עצמה לבעלה. כי קשת ה"ס הנוקבא, (כנ"ל נח צ"ה בוד"ה מאי) שכתוב וראיתיה לזכור ברית עולם, וכבר בארוה ויפה היא, אבל וראיתיה, פירושה בצבעים מאירים

תמה) אשתלים וא"ו נו עשר וכו': כשנשלם הו', שה"ס ז"א, מעשר, שש פעמים, שה"ס ג"ר דרוה, ששיג כל קצה מריק, ועתה באלף הששי שה"ס חכמה, הן בחינת רוח החכמה, כנ"ל. אז הם במספר ששים, להקים הנוקבא מעפר. ובכל ששים שבאלף הששי, מתחזקת הו' ונתעלית במדרגותיה להתחזק. ובשש מאות שנה לאלף הששי, והיינו בעת שכל

(דפוסי דף קי"ז ע"א)

א לבעלה, דכתיב * וראייתה לזכור ברית עולם. והא אוקמוה ושפיר הוא. י וראייתה: י ב בגוונין נהירין כדקא יאות.

תמח) וכדין לזכור ברית עולם. מאן ברית עולם. דא כנסת ישראל ויתחבר י וא"ו בה"א, ס וייקים י לה מעפרא, י כד"א י ויזכור אלהים את בריתו. דא כנסת ישראל. דאיהי ברית, כד"א י והיתה לאות ברית ס וגוי. תמט) י כד יא יתער י וא"ו, לגבי ה"א, י כדין אתין עלאין, יתערון בעלמא. י ובנוי דראובן, זמינין דיתערון קרבין, בכל עלמא, וכנסת ישראל יקים יו לה י מעפרא, וידכר לה קב"ה.

תנ) וישתכח קב"ה לגבה, גו גלותא כחושבן י וא"ו, שית זמנין י י. עשר זמנין שית שנין, וכדין י תיקום, י ויתפקד עלמא, למעבד נוקמין, ומאן דאיהו מאיך יתרמי.

תנא) א"ל ר' יוסי, שפיר קאמרת, בגין * כל דאיהו יי גו רזא דאתוון. ולית יי לן לאתערא, חושבן יי וקציין אחרנין, דהא בספרא דרב יי יבא סבא יי אשכחן, חושבן יי דא, דכתיב יי אז תרצה הארץ. כה והוא רזא דוא"ו, דכתיב, י וזכרתי את בריתי כה יעקוב. ודא הוא ל ר"ו, לא כלא כחדא, ועל דא

מסולת הזהר

א) וראייתה לזכור ברית עולם: לעיל ס' נח קיא ציון ב. ב) בגוונין נהירין: לעיל ס' נח ק"ב ציון ב. ג) ויזכור אלקים את בריתו: (שבות ב') ח"א קכ: קס. ח"ב לח. סת. ח"ג רצו: ז"ח שה"ש ס"ו סב שכה. ד) והיתה לאות ברית: (בראשית ט') ח"א עא: ה) אז תרצה הארץ: ויקרא כ"ו ו) וזכרתי את בריתי יעקב: לעיל ח' ציון א.

חלופי גרסאות א נ"א לגבי בעלת. ז נ"א ליג וראייתה (אה"ל). ג נ"א ליג בגוונין נהירין כדקא. ד נ"א ו' ביה. ס נ"א ויוקים. ונ"א ויקום. ו נ"א ליג לה. ז נ"א ליג מן כד"א עד כד"א. ח נ"א ויזכר להם בריתו. ט נ"א עולם ול"ג וגוי. י נ"א מוסיף חסת כד. יא נ"א אתער. יב נ"א ו' לגביה ח. יג נ"א ליג כדין. יד נ"א ליג מן ובנוי עד וכנסת. טו נ"א מוסיף לה קב"ה. טז נ"א מעפר. יז נ"א ר' יח נ"א עשר ול"ג י. ונ"א עשר י זמנין. ונ"א זמנין י עשר י זמנין. ונ"א זמנין עשר עשר שנין (אה"ל) ונ"א י עשר עשר זמנין. יט נ"א תקום. כ נ"א מוסיף ויתפקד מלכא. כא נ"א דתתוא. כב נ"א ליג גו. כג נ"א מוסיף לן רזא. כד נ"א וקציין. כה נ"א ייסא. כו נ"א אשכחן, כז נ"א מוסיף כנוונא דא. כח נ"א והות. כט נ"א יעקב. ל נ"א וא"ו. לא נ"א וכלא.

<p>מאמר</p> <p>כראוי. פירוש, כי מטרם הגאולה אין בקשת אלא ג' צבעים: לבן, אדום, ירוק, שה"ס יה"ו, ובחינת עצמה חסרה שם. (כג"ל ס' נח דף צ"ה ד"ה פירוש ע"ש). אבל בעת הגאולה יאירו כל ד' הצבעים בקשת, כי גם בחינתה עצמה תאיר כשורה עם ג' גוונים דז"א. בסוד והיה אור הלבנה כאור החמה.</p> <p>תמח) וכדין לזכור וכו': ואז נאמר, לזכור ברית עולם. מהו ברית עולם. הוא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, שהיא ברית, כמו שאתה אומר והיתה לאות ברית.</p> <p>תמט) כד יתער וא"ו וכו': כאשר ה', שהוא ז"א, יתעורר אל ה', שהיא הנוקבא, אז אותות עליונים יבאו בעולם, ובני ראובן עתידים לעשות מלחמות בכל העולם. וכנסת ישראל, הקב"ה יקים אותה מעפר הגלות, ויזכור אותה.</p>	<p>הסולם</p> <p>תנ) וישתכח קב"ה וכו': והקב"ה ימצא אצלה בגלות באלף הששי כחשבון. וי"ף דהיינו שכופל עם אות ו' על המילוי שלו שהוא ו' ואח"כ כופל עם המילוי י' את אות ו'. כזה ו' פעמים המילוי י', נעשה ה' ששים, י' פעמים ו' שהיא ששים, נעשה ה' שש מאות. דהיינו שש מאות באלף הששי. ואז יקום ויתפקד העולם, שהוא הנוקבא, לעשות נקמות, ומי שהוא שפל יתרומם.</p> <p>תנא) א"ל ר' יוסי וכו': אמר לו ר"י, יפה אמרת. משום שבארת בסוד האותיות של שם הוי"ה, ואין לנו להעיר חשבונות וקצים אחרים, שאינם בסוד האותיות, כי בספרו של ר' ייבא סבא מצאנו דרוש כעין חשבון זה שלך. שכתוב, אז תרצה הארץ את שבתותיה, והוא סוד ה', כלומר שלא ינולה רצון זה אל הארץ שהיא הנוקבא, אלא בסוד השלמות של ה' כמו שביאר</p>
--	--

(דטוי דף ק"ו ע"א) * דף ק"ז ע"ב

א אוכור, ולכתר והארץ אוכור, דא כנסח ישראל. חרצה: חתרעי ארעא לגבי קב"ה.

תנב) אבל יומא חד, דאמרו חברייא, י ודאי כלא י הוא גניז, קמי קב"ה, ד וכלא אשתכח ברזא דאתוון, דשמא קדישא, דהא גלותא, באינון אתוון, י גלי לון ו רבי ייסא הכא, והשתא באינון אחוון אתגליין, ז וגלי לון. תנג) א"ל ת"ח, דאפילו כד י אתפקדא שרה, מהאי דרגא, לא פקיד לה, אלא ברזא י דוא"ו, דכתיב וי"י פקד את שרה וגו'. בגין דכלא ברזא י דוא"ו איהו, י ובהא כליל כלא, וביה י אתגליא כלא, בגין דכל מלה דאיהי סתימא, איהי גלי כל סתים, י ולא אתי מאן דאיהו י באחגליא, ויגלי מה דאיהו סתים.

חלוסי גרסאות א ג"א מוסיף אוכור אף את בריתי אברהם. ונ"א ואף את בריתי אברהם אוכור ולכתר (אה"ל). כ ג"א ודא. ג ג"א גניז הוא. ונ"א ליג הוא (אה"ל) ד ג"א ולא. ס ג"א גליין. ז ג"א רב. ז ג"א ליג וגלי לון. ונ"א גלי (אה"ל) ת ג"א אתפקדה. ט ג"א דוי. י ג"א דוי. יא ג"א ובהיא. ונ"א וביה. יכ ג"א אתגלייא. יג ג"א ואחי וליג ולא (אה"ל). יד ג"א באחגלייא.

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

תנג) א"ל ת"ח דאפילו וכי: אמר לו בוא ודא, שאפילו כשנפקדה שרה לא נפקדה ממדרגה זו דפקידה שהיא הנוקבא, הית דהויה, אלא בסוד ה', שכתוב, והויה פקד את שרה, כי הויה יורה הוא ובית דינו, הוא ה"ס ז"א סוד ה', ובית דינו ה"ס הנוקבא. הרי שאפילו פקידת שרה היתה ב' דהויה. משום שהכל הוא בסוד ה' ובו מתגלה הכל, שהכל נגלה על ידי שלמות ה'. משום שכל דבר שהוא סתום, הוא מגלה כל סתום, ולא יבא מי שהוא מגולה, ויגלה מה שהוא סתום. פירוש. האדם נבדא בכל רע ושפלות. כמו שכתוב עייר פרא אדם יולד, וכל כליו שבגופו, דהיינו החושים והמדות ומכ"ש המחשבה, משמשים לו רק רע ואפסיות כל היום. והזוכה להרכב בו יתברך, אין השי"ת בודא לו כלים אחרים במקומם, שיהיו כדאים ודאיים לקבל בתוכם, שפע הרוחני הנצחי המיועד לו, אלא אותם הכלים השפלים, שתשישם עד עתה היה רע ומתועב, מתהפכים ונעשים לו כלי קבלה לכל נועם ורוך הנצחי. ולא עוד, אלא כל כלי שחסרונותיו היו גדולים ביותר נעשו עתה לחשובים ביותר כלומר שמדת גילויים גדולה ביותר, עד שאם היה לו איזה כלי בגופו בלי שים חסרון, נעשה לו עתה כמו דבר מיותר שאינו ממש לו כלום. ודומה לכלי עץ וחרס שכל שחסרונו, דהיינו חקיקתו, גדול יותר, כן מדת קבולו וחשיבותו גדולה יותר. וכבר דברנו מזה לעיל (בהקדמת הזהר דף צ"ח ד"ה ככמה מנעולין ע"ש) וזו נהג ג"כ בעולמות העליונים שאין שום גילוי מושפע לעולם אלא ע"י בחינות סתומות, ולפי

ד' יהודה, שכתוב, וזכרתי את בריתי יעקוב, עם א' וזהו ו', כי כשאומרים א' נשמע עוד א' כתוב, אשר א' ראשונה רומזת על יעקב. שהוא ת"ת, ו' השניה רומזת על יסוד דז"א שה"ס ה' שביעקוב הנ"ל, כלא כחדא, הכל כאחד, כלומר, שביעקוב עם א', נמצא ת"ת ויסוד שהם אחד. ועל כן אומר הכתוב, אוכור, ואח"כ והארץ אוכור, שהיא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא. פירוש. שמקודם לכן כתוב וזכרתי את בריתי יעקב ואת בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם, והיה די שיסיים והארץ אוכור, ולמה מסיים אוכור והארץ אוכור, והוא ללמדנו כי תחילה צריך ז"א לקבל שלמותו בעצמו, שה"ס ה' וה"ס אברהם יצחק ויעקב, וע"כ כתוב עליו במיוחד אוכור, ואח"כ והארץ אוכור, כי ה' יקים את הדי, וגם הדי תשיג את שלמותה. חרצה פירוש, חתרעי ארעא לגבי קב"ה, שהארץ תחרצה אל הקב"ה, והוא יקום אותה. דהיינו כמו שהיתה התי של חרצה צרויה, והר קמוצה. כי אין לפרש את הרצון בתנוקבא עצמה, כי אין הדבר תלוי ברצונה אלא ברצון ז"א. (ע"כ דברי ר' ייכא סכא).

תנב) אבל יומא חד וכי: אבל יום אחד, שאמרו החברים על זמן הגלות, ודאי הוא שהכל סמון ומסתתר לפני הקב"ה, והכל נמצא ומתגלה, בסוד האותיות של השם הקדוש, שהרי הגלות שה"ס ההסתר, גילה לנו ר' ייסא באלו האותיות, (דהיינו דאתפרשא ה' מן ו' כנ"ל באות תמ"ב) ועתה נתגלה באלו האותיות סוד הגאולה. דהיינו שתלויה בשלמות ה' של השם הויה.

(דפו"י דף קי"ו ע"ב)

תנד) א"ר יוסי, כמה אית לן לאתמשכא גו גלותא, ה עד ההוא זמנא, וכלא תלי ליה קב"ה, כד יתובון בתיובתא, אי יזכו, ואי לא יזכו כמה דאתמר י בהאי קרא, דכתיב * אני יי בעתה אחישנה. זכו אחישנה, לא זכו בעתה.

תנה) אזלו עד דהוו אזלי, א"ר יוסי, אדכרנא השתא, ג דהא באתר דא יתיבנא, יומא חד ד עם אבא, ואמר לי ברי, זמין י אנת, כד (ה) מטון יומך, ו לשיתין שנין, לאשכחא י בהאי אתר סימא, דחכמתא עלאה, והא זכינא לאינן יומין, י ולא אשכחנא, ולא ידענא, אי הני מלין י דקאמרן, י או יא ההיא י חכמתא, דאיהו אמר.

תנו) ואמר לי כד יי ימטון (ג) י קולפין דנורא, גו טו טהירי ידך, יו אתאביד מינך. אמינא ליה י אבא במה ידעת. א"ל, בהני תרין י צפורין, דאעברו על רישך ידענא.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) כשיגיעו ימך לששים שנה אזי חמלא סימא וכי אורח נחממה עליונה בסוד האלילות. (ג) כשיגיע שלהבה זש בין אורח ודרך דסייעו בין אויבי אלכטוסיך אזי יהיה הספר ההוא נאכד מידך לגמרי.

חלופי גרסאות ה ג"א ליג עד. ג ג"א בההוא. ג ג"א דער. ד ג"א ליג עם אבא. ו ג"א באבא. ה ג"א את. ו ג"א למי. ז ג"א באתר האי. ח ג"א ליג ולא אשכחנא. ט ג"א מסיף דקאמרן אנהו (אה"ל). י ג"א אי (אה"ל). יא ג"א ההוא. יב ג"א חכמתא ובר' (אה"ל). יג ג"א מטון יומך. יד ג"א ימטון יומין. יו ג"א קולפין. יז ג"א טהירין. יח ג"א אתאביד. יט ג"א ליג אבא. ית ג"א צפורין.

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

תנד) א"ר יוסי וכו': אר"י, כמה יש לנו להמשך בגלות עד אותו הזמן. ועל הכל תלה הקב"ה את הגאולה. אם ישוכו בתשובה, בין אם יזכו לגאולה ובין אם לא יזכו לגאולה, פירושו, על ידי תשובה, או לא יעשו תשובה. כמו שנאמר במקרא הזה, שכתוב אני ה' בעתה אחישנה, זכו, אם יעשו תשובה אחישנה, לא זכו, שלא יעשו תשובה, בעתה.

שיעור הסתימות שבמדרגה כן שיעור הגילויים שבה שמשפעת לעולם, ואם אין בה סתימה לא תוכל להשפיע כלום. וכמו שיסדר הארז"ל בזמירות יום שבת, במלין סתימין תגלון פתגמין וזה אמרו, בנין דכל מלה דאיהי סתימא איהי נלי כר סתים, והיינו סוד ה' של שם הויה, שה"ס ז"א, שהמוחין שלו הם תמיד בבחינת חסדים מכוסים ונעלמים מהארת חכמה, (כנ"ל ב"א דף דנ"ב ר"ה ורזא) וע"כ הוא מיועד לגלות גאולה השלמה, בסוד ו' יוקים לה' כנ"ל, כי לפי שיעור הסתימה והכיסוי שבו, כן יהיה לעתיד מדת גילוי כנ"ל. אבל ולא אתי מאן דאיהו באחגריא וינלי מה דאיהו סתום, דהיינו סוד ה' אחרונה שכשם הויה, שה"ס הנוקבא, שבה החסדים מתגלים וכל בחינת גילוי חכמה שבעולמות דק ממנה באה, (כנ"ל ב"א דף דנ"ב ר"ה ורזא) ולפי שאין בה סתימה, ע"כ לא תוכל לגלות מה שהוא סתום, דהיינו הגאולה, ואע"פ שיש סתימות גם בהנוקבא חוץ מזה, עם כל זה אינן מספיקות לגילוי הגדול הזה, של גאולה השלמה, כי לפי גורף הגיוני כן מוכרח להיות מדת הסתימה כנ"ל.

תנה) אזלו עד וכו': הלכו, כעוד שהיו הולכים, אמר ר' יוסי, נזכרתי עתה, אשר במקום הזה, ישבתי פעם עם אבי, ואמר לי: בני, כשימך יגיעו לששים שנה, עתיד אתה למצוא במקום הזה, אוצר של חכמה העליונה, וכבר זכיתי לימים אלו, ועוד לא מצאתי כלום, ואיני יודע, אם אפזר אלו הח דושים שאמרת, הוא אותה החכמה שאמר לי שאמצא.

תנו) ואמר לי כד וכו': ואמר לי, כאשר יגיעו הכמות של אי בכסות ידך, תהיה החכמה אבודה כרך אכזרתי לו: אכי במה ידעת זה, אכר לי: יאלי ב' צפורים שעברו על ראשך, אני ידע את זה.

אדהכי

תנז) אדהכי, אתפרש ר' יוסי, ועאל גו מערתא * חדא, ב) ואשכח ספרא חד. דהוה נעיץ גו נוקבא דטנרא, בסייפי מערתא, נפק ביה. תנח) כיון דפתח ליה, חמא שבעין ותרין ב גליפין ב דאתוון, דאתמטרו לאדם הראשון, ובהו הוה ידע, כל חכמתא דעלאין קדישין, ב) וכל אינון ג דבתר ריחיא, דמתגלגלן בתר פרוכתא, גו ב) טהירין עלאין, וכל אינון מלין, ד דומינין למיתי לעלמא, עד ב יומא, דיקום ענגא, דבסטר מערב, ויחשיך עלמא.

תנט) קרא לרבי יהודה, ושרו למלעי, בההוא ספרא, לא ספיקו למלעי, תרי או תלתא סטרין, דאינון אתוון, עד דהוו מסתכלין, א בההיא חכמה עלאה, כיון ד) דמטו, למלעי בסתירו דספרא, ב ומשתעו דא עם דא, נפק שביבא דאשא, ועלעלא דרוחא, ובטש בידיהון, ואתאביד מנייהו. בכה ר' יוסי, ואמר דילמא ח"ו, חובה איהו גבן, או דלאו אנן זכאין, למנדע ליה. תס) כד ב אתון לגבי דר' שמעון, אשתעו ליה עובדא י דא, אמר לון, דילמא בקץ משיחא דאינון אתוון, יא הויתון משתדלי, אמרו ליה, יב דא לא ידעינן, דהא כלא אתנשי מינן. אמר לון רבי שמעון, לית רעותא דקביה

דרך אמת

א) ומלא ספר אחד שהיה נעוץ נחוך נקבי המערה בסוף המערה, ב) הקליפות אשר נקוט אחיזתם הוא לחוריי הרחיים אשר הם מתלגלים לחוריי הפרוכה כהיא המחלצה מכך מגדיל ועי' ס' בל ל' ע"ב. ג) הוך האורות העליונות הכל היה מבוחר סס. ד) כיון שהגיעו לטמוך כבודות הספר ההוא והיו מספרים זה עם זה אז לא שלחנה אל וכוספ וסערה והכה בידיהם וע"י זה נאלד הספר מידהם.

חלופי גרסאות א) נ"א גלופי (אה"ל). ב) נ"א אתוון. ג) נ"א דבסטר. ד) נ"א דומיני. ה) נ"א ל"ג יומא. ו) נ"א ריחשיך (אה"ל). ז) נ"א בההוא. ח) נ"א ומשתעי. ט) נ"א אתי. י) נ"א ל"ג דא. יא) נ"א הויתון. יב) נ"א הא (אה"ל).

מאמר

הסולם

חושבן קץ משיחא

תנז) אדהכי אתפרש וכו': בינתים נפרש ר' יוסי מר' יהודה, ונכנס תוך מערה אחת, ומצא ספר אחד שהיה תקוע תוך נקב שבאבן, בסוף המערה, לקחו ויצא עמו.

תנח) כיון דפתח וכו': כיון שפתח את הספר, ראה ע"ב חקיקות אותיות, שנמטרו לאדם הראשון, ועמהם היה יודע כל החכמה של עליונים הקדושים, וכל אלו הקליפות שלאחר הריחיים, שמתגלגלים אחר הפרוכת המכסה על אורות העליונים, וכל הדברים העתידים לבא לעולם, עד היום שיקום ענן שבצד מערב, ויחשיך העולם. נצח והוד

מכונים ריחים ורכב, שהם שוחקות מן לצדיקים, ליסוד ומלכות, הנק' צדיק וצדק, ויש קליפות נגד שניהם, אבל עיקר הקליפות הם כנגד הוד שנקרא ריחים. ויש וכל אינון דבתר ריחיא, אמנם מקום עמידתם אינם באצילות, בי שם נאמר, לא יגורך רע. אלא שעומדים אחר הפרכת, דהיינו אחר הפרסא שמתחת

(דפו"י דף קי"ז ע"ב י' דף קי"ח ע"א)

תס) כד ארתן וכו': כשבאו לפני ר' שמעון וספרו לו המעשה. אמר להם, אולי בקץ משיח שבאלו האותיות היתם עוסקים, אמרו לו, אין אנו יודעים, כי הכל נשכח ממנו.

אמר לון ר' יוסי וכו': אמר להם ר' שמעון, אין רצונו של הקביה בזה, שיחגלה יותר

בדא, ה' דיתגלי כל כך לעלמא, וכד יהא קריב ליומי משיחא, אפילו (ה) רביי דעלמא, זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא, ולמנדע י ביה קצין, וחושבנין, ובהווא זמנא, אתגליא לכלא, הה"ד, * כי אז י אהפוך אל עמים וגוי. מהו אז. בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא, י ויוקים לה קב"ה, כדין אהפוך אל עמים שפה י ברורה לקרא כלם בשם יי ולעבדו שכם אחד.

תסא) ת"ח, אע"ג דאברהם. כתיב ביה, י ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה. וכל מטלנוי, הוו לדרומא, ואתקשר ביה, לא סליק לדוכתיה כדקא יאות, עדי דאתיליד יצחק, כיון י דאתיליד יצחק, אסתלק לאתריה, ואיהו אשתתף בהדיה, ואתקשרו *) דא בדא.

תסב) בג"כ, ה' איהו קרי ליה יצחק, ולא אחרא, בגין י ששתפא י מיא באשא, דכתיב י ויקרא אברהם את שם בנו הנולד י לו אשר ילדה לו שרה יצחק, י מאן הנולד לו, אש ממים.

תסג) י ותרא שרה את בן הגר י המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. אמר רבי חייא, מיומא י דאתיליד יצחק, והוה ישמעאל בניתא דאברהם, לא אסתלק ישמעאל יי בשמא, (ג) באתר דדהבא יי שריא, יי סוספיתא לא אדכר

מסורת הזהר

א) כי אז אהפוך אל עמים: (צפניה ג') ח"א עו: קעה. ח"ב לב. ת"ז חכ"א ס: סב. חל"ח עט. חסיט קיט. ב) ויסע אברם: לעיל לך ל' זין א'. ג) ויקרא - שם בנו: בראשית כ"א. ד) ותרא שרה את בן הגר: (בראשית כ"א) ז"ח בראשית כ' טא שה.

דרך אמת

ה) נערים קמיט שכעולס ימלאו אולרות ספרים הזונים מסודות הסורה כי אז החמלא הארץ דעה. (ג) במקום שיפ זכב נרוב אז סיני הזהב לא נחשב טכ ללוס אף כאל במקום יצחק שהוא רמו נוון הזהב סוד הדין טכא מלפון כמ"ש מלפון זכב יחסה אזי סוספיתא טכוא סיני הזהב מוכרות הדין טח"ח בו ישמעאל לא נחשב נלוו כלום וטוא מנואל.

חלושי גרסאות ה' נ"א דאתגלי, ג נ"א בו (אה"ל). ג נ"א למג פון אחסוך עד מהו. ד נ"א ויקים. ה נ"א ברורה וגוי. ו נ"א דאתיליד. ז נ"א דאתיליד. ח נ"א למג איהו. ט נ"א לאשתתפא. ונ"א מוסף לאשתתפא ידווח (חרווא) דאתריה בהדיה לאשתתפא. י נ"א מייא. יא נ"א לו וגוי. יב נ"א מאי (אה"ל). יג נ"א המצרית וגוי. יד נ"א דאתיליד. טו נ"א ביזמא. טז נ"א שרייא. יז נ"א סספיתא. יח נ"א מוסף סוספיתא דדהבא.

חושבן קץ משיחא

תסב) כנ"כ אידו וכי: משום זה, אברהם קרא אותו יצחק, ולא אחד, כדי לשתף בנה מים באש. מדתו של אברהם שהוא מים במדתו של יצחק שהוא אש. שכתוב, ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה, יצחק. ושואל למה מדייק הכתוב לומר הנולד לו, ואומר, אש ממים. פירוש, שהוא כדי ללמדנו, שיצחק שהוא אש נולד מאברהם שהוא מים ועל כן נכללו זה בזה.

מאמר בן הגר המצרית.

תסג) ותרא שרה את בן הגר וגו': אמר ר' חייא מיום שנולד יצחק, וישמעאל היה נביתו של אברהם, לא נזכר ישמעאל בשמו, כי במקום ששורה זהב, לא נזכר לסניר

ססולת

הסולם

מדאי לעולם, וכשיהיה קרוב לימות המשיח אפילו הנוקות שבעולם עתידים למצוא סודות החכמה, ולרעת בהם קצים וחשבונות של הגאולה, ובאותו הזמן תגלה לכל. וז"ש כי אז אהפוך אל עמים וגוי, מהו אז. היינו בזמן שכנסת ישראל תקום מעפר, ויקום אותה הקב"ה. אז אהפוך אל עמים וגוי.

תסא) ת"ח אע"ג וכי: בוא וראה, אף על פי שכתוב באברהם, ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה, וכל נסיעותיו היו לצד דרום, שהוא ימין, והיינו חסד. ונקשר בו, עכ"ה, לא נתעלה למקומו כראוי, עד שנולד יצחק, כיון שנולד יצחק, נתעלה למקומו, לצפון לצד שמאל, ואברהם נשתתף עמו ונתקשרו זה בזה. שמתוך השתתפותם והתכליתם זה בזה נשלמו שניהם.

(רמב"ם דף קי"ח ע"א *) דף קי"ח ע"ב)

קמיה, ובג"כ את כן הגר המצרית, א גבר דלא יתחזי לאדברא, ב קמיה דיצחק.

תסד) אמר רבי י יצחק, ותרא שרה, כעינא דקלנא, ד חמאת ליה שרה דלא ס חמאת ליה בעינא, דאיהו ברא דאברהם, אלא דאיהו ברא, דהגר המצרית, ובג"כ ותרא שרה: דשרה חמאת ליה בעינא א דא, ולא אברהם, דאילו באברהם, לא כתיב א את בן הגר, אלא את בנו.

תסה) ת"ח לבתר מה כתיב, א וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתיב, על אודות ב בן הגר ס המצרית. י בג"כ, ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם.

תסו) רבי שמעון אמר, האי קרא, יא תושבחתא יי דשרה איהו, בגין דחמאת ליה, דקא מצחק יי לכו"ם, אמיה, ודאי לאו ברא דא, ברא דאברהם, למעבד עובדוי דאברהם, אלא ברא, דהגר המצרית איהו, י אהדר ס לחולקא דאמיה, בג"כ, י ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה ס כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני יצחק.

תסז) י וכי ס"ד, דקני לה שרה, או לברה, אי הכי, יא לא אודי יי קביה עמה, דכתיב י כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא, בגין דחמאת ליה כ בכר"ם, ואמיה אולפא ליה נמוסי כל דכו"ם, בגין כך, אמרת שרה, כי לא יירש בן האמה יי הזאת, אנא ידענא, כ דלא ירית כל לעלמין, חולקא

מסורת הזהר

א) וירע - בעיני אברהם: שם. ב) ותאמר - נרש את האמה: (שם) ח"ב צו. ז"ח כ"ט טא שר. ג) כל אשר תאמר - שרה: (שם) ח"א צו. קכ. ח"ב צו. ח"ג רטו:

חלופי גרסאות א נ"א ליג גבר. ב נ"א מוסיף קמיה שמא. ג נ"א אלעזר. ד נ"א חמת. ה נ"א חמת. ו נ"א ליג דא. ז נ"א ליג את. ח נ"א ליג בן. ט נ"א מוסיף בן המצרית. י נ"א ובג"כ. יא נ"א חושבא. יב נ"א ליג רשרה. יג נ"א דקרא. יד נ"א לעיו. יו נ"א ואהדר. יז נ"א לקלולא. יח נ"א ליג מן כי לא ער סוף הפסוק. יט נ"א בנה וגו'. כ נ"א ליג מן וכי ער עמה. כא נ"א מוסיף לא הוה. כב נ"א קמיה דקביה. כג נ"א בעיו. כד נ"א דעיו. כה נ"א עיו. כז נ"א מוסיף הזאת וגו'. כח נ"א דלת (דיא). כט נ"א ליג מן לעלמין ער בעלמא.

מאמר

הסולם

בן הגר המצרית

פסולת, ומשום זה כתוב את בן הגר המצרית, ולא ישמעאל בן הגר, איש שאינו כדאי להזכיר שמו לפני יצחק.

תסד) אמר רבי יצחק וכו': אר"י, ותרא שרה עם עין לקלון, כלומר החפזה לראות רק קלון, ראתה אותו שרה, כי לא ראתה אותו, עם העין, שהוא בנו של אברהם, אלא שהוא בנו של הגר המצרית, ומשום זה כתב, ותרא שרה, כי רק שרה ראתה אותו עם עין כזו, ולא אברהם, כי באברהם לא כתוב את בן הגר, אלא את בנו.

תסה) ת"ח לבתר וכו': בוא וראה לאתר כך מה כתוב, וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודות בנו, ולא כתוב על אודות בן הגר המצרית, וכנגד זה כתוב, ותרא

(דפו"י דף ק"ח ע"ב)

דמהימנותא, ולא יהא ליה, א עם ברי חולקא, לא י בעלמא דין, ולא
 ג בעלמא דאתי, ובג"כ אודי ד עמה קב"ה.

תסח) וקב"ה, בעא ס לאפרשא בלחודוי, זרעא קדישא כדקא יאות,
 דבגין כך, ברא עלמא, דהא ישראל, סליק י ברעותא דקב"ה, עד לא יברי
 ז עלמא, ובגין כך, נפק אברהם לעלמא, ועלמא ס מתקיים בגיניה, ואברהם
 ויצחק ס קיימו, ולא אתיישבו בדוכתייהו, עד דנפק יעקב לעלמא.

תסט) כיון דנפק יעקב לעלמא אתקיימו, אברהם י ויצחק, ואתקיים כל
 עלמא, ומתמן יא נפק עמא קדישא לעלמא, י ואתקיים כלא, כגוונא קדישא,
 כדקא יאות, ובג"כ, א"ל קב"ה, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי
 ביצחק יקרא לך זרע, ולא בישמעאל.

תע) מה כתיב לבתר, * ותלך ותתע במדבר י באר שבע, כתיב הכא ותתע
 זכתיב התם י הבל המה מעשה תעתועים. וקב"ה, בגיגיה דאברהם, לא שביק
 לה, ולברה.

תעא) ת"ח, בקדמיתא כד י אזלת מקמה דשרה, מה כתיב, ג כי שמע יי
 אל ענייך. והשתא סו דטעאת בתר סו כו"ם, אע"ג דכתיב, ותשא את קולך
 ותבך. מה כתיב, י כי שמע אלהים אל קול הנער. ולא כתיב כי שמע אלהים
 את קולך.

מסורת הזוהר

א) ותרך ותתע כמדבר: (שם) ח"א רנה. ז"ח רוח ס"א טר שמה. ב) הבל המה מעשה תעתועים:
 (ירמיה יור) ח"א קעז: ח"ג רד. ת"ז תסט קד. קח. קיא. קיז: קיח. ג) כי שמע ה' אל ענייך:
 בראשית ס"ז. ד) כי שמע - קול הנער: ח"א קיט. קכא: ז"ח בראשית כ' טא שא.

חלופי גרסאות א נ"א ליג עם ברי (ד"א). ב נ"א לעלמא. ג נ"א לעלמא, ד נ"א קב"ה עמה דשרה. ס נ"א לאתפרשא
 (אה"ל). ו נ"א ברעיתא. ז נ"א מוסיף עלמא. שנאמר קדש ישראל ראשית תבואתו, ח נ"א אתקיים.
 ט נ"א מוסיף לא קיימו. י נ"א מוסיף ויצחק ביה (אה"ל). יא נ"א נפקו יב נ"א מוסיף ואתקיים בשביל ישראל ועשו
 יג ברעויי כתב שייך כאן מה שנסוף הספר בסימן י"ט. יד נ"א אזלי, טו נ"א דטעת, טז נ"א עיז.

בן הנר המצרית

ומתמן נפק וכו': ומשם, מיעקב, יצא עם
 הקדוש לעולם, ונתקיים הכל כצד
 הקדושה כראוי, ועל כן אמר לו הקב"ה, כל
 אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, כי ביצחק
 יקרא לך זרע, ולא בישמעאל.

תע) מה כתיב וכו': מה כתוב אחר כך, ותלך
 ותתע במדבר באר שבע, כתוב כאן
 ותתע, וכתוב שם הבל המה מעשה תעתועים,
 לומדים בזירה שוה, מה שם עבודה זרה אף כאן
 עבודה זרה, והקב"ה, בזכות אברהם, לא עזב
 אותה ואח בנה, והציל אותם מצמא, אע"פ
 שעבדה עבודה זרה.

תעא) ת"ח בקדמיתא וכו': בוא וראה בתחילה
 כאשר ברחא מפני שרה, מה כתוב,
 כי שמע ה' אל ענייך, ועתה שהיא זנה אחר
 עבודה

הסולם

מאמר

עבודה זרה, משום זה אמרה שרה, כי לא יירש
 בן האמה הזאת: אני יודעת שלא יירש לעולם
 חלק של האמונה, ולא יהיה לו חלק עם בני
 לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ועל כן הודה
 לה הקב"ה.

תסח) וקב"ה בעא לאפרשא וכו': והקב"ה
 רצה להבדיל זרע הקדוש
 בלכרם כראוי, שמשום זה ברא העולם, כי
 ישראל עלה ברצונו של הקב"ה מטרם שברא
 העולם, ומשום זה יצא אברהם לעולם, והעולם
 נתקיים בשבילו, ואברהם ויצחק עמדו ולא
 נתיישבו במקומם עד שיצא יעקב לעולם.

תסט) כיון דנפק וכו': כיון שיצא יעקב לעולם
 נתקיימו אברהם ויצחק ונתקיים
 כל העולם

(רמ"י הף קי"ה ע"ב)

תעב) באשר הוא שם. הא אוקמוה, דלאו בר עונשא הוא, לגבי ל בי דינא דלעילא. דהא בי דינא דלתתא, נ ענשין * מתליסר שנין ולעילא, ובי דינא דלעילא, מעשרים שנין ולהלאה. ואע"ג דחייבא ס הוה, לאו בר עונשא איהו. והא אוקמוה, ודא הוא דכתיב, באשר הוא שם.

תעג) א"ר אלעזר, אי הכי, מאן דאסתלק מעלמא, עד לא מטון יומוי. לעשרין שנין, מאן אתר אתענש, בגין י דהא מתליסר שנין ולתתא, י לאו בר עונשא איהו, אלא ס בחטאי דאבוי, אבל מתליסר ס שנין ולעילא מהו. א"ל קב"ה חס עליה, דלימות י זכאי, י ויהיב ליה אגר טב, בההוא עלמא, ולא לימות חייב, דיתענש בההוא עלמא, י ואוקמוה.

תעד) א"ל י אי חייבא הוא, ולא מטון יומוי, * לעשרין שנין, מהו, כיון דאסתלק י מעלמא, ס במאי הוא עונשיה. א"ל ס בדא אתקיים י ויש נספה בלא משפט. דכד עונשא נחית לעלמא, איהו י אערע בלא כונה, י לעילא ותתא, בההוא מחבלא, ויתענש, י כד לא י אשגחו עליה מלעילא. תעה) ועליה כתיב י עונותיו ילכדנו את הרשע. א"ת לאסגאה, מאן דלא

מסורת הזהר

א) מתליסר — מעשרים: ז"ח בראשית כ' טא. שיא. ב) ויש נספה בלא משפט: לעיל דף ק"ח ציון א. ג) עונותיו ילכדנו: משלי ה'.

חלופי גרסאות ל בי דינא דלעילא, ובי דינא דלתתא, נ ענשין, ד בי דינא דלעילא ס בי דינא הוא. ו בי דינא דלתתא, ובי דינא דלעילא דהא מתליסר שנין (אה"ל). י בי דינא ולא ת בי דינא בחטאי, ס בי דינא שנין, י בי דינא מוסיף זכאי ולא לימות חייב, יא בי דינא (אה"ל). יכ בי דינא והא אוקמוה בי דינא ואוקימנא ליה (אה"ל). יג בי דינא מוסיף אי לאו (אה"ל). יד בי דינא מעלמא, טו בי דינא במאן, טז בי דינא בדין, ובי דינא בדין, יז בי דינא מוסיף דינא אערע, ובי דינא אענש, ובי דינא אענש, יח בי דינא דלעילא, יט בי דינא בלא, כ בי דינא אשגחתי.

מאמר

הסולם

בן הגר המצריח

הנצחי, ולא ימות רשע, שיתענש באותו עולם, וכבר בארוהו כן.

תעד) א"ל אי חייבא וכו': אמר לו אם הוא רשע, ולא הגיע ימיו לעשרים שנה, מהו, אם נסתלק מעולם, מאין בא עונשו, כי לא תוכל לומר כדי שימות צדיק, כי הוא רשע ולא צדיק.

א"ל כדא וכו': אמר לו בזה נתקיים ויש נספה בלא משפט. דהיינו שנענש בלי משפט, כי כאשר העונש ירד לעולם, הוא היינו הפחות מעשרים שנה, פוגע במחבל ההוא המעניש, בלי כונה למעלה ולמטה, כלומר בלי כונה מבי"ד של מעלה ובלי כונה מבי"ד של מטה, והוא בענש, רק משום שלא השגיחו עליו למעלה לשומרו שלא ישנע המחבל, וכיון שנפגש עם המחבל, וכבר אינו מבחין בין טוב לרע, (כגיל בוף ק"ח את ש"ע ע"ש).

תעה) ועליה כתיב וכו': ועליו כתוב עונותיו ילכדנו את הרשע, אתה הוא לרכות מי שעוד לא הגיע זמנו להענש

עונותיו

עבודה זרה, אע"פ שכתוב, ותשא את קולה ותבך, מה כתוב, כי שמע אלקים אל קול הנערה, ולא כתוב כי שמע אלקים אל קולך. תעב) באשר הוא שם: הנה בארוהו, שישמעאל לא היה בן עונשין אצל בי"ד של מעלה, כי בית דין של מטה מענישים מי"ג שנים ומעלה, ובית דין של מעלה מענישים מעשרים שנה ומעלה, לפיכך, אף על פי שהיה רשע, לא היה בן עונשים, וזה הוא שכתוב באשר הוא שם, דהיינו משום שהיה פחות מכ' שנים, וע"כ, הצילו הקב"ה.

תעג) א"ר אלעזר וכו': אר"א, אם כן, מי שנפטר מעולם, מטרם שמגיע ימין לכ' שנים, מאיזה מקום הוא נענש למיתה, כי למטה מי"ג שנים אע"פ שאינו בן עונשים הוא נענש ומת על חטאיו של אביו, להיחוד עוד ברשותו, אבל מי"ג שנים ומעלה מהו, הרי כבר יצא מרשות אביו, ומשום מה נענש ומת בעוד שאינו בן עונשים.

א"ל קב"ה וכו': אמר לו, הקב"ה מרחם עליו שימות צדיק, ונותן לו שכר טוב בעולם (רמ"י דף ק"ח ע"ב * דף ק"ט ע"א)

מטון יומי, לאתענשא, עונותיו ה' ילכדנו כ' ולא בי דינא דלעילא, ובחבלי חטאתו יתמך, ולא י' בי דינא י' דלתתא כ' בגין כך כתיב ו' כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

תעו) ר"ש פתח ואמר * וזכרתי את בריתי יעקוב, מלא בואיו, אמאי. אלא, בתרין סטרין ז' איהו, רוא דחכמתא, ח' חדא, דאיהו ס' רוא דרגא דחכמתא אתר י' דשרי ביה יעקב. אבל האי קרא, על גלותא דישראל אתמר, דכד אינון גו גלותא, ההוא זמנא י' דיתפקדון, יתפקדון ברוא י' דוא"ו. ואיהו י' באלף שתיחאה.

תעו) י' ופקידה ס' ברוא ס' דוא"ו, שית רגעי, ופלג י' עידן. ובזמנא י' דשתין שנין, ה' לעבורא י' דדשא, באלף שתיחאה, יקים כ' אלה שמיא, פקידו לברתיה דיעקב. ומההוא זמנא, עד כ' דיהא לה זכירה, שית שנין ופלגא. ומההוא זמנא, כ' שית שנין אחרנין, ואינון שבעין כ' ותרין פלגא.

דרך אמר

מסורת הזוהר

ה) לברית הדלה ורמז אל הכתובות אלו ה' משכ (א) וזכרתי את בריתי יעקב: לעיל דף ח' הקדוש יהו"ה שקרא בריח החיטון כמ"ט נפי סכומה קפ"ה ע"ב:

חלופי גרסאות ה' נ"א מוסיף ילכדנו את הרשע, כ' נ"א ל"ג ולא בי דינא דלעילא, ג' נ"א כרינא וליג בי ד' נ"א לתתא, ס' נ"א ובגיני, ו' נ"א ל"ג מן כי עד באשר, ז' נ"א אינון, ח' נ"א רוא, ט' נ"א רוא דחכמתא רגא חדא דאיהו אתר דשרי ביה יעקב, י' נ"א דקרי, י"א נ"א מוסיף דיתפקדון ביה יעקב ונ"א דיתפקדון ביעקב, ונ"א שיתפקדון ביעקב (אה"ל), י"ב נ"א דו"ו, י"ג נ"א אלף, י"ד נ"א ל"ג ופקידה (אה"ל) טו נ"א ל"ג ברוא, ונ"א וברוא (אה"ל) טז נ"א דבוא"ו, ונ"א בו"ו, ונ"א דו"ו, י"ז נ"א עדן, יח נ"א דשיתין, י"ט נ"א דשרת (אה"ל), כ' נ"א אלהא, כ"א נ"א דיהב ליה זכירתא, כ"ב נ"א דשית, כ"ג נ"א ותלת ופלגא ונ"א ותלת וליג ופלגא.

מאמר

הכולם

אוחות המשיח

עונותיו יכרדנו ולא בית דין של מעלה, ובחבלי חטאתו יתמך, ולא בית דין של מטה משום זה כתוב, כי שמע אלקים אל קול הנער באשר הוא שם. שעור לא היה ראוי להענש על חטאיו, וע"כ שמע אלקים את קולו אע"פ שהיה רשע.

מאמר אוחות המשיח

תעו) ר"ש פתח ואמר, וזכרתי את בריתי יעקב: יעקב הוא מלא עם ו', ושואל למה. ואומר, כב' צדדים הוא, סוד החכמה א' שהוא, היינו ה' סוד מדרגת החכמה במקום שיעקב שורה בו. שהוא ת"ת דאצילות, סוד קו אמצעי. והמילוי ו' שביעקב יורה על יסוד, שהוא סוד החכמה שכפרצוף, (כנ"ל בהקדמת הזוהר דף ו' ד"ה אתייליד יוסף ע"ש). ות"ת ויסוד כאחד הם בסוד וו' (כנ"ל דף קל"ג אות תנ"א) וע"כ כתוב יעקוב עם ו' לרמו על חיבורו עם היסוד, שהוא שלמותו בסוד החכמה אבל האי קרא וכו': ושנית, אבל מקרא זה נאמר על גלות ישראל, כי כשהם בגלות כשעה שיהיו נפקדים מהגלות, יהיו נפקדים

פירושו. כי אין לך הארה, שלא תתגלה בשתים, בקטנות וגדלות. תחילה בקטנות שהוא בחינת ו"ק המאיר רק מטה למעלה שהיא אור נקבה. וגילוי זה נקרא פקידה, ואחר כך נגלה הגדלות, שהוא אור הג"ר המאיר ממעלה למטה, וגילוי זה נקרא זכירה. כלומר, אור זכר, וסימנך שהקבה נולדה ופניה

תעו) ר"ש פתח ואמר, וזכרתי את בריתי יעקב: יעקב הוא מלא עם ו', ושואל למה. ואומר, כב' צדדים הוא, סוד החכמה א' שהוא, היינו ה' סוד מדרגת החכמה במקום שיעקב שורה בו. שהוא ת"ת דאצילות, סוד קו אמצעי. והמילוי ו' שביעקב יורה על יסוד, שהוא סוד החכמה שכפרצוף, (כנ"ל בהקדמת הזוהר דף ו' ד"ה אתייליד יוסף ע"ש). ות"ת ויסוד כאחד הם בסוד וו' (כנ"ל דף קל"ג אות תנ"א) וע"כ כתוב יעקוב עם ו' לרמו על חיבורו עם היסוד, שהוא שלמותו בסוד החכמה אבל האי קרא וכו': ושנית, אבל מקרא זה נאמר על גלות ישראל, כי כשהם בגלות כשעה שיהיו נפקדים מהגלות, יהיו נפקדים

תעח) בשיתין א ושיח, יתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל, י וכד
 ככבא דבסטר מזרח, יבלע שבע ז ככביא מסטר צפון, ושלחובא דאשא אוכמא,
 תהא תליא כרקייעא י שיתין יומין, וקרבין יתערון בעלמא, לסטר צפון,
 י ותרין מלכין יפלון, באינון קרבין.
 תעט) י ויזדוגון כלהון עממיא, על ברתיה דיעקב, מ לאדחייא י לה

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף ושית ופלגא. ב נ"א יתגלייא. ג נ"א והא. ד נ"א וחד. ה נ"א ככבייא. ו נ"א
 שתיך. ז נ"א ושבע. ח נ"א ויזדמנון. ט נ"א לדחייא. יט נ"א לון.

אותות המשיח

הכולם

מאמר

לחזור ולהתחדש. וסימנך, כל הנפש הבאה
 ליעקב מצרימה וגו', כל נפש ששים ושש.
 ביאור הדברים. כי מטרים גאולה השלמה
 העתירה, אע"פ שהיו גאולות, דהיינו ממצרים
 ומבבל, היו רק מכח אורות וכלים של אמאי
 בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא, (כנ"ל
 בהקדמת הזר דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) אבל
 המלכות עצמה מצד עצמה לא היה לה עוד
 שום גאולה, שז"ס הקשת שמאירים בה רק
 ג' גוונים, לבן, אדום, ירוק, שהם חג"ת, וגוון
 שלה עצמה, שה"ס גוון שחור, אינו מאיר בה
 כלל, (כנ"ל ב"א דף ע"ו ד"ה כן ע"ש) שזה
 סוד, שהמלכות לית לה מגרמה ולא מידי,
 אלא שצריכה לקבל מז"א בעלה, שהוא משפיע
 לה מאורות וכלים דאמא. אבל גאולה השלמה,
 פירושה, שהמלכות עצמה תבנה, דהיינו בכלים
 ואורות של עצמה, ולא תהיה צריכה עוד
 לקבל מז"א אורות וכלים דאמא, וז"ס והיה
 אור הלבנה כאור החמה וגו'.

ופניה למעלה, והזכר נולד ופניו למטה,
 ולפיכך בלדת יצחק כתיב תחילה וה' פקר
 את שרה, שה"ס אור נקבה, חנקרא פקידה,
 ועוד אינה ראויה להוליד עד שנמשך לה
 הזכירה, וע"כ כחוב פעם ב', ויעש ה' לשרה
 כאשר דבר, שהוא זכירה, כי כתוב כאן עשיה,
 ועשיה בחינת זכר הוא, כי אור נקבה אין בה
 עשיה, כי אשה פרקע עולם הוא (כמ"ש לעיל
 דף קכ"ו ד"ה ועל דא), ע"ש, וכן בגאולה
 העתירה, שהי' יקים לה' באור הגדול
 השלם, בסו"ה וי"ת אור הלבנה כאור החמה,
 הנה גם כן מתחילה תתגלה הפקידה של אור
 הגדול וזה, ואח"כ הזכירה, וז"ש ופקידה ברוא
 דוי שית רגעי ופלג עידן, שהפקידה הנמשכת
 בסוד ה' תאיר רק שש רגעים, שה"ס חג"ת
 נה"י, המאירים בה מהתכללות הזכר, ומבחינתה
 עצמה אי' לה רק חצי עת, דהיינו חצי המלכות
 הנקראת עת (לגיל דף ק"ל אות תל"ט) דהיינו
 רק מחזה ולצעלה שבה, ולא מחזה ולמטה,
 שהוא מטעם היותה עוד בבחינת הפקידה,
 שהיא אור נקבה, שאינו מאיר ממעלה למטה,
 וע"כ חסר בה חצי עת, דהיינו מחזה ולמטה,
 ומשום זה זמשכנה שני הפקידה, שש שנים
 ומחצה מששים שנה עד ס"ו ומחצה, ואז
 תתגלה מסוד הוי' אור הזכירה, שהוא אור זכר,
 ואז יתגלה מלך המשיח, כמ"ש לפנינו, שהוא
 זכר וסוד ו', והארתו תמשך שש שנים אחרים
 כמ"ש להלן.

תעח) בשתיין ושית יתגלי מלכא משיחא;
 בששים ושש שנים יתגלה מלך
 המשיח בארץ הגליל, והוא משיח בן יוסף, וע"כ
 מהום גילוי שלו ארץ הגליל, שהוא נחלת יוסף (כמ"ש
 בזהר ח"ב ר"כ ע"א) וכאשר כוכב שבצר מזרח
 יבלע שבע כוכבים שמצר צפון, ושלחבת אש
 שחור תהיה חלוייה בדקיע ששים ימים,
 ומלחמות יתעוררו בעולם על צד צפון, וב'
 מלכים יפלו באלו המלחמות, ויתחכרו כל העמים
 על בת יעקב, לדחותה מן העולם, שעל אותו
 הזמן כתוב, ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע,
 הנה אז יכלו כל הנפשות מגוף, וצריכים
 (דמויי דף קי"ט ע"א)

ונבאר תחילה המאמר בדרך כלל. וכבר
 ידעת שהפדט והכלל שוים זה לזה, וכמו
 שבגאולות הקודמות של המלכות נבנה המלכות
 בסדר ג' קוין, ואח"כ נבנית בחינתה, בסוד
 כלי הקלה של ג' קוין, כן בגאולה הכוללת
 העתירה, צריך אור הגאולה לתקן את המלכות
 בזה אתר זה, בסוד ג' קוין, ואח"כ בחינתה
 עצמה המקבלת מה שיש בג' קוין, ואח"כ
 תהיה לה כל השלימות הראויה לזווג השלם,
 שהם ה' בחינות תקון, ובה תבין סדר זמנים
 שחושב כאן, כי תקון א) הוא מס' עד ס"ז
 ופלגא, יתוקן קו ימין שבה, שעל תקון זה
 מספיק אור הפקידה, ומס"ו עד ע"ג שנים
 מתחיל אור הזכירה, והוא תקון ב), שאז יתוקן
 קו שמאל שבה, וע"כ יתגלה אז משיח בן יוסף
 בארץ הגליל, שהוא המתקן מצד השמאל,
 וכל האותות שהזהר חושב באותו הזמן, באים
 כולם מכח הדינים, הנהגים תמיד בהארת
 השמאל, תקין ג), הוא מע"ג שנים עד מאה
 שנים, שאז יתוקן קו אמצעי שבה, וע"כ יתגלה
 אז משיח בן דוד, שהוא המתקן מצד קו האמצעי.

מעלמא. ועל ההוא זמנא כתיב, * ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, (ב) וכדין, א יסתיימון נפשין מגופא, י ובעיין לאתחדשא, י וסימניך י כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה וגו', כל נפש, ששים ושש.

מסורת הזהר

(א) ועת צרה היא ליעקב: (ירמיה ל) ח"ג דעח: ת"ז חס"ט קח: חק"ח קי"ג טב שלב. (ב) כל הנפש — ליעקב: (בראשית מ"ו) ח"א רנג, רסב. ח"ב ה: ט: סז: קכג. ח"ג רנב.

דרך אמת

(א) פי' יכלו הנשמות שבאור ואז יתחילו לירד ממנו מדבוק בעולם ועי' בסקודי כ"ט א'.

חלופי גרסאות א גי'א חסתיימון. ג גי'א ובעין. ג גי'א וסימן. ד גי'א וסימן. ד גי'א מוסיף כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימת שבעים וכתיב כל הנפש.

אחות המשיח

כמו שהוא בולע לתוכו, את ז' ככבים דבינה, ואמרו, ז' ככבים, היינו ז"ס חג"ת נהיים הכלולים בקו שמאל.

וזה אמרו, ושלדובא ראשא אוכמא תהא תליא ברקיעא שתין זמין. כי הדינים הבאים לעולם בעת הארת השמאל מכונים שלהבת אש, ועד עתה היה השלהבת אש בגוון אדום, להיותו מבחינת בינה, ולא ממלכות עצמה כנ"ל, כי ד' הגוונים לבן אדום ירוק שחור הם חו"ב תו"מ, (כנ"ל ב"א דף ג' ד"ה כד) ונמצא גוון אדום שהוא בינה. אבל עתה שהמלכות השיגה אורות וכלים מבחינתה עצמה, וקו השמאל נמשך לה בכלים שלה, שה"ס גוון שחור, נמצא שגם השלהבת אש הבא עם הארת השמאל הוא ג"כ בגוון שחור, ולפיכך אומר ושלדובא ראשא אוכמא תהא תליא ברקיעא, ומספר שיתין זמין, הי"ס ששים גבורים, שכן מכוונה הארת השמאל שזה מלמדנו, שאע"פ שהוא אור ג"ר, מכל מקום אינו אלא ג"ר שבוים, שכל קצה כלול מעשר, והם במספר ששים, ויומין ה"ס ספירות, כנודע. וזה אמרו, וקרבין יתערון בעלמא לסטר צפון, ותריין מלכין יפרון באינון קרבין, כי מכה הדינים שבהארת השמאל ימשכו מלחמות בעולם, ומשום שהמזרח יבלע או את הצפון כנ"ל, ימשכו גם הדינים כן, ממזרח לצפון, וב' מלכים יפלו באלו המלחמות, אחד מאומות העולם, ואחד מישראל, שהוא משיח בן יוסף, וז"ש ויזדונון כוליהן עממיא עד ברתא דיעקב, לארדייא לה מעלמא, כי אחר נפילת משיח בן יוסף, יתגברו האומות מאד וירצו לדחות את ישראל מעולם, וז"ש ועל ההוא זמנא כתיב ועת צרה וגו', כלומר שאלו הדינים והצרות לא יבואו בתורת עונשים אלא כדי שיתיו אחר כך כלים לישועה השלמה, וז"ש וממנה יושע.

הסולם

תקון ד), הוא בחינתה עצמה, לקבל כל מה שיש בג' הקוין, והוא ממאה שנים עד סייפי אלף שתיא. ולפיכך יתחיל או הזווג של ה' בה', וכל נשמות הישנות, דהיינו אותו שיצאו מימות בריאת העולם עד סוף אלף הששי, יקבלו אז התחדשות בשלימות גדול עד מאד. תקון ה), הוא אלף השביעי, שאז כבר נשלמה המלכות בתכלית שלימותה, ויהיה יום אחד להקב"ה לאזדווגא כדקא יאית (כמ"ש באות תפ"ג) ואז יולדו נשמות חדשות, שעוד לא היו כלל מיום בריאת העולם עד אלף ה'.

וזה אמרו בשתיין ושית יתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל, שהוא משיח בן יוסף, המתגלה בנחלתו כנ"ל, וזמנו ז' שנים עד ע"ג שנים, והסוד הוא, כי הוא בא לתקן עם אור הזכירה את מחצית המלכות שהיתה עוד חסרה באור הפקידה, (כמ"ש לעיל בדיבור הסמוך), שזמנו היה, שית שנין ופלגא ע"ש, והוא מטעם היותו אור וק', ועתה שהגיע אור הזכירה שהוא ג"ר, נגלה משיח בן יוסף תחילה, כדי לתקן את כל קו השמאל דהיינו ז' שנים שלמים, שיורה שגם המלכות תחקנה כולה, ואפילו מחזה ולמטה, כנ"ל, שה"ס תקון ב), כי בגאולות הקודמות נתתקן קו השמאל שלה, רק מכה עליה למקום אמא, שקבלה הקו שמאל של אמא, (כנ"ל ב"א דף רל"ד ד"ה וכן) אבל עתה תתוקן קו השמאל שבה עצמה במקומה למטה ואינה צריכה עוד לקו שמאל דאמא,

וזה אמרו, וכד ככבא רכסטר מזרח יבלע שבע ככביא מסטר צפון, כי ד' רוחות, הם חו"ב תו"מ, ונמצא בינה צד צפון, ותפארת צד מזרח, וסוד הזכירה ה"ס אור ה' שהוא ת"ת, שה"ס ככב מסטר מזרח, שיתקן את המלכות בקו שמאל מבחינתה עצמה, נמצא שמבטל בזה, את צד שמאל דאמא שה"ס צד צפון שהיה בבנין המלכות עד הנה, והוא מובן

תפ) בשבעין ותלת, כל מלכי א עלמא, יתכנשון לגו * קרתא י רבתא י דרומי, וקב"ה, יתער עלייהו, י אשא וברדא, ואבני אלגביש, ויתאבדון מעלמא, בר אינון מלכין, דלא ימטון ס לתמן, ויהדרון י לאגחא קרבין אחרנין. ומההוא זמנא, מלכא משיחא, יתער בכל עלמא, ויתכנשון עמיה כמה ה עמין, וכמה חיילין, מכל סייפי עלמא, וכל בני ישראל, יתכנשון בכל אינון אתרי.

תפא) עד ס דאשתלימו אינון שנין למאה, כדין, י ואיו יתחבר בה"א, וכדין ב והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה ליי וגוי. ובני יא ישמעאל זמינין בההוא זמנא י לאתערא י עם י כל עמין דעלמא, למיתי על ירושלם, דכתיב י ואספתי את כל הגוים אל ירושלם למלחמה וגוי. וכתיב י יתיצבו

מסורת הזהר

א) קרתא רבתא דרומי: ח"ב ת. לב. ח"ג ריב: ב) והביאו את כל אחיכם: (ישעיה ס"ו) ח"א ריא. רטו. ח"ג נב. ז"ח לך כ"ו טב שכת. חוקת ב' סד שמ ב"ג טא שלד. תק"ח קי"ח טג שיה. ג) ואספתי את כל הגוים: (זכריה י"ד) ח"ג נד. ד) יתיצבו מלכי ארץ: תהלים ב' ח"ב נח: ח"ג קצח.

חלוסי גרסאות א כ"א עממא. ב ג"א ל"ג רבתא דרומי. ונ"א רבתא וכו'. ול"ג דרומי. ג ג"א דרומח. ונ"א דרומא (ד"א). ד ג"א אש. ה ג"א תמן. ו ג"א ויתהדרון. ז כ"א לפעבר. ח ג"א עממין. ונ"א עמין דישראל בכל אינון אתרי ול"ג מן וכמה עד בכל אינון אתרי (אה"ל). ט ג"א דישתלמו. י ג"א רה. יא ג"א ישראל. יב ג"א מוסיף לאתערא עליהן. יג ג"א ל"ג עם. יד ג"א בכל.

אוחות המשיח

הכולם

מאמר

מעלמא, כי עיי הארת קו אמצעי נתבטלו כל הדינים, וכחות השמאל נאבדים מן העולם, בר אינון מלכין דלא ימטון לתמן, דהיינו אותם הנמשכים מקליפות הימין, שלא באו לרומי שהיא שמאל, ויהדרון לאגחא קרבין אחרנין, כי בעת תקון הדי יגיע זמן של כחות הימין להלחם בישראל כמ"ש לפנינו, ומההוא זמנא מלכא משיחא יתער וכו', והיינו משיח בן דוד, הנמשך מן קו אמצעי, וע"כ מגיע זמנו להתגלות עם תקונו, וכל בני ישראל יתכנשון בכל אנון אתרי, כי אז מתחיל קבוץ גליות, והם מתקבצים במקומותיהם ללכת לירושלים, אבל עוד אינם הולכים מטרם ביאת תקון הדי, שהיא תקון המלכות, שתקבל הארת ג' הקוין בתוכה, ואז מתקבצים כל ישראל ובאים לירושלים.

זוה אמרו, וכדין יסתיימון נפשין מגופא, שמחת הדינים והצרות שיהיו אז יתרוקנו כחות הנפשות שהיו פעם בגוף, כלומר לא לבד הנפשות מאותו הדור אלא הנפשות מכל הדורות שמיום בדיאת העולם עד אז, שהיו פעם בגוף כולן יחלשו ויכלה כחם, עד ובעיין לאתחדשא, שהן צריכות ומוכרחות להתחדש. תפ) בשבעין ותלת ונו': בשבעים ושלוש שנים, דהיינו אחר ז' שנים לגילוי משיח בן יוסף, כל מלכי העולם יתאספו לעיר הגדולה רומי, והקב"ה יעיר עליהם אש וברד ואבני אלגביש ויאבדו מעולם, ורק אותם המלכים שלא באו לרומי, ישארו בעולם, שיחזרו אח"כ לעשות מלחמות אחרות, ובזמן ההוא יעיר מלך המשיח ככל העולם, ויתאספו אליו כמה עמים וכמה צבאות מכל קצוי העולם, וכל בני ישראל יתאספו במקומותיהם.

תפא) עד דאשתלימו אינון שנין למאה וכו': עד שנשלמו השנים, והגיעו למאה שנים לאלף הששי, אז יתחבר חו' בה', שיספיעו תקוני ג' הקוין הנ"ל אל הדי' שהיא המלכות, דהיינו תקון הדי הנ"ל, ואז והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' ואו יהיה קבוץ גליות, ועתידיים בני ישמעאל שהם הראש, לכל כחות הקליפות מימין כמו רומי לכחות השמאל בזמן ההוא, להתעורר

פירוש, כי כאן נתקן קו אמצעי, שענינו הוא להכניע השמאל באופן שיכלל בקו ימין, וכן ימין בשמאל, ואז נשלם המדרגה מכל הצדדים (כנ"ל ב"א דף ט"ז ד"ה וזה). וז"ש בשבעין ותלת כל מלכי עלמא, דהיינו כל אלו שכחם הוא משמאל, יתכנשון רגו קרתא רבתא דרומי, שהוא הראש לכל כחות השמאל, וקב"ה יתער ערייהו וכו' ויתאבדון

מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יי ועל משיחו. וכתב * יושב בשמים
 י שחק יי ילעג למו.

תפב) לבתר ג וא"ו זעירא, יתער, ל לאתחברא, ו ולחדשא נשמתינ,
 (ב) דהו עתיקין, בגין לחדתא עלמא, כמה דכתיב, י שמח יי במעשיו. ו וכתב
 ג יהי כבוד יי לעולם. לאתחברא כדקא י יאות. ישמח יי במעשיו, לנחתא לון
 לעלמא, ו ולמהוי כלהון בריין ס חדתינ, לחברא עלמין כלהו כחד.

תפג) זכאין אינון, כל י אינון, דישתארוון בעלמא בסייפי אלף
 י שתיטאה, למיעל בשבתא, דהא כדן, איהו יומא חד לקביה בלחודוי
 לאזדווגא כדקא יאות, ולמלקט נשמתינ חדתינ, י למהוי בעלמא, עם אינון
 דאשתארו י בקדמיתא, דכתיב י והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש
 יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם.

תפד) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים י נסה את אברהם ויאמר
 אליו אברהם ויאמר הנני. רבי יהודה, פתח ואמר, י אתה הוא מלכי ס וגוי
 דא הוא שלימו, דכל דרגין כחדא, דא בדא.

תפה) צוה ישועות יעקב, כל אינון שליחו, דעבדי שליחותא * בעלמא

מסורת הזהר

דרך אמר

(א) יושב בשמים ישחק: (סס) ח"ב נח: ח"ג דר.

(ב) כשמוח שחן ישטח בגלגול:

(ג) ישמח ה' במעשיו: לעיל דף מ"ד ציון ד'.

(ד) יהי כבוד: סס. (ז) והיה הנשאר בציון: לעיל לך דף קל"ח ציון כ'. (ה) יהי אחר הדברים: לעיל
 דף ק"כ ציון ד'. (ו) אתה הוא מלכי: תהלים מ"ד.

תלופי גרסאות א גיא ארץ וגו'. ב גיא ישחק וגו'. ג גיא יהי ד גיא לחברא. ס גיא מוסף ולחדשא עלמין.
 ו גיא ליג וכתבי (אה"ל) ז גיא דיאות ח גיא ולמיהוי. ט גיא חדתאן. י גיא ליג אינון
 יל גיא שתיטאי. יב גיא למיהוי. יג גיא בקדמיתא. יד גיא נסה וגו'. טו גיא ליג וגו'.

אותות המשיח

הסולם

מאמר

יחד עם כל עמי העולם, שלא באו לרומי כנ"ל,
 לבא על ירושלים למלחמה, שכתוב, ואספתי
 את כל הגוים אל ירושלים למלחמה וגו'. וכתוב
 יתיצבו מלכי ארץ וגו'. וכתוב, יושב בשמים
 ישחק וגו'.

תפב) לבתר ו' זעירא וכו': אחר כך, דהיינו
 אחר שכל כחות הס"א הימין והשמאל
 יאבדו מהעולם, יתעורר ו' הקסנה, שהוא יסוד
 דז"א, להתחבר עם ה', ולחדש נשמות הישנות,
 דהיינו כל אותם שהיו בנזף, מעת בריאת העולם עד
 אז, (כנ"ל דף קל"א ר"ה וכו' ע"ה) כדי לחדש
 העולם, שהוא המלכות כמו שכתוב, ישמח ה'
 במעשיו. וכתוב יהי כבוד ה' לעולם, פירושה
 כדי שתחבר ה' עם ה' כראוי. ישמח ה'
 בעמיו, פירושו, להוריד מעשיו, שהם הנשמות
 שנחחרשו לעולם, שתהינה כולם בריות חדשות,
 ויתחברו כל העולמות כולם כאחד.

מאמר והאלקים נסה את אברהם.

תפד) יהי אחר וגו' ויאמר הנני: ר' יהודה
 פתח ואמר, אתה הוא מלכי אלקים
 וגו', זה הוא שלימות כל המדרגות כאחד
 קשורות זו בזו, כי יש בכחוב הזה חג"ת ומלכות
 שהם כללות כל המדרגות. כי אתה הוא חסד
 בסו"ה אתה כהן לעולם. אלקים הוא גבורה. הוא
 הוא ת"ת. מלכי הוא מלכות.

תפה) צוה ישועות יעקב: פירושו, שכל אלו
 השליחים העושים שליחות כעולם

יהיו

תפגי זכאין אינון וכו': אשרי הם כל אלו
 שישארו כעולם בסוף אלף הששי

דפו"י דף קי"ט ע"א * דף קי"ט ע"ב)

דליהוי כלה, מסטרא דרחמי, א' ולא י' להווי מסטרא דדינא, בגין דאית
ג' מארי שליחן, מסטרא דרחמי, ומסטרא דדינא י' קשיא. אינון שליחן, דאתיין
מסטרא דרחמי, לא עבדי, שליחותא דדינא, בעלמא כלל.

תפו) ואי תימא, הא מלאכא, דאתגלי ליה לבלעם, הא תנינן, שליחא
דרחמי י' הוה, ואתהפך לדינא. לא. לעולם ו' לא אשתני, אלא שליחא דרחמי
הוה, ו' לאגנא עליהו דישראל, ו' ולמהוי סניגוריא עליהו, ו' ולקבליה, ו' הוא
דינא, וכך אורחוי דקכ"ה, כד י' אוטיב לדא, ההוא טיבו, דינא לדא. כך
י' הא שליחא דרחמי, הוה להו לישראל, ולבלעם אתהפך לדינא. בג"כ צוה
ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עלמא. כד ישתלחון י' שליחאה, י' די
טו להויין מסטרא דרחמי.

תפו) רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, דאינון טו גו י' גלוותא, וישתכח
פורקנא י' להון. גו גלותהון. ת"ח, י' תושבתן דאבהן, יעקב הוה, ואלמלא
יצחק, לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כך, צוה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון
דאשתזיב כ' יצחק, ישועות יעקב הוו.

תפח) ויהי אחר הדברים האלה, ר' שמעון כ' אמר, כ' הא תנינן, ויהי
בימי, על צערא אתמר, ויהי אע"ג דלא כתיב בימי, (ב) כ' טפסי דצערא אית

דרך אמת

(ה) סופס הלער יש בו שכל הסטן לקטרנ עליו.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג מן ולא ער ומסטרא דינא. ב' נ"א להוי. ג' מאריה. ד' נ"א קשיא. ה' נ"א מוסיף
הוה הוא (להו אה"ל) לישראל. ו' נ"א ולא. ז' נ"א מוסיף רחמי לאגנא. ח' נ"א ולמיהו. ט' נ"א
ולקבלי. י' נ"א ל"ג הוא. יא' נ"א מוסיף איטיב להון. ונ"א להון לישראל. ול"ג מן לרא עד כך. יב' נ"א הוה,
יג' נ"א שליחא. ונ"א שליחא ונ"א שליחן (אה"ל) יד' נ"א דלהון (אה"ל) טו נ"א ליהויין. טז' נ"א ל"ג גו. יז' נ"א
ב"חא. יח' נ"א דלהון ונ"א דלתו. יט' נ"א תושכתא. כ' נ"א מוסיף יצחק שעל בני המוכח ספק וזהמחו ויעקב יצא
סהור בלא בחידה רע מצד יצחק ועשו מצד רבקה בלא בחירת טובה כלל א"כ השבטים גרם להם הווחמא מצד האם
מצד לבן (הרמ"ק) כל נ"א טחת. (אה"ל) ככ נ"א ל"ג הא. כג' נ"א טיפסו (אה"ל).

מאמר

הסולם

והאלקים נסה את אברהם

יהיו כולם מצד הרחמים, ולא יהיו מצד הדין. בגין דאית מארי וכו': משום שיש בעלי השליחות מצד הרחמים, ומצד דין הקשה, ואלו השליחים הנאים מצד הרחמים, אינם עושים בעולם, שליחות של דין כלל.

תפו) רבי אבא אמר, צוה ונ"ו: רא"א, צוה ישועות יעקב, פירושו, שהתפלל על יעקב, שהם בגלות, שיהיה להם ישועה בעת הגלות. בוא וראה, תפארת האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא היה בא יעקב לעולם, ומשום זה, צוה ישועות יעקב, היינו יצחק שהוא ישועתו של יעקב. כי כיון שנצל יצחק בעקדה, ישועת יעקב היה.

תפח) ויהי אחר הדברים האלה: ר' שמעון אמר, הרי למדנו, ויהי בימי, על צער נאמר, ואם כתוב ויהי, אע"פ שאינו כתוב בימי, נמצא בו גם כן טופס של צער. ויהי אחר

תפ"ו) ואי תימא וכו': ואם תאמר הרי המלאך שנגלה לו לבלעם, הרי למדנו שהיה שליח של רחמים ונהפך לדין. הרי, ששליח של רחמים יכול לעשות דין, ומשיב, לא, לעולם לא נשתנה לעשות דין, אלא שליח של רחמים היה להגן על ישראל, ולהיות מליץ טוב עליהם, ולעומתו, לבלעם היה דין.

וכך אורחוי וכו': וכך דרכיו של הקב"ה, כשמטיב לזה, נמצא הטבה זו, שהוא דין לזה, כך זה, שליח של רחמים היה לישראל (דפו"י דף קי"ט ע"ב)

ביה. ויהי ה' אחר, כ בתר דרגא תתאה, דכל דרגין עלאין, ומאן איהו, דברים, כד"א, * לא איש דברים אנכי.

תפט) ומאן י הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם. דאתיא יצר הרע, לקטרגא קמי קב"ה. הכא אית לאסתכלא, והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מבעי ה' ליה. דהא י יצחק, בר תלתין ושבע שנין הוה, והא אבוי, לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק, לא בעינא, לא י אתענש אבוי עליה, מאי טעמא, והאלהים נסה את אברהם, ולא כתיב י נסה את יצחק.

תצ) אלא, את אברהם ודאי, דבעי לאתכללא בדינא, דהא י אברהם, י לא הוה ביה דינא כלל, מקדמת דנא, ה והשתא אתכליל מיי"א באש"א. ואברהם, לא הוה שלים, עד השתא, דאתעטר למענד דינא, וילאתקנא ליה באתריה.

תצא) וכל יומי, לא הוה שלים, עד השתא י דאתכליל כ) יא מיי"א באש"א, ואש"א י במיי"א, ובג"כ והאלהים נסה את אברהם, ולא את יצחק, דאזמין י אברהם, לאתכללא בדינא, וכד עביד דא, עאל אש"א י במיי"א,

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) ר"ל ב ופקודי כ"ז א. ב) קס"ד ב וק"ד א. א) לא איש דברים: (שמות ד') ח"א קצב: ח"ב כה: ב) יצחק בר ל"ו שנין הוה: ח"א כג: רל:

חלוסי גרסאות ה' נ"א מוסיף אחר מאי אחר. ונ"א מוסיף אחר הדברים מאי אחר הדברים (אה"ל) ב נ"א ליג בתר. ג נ"א מוסיף הוה דא. ד נ"א יתעש. כ נ"א מוסיף והאלקים נסה. ו נ"א ליג אברהם. ז נ"א לאו. ח נ"א השתא. ט נ"א ולאחפא ביה (אה"ל) י נ"א ראשתיים. יא נ"א מיי"א. יב נ"א במיי"א. יג נ"א לאברהם. יד נ"א במיי"א.

והאלקים נסה את אברהם

הסולם

מאמר

שהוא היה צריך להכלל בדין. כי לא היה שום דין באברהם מקודם לכן, אלא כולו חסד, ועתה נכלל מים באש, חסד בדיו, ואברהם לא היה שלם עד עתה, שנתעטר לעשות דין ולתקן הדין במקומו. סידוש. כי אין הארת החכמה אלא בקו שמאל, וע"כ מטום שאברהם נכלל ביצחק שהוא קו שמאל, לא היה שלם, שהיה מחוסר הארת החכמה, ועל ידי מעשה העקרה נכלל ביצחק ונתעטר על ידו בהארת החכמה ונשתלם. וז"ש שנתעטר לעשות דין, בעקרה, ועל ידי זה נתתקן הדין, שה"ס הארת שמאל, במקומו, דהיינו שנכלל במקומו של אברהם שהוא חסד.

אחר, פירושו, אחר מדרגה התחתונה של מדרגות העליונות ראצילות, ומי היא, היא דברים, דהיינו מלכות, כמו שאתה אומר לא איש דברים אנכי.

הטס) ומאן הוה בתר וכו': ומי הוא אחר מדרגה זו, אחר המלכות, היינו והא'קים נסה את אברהם, שבא משם היצר הרע לקטרג לפני הקב"ה, ועל כן נסה את אברהם, ושיעור הכתוב, ויהי אחר הדברים, ויהי קטרוג יצר הרע, שמקומו הוא אחר המלכות הנקראת דברים, וע"כ והאלקים נסה את אברהם.

הכא אית לאסתכלא וכו': כאן יש להסתכל, שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, את יצחק היה צריך לומר, שהרי יצחק כבר היה בן שלשים ושבע שנה, ואביו כבר לא היה בן עונשין עליו, שיענש בשבילה, ואלמלי אמר יצחק איני רוצה, לא היה אביו נענש עליו, ואם כן מה הטעם שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, ולא כתוב, נסה את יצחק.

תצ) אלא את אברהם ודאי וכו': ומשיב, אלא ודאי שצריך לומר, את אברהם

תצא) וכל יומי לא הוה שלים וכו': וכל ימיו לא היה שלם עד עתה, כגיל בסמוך, שנכלל מים באש, ימין בשמאל, ואש במים, שמאל בימין, ומשום זה, והאלקים נסה את אברהם, ולא את יצחק, כי הקב"ה הזמין את אברהם שיהיה נכלל בדין. בסוד השמאל, וכאשר עשה מעשה העקרה נכנס האש במים, שהדין נכנס בחסד, ונשלם זה עם זה. כמ"ש לעיל

(רמזי דף קי"ט ע"ב)

ואשתלים ה דא עם דא. י ודא עביד דינא, י לאתכללא דא בדא, וכדין יצר הרע, אתא לקטרגא עליה דאברהם, דלא אשתלים כדקא יאות, עד דיעביד דינא ביצחק, דיצר הרע, אחר הדברים איהו, ואתא לקטרגא.

תצב) ותא חזי, רזא דמלה, אע"ג דקאמרן דאברהם י כתיב, ולא ה יצחק, ו יצחק ז נמי ח אתכליל ביה, בהאי קרא, ט רזא דכתיב, והאלהים נסה את אברהם. נסה לאברהם, לא כתיב, אלא את אברהם, (ב) את דייקא, ודא יצחק. דהא י בהיא (ג) שעתא, בגבור"ה תתאה י"ב שריא, כיון דאתעקד, ואזדמן בדינא, על ידא דאברהם, כדקא יאות, כדין אתעטר באתריה, בהדיה דאברהם, ואתכלילו אש"א י"ב במי"א, י"ג וסליקו לעילא, וכדין אשתכח י"ג מחלוקת כדקא יאות, טו מיא טז באשא.

תצג) מאן י חמא אבא רחמנא, י"ד דאתעביד אכזר. אלא, בגין לאשתכחא מחלוקת י"ט מיא באשא, ולאתעטרא י באחרייהו, עד דאתא יעקב, כ"ב ואתתקן כ"ג כלא, כדקא יאות, ואתעבידו תלתא אבהן כ"ג שלמין, ואתתקנו עלאי ותתאי. תצד) " ויאמר קח נא את בנך. וכי היאך יכיל אברהם, דאיהו סבא. אי תימא, בגין דיצחק, לא כ"ג נפיק מרשותיה כלל, יאות. אבל, כד"א י קח את

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ויאמר קח נא את בנך: לעיל דף ק"ב ציון ד
(ב) קח את אהרן: לעיל דף כ"ה ציון א'.

חלוסי גרסאות א גי' דא עם דא (אה"ל) ז גי'א מוסיף דא אתרן [אתרין] ודא. ג גי'א ל"ג לאתכללא דא בדא. ד גי'א ל"ג כתיב. ס גי'א ליצחק. ו גי'א ל"ג יצחק נמי אתכליל ביה. ז גי'א ל"ג נמי, ח גי'א אתכליל. וגי'א אתכליל ט גי'א מוסיף רזא הוא. י גי'א בהחיא. י"א גי'א מוסיף הלייא ושרייא [ושריא] יב גי'א ומי"א יג גי'א וסלקא (אה"ל) יד גי'א מחלוק טו גי'א מי"א טז גי'א ואשא. יז גי'א עבר. יח גי'א דאתעבר. יט גי'א מי"א. כ גי'א מוסיף באחרייהו כדקא יאות. כ"א גי'א ואתתקין ככ גי'א ליה. כג גי'א שליטין. כד גי'א נסק.

והאלקים נסה את אברהם

הסולם

מאמר

בגבורה שעלה לבינה. ואז נתישב המחלוקת כראוי. כי עשו שלום ביניהם, שנכללו אש ומים זה מזה. (עי' לעיל ב"א דף רס"ד ר"ה א"ר יצחק)

תצג) מאן חמא וכו': מי ראה אב רחמן שיעשה אכזר על בנו, אלא כדי ליישב את המחלוקת, להכליל מים באש, והיינו חסד של אברהם באש של יצחק, ויתעטרו במקומם כנ"ל. והיה זה עד שבא יעקב, שה"ס קו האמצעי ונתתקן הכל כראוי, ונעשו שלשה אבות שלמים דהיינו שנעשו מרכבה לג' קוין העליונים, ונתתקנו העליונים ותחתונים.

תצד) ויאמר קח נא את בנך וגו': ושואל. וכי איך יכול אברהם לקחת את יצחק בנו, הלא היה זקן. ואם תאמר, שהפירוש הוא, משום שיצחק לא יצא מרשותו, יעשה מה שאברהם יצוה אותו, ועל זה נאמר קח, הוא פירוש טוב. אבל הוא כמו שאתה אומר, קח את

לעיל כדיבור הסמוך. וזהו עשה הדין של העקרה שיכלול זה בזה. ועל כן בא יצר הרע לקטרג על אברהם שלא נשלם כראוי, עד שיעשה הדין של העקרה ביצחק. כי היצר הרע נמצא מקומו אחר הדברים, אחר המלכות בסו"ה לפתח חטאת רובץ, (כנ"ל ב"א דף שלי"ט ר"ה מאי לפתח) ובא לקטרג.

צב) ות"ח רוא דמלה וכו': ובוא וראה סוד הדבר. אף על פי שאמרנו, שכתוב אברזם ולא יצחק, הנה יצחק גם כן נכלל במקרא הזה, שכתוב, והאלקים נסה את אברהם, נסה לאברהם אינו כתוב, אלא שכתוב, את אברהם, את הוא בדיוק, והוא רומז על יצחק. כי בשעה ההיא, היה יצחק שורה בגבורה תחזונה, דהיינו בהנוכחא, כיון שנעקד ונועד בדין על ידי אברהם כראוי, אז נתעטר יצחק במקומו עם אברהם, ונכללו אש במים, ועלו למצלה, אברהם בחסד שעלה לחכמה, ויצחק

(דמוי דף קי"ט ע"ב)

אהרן ואת אלעזר בנו. אלא, בגין לאמשכא לון ה במלין, י ולאדכרא לון, לרעותא דקב"ה, אוף הכא קח י במלין. את בנך את יחידך אשר י אהבת. ה הא * אוקמוה. ולך לך אל ארץ המוריה, כד"א אלך לי אל הר המור. ו לאתקנא באתרא דיתחזי.

תצה) * ביום השלישי ה) ויש"א ז אברהם א"ת עיניו וירא את המקום מרחוק. ביום השלישי, הא אוקמוה, אלא, כיון דאתמר, י ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים, מאי טעמא, ביום השלישי וירא את המקום מרחוק. אלא, בגין דכתיב, י כי ביצחק יקרא לך זרע. ודא הוא יעקב, דנפק מניה, והאי הוא ביום ה השלישי.

תצו) וירא את המקום מרחוק. כד"א י מרחוק יי נראה לי. וירא את המקום. דא הוא יעקב, דכתיב ה ויקח מאבני המקום. אסתכל אברהם, ביום השלישי דאיהו דרגא תליתאה, וחמא ליה ליעקב, דזמין למיפק י מניה. מרחוק, כמה דאמרן, מרחוק, ולא לזמן קריב.

דרך אמת

ה) ס"ח חמת:

א) ביום השלישי וישא: בראשית כ"ב. ב) ויקם

וילך אל המקום: שם. ג) כי ביצחק יקרא:

לעיל לך קמ"ח ציון א'. ד) מרחוק ה' נראה לי: לעיל ס"ו ציון א'. ה) ויקח מאבני המקום:

בראשית כ"ב) ח"א קמו: רלא: רכס: רעו: לעיל ב"א קס"ו ציון ב'.

חלוסי גרסאות א) גיא במלין. ב) גיא ולאדכרא. ג) גיא במלין. ד) גיא מוסיף אהבת את יצחק וגו'. ט) גיא והא. ו) גיא לאתקנא. ז) גיא אברהם וגו'. ח) גיא המקום וגו'. ט) גיא מוסיף השלישי וגו'. י) גיא מיניה.

מאמר

הסולם

וירא את המקום מרחוק

ממנו. כי יצחק ה"ס טו שמאל שאין לו קיום רק ע"י קו אמצעי, שהוא יעקב, והוא נקרא ביום השלישי, כי אברהם יצחק יעקב ה"ס חג"ת, הנקראים ג' ימים, ונמצא יעקב שהוא ת"ת, הוא יום השלישי. וע"כ נסתכל ביעקב, שהוא קיומו של יצחק.

תצו) וירא את המקום מרחוק: הוא כמו שאתה אומר, מרחוק ה' נראה לי, שה"ס מסך דחירק שבקו אמצעי. (כנ"ל דף י"ד ד"ה הורמנותא עש"ה) וירא את המקום, זה יעקב, שכתוב בו, ויקח מאבני המקום. נסתכל אברהם ביום הג', שהוא מדרגה הג', דהיינו ת"ת, וראה שם את יעקב, שהוא עתיד לצאת ממנו, אבל מרחוק שפירושו כמו שאמרנו, מרחוק, ולא בזמן קרוב. פירוש. וירא את המקום מרחוק, פירושו, שראה רק את המסך, אבל עוד לא ראה אז את התקון של קו אמצעי, שנקרא יעקב, דהיינו קוכת החסדים היוצאת על מסך דחירק, וראה כי תקון הזה יהיה בזמן רחוק. וענין זה כבר נחבאר לעיל פרשת לך י"ג ד"ה ונתבאר.

אמר

אהרן ואת אלעזר בנו, שהפירוש הוא רק להמשיך אותם ברברים, ולהזכירם לעשות רצון הקב"ה. אף כאן באברהם, הפירוש הוא קח. עם דברים. את בנך את יחידך אשר אהבת, וכבר בארוה. ולך לך אל ארץ המוריה, פירושו כמו שאתה אומר אלך לי אל הר המור, כדי לתקן במקום הראוי לתקן. פירוש, מור ומוריה אחד הוא, והוא מקום המקדש (כמ"ש כד"ה ב' ג') ושם מקום ראוי לתקון. וע"ז מביא הזהר ראה מהכתוב אלך לי אל הר המור, הנאמר בהקב"ה, שגם הקב"ה עצמו הולך שם לתקן את הנוקבא. וע"כ אמר הקב"ה גם לאברהם שילך שמה לתקן את עצמו ואת יצחק בנו.

מאמר וירא את המקום מרחוק

תצה) ביום השלישי וגו' וירא את המקום מרחוק: ביום השלישי כבר בארוהו אלא, שיש לשאול, כיון שנאמר ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים, מהו הטעם שנאמר, ביום השלישי וירא את המקום מרחוק, מה מלמדנו בזה. ומשיב. אלא משום שכתוב כי ביצחק יקרא לך זרע, וזהו משום שיעקב יצא (דפו"י דף קי"ט ע"ב *) דף ק"כ ע"א)

תצו) אמר ליה רבי אלעזר, מאי שבחא איהו לאברהם, א כד נ אסתכל. וחמא דזמין למיפק, ג מניה יעקב. דהא כד אזיל י למיעקד ליה ליצחק, לאו שבחא כל כך איהו ו דיליה.

תצח) ז א"ל י ודאי חמא ליה ליצחק, דהא מקדמת דנא, ידע אברהם חכמתא. ואסתכל השתא, ביום השלישי, דאיהו דרגא תליתאה, למעבד שלימו, וכדין חמא ליה ליצחק, דכתיב וירא את י המקום. אבל השתא, קיימא ליה מלה מרחוק, בגין דאזיל י למיעקד ליה ליצחק, ולא בעא להרהר אבתריה דקב"ה.

תצט) מרחוק: חמא ליה, גו י אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי, ובגין כך, חמא ליה, ולא אתגלי כלא דאלו י א אספקלריאה דנהרא, י הוה שכית, על האי י אספקלריאה דלא נהרא, אתקיים עליה אברהם, כדקא יאות, אבל מרחוק בלחודוי הוה, י מרחוק.

תק) מאי טעמא אסתלק, ט מהאי מלה, י אספקלריאה דנהרא בגין דהאי, דרגא דיעקב הוה, ובגין דיעקב עד לא אתייליד, לא אשתכח השתא

מסורת הזהר

א) אספקלריאה דנהרא: לעיל ב"ב קע"ב ציון ד'.

חלופי גרסאות א נ"א דכד. ב נ"א חסתכל. ג נ"א מיניה. ד נ"א למעקד. ה נ"א ל"ג מן איהו עד ליה ייעקב. ו נ"א ל"ג דיליה. ז נ"א ל"ג א"ל. ח נ"א והא. ט נ"א מוסיף המקום מרחוק (אה"ל). י נ"א למעקד. יא נ"א אספקלרייא. יב נ"א אספקלריא. יג נ"א ל"ג מן הוה עד אתקיים. יד נ"א אספקלריא. ונ"א אספקלרייא. (ד"א). טו נ"א ל"ג מרחוק. טז נ"א בהאי. יז נ"א אספקלריא.

וירא את המקום מרחוק

הסולם

מאמר

תצו) אמר ליה ר' אלעזר וכו': א"ל ר"א. איזה שבח הוא לאברהם. כשנסתכל וראה שיעקב עתיד לצאת ממנו, הרי בעור שהיה הולך לעקוד את יצחק, אין זה לו שבח כל כך. שזה מביאהו בהכרח להרהר ח"ו אחר דבריו של הקב"ה, כי אם יעלה לעולה, איך יצא ממנו יעקב.

תצח) א"ל ודאי חמא וכו': אמר לו ודאי הוא שראה את יעקב, שהרי עוד מקודם העקדה היה אברהם יודע חכמה, דהיינו שהיה לו מוחין העליונים היוצאים על ג' כוין, אשר קו אמצעי הוא יעקב. ועתה נסתכל ביום השלישי, שהוא מדרגה ג', ת"ת, כדי להביא ממנו את השלמות. דהיינו להשלים המוחין שלה שאין שלמות אלא מקו אמצעי. ואז אוה"כ, שראה את יעקב, שנאמר וירא את המקום, דהיינו שראה את קו האמצעי שנקרא יעקב. אבל עתה עמד לו הדבר מרחוק

תק) מאי טעמא אסתלק וכו': ושואל, מהו

הטעם שאספקלריאה המאירה נסתלקה

מדבר הזה, דהיינו מהמסך כנ"ל. ומשיב, משום שזה הוא מדרגת יעקב, ומשום שעוד לא נולד יעקב לא נמצא עתה בחינתו שהוא קומת החסדים, על מדרגה הזו, שהוא המסך. ועוד, כדי שילך לעקוד את בנו ויקבל שכר. כי אם היתה אספקלריאה המאירה נמצאת על המסך, הרי היה משיג בבירור שיצא ממנו יעקב, ולא היה מקיים מצות הקב"ה לעקוד את בנו. וירא את המקום מרחוק וכו', ולפי זה, וירא

את

תצט) מרחוק חמא ליה וכו' מרחוק, היינו

(דפו"י דף ק"כ ע"א)

על א הא י ב דרגא. ותו, בגין י דיהך ויקבל אגרא. וירא את המקום י מרחוק.
 דא יעקב, כמה דאתמר מרחוק, דלא זכה ס ביה,
 תקא) * ויבאו אל המקום אשר י אמר לו האלהים וגו'. י רמיז הכא,
 דאע"ג דאתו ס ליהוא ראייה, ט וחמא ליעקב, אמר אברהם, ודאי קב"ה ידע
 בגוונא אחרא דאתחזי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'.
 תקב) מה כתיב לעילא, י ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי,
 הא אוקמוה. אבל מאי טעמא, לא י אתיב ליה יא מיד. י אל, בגין דהא
 אסתלק, מרחמי דאבא על ברא, י ובגין כך, כתיב הנני בני, הנני דאסתלקו
 רחמי, ואתהפך לדינא.

תקג) י ויאמר אברהם, ולא כתיב, ויאמר אביו. דהא לא קאים עליה
 י כאבא, אלא בעל מחלוקת, הוה ביה. אלהים יראה לו השה. יראה לנו
 מבעי ליה, מאי יראה לו. אלא, א"ל אלהים יראה לו לגרמיה, כד איהו
 טו יצטריך, אבל השתא בני, ולא טו אמרא. מיד וילכו שניהם יחדו.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) ויבאו אל המקום: בראשית כ"ב. ב) ויאמר יצחק אל אברהם: (שם) ח"ג כה: ל. ת"ז תק' ב' ליום ל"ז קלט. ג) ויאמר אברהם: שם.
 א) ויבאו אל המקום: בראשית כ"ב. ב) ויאמר יצחק אל אברהם: (שם) ח"ג כה: ל. ת"ז תק' ב' ליום ל"ז קלט. ג) ויאמר אברהם: שם.
 על הקונוי כד לקח מלאכתי המקום
 כד קיפל קב"ה לוי חמוטוי והוא סוד נעלס ועיי' שלי"ה.

חלוסי גרסאות א גיא בהאי וליג על. ב גיא דרג. ג גיא רחך. ד גיא ליג מרחוק. ס גיא מוסיף
 ביה א) ראייה בעיננו בהאי עלמא אלא מרחוק מנו האי דרגא דהא כד אתא יעקב ב) מיח הוה
 אברהם ואסתלק מעלמא וירא את המקום מרחוק אבל לא בראייה אחרא [אחרינא] ו גיא אמר וגו'. ז גיא חמא. ו גיא
 רמו. ח גיא לחימא. ט גיא וחמו. י גיא אחייהיב יא גיא מדי. ו גיא מדי. יב גיא אפר ליה. יג גיא בגין. יד גיא
 ראבא. טו גיא אצטריך. ו גיא יצטרך. זז גיא אמרה.

מאמר

הסולם

וירא את המקום מרחוק

לא השיב לו כלום עד שאמר פעם שנית. אבי,
 ואז השיב לו, הנני בני. ושואל הזהר, למח לא
 השיב לו כלום על אמירה הראשונה. אלא
 בגין וכו': ומשיב, אלא משום שאברהם נסתלק
 מרחמי אב על בנו, ובא למדת הדין, וע"כ לא
 ענהו על אמירה הראשונה. ומשום זה אמר,
 הנני בני, הנני דאסתלקו רחמי ונתפך לדין.
 פירוש. אני רומז על מדת הדין. והנני הואי
 כמו הנה אני, שפירושו שירד לדין.

תקג) ויאמר אברהם: ואינו כתוב ויאמר אביו.
 והוא, משום שלא היה עמו כאבי

אלא היה בעל מחלוקת שלו. אלקים יראה לו
 השה. ושואל, יראה לנו, היה צריך לומר ולא
 יראה לו. ומשיב, אלא אמר לו, אלקים יראה
 לו, לעצמו, בעת שיהיה נצרך לזה, אבל עתה
 בני, לעולה, ולא שיה. מיד וילכו שניהם יחדו.
 שיצחק הלך כרצון אביו.

את המקום מרחוק, היינו שראה את יעקב כמו
 שבארנו, מרחוק פירושו, שלא זכה בו, כי לא
 השיגו, כמבואר.

תקא) ויבאו אל המקום וכו': הכתוב מרמו
 כאן שאע"פ שבא לאותו ראה
 וראה את יעקב, כנ"ל, אמר אברהם ודאי הוא
 שהקב"ה, שאמר לו לעקוד את יצחק, יודע זה
 באופן אחר כראוי, מיד ויבן שם אברהם את
 המזבח. כלומר, שאע"פ שראה שיצחק יוליד
 את יעקב, עכ"ז לא הרהר, ובטל את דעתו
 מפני הקב"ה. ובנה את המזבח וכו'.

תקב) מה כתיב לעילא וכו': מה כתוב למעלה
 מזה, ויאמר יצחק אל אברהם אביו,
 ויאמר אבי, וכבר בארוהו. אבל מהו הטעם
 שלא השיב לו כלום, פירוש, כי כתוב כאן ב'
 פעמים ויאמר, שכתוב ויאמר יצחק אל אברהם
 אביו. ואח"כ ויאמר אבי, ועל אמירה הראשונה

(דמ"י ה"ה ס"ב ע"א)

תקד) רבי שמעון, פתח ואמר, * הן אראלם צעקו ל חוצה מלאכי שלום
מר יבכיון. הן אראלם, אלין מלאכי עלאי. צעקו, י בההיא שעתא. ובעו
לקיימא, על י ההיא מלה, דכתיב, י ויוצא אותו החוצה. י בגין כך, צעקו
חוצה.

תקה) מלאכי שלום. אלין אינון מלאכין אחרנין, דהוו זמינין, למיהך
קמיה דיעקב, י ובגיניה דיעקב, אבטח לון שלימו קב"ה, דכתיב י ויעקב
הלך י לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלין אקרון מלאכי שלום, כלהו
בכו, כד חמו ליה לאברהם, דעקיד ליה ליצחק, ואודעזעו עלאי ותתאי, וכלהו
עליה דיצחק.

תקו) י ויקרא אליו מלאך יי וגו', י פסיק טעמא י בגווייהו, דלאו
י אברהם בתראה, כקדמאה, (ב בתראה *) שלים, קדמאה לא שלים, כגוונא
דא, שמואל שמואל, בתראה שלים, קדמאה לא שלים. בתראה נביא, קדמאה
לא נביא. אבל משה משה, לא פסיק, בגין דמיומא דאתייליד, לא אעדי מניה
שכינתא. אברהם אברהם: רבי חייא אמר, בגין לאתערא ליה, ברוחא י אחרא,
בעובדא אחרא, י בלבא אחרא.

דרך אמת

(א) כחל נלדלח: מיכ קניו ע"א.

מסורת הזהר

(א) הן אראלם צעקו חוצה: לעיל ס' נח י"ח

ציון ב'. (ב) ויוצא אותו החוצה: לעיל לך ק"י

ציון א'. (ג) ויעקב הרך לדרכו: (בראשית ל"ב) ח"א קסה. סח. ח"ב ר: מו: ח"ג נה: רכה: רצה
ת"ז חס"ט קא. קט: (ד) ויקרא אליו מלאך ה': (בראשית כ"ב) ח"ג קסז: ה) אברהם - משה
משה: ח"א ס. ח"ג קלח. קסז:

חלוטי גרסאות ל נ"א חוצה וגו'. נ נ"א בחווא. נ נ"א חווא. ד נ"א ל"ג בגין כך צעקו חוצה. ס נ"א
ובגיני. נ"א ובגין (אח"ל) ו נ"א לדרכו וגו'. ז נ"א ל"ג מן פסיק עד בתראה. ח נ"א בגויהו.
ט נ"א אחרינא. י נ"א ל"ג בלבא אחרא.

מאמר

הסולם

אברהם אברהם

תקד) ר' שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר.
הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום
מר יבכיון. הן אראלם, אלו הם מלאכים
העליונים, שצעקו בשעה ההיא שנעקר יצחק
ורצו שתתקיים דבר החוא שכתוב, ויוצא אותו
החוצה וגו'. דהיינו ברכת הזרע. משום זה כתוב
צעקו חוצה.

תקה) מלאכי שרום: אלו הם מלאכים אחרים,
שהיו עתידים ללכת לפני יעקב,
ובשביל יעקב, הבטיח אותם הקב"ה את
השלימות. שכתוב ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו
מלאכי אלקים. ואלו נקראים מלאכי שלום.
כולם ככו כשראו את אברהם שעקד את יצחק,
ונודעזעו עליונים ותחתונים, וכולם על יצחק.

מאמר אברהם אברהם

תקו) ויקרא אליו מלאך ה' וגו': אברהם אברהם
מפסיק טעם ביניהם, דהיינו טעם
הנקרא פסיק, שזה יורה, שאברהם האחרון אינו

(דעו"י דף ק"כ ע"א *) דף ק"כ ע"ב

תקו) ר' א' יהודה אמר, אתבריר יצחק, ואסתליק י ברעותא, י קמי י קב"ה, כריחא דקטרת בוסמין, דקרבין כהנייא קמיה, תרין י זמנין ביומא, ואשתלים קרבנא. דהא ב' צערא דאברהם הוה, בשעתא דאתמר ליה, אל תשלח ידך אל י הנער ואל תעש לו מאומה. חשיב דקרבניה לא אשתלים, ולמגנא עבד וסדר כלא, ובנה מזבח. מיד * וישא י אברהם את עיניו וירא והנה י איל אחר וגו'.

תקח) הא תנינן הוא י איל דאתברי י בין השמשות הוה. ובן שנתו היה כד"א י כבש אחד בן שנתו. והכי אצטריך, ואת אמרת בין השמשות. אלא יא אתפקד חילא, לאזדמנא ההוא יי אימרא, בשעתא דאצטריך ליה לאברהם. יי כמה יי דכל יי אינון מלין, דהוו בין השמשות, אתמנא חילא, יי לאזדמנא יי ההוא יי מלה בשעתא דאצטריך ליה. הכי נמי, האי איל, דאתקריב תחותיה דיצחק.

תקט) פתח ואמר י בכל צרתם לא יי צר ומלאך פניו הושיעם וגו'. תא חזי, בכל צרתם דישראל, כד אזדמן לון י עאקן, כתיב לא כ' באלף, וקרי יי בוא"ו, בגין דקב"ה עמהון בעקו. לא יי באלף, אתר עלאה יי יתיר,

מסורת הזהר

דרך אמת

א) גילון זכו דעני לאכרכס כהר המוריס שהמליח לו ב) וישא אברהם את עיניו: (שם) ח"א קטו. כזיל ב) נפל לנחל הסעיר היה גורם כזה ש"ס. ח"ג לה. ג) כבש אחד בן שנתו: במדבר ז'. ג) בכל צרתם לא צר: (ישעיה סג) ח"א קכ: רח: ח"ב קסה. ח"ג קצז: רג: ריט: רנה: ת"ז ס.

חלופי גרסאות א) ג"א אלעזר. ב) ג"א רעותא. ג) ג"א קמיה ד ג"א רב"ה ס ג"א זימנין ו ג"א הנער וגו'. ז) ג"א אברהם וגו' והנת. ס ג"א איל וגו'. ט ג"א האיל. י ג"א בין השמשות היה ובשנתו הוה כד"א ור"א) ונ"א בין השמשות היה כד"א בכש אחת בן שנתו והכי אצטריך והא יצחק לא הוה בעלמא אלא. ונ"א בין השמשות (היה) ובן שנתו הוה כד"א כבש [אתח] [חמים] בן שנתו וגו' והכי אצטריך ואת אמרת דאתברי בין השמשות והא יצחק לא הוה בעלמא אלא. ונ"א והכי אצטריך ואת אמרת בין השמשות. ותו והא יצחק לא הוה בעלמא אלא יא ג"א אחפקיר. יב ג"א אמרא. יג ג"א ל"ג כמה. יד ג"א וכל ול"ג כמה. טו ג"א אינון ונ"א אלין (אה"ל). טז ג"א דההוא מלה לאזדמנא (אה"ל). יז ג"א להווא. ונ"א ההיא (ר"א). יח ג"א זמנא. יט ג"א צד וגו'. כ ג"א עאקו. כ"א ג"א בא". כב ג"א בו"ו. כג ג"א בא". ונ"א מוסיף באלף אהיה (אה"ל). כד ג"א שפיר.

אברהם אברהם

הסולם

פאמר

תקו) ר' יהודה אמר וכו': רי"א, יצחק וכן הוא צריך להיות כמו עולת תמיד, ואיך נתברר ונתעלה לרצון לפני הקב"ה, תאמר שהאיל נולד בין השמשות. ומשיב, אלא בעקרו על המזבח, כריח של קטרת הסמים שהיו מקריבים לפניו הכהנים ב' פעמים ביום, והקרבת נשלם, כמו שהיה בקרב ונשרף לריח ניחוח לפני ה'. כי אברהם היה מצטער בשעה שנאמר לו, אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה, שחשב, שקרבנו לא נשלם. ולחנם עשה וסדר הכל ובנה מזבח. מיד וישא אברהם את עיניו וירא ותנה איל אחר וגו'. והקריבו תחת יצחק, ובזה נשלם.

תקט) פתח ואמר בכל צרתם לא צר וגו': מאמר בכל צרתם לא צר תאמר בכל צרתם של ישראל, כשזדמנו להם הצרות, כתוב עליהם, לא באלף וקרינון לו בו', משום שהקב"ה עמהם בצרה. (דפרי"ד דף קי"ב ע"ב) לא

אף על גב, דלאו בהווא אתר, רוגזא ועקו, להתם לעיל, מטא עקתא דישראל. לא ב' באליף, כדיא * הוא עשנו ולא אנחנו. כתיב ב' באליף. וקרי ב' בווי.

תקי) ומלאך פניו הושיעם. ד והא איהו עמהון, בהווא ה' עקו, ואת אמרת הושיעם. ו אלא מושיעם לא כתיב אלא ה' הושיעם מקדמת דנא, ה' דאיהו זמין, ה' בהווא עקו, למסבל עמהון. תא חזי, בכל זמנא דישראל אינון בגלותא, שכינתא עמהון בגלותא, והא אוקמוה, דכתיב ב' ושב יי' אליהך את שבותך ורחמך וגו'.

תקיא) ד"א ומלאך פניו הושיעם, דא שכינתא, י' דאיהי עמהון בגלותא (ה) ואת אמרת דאיהו הושיעם. אלא הכי הוא ודאי, י' דאלין אינון, י' משכנותיך דקב"ה בגלותא, ובגין דשכינתא עמהון, קב"ה אדכר לון, לאוטבא לון, ולאפקא לון מן י' גלותא, דכתיב ב' ואזכור את בריתי, בקדמיתא, ולכתר י' ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) הוא עשנו ורא אנחנו: לעיל ה' נח ס"ב ציון ו'. ב) ושב - את שכותך: (הכריס ל') ח"א קעו. ח"ג כב. צו קטו. קצג. רע. רצו: ג) ואזכור את בריתי: לעיל ה' נח ע"ס ציון ב'.

ה) ולא אמרת דליכו הושיעם וכי סי' היה עמהון בגלות הא לין חבוש ממיר עמנו אלל הכי הוא וכי פירוש שמרוב חבבתו נישראל נוחן עמהם חיבתו היסירה שאין חיבה יסירה כמו היא ית' לסוף מחשבה זו ולא זו מחשבה וכי ושלחה לקיום בניהם כד"ל ונפשעם שלחה וגו' ומלאך פניו הושיעם מפני שמלאך פניו עמהם על כן הושיעם חזרו סי' ושלח מלאך וגו' שלח מלאך להיות עמנו וכשנלו ויולדנו ממנרים עי' סי' ויקהל רי"ז ב'.

חלופי גרסאות א ג"א באי. ב ג"א באי. ג ג"א ברי. ד ג"א דהא. ה ג"א ל"ג עקו. ו ג"א ל"ג אלא. ז ג"א ל"ג מן אלא עד אלא. ז ג"א מושיעם. ח ג"א מוסיף דאיהו עקו. ט ג"א באיהו. י ג"א ואיהו. יא ג"א דאלין. יב ג"א משכנותיך. יג ג"א בגלותא וליג פן. יד ג"א ל"ג ועתה.

בכל צרתם לו צר

הסולם

מאמר

היא השכינה, שהיא עמהם בגלות, כמו שאמר בתחילת הכתוב, ואתה אומר שדוא הושיעם, ואם נמצא עמהם בגלות, הרי עוד לא הושיעם. ומשיב אלא כך הוא ודאי. שאלו הצרות של ישראל, הם משכנותיו של הקב"ה בגלות, דהיינו שהקב"ה נמצא בכל צרה וצרה שלהם. ומשום שהשכינה עמהם, הקב"ה זוכר אותם להטיב להם ולהוציאם מן הגלות. שכתוב ואזכור את בריתי דהיינו השכינה. ואחר כך כתוב ועתה הנה צעקת בני ישראל בא אלי. הרי שהושיעם ממש בזה שנמצא עמהם בצרה. ואע"פ שהכתוב ואזכור את בריתי, כתוב אח"כ בפרשת ורא, אין קושיא, כי אין מוקדם ומאוחר בתורה. וההפרש בין פירוש זה לפירוש הראשון הוא, כי שם תירץ, שבוה שנמצא עמהם בצרה הדי הוא הושיעם, כי הוא סובל עמהם ומקל את צערם. וכאן אומר שהושיעם, עם מציאותו בצרה, שהבטיח להם בזה את גאולתם.

לא עם א', שפירושו שאינו מצטער, הוא במקום יותר עליון. ואע"פ שאין שם במקום ההוא כעס וצרה. ששם נאמר עז וחורו במקומו. עכ"ז מגיע שם למעלה צרות ישראל. לא באי דומה כמו שאתה אומר, הוא עשנו ולא אנחנו. שכתוב באי וקורים בו'.

תקי) ומלאך פניו הושיעם: שואל, והרי הוא נמצא עמהם בצרה, כי מחיל לומר בכל צרתם לו צר, ואתה אומר הושיעם, אם נמצא עמהם בצרה עוד לא הושיעם. ומשיב אלא מושיעם לא כתוב, רק הושיעם, לשון עבר. מוקדם לכן, ופירושו, שהושיעם בזה, שנמצא עמהם באותה הצרה, וסובל עמהם. בוא וראה בכל פעם שישראל הם בגלות גם השכינה עמהם בגלות, ובארוהו, שכתוב ושב ה' אליך את שבותך ורחמך, שהיה לו לומר, והשיב את שבותך, ואמר ושב, ללמדך שהשכינה עמהם בגלות, וע"כ אומר ושב שסובל על עצמו כביכול. תקיא) ד"א ומלאך פניו הושיעם: זו

(דמוי דף ק"כ ע"ב)

תקיב) וגם ה' ראיתי. לאסגאה י' ראה אחרא, י' דאיהו קדמאה דכלא, וכתיב * ויזכור אלהים את בריתו, דא שכנתא. את ז' אברהם, לאברהם מבעי ליה, אלא את אברהם, דא י' הוא, חברותא וזוגא דילה, באבהו. את אברהם, דא הוא, מערבית דרומית. את יצחק, דא הוא, צפונית מערבית. ואת יעקב, דא י' הוא, זוגא חדא, כללא חדא, זוגא שלים, כדקא יאות. תקיג) כגוונא דא, את השמים, י' דא הוא, כללא מדת לילה ביום. ואת הארץ, דא מדת יום בלילה כחדא. אוף הכא, בכלהו את, וביעקב ה' ואת, ה' למהוי כלא, זוגא חדא, דלא י' מתפרשין דכר ונוקבא לעלמין. וזמין קב"ה, לאכרזא בכל עלמא, ולאשמעא קל, דיימא, י' ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. בילא"ן.

מסורת הזהר

(א) ויזכור אלקים את בריתו: לעיל נח דף ק"א ציון ב'. (ב) ויאמר אך עמי המה: (ישעיה ס"ב) ח"ג קה:

חלופי גרסאות ה' ג"א מוסיף ראיתי את (אה"ל). כ' ג"א ליג ראית. ג' ג"א מוסיף אברהם את אברהם. ס' ג"א ליג הוא. ונ"א היא (אה"ל). ו' ג"א ליג הוא. ז' ג"א ליג מן דא ער ואת. ח' ג"א את. ט' ג"א לפיהו. י' ג"א מתפרשן.

בכל צרתם לו צר

המולם

מאמר

את. ואין זוג אלא בקו אמצעי. שהוא יעקב, אבל באברהם ויצחק נוהג רק חיבוט. וי"ש בו זוגא חדא. והכתוב ואת יעקב כולל אותם יחד, וי"ש כללא חדא. והו' הנוספת, שאומר ואת יעקב, יורה על שלמות הזוג, כמ"ש להלן, וי"ש זוגא שלים כדקא יאות.

תקיג) כגוונא דא וכי: כעין זה הוא בהכתוב, את השמים, שזה הוא התכללות מדת לילה שהיא הנוקבא ביום שהוא ז"א. ואת הארץ, זה הוא מדת יום הנפלל במדת לילה ביחד, דהיינו התכללות ז"א בהנוקבא. כי הו' של ואת יורה על הזכר הנכלל בהנוקבא. אף כאן בכלום כתוב את, את אברהם את יצחק, וכיעקב כתוב ואת, שזה יורה, על היותם לגמרי זוג אחד, שהזכר והנקבה אינם נפרדים לעולם. ועתיד הקב"ה להכריז בכל העולם ולהשמיע קולו שיאמר, ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו, ויהי להם למושיע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

תקיב) וגם ראיתי וכי: שכתוב והנה צעקת וגו' וגם ראיתי, הוא לרבות ראה אחרת שהוא ראשונה לכולם, שכתוב ויזכור אלקים את בריתו, זה היא השכינה. שזה הוא מוקדם גם להכתוב ואזכור את כריתי. את אברהם: שואל, הית צריך לומר, ויזכור את כריתו לאברהם ומשיב, אלא את אברהם, זה הוא החיבור והזוג של השכינה עם האבות, כי את היא שם השכינה (כנ"ל בראשית א' דף י"ח אות י"א) את אברהם, זה הוא מערבית דרומית. דהיינו חיבוק הימין. כי דרום ה"ס ימין וחסד. הנקרא אברהם, ומערב ה"ס השכינה, הנקראת את, שאברהם מחבק אותה עם חסדים. את יצחק זה הוא צפונית מערבית. דהיינו חיבוק השמאל כי צמון ה"ס שמאל וגבורה הנקרא יצחק, ומערב ה"ס השכינה הנק' את, ש'יצחק מחבק אותה עם גבורות. ואת יעקב זה הוא זוג אחד, כלל אחד, זוג שלם כראוי, כי זה יורה על זוג ז"א הנקרא יעקב עם השכינה הנקראת (דפו"י דף ק"כ ע"ב)